PROEMIVM

Iam Iam (Dilectissimi discipuli) dificilium logicalium rrupium asperitatibus transactis, liceat recreare in amenissimo fisice Viridario; hic enim mira nature fecunditas polet, hic latices abundantes aquarum passim defluunt; in hoc Vireto Canora filomena se mulset, aura suavissima lenit, odorifera florum Varietas, mirifica Corporum pulcritudo, et Vasta agrorum Planities animos livet mestos letificat. miravilis elementorum makina, speciosa Celorum Compases, astrorum lucidissima Copia, Corda Suaviter rrapiunt, animas miraviliter elevant. fisica ante e Ciencia, Cui rerum naturalium Contenplatio â tribuitur; illa cum ad sua speculationes exercendas Vbitur historia tanquam directrise, heometria tanquam famula, et mecanicis esperimentis tanquam Servis. de hac ergo Ciencia agentes ingrediamur ut miremur mirifica nature arcana. qua propter Sit

QVESTIO PRIMA

Disertatio Cronologica Vbi, et â quibus phisica, ortum et incrementum habuerit

mnis aevo, phicae C et fabulis Seclucis progrediamur, reppe

rendae agreris, qui ex fontibus heardi, et homere circa

annum tres mil 200 amundi creacione hauserunt, sed tot

tenebris imboluta et penitus Confusa, Videretur. ab anno 3.200

Usque ad annum 33000 floruit Abaris Scita qui in phici

ca exelluit. ab anno 33000 Usque ad 3400 in grecia Cla

ruerunt thales milecius Jonise Secte autor Cleobolus, Solon,

Chilon mison, Pitacus, et Vias.

A predicto anno Usque ad 3600

fuerunt in phicica illustres Xenofanes Eleatie Secte parens,

Pithagoras Samius hitalise philosophiæ Conditor, hera

clitus, Democritus Philolaus Crotoniata, qui terram

circa Solem circum Volvit primus docuit, Diagoras, Par

menides, qui primus terram rotundam in omnium orbium centro

Stabilit; Anaxagoras Claxomenius ex Asia scolam trans

tulit Atenas.

Ab anno 3600 Usque ad 3700 Vixerunt

Melisus, Enpedocles Agrigentinus, Leucippus atomorum

inventor, Plato Veteris academiæ institutor, Euclides Me

garenas autor Secte Contencioze, Antistines Cinice,

Aristippus aquo Secta Cirenaica. ab anno 3700 Usque

ad 380 fuerunt in phicica Celebres phi de Eliacæ Secte

Conditor, et Espeucippus.

Aristoteles peripateticorum prim

ceps, Genocrates, teofrastus Epicurus Senus Citheus

Estoicorum primus. ab anno 380 Usque ad 390 phicicam

ilustrarunt Cleantes dicipulus Senonis, Clicoper=

M.S. en 4.º papel con 307 hojas

Quæstiones philosophicas.

Rutulata

no tiene.

ipateticus, Atenodorus, Histrius, Herimipus, Laci
Des nove academie autor, Crisipus dicipulus Cleantis.
no 390 Usque ad 10000 Arcesilas autor academie
Pirro Epticus, aquo Septisi, Seu Pirronisi,
lobolus hebreus, Carneades aquo academia tertia.
Hiero mecani
hie, Carmides academie quarte, et Antiocus aca
ie quinte Conditores, hoc tempore cepit Rome rare
scere Aristotelis phia commentante Andronico.
nno 10000 Usque ad 53 eiusdem Seculi Nigidius Figu
Anacilaus, Andronicus rodius, Iason, Theodorus
polites. Seculo primo post Christum fuit iidem Pota
n Alexandrinus, Anneus Cornutus, et Plinius.
Seculo Secundo in
ante Commodo docuit phicica Pantenus in Alexan
ia, et fuit prima Christianorum Scola. ex Ethnicis Ga
icus, faborinus ac Sebus. Seculo tertio post Chri
natum excelverunt in Supradicta Scola Clemens =
Alexandrinus, Origenes postea Pierus; ex Ethnicis A
exander Afrodiseus, Almonius, Plotinus, longinus,
Plotinus et Olimpius. Seculo quarto Posidius Apor
tata religionis Christiane, Themistius, et Iulianus Seraf.
Seculo quinto Hi
pacia novili femina publice docuit in Alexan
dria phicica, Olimpiodorus, Cirianus, et Cinesius
dicipulus hipacie. Seculo Sexto Proclus Licius,
Boecius, ex hinc cepit Clarere aput latinos

Aristoteli physica Martinus Capela Joannes Phi
loponus Simplicius fugiis, ~~ea~~ Eneas Gareus Sa
carias mitilen. Seculo septimo Stus isidorus Ar
chiepiscopus hispal. Seculo octavo Albinus, venera
bilis Beda, et Alcuinus eius discipulus. Seculo nono
Joannes erigena.

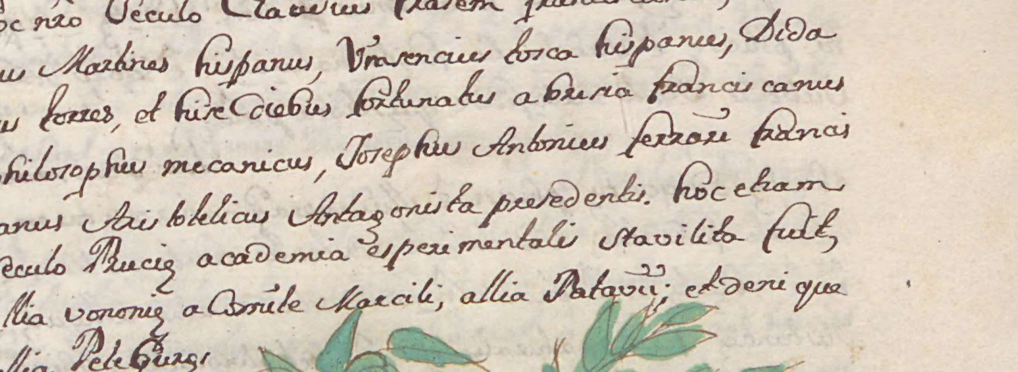
Seculo decimo Alfarabius Arabs, Ra
cis Africanus, et Silvester Secundus Romanus Pontifex.
Vndecimo Seculo, et per aliquam partem duodecimi flo
ruit ab Sorgna hispani ab Averroes et Cordubensis
cis et Balardus. Seculo 13. Petrus hispanus dictus postea Joa
nes 21.º, Alexander alensis Doctor irrefragabilis, Stus
Albertus magnus, Stus Thomas aquinas Doctor Angeli
cus, Stus Bonaventura doctor Seraphicus Vincentius be
lovacensis, et Raimundus lulius. Seculo 14 florunt Ve
nerabilis Pater frater Joannes duns Scotus Doctor Sub
tilis, et Marianus Scolae nostrae Dux, Seraphicae Religio
nis honor, et Ecclesiae Catholicae propugnaculum.

Eodem Se
culo, franciscus marronius, Joannes baconius, Rogerius
baconius. Seculo 15 Claruerunt Petrus de aliaco, Joannes
picus mirandulanus, Marcilius ficinus, qui una cum
Cardinali versarione plurimum laboravit pro instauran
da platonica doctrina; et alius mirandulanus nec post
predicti. a Seculo hoc usque ad sequens floruit nifus,
Scarexo Caliger Cardanus, theo fra[s]tus Paracelsus
novae Suspectae Sectae parens.

Bernardinus telesius novarum opinionum inventor, Petrus
ramus ireator horti Aristotelis, Nicolaus Copernicus
autor novi sistematis, ticu brahe novilis Danus alterius
sistematis inventor, Thomas Campanela et Franciscus ba
conius de verulamio Cancelarius angliæ; hic phisicam
summopere auxit suis libris de aumentis scienciarum, et
de novo organo.

Decimo septimo seculo scripsit Galileus
de Galilei florentinus, post illum Renatus des cartes verbe
larum doctrinarum suscitator, Petrus gasendus etiam instau
rator priscarum opinionum otra aristoteles, Antonius Gomes
Pereira hispanus autor margarite antoniane, Emanuel mai
nan, Saguens, Martinus et Pontius. hoc tempore institute
fuerunt academie londinenses, et Parisienses.

Denique in
hoc nro seculo Claudius frasem franciscanus, Marti
nus Martines hispanus, Vrsencius tosca hispanus, Dida
cus torres, et hic diebus fortunatus a brisia franciscanus
philosophus mecanicus, Josephus Antonius ferrari francis
canus Aristotelicus Antagonista precedentis. hoc etiam
seculo Rucie academia esperimentalis stavilita fuit,
allia vononie a Comite Marcili, allia Patavii, et denique
allia Peteburgi.

QUÆSTIO SECUNDA QUODNAM

Sit obiectum adequatum phicisæ.

Cum obiectũ adequatũ Cuiuslibet facultati Sit illud, ad qd reducuntur omnia, Quæ in ipsa tractantur, ita ut ambiat totã facultatis extencionẽ inquiritur in præsenti quodnã Sit adequatũ phicisæ obiectũ. Pro exsolucione omissis sentenciis hanc Cum nrô Ferrari in proemio phicisæ generalis Stabuimus ꝑ nem: obiectũ adequatũ phicisæ ê Substantia finita naturalis. ê Dõrĩ Ñri Subtilis Scripto metafisice quæstione pmâ.

Pursuabus ratione obiectũ adequatũ phicisæ ê illud supra qđ naturalitas immediate fundatur; sed talis ê Substantia finita naturalis: ẽ ê obiectũ &c. P. mior: Sñ fundaretur careret aliqua Substantia finita naturalis quæ ñ esset atingibilis a phisica sed ñ dabir: ẽ talis ê &c. Pbã mior quælibet Substantia etiam spiritualis finita gaudet principio motus et quietis: ẽ &c. Rursus: Substantiæ finitæ naturali nulla deficit Condicio, ut ex solutione argumentorũ Constavit, ad hoc ut

ut sit obiectum adequatum: ergo est.

ARGUMENTA SOLVUNTUR.

Arguitur primo:

Si obiectum adequatum phisice esset substantia finita naturalis, phisica ageret de Angelis; sed non agit: ergo &c. Probatur minor: de illo agit phisica, cuius partes considerat; sed Angelus non habet partes que considerentur: ergo &c. Di tinguo Maiorem: cuius partes considerat precise, nego Maiorem; partes, et proprietates, Concedo Maiorem. Contra: sed Angelus non habet proprietates attingibiles a phisica: ergo nulla est distinctio. Probatur sub minor: quod non est perceptibile via sensuum non est attingibile a phisica; sed proprietates Angeli non sunt perceptibiles via sensuum: ergo &c.

Respondetur ad argumentum: phisicam agere de Angelis, sicut de qualibet alia substantia naturali, quia est scientia de rebus naturalibus. Quod Angelus partibus careat non obest, ad hoc ut phisica tractet de illo, quia cum gaudeat principio motus, et quietis, et hoc sit, quod proprie phisicum, propter hanc rationem ad illam attinet. Contra: debent probare mobilitatem, de qua agit phisica debere esse sensibilem

quia de per accidens est respectu phicae; =
quod pro hoc statu nil attingamus, nisi mediantibus
sensibus, cum illa quantitas est ex se de omni crea
ti natura sit.

Arguitur secundo: si mobilitas esset ratio cur
phisica ageret de substantia finita naturali, aliquid facius
substantia esset eius obiectum adequatum: ergo non substantiam.
Probatur Antecedens: mobilitas convenit aliis a substantia: ergo &c.
Probatur Antecedens: accidentia eucaristica habent mobilitatem:
ergo &c. Ad argumentum respondeo: quod mobilitas accidentium
ipsis convenit ratione substantiae in qua sunt,
sicut subiecto careant ratione illius, quod exigunt;
unde sequitur phicam agere de accidentibus ratione
substantiae, sicut logica de nomine et verbo prout sub
ordinantur modo sciendi.

Arguitur tertio: corpus naturale
habet conditiones obiecti adequati: ergo est. Probatur Antecedens:
de corpore naturali demonstrantur in phicica passiones
et proprietates, et ad illud reducuntur omnia: ergo ha
bet conditiones. Probatur Antecedens quo ad secundam partem quae tractan
tur in phicica vel sunt materia et forma, vel locus, vel tem
pus, vel causa; sed haec omnia reducuntur ad corpus
naturale: ergo &c. Probatur minor: materia et forma sunt partes,
motus est proprietas, locus et tempus sunt termini, et
causa est principium corporis: ergo &c.

Respondeo ad argumentum
quod licet illa assignata in argumento reducerentur ad corpus

naturale tamen omnia quę tractantur in practica quia hec agit de Virtute, et motu Angelorum et hoc non reducitur ad Corpus naturale, quia Angeli invisibiles nullo modo sunt ad Corpus, sic licet principia Corporis tractentur non tamen mem ipsum est obiectum adequatum, Ubi advertendum quod licet Aristoteles non agnoverit Angelos, tamen Ex eodem libro I.º Plato in Timeo ex alliis factis dixit egerunt.

Arguitur [illegible] ens finitum naturale debet esse obiectum scientię ergo non substantia. Probatur Ant: ens finitum naturale ambit totam latitudinem scientię ergo est eius obiectum. Respondetur quod omni enti finito naturali a substantia praescindatur non convenit ratio mobilitatis scientię, quia hęc provenit a principio motus et quietis eius in quo est primo et per se et non secundum accidens quod enti finito naturali ut comprehendit accidens nequit convenire cum accidentibus non conveniat tale principium primo et per se quod secundario et ratione substantię.

QVESTIO TERTIA QVID SIT, ET PER QVID PRIMO DISTINGVATVR AB SPIRITV?

Pro quaestionis enodatione sciendum est primo nullum esse ens praecindere a Corporeo et spirituali; ut de facto asserit Pater Malebranches et depravili Constantinus Grimaldi. Secundo est sciendum quod Pitagoras, Epicurus et Stoici dicunt: Corpus esse quid trine mensurabile in Corpus, latum et profundum, per hocque ab spiritu primo distinguit hanc sentenciam amplectitur Cartecius prima parte principiorum numero 53.

Tertio est sciendum, quod iuxta Cong sentenciam Dtra Cartecianorum estentio est duplex. Una quare sine partibus spatium ocupat et tota est in toto loco, ac tota simul in qualibet parte, et hec vocatur virtualis; altera formalis qua Corpus secundum partes replet totidem partes loci atque ita totum Corpus est in toto loco. Aliqui philosophi hanc intelligenciam tribuunt estencioni, distinguunt duplex spatium, alterum quod partes habeat; alterum vero quod non; primum vocant reale secundum imaginarium apelant Constituunt que Corpus per extensionem actualem et formalem.

His praeceptis sit "

" Dico: esentia Corporis Consistit in extencione eiusdem in ordine ad se "

" qui estentio ~~[illegible]~~ ita peripatetici Dtra Cartecium =

Probatur primo ratione: Corpus per hoc manet sufficienter distinguitur ab spiritu, ergo esentia Corporis. Probatur Antecedens: spiritus partibus Caret: ergo per hoc &. Probatur Consequentia: illud quod est extensum et partibus Constat distinguitur per hoc ab illo quod est inextensum et partibus Caret; sed Corpus est extensum et partibus Constat: ergo per hoc distinguitur ab spiritu quod est inextensum et partibus Caret.

Pbr̂ Sedô impugnando Sententiam Cartesii: absurdum ê Consti tuere mundum infinitum, vel infinitos mundos; Sed ita esset in Sententia Cartesii: ergô ê falsa. Maior Constat ex ex ci plura ng undecimo Sapientiæ habentur: omnia in " " mensura, et numero, et pondere disposuisti. Pbr̂ minor spatium, et Corpus iuxta Cartesium est idem, quia spa tium Cum sit extensum ê Corpus; Sed ultra mundi hu ius fines, ad huc Concipimus spatium: ergô et infinitum Cor pus. item: Spatium, et Corpus Sunt omnino idem; Sed ex tra mundum infinita spatia possumus imaginare invicem distincta; ergô et infinitos mundos.

Dicunt Cartesiani: unicè Colligi mundum esse indefinitum, quatenus n̂ possu mus agcinare terminos ipsius, quamvis forte eos habeat ut actuali eum modo Conspicimus. Pbr̂ pmô: vel mundus ha bet finem, vel n̂. Si habet: ergô illud spatium extra Uni ber sum, ergô si extensum sit Corpus n̂ ê. si n̂: ergô ê infinitus, quia infinitum ê quod Caret fine. Pbr̂ Sedô: ille infinitus astruit mundos, qui dixit infinita spatia imaginaria esse realia Corpora; Sed Cartesius Vult spatia imagina ria; quæ in Sententia omnium absque termino Sunt, esse realia: ergô &c. minor est Cartesii epistola 36 pmæ par tis.

Pbr̂ tertio: Dcio: impugnando eandem Sententiam dari alliquod Corpus facto ab eterno est Contra fidem, Sed si vera esset Cartesii Sententia daretur Corpus ab eterno: ergô &c. Pbr̂ minor: in tali Sententia Spatium et Corpus

ē idem; sed ab eterno dabatur spatium imagina rium: ergō Corpus: Rursus ex tentis, quam extra Celos Concipimus ex Cartecii opinione verum Corpus est ergō spatium, quod ante mundi Creacionem Conci pimus verum Corpus est. Dicunt: spatium nunc de facto Concipite mente; illud ante Cons titucionem mente tantum phantancia.

Tra pmō:

ex Cartecio meditacione secunda dicente: imaginari nil allud est quam Contemplari figuram rei Cor poree, sed tam ante mundum quam extra Celos Contemplamur figuram spaci et extencionis: ergō idem dicendum, si dicant quod unum repugnat et allud non, est peticio principii. Deinde: hac argu mentatio illorum valet. spatium et Corpus unica res sunt, sed ultra Celos datur spatium ergō Corpus. igi tur et hac valebit spatium et Corpus unica res sunt sed ante mundi Creationem dabatur spatium ergō et Corpus.

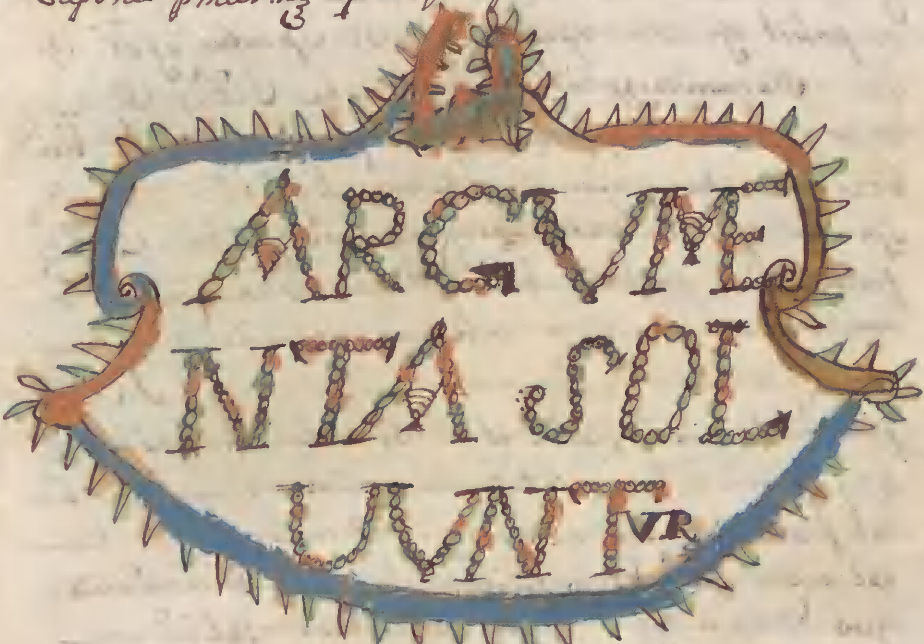
Plur quarto impugnan

do eamdem sentenciam si vera ē Cartecii sentencia aut Deus est Corpus aut nō ē immensus; utrumque ē Tra fidem: ergō &c. Plur maior: in tali sentencia quelibet subs tantia difusa et extensa ē Corpus; sed si Deus ē immensus ē substantia difusa ē extensa: ergō esset Cor pus. Respondent ad racionem Corporis requirit verā extencionem, Deus autem ex Cartecio Epistola 67. parti tantum dicitur extensus quantum ubique habet

Virtutem, et vires; Sed Contra quia hoc est iam admittere extencionem Virtualem quam negat.

Prob. Secundo

Contra Sententiam alliorum philosophorum, nulla res existere potest sine sua essencia, sed Corpus potest existere sine actuali extencione in longum latum, et profundum: ergo &. Prob. minor: Corpus Christi in eucaristia est verum Corpus; sed ibi est sine actuali extentione: ergo &. Prob. minor: ex Concilio tridentino sessione 13. Capite 3.o Vbi haec habentur, totus et integer Christus sub panis specie et sub qua libet speciei parte existit: ergo &. Denique actualis extentio est actus secundus, sed omnis actus secundus suponit primus: ergo ipsa quia primo est existentia.

Arguitur pmo: illud ê essencia Corporis sine quo Corpus n̂ potest stare nec per divinam potenciam, sed stat n̂ potest absq. trina dimensione &c. P. me: si corpus ceet sine trina dimensione esset in loco defi nitivê; sed n̂ potest esse definitivê: ergo &c. P. tur minor spiritus n̂ potest esse in loco circumscriptivê: ergo ê ad tra. P. Concia: sicut spiritus ê indivisibilis ita corpus est divisibile; sed spiritus n̂ potest esse circumscriptive in loco: ergo nec Corpus definitivê.

Ad argumentum dispa ritas ê: certum ê qd actus sedus nequit habere sine actu pmo: sicut quê operari n̂ potest qui potenciam n̂ habet operandi: sed è contra ê actus pmum potest esse sine actu sedo: ut qui habet potenciam operandi potest esse sine operacione; si spiritus esset in loco circumscriptivê, haberet actus sedus sine actu pmo; at si Corpus esset in loco definitivê haberet actus pmos sine sedo. Patet hoc: quia si spiritus esset in loco circumscriptivê esset in illo sedus partes sine partibus, haberet quem extencionem localem divisibilem sine extencione sedum se.

In Corpore n̂ ita evenit, quia et si sit in loco definitivê, totus ê in toto loco, et totus in qualibet parte loci haberet partes quibus extendi potest in loco; sed careret actus sedô divisibilitatis localis. Hoc modus quo Corpus esset in loco definitivê esset idem

ac modo quo esset Spiritus, quia Spiritus esset indevicivilitem tam ex parte sua qm ex parte spaci, Corpus vero divicivilitem ex parte sua, et indevicivilitem ex parte spaci. Vnde liset &c.

Arguitur sedo quolibet spacium est Corpus: pbr extencio et Corpus sunt idem. Plur antecedens: quolibet spaciu habet dimenciones; sed quod habet dimen=tiones est Corpus: ergo &c. Resplur ad argu=mentum ex Doctore Nro Subtili quest. tone 11. quolibetali: quod spacium ex sen havet dimenciones pocitivas; sed tantu in spatio intelligit pocivilitate ad dimenciones pocitivas; qua propter n e omnis nihil, nec tamem e Corpus. Vnde Magnus Parens Augustinus libro 11.o Dtra fauste ait Corpus esset in spacio, et spaciu a Corpore ocupari.

Nomem aute spaci e equivocu. Datur enj spacium plenu, qd est ipsu Corpus, et inteligiutur spaciu vacu, quod est privatio Corporis. Corpus itaque dicitur extensum in spacio pleno, hoc est, in se ipso, quatenus vna pars sui n e in allia, sed in media te eg sequitur, dicitur etia xtensum in spatio baquo, n quia Corpus, sit in baquo, sicut aqua in vase, sed qa Corpus baquo sub sedit, hoc e, sue privacionis.

Arguitur tercio: Corpus Christi Domini in Eucaristia, vel Caret omni extensione, vel extencionem havet, in loqum latum, profundum; sed primum esse non potest ergo secundum. Probatur minor: illa extencio in ordine ad se quam dicunt peripateticos explicari non potest: ergo &c. Probatur Ant: est inperseptivile plures Corporis partes simul penetrari in puncto indivicivili: ergo &c. Probatur ant: est imperseptivile, quod multitudo sit in unitate, - sed ibi essent multe partes in unitate: ergo Sevet esset inperseptivile.

Ad argumentum respondeo: quod extencio Corporis una est in ordine ad se, et est illa, que dixit multitudinem partium quarum una sit extra alliam non racione loci, sed distincio entitatis, ita ut partes Corporis si distinguantur, ut Caput Colon Collum humerus non pedibus unialem, et si omnes partes sint penetrate in eodem loco. Altera extencio est earundem partium in loco distinto, ita ut una respondeat uni parti loci, altera alteri. Corpus Christi Domini in eucaristia non habet hanc secundam, extencionem, quia totum est in tota Ostia, et totum in qualibet hostie; attamen gaudet prima extencione.

tio [illegible] dispositas; [illegible] pro pstam quantitatem licet im pedictam nam omnes eius partes penetrantur in eodem loco Sed Cum Sit perfectior absoluta, et intrinseca Corporis: n̂ Solum extrinseca, et Relativa ut localis extentio, ideo semper Convenit Corpori Christi Dni. aptitudo aute ad extendendas partes n̂ ê aliud, nisi qd Corpus replere possit locum partibus suis ad Vltimum.

curomineum [illegible] corp[illegible] significat n̂ esse ipsius essentiae
triplici dimensione mensurabile: ergo et Sanctis patribus
&c. Resp^tur magnum Parentem Augustinum loquentem non
de esencia Corporis, sed de affectione sive eius notitia
nis, et ex essentia harum in anima provat illam n̂ esse
Corpus. ex Divo Bacilio solum sequitur, quod si esencia
in Corpore esset n̂ esse mensurabile, Corporis essentia erit
esse mensurabile, seu Capax dimentionis, n̂ vero trina
dimentio.

QVESTIO IV AN EX CONCLIS NÊ ERAM QVALITAS ET AFECTIONES CORPORUM DISTINGVI EFACA AB IPSIS CORPORIBUS

Peripatetica Scola pluribus ab hinc seculis Con tantiame docuit n̂ solum formas sustantiales, ut allis in loco declaravimus distintas esse realiter ab ipsa materia; verum et qualitates corporum que afectiones quas formas accidentales absolutas vocant, ut sunt color, sapor, odor, calor, frigus, et &c. esse realiter distintas a corporibus quibus insunt. novatores autem, quia absolute negant omnes formas subs tanciales distintas a materia, quecunque ipsa sit, longe aliter procedunt; nam omnes mutaciones sola partium transposicione concludunt absque

alliqua forma absoluta sive substanciali sive accidentali.

Hac de Causa in presenti investigandam venit: an qualitates, seu afectiones Corporum distinguantur ab ipsis Corporibus realiter, ita ut sint formę absolute accidentales novę, an vero in sola relacione, seu disposicione materię, consistant. Cum autem hoc possit duplici via inquiri, prima ex autoritate, secunda ex racione naturali; hic de autoritate precipue Conciliorum erit sermo; ut allis in loco de racione naturali quęratur.

Non est tamen nostrę intentionis hanc rem, ita ex Conciliis probare ut tanquam fidei dogma habeatur. Absit hoc: sed quia in sentencia melius explicantur definiciones Conciliorum, Ecletię quę autoritates. Cum tamen stat, quod contrarię opinione ut hereticam

" non dacnemus, nam ut ait Sub. D. N. in primo Dne
" 26. quę unica: si proposicio alliqua sit dogma
" fidei; quod ex ea quis tanquam consequens racio
" inferret putat, ad fidem eque non pertinet. his ita pre
" libatis hanc cum omnibus perhipateticis contra nova-
" tores stabimus sentenciam ex generalibus Conciliis Constan-
" ciensi, et Tridentino ita inferunt accidencia in sen-
" su perhipatetico ut definiciones illorum cum sentencia expla-
" citis non recte cohęreant.

Plur pma pars: Concilium generale Constanciense Con
gregatum anno Domini mil A.... 14 damnavit hanc
proposicionem Vbiclefi: accidentia panis, et Vini non
manent in eodem Sacramento sine subiecto.
Et secione 15. reprovavit alliam proposicionem Ioannis
de hus: secunda de nuptio modernis hereticis C
ita loquitur hic magnus de Catholicis) non po
sunt entelegere, nec declarare accidens sine sub
iecto. et altera eiusdem Ioannis: fuctus ipluis de
mentie qua fingidur accidens sine subiecto forent
Blafemare in Deo, scandalisare sanctos, et illude
re eclesie per verva accidentis. Hic sciho, ita

formatur ratio: Concilium Constaciense reprovan
do predictas proposiciones, damnare Voluit sensum
Ioannis Vbiclefi, et Ioannis de hus, et ipsis adversan
tem sentenciam constituere; sed illi heretici nega
vant accidentia realia et absoluta existeret in
Sacramento altaris, et sentenciam peripatetica non
admitevat: ergo ex Concilio Constanciensi tenet
Dcio. Maior proposicio est serta: nam patres Con
cilii non allio modo damnare poterant hereticorum
proposiciones nisi atendendo ad sensum illorum; quia
hec est Regula, quam habent teologi quod alliqua
eclesie determinatio non est ita Clara, atendere ad
sensum hereticorum, et ex hinc inferre quid eclesia
damnavit.

P. minor: Vviclefus disputavit contra Communem Sentenciam Theologorum illius temporis asserentium, accidencia realia et absoluta in sensu peripatetico manere ut in Sacramento altaris sine subiecto: rem &c.

Ant. Constat ex Thoma Vbaldencis, qui tempore illo contra Vbiclefum pugnavit. ait enim hanc esse huius heresiarche propositionem: nullum accidens ponit rem, quae "

" potuit per se existere ultra suum subiectum, sed

" solum modum subiecti; unde omnis res est substancia "

Ex qua sequitur, ipsum non admittere accidens absolutum distinctum, sed tantum modum quemadmodum.

Moderni respondent: Concilium Constanciense damnando illam propositionem: accidencia panis, et vini non manent in eodem Sacramento sine subiecto, solum definivit, non remanere substanciam panis cum Corpore Christi; Confirmantque hoc dicendo hanc esse mentem Cardinalis aliacencis, qui Concilio interfuit. Contra primo: Concilium Constanciense tres sequentes propositiones Vbi

" clefi damnavit prima: Substantia panis materialis, "

" et vini materialis manet in Sacramento altaris. "

" Secunda: accidentia panis non manent sine subiecto "

" in eodem Sacramento. tertia: Christus non est in eodem "

" Sacramento identice et realiter in propria presen "

" cia Corporali.

Prima propositio non solum erat Vbiclefi, sed

hereticoruz inpanatoruz. tercia similiter n̂ erat
ita peculiaris eprius, ut n̂ esset herror sa
cramentariorum. secunda vero erat publicinus Vbi
clefi erra nunc sic: qa si secunda propo ea
ê cum pma fuit Damnavit Concilium illam
Cumq Damnata esset pma, imo adamnatione
Deviut astinere, ne forte ex distincta prior cap cio
ne, distincta propo in heretur; sed Concilia
generalia in spiritu sto legitime Congregata
nil faciunt frustra: ergo quia ivi n̂ definivit =
Sustanciq panis n̂ manerit Cum Corpore Christi.

Aliter in Suego:

ex tomo 16 labbei folio 816 refertur quaedam
patrum Constancienciu Sensura Vbiclefi anno »
» mil ccccxv; ut ê ut sequitur: Sustancia materia »
» lis panis et vini manent in Sacramento altaris; hec »
» propo Declaratur falsa, erronea, et heretica. tunc »
» secunda ex arabia Vbiclefi propcio: accidencia panis n̂ »
» manent sine subiecto in Sacramento altaris huius »
» propris nota ê, qd universaliter in lelecta sit falsa »
» erronea, et sapiens herecim; quia si talis quanta »
» quae fuit quantas panis n̂ manet sine subiecto »
» in Sacramento altaris, erit tunc V in Corpore »
» Christi V in pane, V in aere circunstante.

Non primum;

» quia Corpus Christi n̂ ê quantum tali quantitate; »

" esse enim tunc mortuum . n̂ Sed quia tunc panis "
" ipse n̂ esset Conversus in Christi Corpus, quod "
" ê hereticum.... patet ergo hereticus ipse tunc Jnû; quia "
" qui alliter senti de Sacrato ecclesie quam romana "
" na ecclesia hereticus ê; romana autem ecclesia sen "
" ti accidentia esse sine Subiecto in Sacrato altaris. "
" De celebratione altaris et libro 3 decretalium titulo 41
" Capitulo 6 Cum Martæ; de hereticis.

Idem laudabiliter
in eodem tomo folio 874. eorundem teologorum hanc re-
fert in Vbiclefi damnationem: nequaquam illae substantiae =
panis et vini remanent in Sacramento altaris, sed
species panis et vini, sine subiecto: sub quibus ex
pecietibus peregrinis Corpus, et Sanguis Christi vera
citer Continetur. et infra Si in Sacramento alta
ris n̂ manet ipsa substancia panis et vini: et tamen
ibi remanet tota species per se accidentalis ipsius
panis, quae n̂ potest esse in alliquo allio subiecto, quam
in pane sequitur quod tali species panis stetit ibi
sine subiecto. Qua noticia supposita si formo di
ciendum propres, quae diversas habent censuras di
stinte propres sunt; sed prima Vbiclefi propocio de
clarata fuit heretica, secunda vero n̂, sed sapiens he
resim: ergo distinte propres sunt: ergo Concilium Con
stanciense damnando secundam propositionem n̂ definiuit,

ivi n̂ remanere Substã̄ panis, sed mane
ret accidencia sine subiecto nec favet illis
qd dicunt de Cardinali allia senci, quia ope
ra huius inquibus sitabur edita fuere viginti
et vno anni ante Concilium, ut fatetur ex Con
traris pater fortunabus, vnde licet postea allia
senci Concilio interfuerit nil iuvat, Cum ope
ra presencerit Concilio.

Pat̂r Dcio sedô auctori
tate Concili generali tridentini Secione 13 Canone
" 2 Sic dicentis: Siquis dixerit in Sacrato eucaristie "
" remanere Substantiā panis et vini vna Cum Corpore "
" et Sanguine Dni Nri Jesu Christi, negaverit que "
" mirabilē illā et Singularē Conversionē totius Subs "
" tantiē panis in Corpus, et totius Substantiē Vini "
" in Sanguinē, manentibus duntaxat speciebus "
" panis, et vini: qm̂ quidē mirabilē Conversionē ecle "
" sia Cattolica aptissime transubstanciacione apelat "
" anatemat sit.

El Canon et tertio ait: Siquis nega "
" verit invenerabili Sacrato eucaristiē sub vna "
" quaqe Speciē, et sub singulis Speciei partibus "
" separacione facta, totū Christū Contineri, ana "
" tema sit. ex quibus formo provacionē: Conci "
liū tridentinū docet, fieri Conversionē panis "

Cum Corpus Christi Species panis post Consecracionem remoneat Speciebus ex parte, atribuit partes, et partes; tradit Sub illis Speciebus Corpus Christi Contineri; afirmat easdem Separari; Sed hec omnia verificari non possunt nisi de Speciebus realibus et absolutis: ergo ex Tridentino &c.

Probatur minor: Conversio ex vi nominis neserario debet manere alliquid ex iis, que antea erant in re que Convertitur; Sed in conversione panis Sustantia panis non manet, ut ex fide Constat ergo accidencia, que precistevant; quia quod prius non est non dicitur postea manere. Item: havere partes, et separari Sunt proprietates, que non nisi entibus realibus Conveniunt que ergo illa omnia que dicit Tridentinum verificari non possunt nisi de accidentibus realibus absolutis.

Respondet des Cartes: quod panis per Consecracionem in Corpus Christi Convertitur remanendo eadem figura, que in nobis excitet eamdem Sensacionem. Alliqui Cartesiani dicunt: quod nomine Specierum debent intelligi quaedam apotecas, que Continebant particulas panis. Alli ita explicant Species ut desiverint particule Sustanciales panis, et remaneant alli que que non erant de Sustancia panis. Alli denique quod remaneat Superficies panis, que se habebat:

ad pane, sicut cuti ad hominem: nam destructo hominis, sed remanante cute, remaneret spe- cies hominis.

Sed dico: quid est illa superficies? precise quid reale: ergo vel substancia vel accidens? si accidens: habemus intentum. Si substancia: ergo Christus manet in sacramento cum substancia pa- nis, scilicet quia cum in sentencia Cartesii- nea, panis scilicet superficies sit extencio, et extencio sit corporis essencia, si manet panis extencio: ergo et panis. quid absurdius? manet etiam, dicunt Cartesiani, eadem dis- posicio parcium, que prius erat; sed parcium disposi- cio est ipsa substanciali forma ab ipsis rebus in- distincta: ergo iam manet panis. Undeque tamen substancia.

Similiter aporte- se panis sunt partes graciores illius a substancia eiusdem pertinentes; sicut aporese [illegible] sunt de substancia Rose. — Alomnibe alliter respondent dicendo: nomine specierum intelligi apariencia panis: quatenus Deus sic movet sensus nostros: ac si vere ibi esset panis; representando albedinem in ocu- lo &c. Unde illas dicunt non esse species reales, sed intencionales; nec vocari sencibiles, sed sensatas.

Explicant hoc dicendo: quod species sencibiles sunt que possunt causare

mocione in sencibus nrîs, ex qua in mente exci
tetur idea panis. Species servatæ, sunt quæ actua
liter causæ mocione, seu titilatione, & exitant
ideā panis = Ita pmo: si in sacrario Altaris solū
manent species intencionales n̂ subsistit essen
cia sacram̄ti, nec modus quo fit, nec denique usus;
sed hoc ê absurdū: ergo &c. Prob. minor: n̂ manet usus,
quia species quæ sunt intencionales n̂ manent
in sacrario, nec possunt sumi, nec deferri, nec â
dorari, nec denique sunt in sacrario; sed solū in
sencibus nrîs: ergo &c.

Itē: essencia n̂ manet: sacramtū
ê signū sensibile, quid objectivū, habet formā
visibilē; sed species intencionales n̂ sunt signū
sensibile, nec quid objectivū, nec habent formam
visibile: ergo &c. Patet minor: quia species intencio=
nales iuxta Dños sunt tantū mociones sensuum
nostrorū, atque adeo sunt in sensibus nrîs et non
in objecto, unde nec videri possunt. denique nec modus:
transubstanciatio fit per conversionē; sed conversio
n̂ ê, ubi nil ê ex eo qd erat prius: ergo nec modus.

Contra iterū ex Tridentino
afirmante sub speciebus panis continere corpus
Christi & sub speciebus ut servati, et sic con
tinerentur sub exitacionibus sensuum nostrorū;

v sub speciebus ut sencivilibus, et tunc Con
tinetur Christus sub potencia Causandi sen
saciones in tergo: hec potencia, v est virtus Dei
v potestas Corporis Christi, aut vis movendi,
v motus ipse aut decretum Dei; sed nullus potest
Contineri sub se ipso: Deitas enim Continetur
sub speciebus panis una cum Corpore Christi:
ergo non sub virtute Deitatis, nec sub potestate,
aut vi Corporis Christi. Sed nec sub proprio
motu, quia Christus in Sacramento non exercet opera
ciones locomotivas: ergo &c. Rursus: decretum Dei est eterin
secum unde nil in tunc a se Continere valet. deinde: spe
cies manere ut sencivile, est solum manere virtute
in effectiva mocionum; sed existencia virtutis non in
fertur existencia specierum: ergo &c. minor Constat: a
lias hec proposicio esset vera: Creatura fuit actualis ››
›› ab eterno, quia Deus cuius virtute erant Cau-
sandum actualiter existebat. Unde possunt Ab-
mite tempore hiemali optimas Colligere ficus, pul
cherrimas que tolere rosas, cum illo tempore existat
virtus productiva harum rerum in ficulnea, et
roseto.

Tandem: Tridentinum dicit species eucaristicas
dividit; sed de ipsis nec ut sensatis, nec ut sencivibus

hoc verificabitur; ergo &c. Prob. minor: species ut sensibi
les aliud non sunt nisi Corpus Christi cum poten
cia efficiendi mociones; sed Corpus Christi non divi
ditur; ergo &c. Prob. secunda pars minoris: species sen
sate sunt mociones sensuum nostrorum; sed hæc non
dividuntur ergo &c. Denique: cum Corpus Christi est
in pixide nullæ sunt species; non sensatæ quia
nulla est motio sensuum nostrorum; non sensibiles quia
Christus nihil agit nisi tantum remote: ergo &c. Un
de dicendum est modernis illud magni patris
Augustini contra Julianum: mira sunt quæ dicitis, »
» nova sunt quæ dicitis, falsa sunt quæ dicitis. — »
» Mira stupemus, nova cavemus, falsa convin
cimus.

ARGVTA SOLVUNTUR

Argumentum primo Chris
tum Dominum contineri sub speciebus panis

nil aliud ē q̄m Christus Dom̄us praestare sen
sibus nostris quid quid panis praestaret: ergō
ñ dantur &c. Pbr Ant. Spiritus Santus ā
parere sicut Columba nil aliud ē. quam
ex sensu sentiri quid quid praestaret Colum
ba. Pbr Concāa: sicut Spiritus Santus Vi
sus fuit sub specie Columbae, sic Christus
sub speciebus panis; sed primū solū provat
praestare, quid quid praestat Columba ergō &c.

Resplbr quā ñ ha
bentur species Columbae, quid quid tribuitur apa
ribus praeterquam tudentum speciebus eucaristicis.
Species equivoca ē ad significandas species rea
les, et intencionales; sumit suā determinacionē
a praedicatis quae illi ascribuntur. Sic Christus
Dominus ex stacke provavit veritatē sui Cor
poris. praeter q̄m qd paritas negabur a Divo Au
gustino libro 15 de Civitate Dei Capple 22 Vbi ait: „
„ Nec hoc ita diximus, ut Dn̄ū Jesū Christum „
„ dicamus solū verū Corpus habuisse, Spiritū Sc̄ū „
„ autē falaciter aparuisse oculis hominū; sed „
„ ambo illa Corpora vera Corpora credimus.

Arguitur

Secdō: nomē speciei quo utitur tudentinū non
favet aristotelicis: ergō &c. Pbr Ant. tudentinū

afirmat manere species; sed afirmatio spe ciery n̄ e negatio accidenciy absolutory: ergo n̄ favet &c. Prob. minor: negacio speciery n̄ e negacio accidenciy realiy absolutory: ergo e Contra Prob. Concia: sicut afirmatio ē causa afirm. ita negatio negacionis; sed ex negacione speciery n̄ sequitur negatio accidenciy absolutory ergo &c.

Respondetur: qd ea que atidentalino atribuuntur speciebus eucaristicis, indicant eas species esse reales, ut constat ex probacionibus: unde n̄ precise ex afirmacione speciery, sed ex afirmacione especiery, quibus tales propietates tribuuntur, quales speciebus intencionalibus convenere n̄ valent. Ex hoc constat ad paritatem; nam n̄ ex negacione speciery precise, sed ex negacione speciery taliter ornatary. Quod dicitur qd Christus Dnus est in sacrato altaris n̄ sub propria specie intelligendum ē sine externa specie, quia n̄ gaudens extencione locali n̄ aparet nobis sicuti ē; sed manent sebere accidentia quia soly hocne gatur.

Arguitur tertio: deo remanerent accidencia peripatetica in sacrato eucaristie, quia ivi datur conversio; sed hec ratio n̄ provat

ergo &c. Probatur minor: in sententia plurium per experientiam, etiam si fiat Conversio in mente viventium, non remanent eadem accidentia: ergo a simili.
Respondetur: admissa tali opinione, quae apud nos est falsa, dico in illa sententia etiam si accidentia non remaneant, remanet materia prima quod sufficit ad salvandam remanentiam alicuius quod prius erat; at vero in Sacramento Eucharistiae, si accidentia non remanent, nil manet illius quod prae existebat. per hanc doctrinam respondetur ad alias paritates huius generis.
Argumentum quarto: Concilium tridentinum ostendit species non esse reales: ergo &c. Probatur Antecedens: Concilium docet fieri transubstantiationem; sed transubstantiatio non sufficit, nisi destruantur accidentia realia, et absoluta: ergo &c. Probatur minor: si fieri debet illa Conversio, debet perire substantia panis per eundem etiam saporem, Colorem &c: ergo &c. Probatur Antecedens: si debet fieri illa Conversio, debet Converti illa substantia, quae designatur solo nomine substantiae panis; sed haec in suo Conceptu fert saporem Colorem &c.: ergo &c.
Respondetur negando suppositum ultimae minoris, nempe, quod Congregatio accidentium sit

racione: itaque nos optime provamus ex Conversione permanenciam accidencium realium, quia actio hec exigit remanere alliquid rei Converse; non remanet Substancia: ergo accidens. Dicimus Converti Substanciam panis, hoc est, Substanciam illam particularem, que talem exigit accidencium Colleccionem. Ex quo patet inepte Colligi, Colleccionem ipsam accidencium realium Converti, quia non est transaccidentacio, sed transubstanciacio.

Argues quinto: Sacrato Altaris deberetur Cultus latriae; sed non deberetur manentibus accidentibus realibus absolutis: ergo &c. Probo minorem: Si manerent accidencia realia utique remanerent adoratio latriae; sed hoc non: ergo &c. Secundo: remanentibus accidentibus non Subsisteret veritas formae Consecracionis hoc est Corpus meum: ergo &c. Probo Antecedens: particula hoc apellat Substanciam et accidenciam; sed Substancia solum Converteretur: ergo non Sucessit veritas. et si per Species eucaristicas nutriatur homo non sequitur permanere Substanciam panis: ergo licet remaneat impenetratio non sequitur quod permaneat quantitas.

Respondetur ad primum: quod idem omnino est Christus Dominus sub Speciebus eucaristicis: ac in propria Specie naturali; sed quemadmodum sicut

sub specie naturali debebitur Christo adoracio latriæ ita sub speciebus eucaristicis adoracio autem per se primo respicit Christum Deum; species vero solum relative ad ipsum Christum. Ad secundum dicitur: quod pronomen hoc pendet a modo significandi hoc est a tota enunciacione. Unde hic est sensus: hoc quod est sub accidentibus panis, est Corpus meum. Ad ultimum respondetur: dum conservantur eucaristicæ species nova substancia a Deo substituitur ut habeatur nutricio; at vero inpenetracio in ipsis speciebus manet; atque adeo retinetur subiective quantitas, quæ est accidens absolutum vi cuius habetur inpenetracio.

Arguitur sexto: ex nostro fortunato: licet in conversione quæ fit viribus naturæ, alliquid sit in termino ad quem, quod prefuit in termino a quo hoc non convenit conversioni ut sic; sed hoc ipso non prorogantur exigenciæ per ipsa tota: ergo &c. Probatur maior: vera esset conversio facta divina virtute non manentibus accidentibus: ergo &c.

—— Rursus: opinio zverenciarum magis distat ab opinione hereticorum, quam opinio scolasticorum: ergo &c. Probatur Antecedens: zverenciores afirmant nec substanciæ panis nec qualitates manere, scolastici vero manere qualitates: ergo magis distant ab ereticis dicentibus manere Christum cum pane.

Resp. 1. grauiter confingi a patre fortunato conuersionem non exigere remanentiam alicuius in re quae conuertitur; sic minus dum Deus ad aniquilationem unius rei alteram creat diceretur conuersio, cum remanentia non exigatur. Ad secundum dicitur quod non magis distant recentiores ab hereticis cum in sua sententia non possint aeque explicare conuersionem in sacratissima eucaristia, ac scotisticis. Praeterquam quod ipse pater Fortunatus numero quarto ait quod doctrina per hipothetica est magis consona doctrinae Ecclesiae.

Argumentum Septimum

accidens nullatenus potest separari a suo subiecto: ergo &c. Probatur Antecedens: substantia non potest actualiter ingerere: ergo nec accidens separari. Probatur consequentia: sicut contributum substantiae est non ingerere, ita contributum accidentis ingerere; sed substantia non potest ingerere: ergo &c. Confirmatur ex Diuo Augustino libro 2. soliloquiorum:
» morbus corporis, et [illegible] alienatum
» est, ut id quod non esset, nisi in ipso esset, ergo cum
» ipso non fuerit posit esse: ergo &c. Item: fides repugnaret sensibus; sed hoc non: ergo &c.

Ad argumentum dicitur quod si substantia ingereret, actualiter haberet dependentiam, cum tamen ex se non dicat aptitudinem

rei ingerendum imo repugnantiam essencialem ad ingecionem. at vero ubi accidens non inhe ret rei ipsa non adquirit tamen posicionem percei tali perfeccionem, sed uni se private achi Sedo ad Confirmacionem dixibus magnum parentem Augu tinum locutum fuise non de accidenti materiali, sed de Aencia et verbe, cas que Concideraat Sedum id quod naturaliter evenit ad ultimum nego sic posatum quod iudicium de rerum substancia habeatur a sensibus, ut diximus in logica, dum egimus de veritatis Criterio.

Arguitur octavo: Si danta acci dencia in sensu peripatetico, ansa prevebitur luteranis ad impanacionem asserendam; sed hoc est contra fidem: ergo &. Probatur Major: Si dantur talia accidencia manet quantitas panis sua natura externa, et impenetrabilis; sed hoc ipso ansa datur & ergo &. Probatur minor: luterani dicent se non alliud intelligere pro Corpore Panis, nisi entitas sua natura externa, et impenetrabilis; sed hec datur cum Corpore Christi si dan tur accidencia peripatetica: ergo &.

Respondetur:

quod ad hoc ut luterani impanacionem provare contra Aristotelicos Catolicos, necese est ut impanacionem ut ab ipsis aristotelicis negata

suaderent. Per ipalebici n̄ arbaunt Corpus in extencione, nec id impenetrabilitati; Sed in alliquo allio antesedenti havente partes extra partes in ordine ad se, penetraviles; tamen hoc alteranis n̄ provatur stante Sen tencia de accidentibus per ipalebus, Sed qd permaneat quantitas, qd nos n̄ negamus, Sed minime stat in ipsa esencia panis.

Arguitur 9.

ex Sequencia Corporis Christi: Sub diversis speciebus signis tantum, rebus n̄ latent Res eximiae sic ex Ritmo Divi Thome: Visus, gustus, tactus in te fallitur; Sed n̄ fallerentur si esse dici Verus Color Sapor et quantitas: ergo &. Respo ad primum qd verva illa intelligenda sunt de eo qd sub accidentibus, quae dixit posunt signa substae quatenus semper illi inherent, et n̄ sub rebus signati per accidencia, scilicet sive substa manent res eximiae. Ad Secundum qd gustus, et visus falluntur n̄ in alvedine et Sapore, Sed quatenus sunt ocaciones, ut intellectus stando tantum lumine naturali iudicaret talia accidentia haveret proprium Subiectum.

Dubitavi pmô: Utrum ratio naturalis demonstret
falsam esse per ipsam Catholicam doctrinam circa accidens-
tia realia et absoluta. Respondeo negative quia pa-
tuit evolutione obiectionum. obiicies pmus: tale
accidens absolutum non esset Corpus, nec Spiritus: ergo
repugnat. Respondeo esset Corpus non substanciale
et Completum, sed solum prout dicit pluralitatem tal-
ium in quo Spiritus distinguitur replicat Combina-
tus: ergo in eucaristia manet Corpus panis, quia
accidens absolutum est Corpus.

Ad hoc respondeo quod
aliud est dicere accidentia esse Corpus prout
dicunt partes, et ab Spiritu distincta, et aliud
maneret Corpus panis, quia Corpus panis dicit Sub-
stanciam panis, et non accidens a substancia separatum,
quia hoc potius dicit potest Corpus adiacens Cor-
pori panis. obiicies Secundo: Si darentur formæ acci-
dentales in quolibet Compositio darentur plura Con-
creta; hoc repugnat: ergo &c. item tale accidens ab-
solutum esset extra Subiectum, et non esset; esset quia di-
stinguitur realiter; non esset quia dependeret essencia-
liter ab illo; hoc repugnat: ergo accidens.

Respondeo ad
obiectionem: quod Unicum semper esset Concretum ex Uni-
tate Subiecti, licet plures essent formæ accidenta-
les, quia termini numerales sunt adiectivi, atque
adeo ultimo referuntur ad Substantivum. Cum autem

Substantiuus Sit Vni cum et Concreta ad Secdus respondeo: accidens dependeret ab subiecto intrincice, Sed non tanquam ab intrinceco Constituente, Sed tanquam ab extrinceco sustentante Sine quo naturaliter esse non potest, Sicut Creatura dependet a Deo esenciáliter, quia sine illo havere esse nequit non tamen tanquam ab alliquo intrinseco.

Dubitavis Secdo: quodnam Sit subiectus talius accidentius absolutorum? Respondeo quod quantitas subiectatur immediate ex Composito ex materia et forma materiali; Setera qualitates non Vitales in quantitate. Probatur prima pars: quidquid denominatur ab alliqua forma recipi vide talem formam, Si ex hoc nullum Sequitur in Conveniens; Sed totum Compocitum ex materia et forma denominatur quantus, et ex hoc non Sequitur in Conveniens: ergo &. minor patet: quia totum est divicivile in partes, et habet alias Condiciones, ut quantitas recapiat. Probatur Seda pars: mota quantitate moventur Setera accidencia: ergo est subiectum ipsorum. pro accidentibus Vitalibus Scilicet Visio, aut Dicio &. dicite, quod recipiuntur in Compocito ex Corpore et anima, quia toto producuntur.

Obiicies Contra primam partem: illud est subiectum accidencium de cuius potencia educuntur; Sed educuntur e potencia materiae: ergo &.

p. minr: qdo ignu Calefaci aquaz educit Ca-
loz ex potentia aque; sed n e potencia for-
me, quia hec dicit repugcia: zg ex potencia
materie. Respr Caloz educi ex toto Composito
aque, qd licet indicat inclinacionz ad Caloz,
dicit tamz potenciz passivaz ad illum. Obiicies
cra secdz partz: allia accidencia perficiunt
substancia: zg recipiuntur in illa. Phr ante:
sicut substancia dicitur extensa a quantite, sic
dicitur alba ab albedine: zg &c.

Ad argum respondeo: qd ex quo eque perficiant, n sequitur qd
eque recipiantur, qa debent recipi alliquo or-
dine. Obiicies cra eamdz: Vnu accidens nequit
subiectari in allio: zg &c. Phr Ant: nil potest
sustentare allud nisi per se subsistat; sed
nullu accidens per se subsistat: zg &c. Respr:
qd Vnu accidens n potest esse subiectu Vltimu
alterius, hoc enz e substancia, sed potest esse
n Vltimu [illegible] quante quantas
[illegible]

ARTICULUS UNICUS DUBIORUM RESPONSIO?

ARTICULUS VNICUS DU^ci DVUIORESPTVR.

Dubitavis primo quomodo fiat intencio, et remissio qualitatum? pro resolucione secundum: quod cum qualitas suscipiat magis et minus, quod magis suscipit, dicitur intendi, quod vero minus, remitti. Sed ut proprius loquamur, cum calor v.g. accedit ad summum suum naturalem per fectionem, tunc dicitur intencio caloris quod vero recedit a sua naturali perfectione tunc dicitur remissio. qualitates aliqui sunt vitales ut intellectio et Volicio aliqui non vitales ut calor et frigus. hic ita sit cum Doctore nostro Subtili contra Thomistas et equalitas c..: inte... ...lib... ...per ac... ...ecti;

...

...ne:

per novã quant.^m ergo magis Calidũ per novũ Calorẽ. Dicunt tamen te. quod ad hoc ut Corpus sit absolute Calidũ, requiritur Calor, quia ē in potencia ad illũ; at vero Cũ iã habeat actu Calorẽ ñ requiritur novus. Contra: sicut Corpus ñ dũ Calidũ ē in potencia ad Calorẽ, ita Corpus ñ dũ magis Calidũ ē in potencia ad maiorẽ Calorẽ; sed ad primũ requiritur Calor: ergo ad secũdũ maior Calor.

Obiicies primũ:

in omni motu Phisico terminus a quo debet recedere adveniente termino ad quem; sed in motu intencionis terminus a quo ē qualitas remissa, terminus vero ad quem ē intensa: ergo per destrucionẽ remissæ. Respondetur: quod terminus a quo recedit adveniente termino ad quem si sint termini formales ut ē forma et privatio, ñ vero si sint termini quod comitantes ut sunt gradus eiusdẽ qualitatis. patet hoc in quantitate in qua adveniente secundâ parte in aumentacione ñ recedit primâ, quia ē terminus ad quem Cod comitans, similiter dicitur in qualitate.

Obiicies secundũ: si in aliquo subiecto esset tantũ de frigiditate quantũ de Caliditate illud subiectũ, nec diceretur frigidũ nec Calidũ, deficiente autẽ uno gradu Caloris absque eo quod nullus gradus frigiditatis intraducatur de novo illud subiectũ diceretur frigidũ;

Sed n̄ per additionẽ: sed per recessũ a Contra
rio. Respd.ᵗ qd illud subiectũ, nec denominare
tur frigidũ. nec Calidũ, si autẽ removeatur
unus gradus Caloris n̄ introduceretr frigiditas. –
℣ Clarius moraliter nec Calidũ nec frigidum
diceretr, usquedũ una ex illis qualitatibus su
peraret alteq; at vero phicise foret absolute
tã Calidũ qm̃ frigidũ; qã utranq.ᵉ forma ha
beret.

Dubitatur Sedo.: quomodo fiat rarefa
ciõ, et Condensacio? Ubi advertendũ: qd rara
rũ iuxta philũ ē partũ materię sub magni
dimencionibus; densũ vero multũ materię sub par
vis dimencionibus. Respdẽ ad dubiũ: qd ra
refacio fit per ingressũ Corpusculorũ in tenci vi
liũ; Condensacio vero per egressũ. Tũ ratiõne:
maior extencio localis requirit quid naturaliter
habereit absq.ᵉ nova quantẽ, cũ hec sit racio
proxima fundandi unicacionẽ extensã; nec no
va quantãs potest qd naturaliter esse sine no
vo subiecto: sed rarefacio &. Confirmatr opa
ritate in Spongia et fustro panis madefactis
per ingressũ liquoris occupantibus majũ locum,
minẽ per egressũ: sed similiter de rarefacione
in tencivite. Itẽ diũ res plures habet poros eo
magis apta ē rarefacionis: sed qã exigit
ingressũ.

Obiciuntur primo: per sola minima phisica, seu puncta tumida habencia partes tantum virtualiter distinctas sufficienter explicatur rarefacio: ergo &c. Probatur Ant: cum sola majori dilatacione partium virtualium, et sine alliqua nova adquisicione, salvatur in rarefacione partium dilatacio: ergo &c. Probatur Ant: cum sola virtuali extencione et sine alliqua nova adquicicione partium salvatur angelum nunc majori, nunc minori spatium co extendi: ergo a simili.

Respondetur: admisa tali virtuali divicibilitate, et tali tumore punctorum, quod non est explicavilis major, vel minor tumor in eadem parte, nisi vi sua naturaliter quod tumescit, et penetratur quod comprimitur, quod est inpocivile. ad paritatem distinguitur: quod res materialis determinat sibi proporcionatam quantitatem, et magnitudinem, est que in loco, per formatam commensuracionem suimet entitatis, hoc est totius ad totum, et partis ad partem; at vero Angelus non habet alliam divicivilitatem quam terminativam. Unde hic determinatur per terminum cui coextenditur; illa autem per ipsam met entitatem rei corporeae.

Obiciuntur secundo: sufficit diversa dupocicio ut in rarefacione correspondeat ad majori loco, minori in condensacione: ergo &c. Probatur ant: quamvis minor linea nequeat

Correspondere secundum omnes suas partes maiori lineae
tamquam si utraque ponatur in circulis potest: ergo a si-
mile. Respondetur quod illae duae lineae non sibi Correspon-
derent ad equalitatem, sed tantum ad proporcionem; quia
haberent Correspondenciam tantum secundum illa quae sibi
per faciem secundum quam se tangerent; at vero,
Corpus in rarefactione immediate mensuratur a
suo loco secundum equalitatem taliter ut nulla pars
sit in Corpore rarefacto, quae non Correspon-
deat parti loci. Obiicitur tertio: eadem quantitas Su-
cessiva quae Coexistit maiori tempori quod est tarda,
et minori quod est velox absque addicione partis:
ergo et a simili. Respondetur paritatem non Currere, quia quan-
titas Successiva non distinguitur a substancia rei, quan-
titas vero permanens distinguitur, quia dicit ex-
tensionem localem, quae includit relacionem partis
locati ad partem loci, unde si partes loci multi-
plicantur etiam partes locati. Obiiciunt seni-
que: si Deus teneret non esset pars materiae sub
magnis dimensionibus, sed multis: ergo etc. Respondetur
ad hoc quod est pars materiae antecedenti sub
magnis dimensionibus racione materiae advenientis.

QUAESTIO QUID SIT LOCUS, ET AN DETUR VACUUM IN RERUM NATURA

Omnia Corpora quae quantitate guadet Contineri in loco extrinseco omnibus manifestum est. veteres Spacium a Corpore ocupatum locum esse dixerunt. Gasendus ait: locum esse Spacium eternum, inmovile, in Corporeum, in productum, nec Sustancia, nec accidens, Sed tamen alliquid Reale. S. Th. D. in suo distinctione II quaestione VII nomine loci absolute intelligi Superficiem primam, et inmovilem Corporis Continentis.

Vacuum itaque apud phicicos Spacium est omni Corpore destitutum, et aptum ut repleatur: ut si Deus omnem aerem in Vase acurate ocluso Comprehensum destru

erit ac impediret ingressum alterius Corporis, in tra vasis latera Vacuum haberetur. Cartesius vero 2â parte principiorum numero 16 dicit: impossibile esse omne vacuum ad huc de potencia absoluta Dei. Atomistae ex adverso admitunt unanimiter vacuum Disseminatum, hoc ê intra particulas Cujusvis Corporis. Ex illis alliquid Vacuum Coa servatum, hoc ê magnitudinis sensivilis ad mitunt.

Quis ita sit pma Dico: locus ê super
" ficies pma, et immovilis Corporis Continentis. Est Dnî Ubi suppta. Ptur ratione: nomine loci signi ficatur id, qd Continet alliquod Corpus; sed hoc ê Super ficies pma: 2â &c. quod sit immovilis patet: Si locus ipse moveretur localiter, res immota per manens posset mutare locum, et e contra; sit quae rupis in medio maris defixa mutaret locum, quia locus sicca illam tranciret; sed hoc implicat: 2ô &c. Unde autem arepetenda sit loci immovilitas, dicite quod ex ordine ad Centrum telluris, partesque fixas Universi; quia ex suppocicione Constitucionis Universi provedit.

Sit 2â Dico: nullum de facto datur
" Vacuum in rerum natura, nec quoad Coavatum, nec Disseminatum; possibile autem ê per divinam potenciam
" ê omnium per ipsalitatum Dnâ experenciores sic pta laudabor. Ptur pma pars ratione: in rerum

Vniberrite Corpora ita sunt Constituta ut sint sibi invicem Contigua, ad quod, quae cunque pro nunc sit Causa, dum aer stantibus ex phiala, aqua elevatur Contra suum naturale pondus in Cujus curvi tuli medicus Spiritu ipsum dein atque aere Caro ascendit, et in lumecit sed Contrarii nunquam ad hibuerunt alliquam Verum Speriencias inqua haec Obligacio partium Vniberrae dilungerentur: ergo &c. minor: ex solucione Sperimentorum Constavit.

Probatur Secunda pars raone: ideo juxta Atomistas datur Vacuum disseminatum, ut veri fieret divicio inter partes, seu inter atomos; sed ad hoc non requiritur ergo &c. Probatur minor: sola realis distincio atomorum sufficit ut possint separari, quia Cum hac Vna atomos potest anihilari, manente allia: ergo &c. Rursus: si divicivilitas ex Vacuo disseminato repetenda esset, aut Continuum non esset divicivile aut non haberet Colligacionem parcium; Vtrumque implicat: ergo &c. Probatur maior: quia atomi non Colligunt nisi Vnum alterum tangat; sed quando Contactus phicicus nullum Vacuum mediat: ergo &c.

Probatur iterum eadem Prima pars: ideo afirmant tale Vacuum quia illo negato non daretur motus sed haec ratio non Convincit: ergo &c. Probatur minor: ex ipso motu locali probatur non dari Vacuum disseminatum; ergo &c. Probatur antecedens: quod formica Vg movetur, et tangit proximum

rei. Corpusculum non tangit. Si primum: ergo non dabitur vacuum inter medium quod non tangit: ergo camisia illud non impellit, nec expellit a suo loco, neque quod non tangitur non expellitur, nec impellitur. Dicunt atomistae atomos uniri et se tangere physice, non tamen metaphysice; ideo que inter ipsas aliquod vacuum ut posset dividi.

Contra: quia metaphysice distinguuntur in atomistarum sententia non sunt a parte rei distincta, ergo quae metaphysice se tangunt realiter non se tangunt. Item: atomus vacuum vitans vacuitatem quare pendula manet? a vacuitate impedire non valet ut praecipitetur quia nihil nihil operatur. Denique probatur hic prima pars: nulla ratio, nullum experimentum demonstrat, ut ex solutione argumentorum constabit dari vacuum disseminatum, ergo non est admittendum.

Probatur ultima pars prima ratione quidquid non implicat contradictionem valet a Deo fieri, sed nullam contradictionem involvit ponere vacuum in rerum natura: ergo. Maior solvendo argumenta constabit. Probatur minor: distantia est idea corporis aerei existentis inter solem et terram ac idea solis et terrae iuxta Cartesium; sed de illis de quibus habemus distinctas ideas potest verificari de uno destructio sine destructione alterius: ergo potest Deus destruere totum aerem remanentibus caelo et terra; sed tunc daretur vacuum: ergo est possibile.

Arguitur primo contra primam conclusionem: aer immota permanens non potest mutare locum; sed mutaret, si locum esset superficies: ergo &. Probatur minor: flante vento mutatur continuo superficies aeris ambientis turrim; sed hinc turris non moveretur: ergo &. Respondetur: quod locus non est immobilis pro materiali, sed tantum per equivalentiam, quatenus semper idem intelligitur ordo ad centrum telluris, et partes fixas universi. Haec doctrina est Divi Thomae. Notatur loco in conclusione laudato. Ubi autem relatio loci succedens est eadem praecedenti per equivalentiam, quantum ad motum localem. Per quod patet ad exemplum de turri.

Arguitur secundo contra tertiam conclusionem: in summitate barometri, seu tubi torricelliani C figura 2a datur vacuum coacervatum: ergo &. Probatur antecedens: in summitate tubi cum mercurius descendit usque ad B, nullum est corpus quod mercurii descendentis locum occupet: ergo &. Probatur antecedens: si aliud corpus esset

repletus esset aer; sed aer non potest per soliditatem vitri transmeare, et si ingrederetur tota ter mercurius defluerat: ergo &c. Probatur maior: adeo non esset aer, quia esset etherea sublilissima substantia; sed hoc non: ergo &c. Probatur minor: Spiritus liquorum non possunt egredi per vitrum: ergo nec etherea substantia ingredi.

Respondetur ad argumentum: quod in summitate tubi torricelliani reperitur lumen, quod substantia in sententia atomistica, vel Cartesiana cum concitat in motum, et iuxta ipsos motus non sit sine substantia, ubi est lux, erit et substantia; in peripatetica, cum lux sit accidens materiale, exigit subiectum corporeum in quo sit. Unde diximus summitatem tubi repleri ab etherea sublilissima substantia, quae per vitri poros ingreditur, et locum occupat a Mercurio derelictum. Ad paritatem dixi tur: quod spiritus illi oblonga constant figura; cum etiam plurimum tenaces sint unde non sunt idonei poris vitri pervadendis, maxime cum agitentur tanto motu, a substantia etherea, quae in quasi figura se accommodat quibuscunque corporum poris.

Arguitur tertio

Ostenditur sequens pars sedis dationis: Si omnia essent plena nullum corpus moveri posset; sed hoc implicat: ergo &c. Probatur maior: si musca moveretur omnia corpora ante ipsam posita ad eius motum moverentur; sed hoc non: ergo &c. Probatur maior:

Si n̄ moverentur Compenetrarentur; sed hoc re pugnat: ergo &c. Resp. neg. quod musca impeleret Corpus sibi propincum, et illud allud, sed n̄ recte, sed Siculariter, unde n̄ moverentur omnia: ad modum quo piscis movetur in aqua, anteriores quidem partes aque propellit, ac dividit; sed hec Vicinas et laterales partes, ut tandem aqua ad Caudam piscis recurrat.

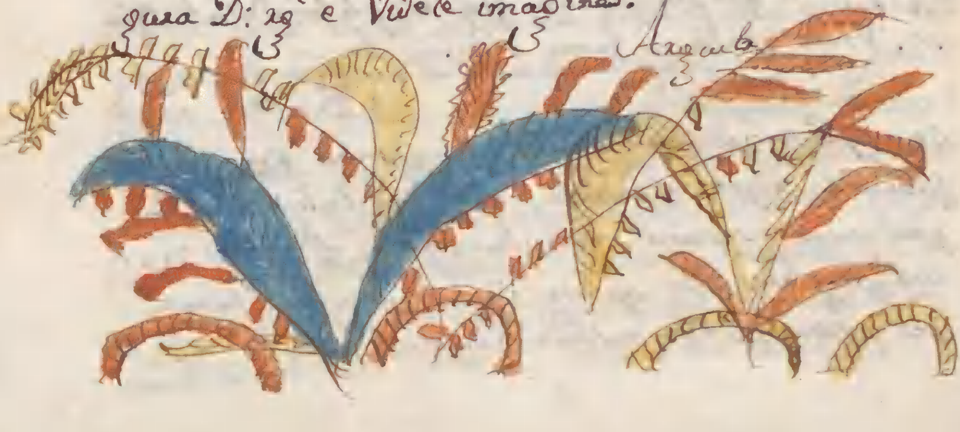
Arguitur quarto ex Gasendo: Salem Communem solvit aqua in vase Contenta Usque ad determinatam quantitatem et n̄ amplius, postea si immitatur allius sal, scilicet alumen solvitur etiam Usque ad determinatam porcionem. Deinde Sacarum, Vitriolum et allius sales, qui omnes Usque ad quantitatem precisam resolvuntur; sed ex hoc provabatur dari Vacuola disseminata: ergo &c. Prob. minor: huius efectus n̄ potest allia Causa exhiberi, nisi quod aqua habeat in se multa vacuola, ea que diversarum figurarum, diversis salium figuris proporcionata, que repleta sesat solucio Unius salis n̄ tamen alterius. &c.

Resp. admissa esperiencia reddendo racionem. inter quem partes plurima sunt spaciola, que insectorum salium particulas exipiant, sed illa spacia n̄ sunt Vacua, repleta idem quadam sutilissima materia per poros, quibus omnia Corpora pervia sunt

, argentum fluente, qm mazia ut pote ad motum
applicima, in secti Sales ypra graviores facib ab
illi spacioli Stuudunt, Unde in illius locy serra
apunt. Preples qm qd: queglibet rres determinatos
gradu afeccionis ad mutat, ut notab in aquas
Calida; Similiter de Salsedine. Argum Vallet in
Garendy exetaquezet.

Argum quinto: e quedam
metali pila, eolipila apelata, hec mediocris lon
gitudines manubrio apersa habet inparte interio
ri foramen angustiamy, per qd aqua in pletur. Hec
igni ad mota, ut Calent, behementem flatum emitit,
Itaut forcius agens folle igne in Carbonibus alen
sunt ad plures horas Conservet C Sic in figura E.)
Si aute repleata Spiritu Vini, et Ubi is egredi
tur, ad moveatur Candela, Spiritus Vini tunc in
flamatur, et igne anplurium Dicivilitem exhibet;
ut in figura C D, Sed n porunt egredi tot par
ticula nisi Sit vacuy intra eolipila C ut in fi
gura D: ag e Videte imaginas.

Argum.

60
50
40
30
20
10

Resp. ad min. experiencia: etenim substanciam corpora quæque permeant, subire potest eolipile, egredientibus ab illa particulis aquæ, et spiritus vini; unde eterea substancia spacium illud reple. bit. Egresus autem aquæ, et spiritus vini fit propter intensi aeris dilatacionis vehementer, igni a sione causatum.

Arguit. 2.º Si tubus eneum repleatur aqua, orificio hermetice clauso, exponatur aeri frigidissimo congelabitur aqua, quæ sub inde maiorem ocupat locum; sed hoc sine vacuo non intelligitur: ergo &. Item: vox soldicore permeat pariete: ergo vacuas invenit vias, per quas transeat. Resp. ad pmum. quod aer subtilior in tea porosi aquæ contentus ab illis egreditur, dum aqua gelatur, et locum replet ab aqua relictum; tunc etiam plures particulæ nitrose ingrediuntur, quarum vi aqua congelatur. Ad secundum: quod ut vox percipiatur sat est aerem in meatibus parietis existentem communicare cum aere externo, et sic propagatur sonus.

Arguitur 1.º arcu to... manus: Si nulla sunt vacuola, ignis una esset gravitas omnium corporum; sed hoc non: ergo &. Prob. Maior: gravitas est proporcionata quantitati materiæ; sed si nulla essent vacuola eadem esse quantitas: ergo &. Prob. min.: non est acignavi lis ratio cur mensura palmaris plumbea

n̂ si eidē quantî Cȝ lanea nūi vacuolaî.
ᷓq̂ &c. simile argûbȝ efformale pro reccistenȝcia fluidorȝ, nᵂqȝ eodē mobi, a celeritate mo
verentur, si nulla ê in hoc secta vacuolai ᷓq̂ &c.
Ad argûtȝ in primis respbiâ ex doctrina data
in dubitacio de rarefactione.

Resplûr sedô dicen
dô duo corpora volumine equalia, pondere
autē inequalia, ita se habere ut minus gra
ve ampliores habeat poros; gravius vero ex
tricioribus poris compactȝ sit, quare ether fa
cilius transit per poros prioris corporis, ac sta
tim fluens ex illo, n̂ addit eidē tantȝ ponderis,
quantȝ alteri corpori extricioris poros habenti.
Ad sedȝ dicitur: qd reccitencia fluidorum
est atendenda ex configuracione, textura, et
mutua adhecione partiȝ, quę n̂ ê eadē in om
nibus, pro materiâ etereâ advertite, qd cum n̂
sit corpus tenaso, n̂ ê opus habere poros, qâ
partes eius facile iunguntur.

Arguitur octavô
Itaque vltimq. I nū parti, si per Dei potenciȝ
Darentur vacȝ eius extrema distarent, et n̂
distarent; sed hoc n̂. ᷓq̂ &c. Resp̄ta ex Dne.
Fitô quolibeto 11º vacȝ n̂ esset spaciȝ ha
bens dimenciones pocitivas, sed solȝ inteligita
pocivilitas ad pocitivas dimentiones cum

Carentia Cuius cunque dimensionis actualis;
Sed quae extrema diu carent negativè, quia
nil positivum mediat ratione Cuius dicitur; et non di
carent positivè, quod non est contradictio. Si argua tur
libera Dei in primo distinctione 37, dicitur quod ar
guitivè procedit.

Dubitavi: quinam sit Causa
in praedictiva Vacui Repulsa cum per Antipathiam, quam
ipsa natura nec nisi in voce dicerunt moderni di
centes: Causam esse Vim elasticam, seu elaterium
aeris, nam aer natura sua gravitate deprimitur,
ne amittatur partium unitarum Colligatio. Sed quae
non est unde acriter reprehendant Aristoteli
cos Colligationem quia recentiores, et maxime Car
tesiani fatentur talem Colligationem partium esse ex
actione naturae rerum.

Quaestio Sexta an ex autoritate recte inferatur duo Corpora penetrata fuisse ut eundem occupaverint locum et e Contra.

Docuerunt epicurei duo Corpora quantitate affecta, nec Divina Virtute posse penetrari. Id(?) aud hæ ret Durandus. Scotistæ vero et Thomistæ asserunt possibile esse duorum Corporum quantorum penetracionem, attenta Divina Virtute id que de facto evenisse ex autoritatibus Scripturæ dicunt recte deduxit. At vero Circa replicaciones eiusdem Corporis quanti, ita ut simul sit in duplici loco siccum circumscriptive, non ita Conveniunt. Thomistæ negant hoc fieri posse etiam de absoluta potentia Dei. Affirmant Scotistæ Cum suo Subtili Mro in quarto distinccione 10.ª questione 2.ª Dicitur ita

„ Sit Dico: ex autoritate Sacræ Scripturæ recte
„ Colliguitur duo Corpora quanta Compenetrata
„ fuisse, et est. Plus prima pars ex Evan
gelio Ioannis Capite 20 ubi ait: Cum fores esse Clausæ Venit Iesus, et Stetit in medio eorum. Et infra: Venit Iesus ianuis Clausis, et Capite quarto ad Ebreos ait apostolus: habentes ergo Pontificem Magnum, qui penetravit Se los; sed predictæ autoritates expresse dicunt duo Corpora quanta Compenetrari: ergo &c. Confirmatur: ex Doctrina Celebri Christus Dominus exivit ex Claustro Virginis, permanente illo omnimode illeso: ergo per penetracionem

Phur 2ª pars lectio actuum apostolorum ait Christus:
" ego Sum Jesus, quem tu persequeris; sed ex allia
authoritate, nempe ex pma ad Corinthios Capite 7°
infertur, quod Jesus tunc Simul erat in Cœlo: ergo
& Minor Constat: nam loco Citato ait apostolus:
" oportet Christum Cœlo Suscipere Usque in tempora
" restitutionis omnium, hoc est, Semper esse in Cœlo;
Sed ex apparitione Constat esse in Via: ergo & Con
stitur Utraque 2a minor pars: Sacra Scriptura pro-
prio, ac literali Sensu intelligenda est, quoties nihil
ex fidei decretis, vel ex evidenti ratione & prorbus litera-
li, obviqua terrorum Sensui adversatur; Sed ut ex po-
sitione argumentum Constavit, nil adversatur: ergo &c.

ARGUMENTA SOLVUNTUR.

Argta 1° non possunt intelligi authoritates Sacræ Scrip
turæ Sensu literali, quando opponuntur naturali nu
mini; Sed loca assignata in Sensu literali oponun

tur naturali numini: ergo &c. Ptur minor: lumini na turali repugnat quod non expelatur unum Corpus ab impediente alio: ergo &c. Ptur Ant: expultio est effectus formalis quantitatis: ergo &c. Resp. Distinguendo Ant: expultio est effectus formalis secundarius concedo ant. primarius, nego ant. effectus formalis primarius quantitatis est reddere substantiam radicaliter impenetrabile secundarius vero actualiter corpus expelere: hec Colige que dicta sunt circa constitutivum quantitatis, ubi invenietis Deum poset impedire eiusmodi actus secundarios, sicut impedivit cremationem in fornace Babilonico.

Argtur 2°: quodquod implicat contradictionem ex Scriptura non probatur; sed implicat contradictionem &c. ergo &c. Ptur minor: si duo Corpora posent penetrari, etiam partes Corporis inter se; hoc repugnat: ergo &c. Ptur minor: si duo Corpora penetrarentur, partes penetrate quelibet esse et quasi tota; sed hoc implicat: ergo &c. Resp: quod et si partes penetrarentur, semper totum exigere maiorem extentionem, quam pars, ut evenit in Corpore Christi existente in Eucaristia; unde assumunt sequitur quod partes essent equales actualiter quod non implicat.

Argtur 3°: si unum Corpus esset simul Circulative in pluribus locis sequeretur contradictio: ergo ex ubiquitate &c. Ptur ant. sequeretur

esse et non esse sed hec est contradictio: ergo &c. Ptur Maior: iuxta Scotistas si idem effectus esset simul productus a duplici Causa totali et ade quata sequeretur dependere et non dependere: ergo a simili. Ptur Concia: ideo autem est verum, quod depen dere ut supponitur, et non dependere qualenus tota liter esse ab allia Causa; sed similiter Corpus esset totaliter locatum, ut supponitur, et non esset qua tenus poset locari totaliter in allio loco: ergo &c.

Respondetur quod Comprehensio localis adequata, per se fert qui dem totum Corpus locatum contineri intra ambitum uni us loci; sed non licet inferri illud non posse simul ab allio loco Comprehendi per eandem alliam Comprehen tionem sicut obiectum totaliter Comprehensum ab uno intellectu, per eandem alliam Comprehensionem potest tota liter Comprehendi ab allio; quia hec et illa sunt relationes. Ad paritatem dicitur: quod depen dentia effectus a Causa est essencialis sed indivi duabile esse, unde implicat quod per eandem illam entitatem, quae esse dependeat totaliter ab una qualenus ab illa producitur, et quod ab illa non dependeat se cundum eandem entitatem quia producitur ab allia.

Praeter quam quod argumentum valet in Thomistas relinquenti idem locum potest adequate repleri ab uno Cor pore, et per eandem alliam repletionem repleri totaliter

ab allio: ergo idem Corpus potest totaliter locari in Uno loco, et Sedus allius locacione locari in allio; qua non minus repletio quam locatio suntre latiores. Denique: Sic arguibus probaret esset — Ultra definitivus presentia Corporis Christi in eucaristia, et Sicut circumscriptiva in Selo, Si divicitas presenciarum non sufficit ad hoc ut idem Corpus Sit in duplici loco modo naturali; quia modo Sufficiet ut Sit in Uno loco modo naturali, in allio Vero preter naturali.

Arguitur quarto: si idem Corpus poset esse Sircumscriptive in pluribus locis, posse etiam in omnibus locis a Deo Colocari; Sed hoc repugnat: ergo &. Probatur minor: si poset a Deo in omnibus locis Colocari esse inmensus Sicut Deus: ergo &. Probatur antecedens: Si Creatura poset operari omne pocibile eset omnipotens Sicut Deus: ergo a Simili. Respondetur disparitatem esse quod inmencitas Corporis Circa quod dareter eset tantum paciva in ordine ad potenciam replicantem Corpus; at vero: Si Creatura poset omne producibile producere eset racione allicuius Virtutis active, quod limitacionis Creatae repugnat.

Arguitur quinto: Si pocibilis eset Corporum replicatio Sequeretur: quod idem homo poset efformare magnus exercitus. Item Ultra Se pugnaret poset

elig Coreas ducere, simul Currere, et quiescere, et allia absurda; sed hoc n̂: ẑg &c. Reip̂ber ex Drê Nro Subtli hec omnia possilia esset; at si racônẑ atendamus, nil sequitur, ita que ut ait Subtili Doctor per replicacionẑ presen ciarẑ n̂ augetur virtus activa rei locate, nec intencivê, nec extencivê; qâ Cuẑ illa locati re plicatio sit omnino extrinseca, nec ad virtutẑ pertineat agendi, ideo hanc nullo modo potest augere.

Accidentia illa, quẑ per se pendent a loco variantur circa diversitatẑ locorẑ, quia Cuẑ alo ci pendeant ex ploralitate ipsorẑ auferetur contra dictio. At vero accidentia quẑ aloca n̂ pendent, ut albedo, n̂ variantur precicẑ propter varitatẑ lo corẑ, qâ allia ê presencia albedinis, et allia pre sencia Substẑ. ex quo sequitur poret homo, et quolibet allud per replicacionẑ id ad qd suficit sola replicatio; n̂ vero illud ad quod requirita virtus activa; quin ex hoc sequatr alliqua repu gnancia, sicut n̂ sequitr in eo qd in eodem loco sit septio unius Corporis, et n̂ sit secio alte- rius.

Arguitr 6.º: idẑ succecivẑ n̂ potest simul exis tere in diversis temporibus: ẑg a simili. Ptur Concia: sicut succecivẑ ad tempora, ita Corpus ad loca sed idẑ succecivẑ &c: ẑg &c. Ad argutẑ resp̂ber: qd Cuẑ tempus sic a nobis intelligẑ âtur ut partes

habeat Continua fluentes ideo imaginari non po
ssumus duas temporis partes esse simul, aut unque simul esse in diversis temporibus. Loca permanent, et simul esse posset in telis unitus.

Questio Septima utrum Substantia a Santis patribus aliquando usurpata fuerit pro Subsistentia.

Supposito ex logica quod sit substantia, querenter ad tollendam equivocationem: an Santi patres alliquando nomine Substantiae intellexerunt Subsistentiam, seu personam, vel hipostasim seu rationem illam, quae naturam reddit ultimo completam, resp. affirmative. Pba. ex divo Damasceno in dialectica Capite 25.
» de hipostasi ubi ait: hipostasis nomen duas

significat. quandoque simpliciter existenciam secundum quod idem significatur est substantia, et hypostasis. Unde quidam sanctorum patrum dicebant naturam hypostasim. idque ait Damascenus libro 4° differenciarum Capite 10. ergo Sancti patres alliguandum &c.
= Quid sit accidens, quid sint &c. praedicamenta dicta manent in logica.

Questio octava quid sit mundus et an fuerit ab eterno productus.

Mundus vere describitur: perfecta rerum omnium creaturarum sub uno supremo predominante, et moderatione universe sub ordinatarum ordinatio. sicut statim loquamur tantum de mundo corporeo, et aspectabili: est universitas rerum sensibilium hoc sibi supponendum est cum sanctis patribus Damasceno, Basilio, et Ireneo, quibus adheret subtilis Dr. Scotus in sexto distinctione quarta quaestione 1a.

mundum aspectabilem nullatenus esse animatum. Quod liquet ex Concilio generali Constantinopolitano sexto ubi asseritum fuit: Siquis dixerit Cae-
„ lum, et solem, et lunam, et stelas, et aquas quae
„ supra Caelos sunt esse animatas virtutes ma-
„ teriales anathema sit.

Similiter supponendum venit mundum esse perfectum, ut clare colligitur ex illo gene-
„ si: Vidit Deus cuncta quae fecerat, et erant valde
„ bona. Rursus est supponendum mundum esse unicum, semper enim Scriptura sacra loquitur in singulari: mundus per ipsum factus est habetur ex primo Joannis, et alibi passim; licet plures esse possibiles contra Cartecianos asseramus, quia nulla in hoc apparet repugnancia, praesertim cum juxta Cartecium Deus difficiliora his possit. Fide etiam supponendum est contra Atheistas mundum esse a Deo creatum: ut constat ex Simbolo Niceno: factorem Caeli et terrae.

Epicurei enim delirarunt, quod haec aspectabilis universitas formata fuit ex fortuito atomorum concursu quibus ita aloquitur Tullius libro 1o de
„ natura deorum: Si enim mundum efficere potest concursus atomorum cur porticum? Cur templum? Cur domum? Cur urbem non potest, quae sunt minus operosa, et multo quidem faciliora. His ita dicendum est: an haec Universitas ex suppositione quod producta fuit an fuerit in tempore vel in aeternitate

Aristoteles in hac parte, et Communiter omnes. Ita paucos tenent terravit Dicens mundum esse ab eterno producunt.

Caldei, egypti, et Cinenses fabula[illegible] mundum per infinita antiqua secula. Catholici omnes tenent, mundum [illegible] in tempore a Deo Creatum, et probabiliter annis Circiter quatuor mille ante Carnacionem [illegible] [illegible] his

Sit nostra Dicio: Mundus non fuit ab eterno, sed in tempore Deus illum Condidit. Probatur primo auctoritate Sacre scripturae Capite 8. proberbiorum: Dominus possedit me in initio viarum Suarum ante quam quidquam faceret aprincipio. Ab eterno ordinata Sunt, et ex antiquis ante quam terra fieret. et Capite 17. Joannis ait Christus: Clarifica me pater Claritate quam habui priusquam mundus fieret

Item primo genesis: in principio Creavit Deus Celum et terram. Et licet in principio aliquado pro eternitate Sumatur, tamen textu Citatus intelligitur aprincipio totum aplurimis Sanctis Patribus. Sic ergo Sanctus Ambrosius homilia 1a. Sanctus Bacilius. libro 1. examezon Divus Chrisostomus homilia Secunda in genesim; Sed derivari [illegible] set a Commune Consensu Sanctorum patrum: ergo &c. Probatur Dicio racione negativa: eternitas mundi nec racione probatur nec Scriptoris prodicta est, nec aliquid Simus acridisse ante tempora adami Confirmata:

ergo non est &c. Confirmatur his Lucretii versiculis.

Praeterea si nulla fuit genitalis origo.
Terrae, et Celi semper que eterna fuere
Cur supra Bellum thebanum et funera troye
Non alias alii quoque res cecinere poetae
Quo tot facta virum toties cecidere nec usquam
Eternis famae monumentis in Certa florent.

ARGUMENTA SOLUUNTUR

Arguitur primo: mundum esse in tempore arguit imper-
fectionem in Deo; ergo &c. Probatur ant: si mundus esse in tem-
pore Deus mutaretur; sed haec esset imperfectio in Deo
ergo &c. Probatur maior: Deus transiret de non esse ad esse Cre-
antis; sed haec est mutatio; ergo &c. Respondetur: quod muta-
tio datur ubi adest potentia; Deus ergo non muta-
tur, quoniam nulla est in Deo potentia, sed tota

actu occupavit; Unde illa actio Dei extra se nil in ipsum mutationis refundit, sed tantum dixit mutationem Creaturæ, quæ de novo exivit, ut Deus semper aeterno Concilio ac decreto suo statuit.

Unde tota mutatio est extrinseca, et ex parte Creaturæ; Deus enim per relationem Creaturæ ad ipsum, nil intrinsece cum recipit; Unde mutationem non arguit. Si autem quæratur quid tunc faciebas Deus? respondetur cum magno parente Augustino libro Undecimo Confessionum: esse ... respondeo non
" illud; quod quidam respondisse perhibetur joculariter: alta inquit quærentibus præparabat in
" fernum .... non faciebat aliquid. et infra; si autem
" ante Cœlum et terram nullum erat tempus, Cur quæri
" tur quid tu faciebas? non enim erat tunc, ubi non erat
" tempus; nec tu tempore tempora præcedis alioquin
" non omnia tempora præcederes.

Arg. 2: Deus est summum bonum; sed hoc ipso mundum ab æterno creavit: ergo &. Probatur minor: summum bonum est sui summe communicativum; sed non esset si mundus non esset ab æterno: ergo &. Probatur minor: illud non est summe communicativum quod magis potest communicari; sed si Deus non creasset mundum ab æterno, posset se magis mundo communicari: ergo &. Respondetur: quod Deus est summum bonum liberrimum, et non necessarium proinde que communicatur, quando, et tot pro ut vult; unde cum nulla

ratione probetur quod ab aeterno fuisset ideo &c.

Arguitur tertio: ex authoritate Sacrae Scripturae non infertur mundum fuisse in tempore ergo &c. Probatur antecedens: ideo infertur, quia Adamus esset primus homo; sed ex scriptura infertur Adamum primum hominum fuisset: ergo &c. Probatur minor: ex apostolo ad Romanos Capite quinto: Usque ad legem enim peccatum non erat in mundo: peccatum autem non imputabatur cum lex non esset: sed regnavit mors ab Adam usque ad Moisem; sed ex hoc infertur Adam non fuisset primus homo: ergo &c. Probatur minor: Usque ad legem Adamo positam peccatum non erat in mundo; sed erant peccatores: ergo et homines.

Respondetur: quod illa lex de qua loquitur apostolus est lex mosaica, cui plures homines praeserunt. quod ita sit liquet ex ipso apostolo, qui ubicunque accipit hoc verbum lex, intelligi legem mosaicam. Constat etiam ex ipsa epistola ad Romanos ubi dixit ex operibus legis non iustificari, lex non destruit per fidem legem, ergo operationes quae omnia intelliguntur a paulo de lege mosaica. Quomodo enim eodem in Capite nomine legis Adamicam, et non mosaicam significaret praeter quod Apostolus scribebat iudaeis Romae Commorantibus, qui et Hebraei nil aliud habebant in ore, et estimatione quam Moisem.

Arguitur quarto: vel Deus voluit Creare mundum ab eterno, vel non; quod quodcumque dicatur contra dicta; ergo &c. Pbatur minor: Si voluit: ergo fuit Creatus, alias quin divina Voluntas esset inefficax. Si noluit: ergo divina Voluntas mutatur & nolle ad Velle; Respondetur: Deus Voluisset ab eterno Creare mundum, non pro eterno, ita ut ab eterno Voluerit mundum producere, sed pro tempore; sicut ab eterno Voluit Creare nos, sed non pro eterno, sed in tempore determinato.

Arguitur quinto: Si nulli erant homines ante Adamum, frustra Deus signaret Cain; ad hoc non: ergo &c. Pbatur maior: Deus signavit Cain, ne occideretur ab aliquo; sed si non erant homines ante Adamum non esset ab quo occideretur: ergo &c. Pbatur minor: non a Patre suo, nec a fratre abele: ergo &c. Respondetur: quod signatus fuit ne occideretur ab aliis filiis adami, quia cum mors abelis acciderit circa annum mundi 130, et ex Communi traditione habeatur Evam quolibet anno in lucem edere duos gemmenos; fieri potuit ut eo tempore, iam nati fuissent Adamo plus quam centeni filii.

Ut autem sciatis deliramenta antiquorum est notandum: Caldeos affirmare quod a tempore quo ceperunt observare Sidera usque ad Alexandrum quadringentos mille annos esse numeratos. quod vero Mendacium esset Constat ex eo quod Laertius dicat, illos affirmare Spatium annorum 48863 solum Stetisse deliquia lunaria 832, cum tamen

Se lude recurrere necesse sit anis 6 lo, nq. St. alli
quis aiunt lavibus absq. Clibri Solis, et longe anni
sequentes sunt duo vel tres.

QVESTIO NONA
QVOD EX HISTORIU[M]
FIDEDIGNIS TENENDU[M]
SIT CIR
CA ORBIS
EXTENTIO
NE.

Esferici, teste plutarco Stoyci terraqueum esse fe[runt]
cy dixerunt; alli Conicy; Anaximines quadrat[um]
Leucipus Vt tympany; Democritus, qua cu navi[s]
Anaximandes, et Genofanes Cilindricy; Mag[ni]
patres Augustinus et Lactancius in Sermo[ne]
ding Senglorii. Geographi moderni Vt Colum[bus]
auth Cazlorca in Suo Compendio matematica
tomo 8. folio 117 asecimus mundy Seuq
terraqueu esse esfericu Constante que extendit

sexaginta graduum.

Quo supposito scire est opus in quolibet gradu contineri quindecim leucas germanicas, ex quibus quaelibet constat 18888 pedibus hispanis. Vel continet decem et septem cum dimidia hispanas, constante qualibet 21164 pedibus hispanis, vel viginti leucas gallicas quarum quaelibet habet 21666 pedes hispanorum. quo stante cum ipso Vicentio Mosca quantitatem globi terraquei dicimus esse 5400 leucarum germanicarum, 6300 hispanarum, et 7200 gallicarum.

QUAESTIO DECIMA QUOT SUNT GENERA CAUSARUM UBI ET EARUM NATURA EXPLICATUR.

Causa physica ut sic sic definitur: est principium per se primo influens esse in aliud, quod potest

n̄ existere. Dividitur in materialem, formalem, efficientem, et finalem. Probatur universaliter hac divisio: nihil producitur a se ipso: ergo datur alliud a quo fiat, seu Causa efficiens. Item nulla agens Creatum alliquid produxit ex nihilo: ergo produxit ex præ supposito subiecto, hoc autem est materia. Rursus: Dum alliquid producitur in subiecto, ipsud subiectum realiter mutatur, recipit alliquid reale, quod ante carebat, id vero est forma. Denique: omnia agens naturale n̄ agit temere, et inordinate, sed ob certum finem: ergo admittenda est Causa finalis.

Nec dicatur dari allia genera Causarum, quia instrumentalis est efficiens; exemplaris aut vero Causa n̄ est aut ad efficientem reducitur. Dispositiones, quæ requiruntur ad introductionem formarum reducuntur ad Causam materialem. Alliter dividitur Causa in primam, et secundam. Prima est quæ a nullo dependet, scilicet quæ omnibus Causis virtutem Causandi dedit. Secunda est quæ habet Causam Creata, quæ nihil Causat nisi per acceptam virtutem a Deo, et mediante divino Concursu. Causa secunda allia est equiboca, et est quæ sibi similem effectum n̄ produxit in specie; ut Sol producit ranam, allia Uniboca et est quæ produxit effectum sui similem, ut homo hominem, leo leonem.

Uniboca allia est immediata, allia mediata. Prima immedia

te per se attingit effectum, secunda per aliud, im
mediata alia agit in mediatione virtutis, sic
Sol, qui virtute sua producit aurum in terra. A
lia in mediatione virtutis, et suppositi, ut Deus
quia non solum per suam virtutem, sed ubique essenciali
ter praesens operatur. Utraque dividitur in totale,
et est quae se sola effectum producit, ut ignis pro
ducens ignem, et in partiale, quae non nisi mediante
alia causa eiusdem generis, et ordinis effectum producit.
Totalis alia est totalitate effectus, alia totalitate
causae. Prima est cuius virtus extensa ad totum
effectum, illa sola totum non producit. Secunda est quae
nullius esse concursio ad producendum totum effectum.

Secundo interca
usas ad effectum tali est: prima est forma, secunda mate
ria, tertia efficiens, quarta finis. Secundum causan
di: prima finis, secunda efficiens, tertia materia, quar
ta forma. In ordine quidditatis: forma est prior, quia
dat esse rei: in ordine motionis, finis est prior, quia
est ad agendum. in ordine essendi, 1a est effi
ciens, nempe deus, qui cuncta causavit. secunda ma
teria, quae primo fuit producta, tertia forma, quar
ta finis. Materia et forma suam causalitatem
exercent erga compositum. Materia erga formam
quae ex ipsa educitur, et forma erga materiam
actuando ipsam. effectus secundarius materiae erga
formam est illam sustentare; secundarium formae est ex
pulsio alterius.

QUAESTIO VALDE IMPORTANTE, REVERA NE SINT CAUSAE EFFECTRICES.

Supponimus hic omne producibile productum fuerit in sex diebus Creationis quae referuntur in Scriptura.

Cartesius noster modernus, dum illa elaborat, contendit quorundam antiquorum opinionem negantium Creaturis veram ca[usalitatem] effectivam stabilire de novo, propriisque ratiociniis pro[bat]. Sic quoad Cartesii sententia est Deum esse Unicam [causam] creantem rerum omnium Causam, adeo ut Creaturae n[ullatenus] efficienter influant. Unde ut ait Pater Bab[enstuber] apud Hauset tomo secundo parte 3.a ontologiae omnes Creaturae tantum sunt Causae occasionales, hoc est, tales, quae alicui effectui occasionem prae[beant]

propter legem â natur. Conditore institutam; Sed quando
dicimus homo pro sua Voluntate movet pedes, dicunt
a Voluntate provenire motum tantum occasionaliter,
a Deo efficienter. Nec alia ratione volunt Cor-
pora moveri ab Angelis, quam quod Deus inter Volun-
tatem Angeli, et motum Corporis quamdam legem Con-
stituit. Pariter iuxta Cartesianos Coelica Corpo-
ra Vortice globorum inglobus in Curant, non sunt
Causa motus Communicati, Sed occasio qua Deus
omnis motus autor Unicus suo modo determinat,
ut hic et nunc motum in altero globo efficiat.
Ut autem tollatur equivocatio dicimus non est an
Creatura agat sine Concursu Dei, Sed an Causa
secunda aliquid vere efficienter agat licet de-
pendenter a prima.
Quia autem Virtus activa
potest accipi bifariam, ut operativa, et ut pro-
ductiva, de utraque movenda est quaestio: an scilicet
licet efficienter attingat effectum, et an effectus sit
aliquid de novo productum. Sit Dicendum: natura ”
” les res non sunt Causae merae occasionales, Sed ”
” vera efficientia, et activa potent Virtutem ad a- ”
” liquid de novo producendum. Probatur prima: Si Cre- ”
atura non habet Virtutem effectivam tota corruit ”
philosophia; Sed hoc est absurdum: ergo &c. Probatur
Maior: tota philosophia procedit Si nos non possumus

lumine naturali distinguere et cognoscere diversa; sed ita est si Creatura non efficit motus ergo &c. Maior constat ex eo quod philosophia nil aliud sit, quam rerum naturalium cognitio, et disceptatio.

Plur. minor: ideo dicimus ignem ab aqua distingui, et affirmamus hic esse aquam, illic vero ignem, quia ad illorum objectorum presentiam varios motus experimur; sed si ab igne et aqua non efficiuntur tales motus, non possumus ignem ex diversitate motus ab aqua discernere ergo &c. minor est certa et a Cartesianis admissa, quia cum solum motum localem admittunt, et sola motus varietate diversas substantias exsistere colligunt. Plur. minor: si solum Deus varios efficit motus erit pro sua libertate; sed tunc potest ponere illos ad praesentiam eiusdem substantiae ergo &c.

Minor plur.: non possumus ex diversitate motuum inferre diversitatem diversarum si non scimus certe Dei velle praestare tales motus determinatos; sed ita accidit ergo &c. Plur. minor: de eo quod pendet a divina libertate non possumus certificare, an sit, vel non; sed ponere illos motus ad praesentiam substantiae pendet a divina libertate ergo &c.

= Respondent Cartesiani: Deum ex lege a se condita teneri ad tales motus efficiendos, quod constat ex generali experientia; alliber Deus esset decipere. Dist. ma.: nos falleremus quia iudicaremus

motibus pendentibus a divina libertate diversita-
te Substanciarum: ergo

Contra Secundo: iuxta Car-
tesianos non valet hic discursus: Sensus nostri ta-
li modo aficiuntur, et tali in nobis excitatur Idea:
ergo tale Corpus vere existit, nec Deus nos de-
cipiat: ergo nec valebit raciocinatio ipsa. Sensus
nostri motibus variis aficiuntur: ergo existunt va-
ria et diversa composita nec Deus nos decipiat,
et sicut Cartesiani dicunt in primo discursu
tercium Sephum esse ex parte Aristotelis, ita et in secundo
ex parte Cartesii.

Probatur Secundo [illegible] ratione: iuxta
Cartesianum legerant parte quarta philosophiae arti-
culo 47: quando dicitur unum Corpus movere aliud,
non est sensus, quod illi qualitatem realem imprimat, sed
tantum quod determinat Causam Universalem ad appli-
candam potenciam ad aliud Corpus, in quod vir-
tutem suam motricem non exercuisset, nisi ab eo esset de-
terminata: ergo quando pile a bellicis tormentis explo-
se diruunt in oteram Civitatem nil aliud prestant,
nisi Deum determinare ut ruinam infringat, et per-
terrat; hoc vere ridiculum: ergo et illud unde
sequitur atqui cum in pilis tantus impetus et fragor
nunquid Deus dormiebat? propter quam quod
hoc est Deum physice determinari a Causis
secundis.

Probatur denique Conclusio: ex textu geneses et Capite 1 ait Deus: producat terra herbam virentem, et lignum pomiferum faciens fructum. et 21 Lucae inquit Christus: videte ficulneam, et omnes arbores cum producunt iam ex se fructum. Rursus: in utilia essent tot organa, et membra in animalibus, cum Deus sine illis posset efficere. deinde: divinis libris proprio ac litterali sensu sunt intelligendae, quoties nihil obstat ita accidit in casu nostro, quia nulla ratio nulla autoritas nullum experimentum suadet contrarium: ergo &c.

ARGVMENTA SOLVVNTVR

Arguitur primo: illud de quo non datur idea non est admittendum: sed de virtute effectiva Creaturarum nulla datur idea: ergo &c. Probatur maior: de existentia corporum mundi huius, et aliorum similium datur idea: ergo de illis &c. Respondetur quod aliud est scire rem

esse, aliud ê percipere Clare quid sit, plurium rerum nullam habemus ideam Claram, et illas scimus certo esse, sicut patet in virtute electrica, et magnetica, influxu et refluxu maris; et ipse Cartesius dixit materiam Corporicum Continuae esse indefinitam, licet fateatur Clare n̂ percipi quomodo hoc sit.

Argutur Secundo: Creatura totam existentiam habet a Deo: ergo et totam operationem. Probatur Consequentia: sicut Creatura dependet a Deo quo ad esse, ita quo ad operari; sed tota existentia ê a Deo: ergo &c. Respondetur disparitatem esse in Creatura propterea ad existentiam nihil esse; quod nihil ê operari n̂ valet; Unde Creatura sibimet n̂ potest Comparare existentiam sed illam habent a Sola Deo. At vero operatio n̂ pertinet ad lineam essendi, et ante operationem ipsa Creatura in Supposito existens, atque adeo Capax ê sui met Comparandi operationem, quare dependentia Creaturae quoad ad operationem a Deo in eo tantum sita ê, ut Creatura accipiat a Deo vim operandi, nec operari ipsa possit nisi Concurrente Deo.

Argutur 3°; si Creatura haberet virtutem efficacem valeret superare distantiam infinitam; sed hoc n̂: ergo &c. Probatur maior: ens et n̂ ens infinite distant; sed tunc Creatura

transferre non est ad esse entis: ergo &c Confirmatur: et
si non deberet Virtus effectiva in creaturis non essent inuti-
lia tot organa et membra: ergo &c Probatur antecedens: Illa orga-
na et si nihil producerent essent dispositiones prae-
quisitae ad productionem ergo &c. Probatur antecedens: et si pater et
Mater non attingant productionem animae rationalis, quae
a solo Deo creatur, tamen sunt dispositiones ad
productionem illius ergo &c.

Respondetur ad argumentum ex ipso
solum probari, nullam rem creatam posse quidpiam crea-
re, hoc est, producere ex nihilo subiecti, seu sine de-
pendentia a subiecto, quia quodlibet agens creatum
est omnino finitum, et limitatum, tum ex sua intense-
ione, tum ex dependentia a subiecto, sine quo nihil
potest efficere. Quamvis autem creatura tollere non possit
illam infinitam distantiam, quae inter duos terminos posi-
tivos versari intelligitur, tamen distantiam illam auffe-
rre valet, quae intercedit inter esse, et non esse dum-
modo operetur cum dependentia a subiecto in quo ab
omnipotentia secernitur.

Ad Confirmationem dicitur:
quod creaturae aliquando sunt causae mediorationa-
les; sed tantum respectu quorundam effectuum, cum
quibus non habent specificam proportionem, ut contin-
git in productione animae rationalis ad quod accidere
in aliis rebus cum quibus habent proportionem abso-
lute negamus. Dices: Magnus parens Augustinus libro

quinto de Civitate Dei Capite nono ait: Corporales Causæ non Sunt inter Causas efficientes ad numerande. Restè ergo Magnus Parens locutus fuit de Causis efficientibus liberis; in Quarum numero Corporales Causæ, quæ Sunt mere naturales non Sunt ponendæ.

Arguitur quarto: nulla res habet ase ipsa, quod admittere potest in tegra permanente natura; Sed Corpus potest amittere motum integra Sua permanente natura: ergo &c. Probatur minor: idea Corporis perfecte intelligitur absque motu ergo &c. Respondetur in primis negando majorem, quam Cartesiani Supponunt. Respondetur Secundo: permittendo majorem, et negando minorem; quia licet idea Corporis Secundum quod tantum Corpus est posset haberi absque motu, hoc non probat, quod motus non proveniat a Corpore; ad modum quo, licet essentia hominis posset intelligi absque risivilitate, Nec ratione probat hominem non esse ase risivilem: Sic minus negarentur omnes rerum proprietates. Motus enim Convenit Corpori non ut essentia, Sed tantum ut proprietas.

Arguitur 5.º Corpus Secundum Se est indifferens ad motum, et quietem: ergo &c. Distinguo antecedens: Corpus est indifferens, si tantum intelligatur essentia ipsius, Concedo antecedens; Si Corpus Consideretur Cum Suis proprietatibus nego antecedens: Distinguo Consequentiam: Sed Corpus Secundum Suas proprietates non potest esse Simul indifferens ad motum, et quietem ergo &c. Probatur Sub minor: repugnat Simul esse Sub forma et privatione; Sed quies est privatio motus: ergo &c. Respondetur ad argumentum; Quod si

cut iuxta Cartesium Substantia intelligitur indistinctum ab extensione, et Cogitatione mmmm m m m mm licet neutra sic de idea Substantiae; sic similiter de Corpore respectu motus, et quietis, licet neuter sit de essentia Corporis.

Ad replicam dicitur: quod motus, et quies inter se ordinantur tamquam medium, et finis, et ideo Corpus recte intelligitur habere principium motus, quo ad quietem tamquam finem tendat. Corpora autem moventur ad quietem obtinendam, nam ut ait Magnus P. Augustinus supra Psalmum 29 numero 10 pondus est impetus quidam cuiusque rei velut tendentis ad suum locum. Hoc est pondus. Fers lapidem? pateris pondus; premit manum tuam, quia locum suum quaerit. et vis videre quid quaerat? subtrahe manum. Venit ad terram quievit in terra.

Arguitur 6. ex Malebranc libro 6 de inquirenda Veritate: Dum ascribunt per Hipatetici formas, facultates, qualitates, et virtutes reales effectrices, aliquid divinum tribuunt Corporibus; et hoc non: ergo &c. Probatur maior: proprium Dei est agere, punire, remunerare; sed hoc tribuerent Corporibus: ergo &c. Resolutio proprium Dei esset operari a se et independenter, et per operationem a se realiter indistinctam. Creaturae non ita operarentur, quia non a se, sed virtute a Deo accepta. Remunerari, et punire in aliquibus Creaturis possibile est, sed cum dependentia a prima Causa, sine cuius Concursu nil operari, nil efficere possunt.

Arguetur 1° auctoritatibus Scripturae: Isaiae Capite 44. ait Deus: ego Sum Deus faciens omnia, extendens Caelos Solus, et nullus mecum. Job Capite 10: manus tuae fecerunt me. et prima ad Corinthios: Deus operatur omnia in omnibus: ergo Respondetur: ex his et aliis auctoritatibus nil aliud Colligi, nisi immediatum Dei Concursum; hic tamen non excludit Concursum Creaturae operanti. infertur etiam omnem Vim Creaturarum esse a Deo illis Communicatam. in textibus vero Isaiae indicatur Deum Disposuisse rerum omnium Universitatem absque Concursu alterius.

Quaestio duodecima explicans Systhema Cartesianum, et a quo primus inventum fuerit.

Anno a reparata Salute 1602 natus fuit Galiis Renatus des Cartes, Vulgo Cartesius. Hic philosophus de omnibus ut in logica dicimus dubitare instituit. ut autem Statuat naturalia principia, Seu elementa, ex quibus Corpora formantur, Supponit Verisimile

Deus ab initio mundi, Creavit quandam materiam Unitam, ~~[illegible]~~ ~~quam~~ postea illius divisit innumeralibus Creavit partibus Subtilissimis Cubicæ figuræ et angulatis; illisque indidit Celerrimum motum Circa Centrum proprium, quo motu Confractis angulis particulæ illius materiæ evaserunt rotundæ seu espheriæ.

Ex fractione autem angulorum aliæ particulæ resultarunt, ex quibus vna sunt subtilissima aliæ Crassiores. Hinc tribus materiæ speciebus Contentus Cartesius, scilicet materia subtilis est illa quæ ex angulorum fractione resultavit, semperque est supra suæ subtilitatem in quo datur velocissimo quo motu solidiora quæ Corpora penetrat. Materia globulosa, et sunt illæ particulæ quæ post angulorum fractionem espheriæ remanserunt. Denique materia striata Composita ex illis particulis ramosis at Crassioribus relictis ex angulorum Collisione. Hæc omnis materia posita inquodam Continuo motu vorticoso est totum Cartesii Sistema.

Ex materia primi elementi ait formare Deus Solem Stellas fixas, ignem et omnia Corpora ab intrinseca lucentia. Ex materia globulosa, seu secundo elemento materiæ æterum, et Cælos. Ex tertio elemento, seu ex particulis striatis terram plantas, lunam, et planetas a sole distantes, quos secutus Anaxagoras supponit Componi ex montibus, vallibus, maribus et fluminibus. Hæc materia la prin

cipia semper divicibilia manent, et ideo ut a illo in loco dicimus corpus constituit per hunc dimen- sionem, quam per proprietatem essentialem materiae, quam etiam a tenta absoluta potentia Dei impenetrabilem considerat, quia iuxta ipsum Cartesium materia, extensio, et spatium eadem omnino est res diversimode ape- lata.

Nomine formae intelligi quandam combinationem par- tium materiae, et complexionem horum quinque accidentium motus, quietis, figurae, situs, et magnitudinis; ita ut omnia corpora inter se substantialiter non differant, sed tantum accidentaliter ratione praedictorum acciden- tium. In plantis, et brutis nullam admittit animam, nec vegetativam, nec sensitivam; sed de hoc in physica particulari cum Deo dante agemus. Haec omnia fun- damentum habent in libera Cartesii tertia parte principio- rum numero 15, et tractatur de lumine an autem Cartesius huius systematis autor habendus sit, vel an eo demo- crito vetustissimo philosopho illud acceperit quivitam sci- entiae philosophi.

Nos autem licet in modo fateamur differentiam a democrito, quo ad substantiam vero opinionis ab illo minime dissentit. Quod ita sit nostra resolutio: Systhema Car- tesianum est reiiciendum, quia involvit contradictionem, et plura dixit minus vero similia. Probatur primo: Cartesius nullum admi- serit possibile vacuum; sed ex suo systemate de facto

vacuo: ergo &c. Phae^m minor: Sisthema Cartesii assumit materiam unam eamdemque, ac postea divisam in plures partes, quarum quaelibet angulis praedicta fuit, et per motum celerrimum circa suum centrum prodit materia subtilis; sed ipsa divisio et motus intelligi nequeunt absque vacuo: ergo &c.

Phae minor: quod implevit figuras materiae primum divisae, cum non dum esset materia subtilis ex agitatione causata quomodo partes materiae circa sua quaeque centrum potuerunt moveri, cum plena essent omnia: ergo &c. Dicunt Cartesiani quod divisio non fuit ante motum, sed una fuit divisio et motus, sicque semper fuit materia subtilis a motu causata, ut repleret figuras, sed antequam refelamus hanc responsionem explicandum est iterum quid dicat Cartesius; ipse enim ait partes materiae primum habuisse multos angulos, multaque latera, quando divisa fuit prima materia tunc per motum rotationis abrasos fuisse angulos et latera. Tunc: quando fuit prima divisio materiae partes habuerunt angulos: quando fuit motus rotationis partes materiae fuerunt sine angulis: ergo vel divisio praecessit tempore motum; vel si simul, partes materiae habuerunt, et non habuerunt angulos.

Tunc iterum ex suppositione quod ibi motus est duplex alius motus primae divisionis materiae unitae in partes angulos habentes, et alius motus rotationis auferens angulos ab illis partibus; sed

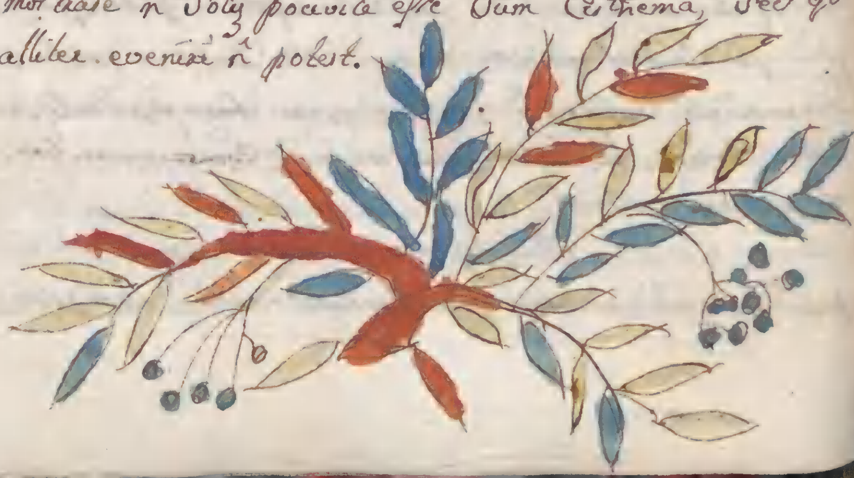
Cartesiani affirmant materiã subtilẽ seu scõbẽ ex motu rotationis oriri: ergõ divisio p̃ma fuit ante hunc motũ. Propter quod ipse Cartesius asserit in illo tunc om nes partes esse equalis magnitudinis, quare postea in mu tarunt figuras, si in p̃ma divisione existebat materia subtilis explens figuras? ut solvat hec argũta recurrit Cartesius ad indefinitã desinitionẽ materiẽ ostilibus suiẽ claræ ideæ. Cũ ex una parte dicat, qđ illud de quo ñ habetur clara idea falsũ ẽ, et sedã parte principiorũ inquit quamvis autẽ quomodo fiat indefinita ipsa divisio materiẽ cogitatione comprehendere nequeamus; ñ ideo tamẽ deve mus dubitare qđ fiat.

Dico sedõ 2õ ratione. Cartesiani affirmant hodie servari in tota materia eamdẽ quãtem motus, ac Deus p̃mo ipsi materiẽ im pressit; sed ex hoc se quitur ti eiusdẽ motus partes sedi, et tertii elementi Car tesiani continuo mutare figuras: ergõ &. ex hinc sequitur solẽ et stelas fixas celos et corpora terrestria continuo inmutari. et ad hoc dico materiẽ nunc ñ devere muta ret figurã qã ẽ materia subtili p̃mi elementi replen tur spatiola vacua; sed responsio ipsa ẽ petitio prin cipii: qa si particulẽ p̃mi elementi ex continuo motu comminuta variantq̃ figuras, quare etiã particulẽ se cundi et terci continuo suo motu ñ comminuentur et figuras variant.

Dico tertio: iuxta Cartesiũ particulẽ p̃mi elementi celerrime moventur a sedo elemento

tardius motu; sed hoc implicat in doctrina ipsius ergo &c. Probatur minor: iuxta ipsum partes sedo principiorum numero 60 Corpus motum a manu non potest Celerius moveri quam a qua impellatur a motu manus: ergo &c. Respondent ex Cartesio tertia parte principiorum numero 81: quod sicut aer, qui a potius orificio egreditur Celerrime movetur, et si impellatur a lateribus follis, quae tardiori motu Comprimuntur. Sic similiter particulae primi elementi. Sed non valet effugium quia ratio impetus aeris oritur ex precione, et angustia orificii follis; unde et reciis tertia exitus augetur impetus at vero particulae primi elementi exitum sibi ubicunque reperiunt.

Probatur denique ex variis absurdis: materia primi elementi est substantia et Corpus, et tamen nullam habet figuram. Secundo: Cartesius nullam rationem adducit ad probandum ita esse, neque de explicatione phenomenorum namque omnes alii tam antiqui quam moderni philosophi gloriantur. Tertio: Cartesius libro de metodo ait: se non proponere Systema quod de facto sit, sed quod possibile est esse, et sibi me Contradicit epistola 37 secundae partis namque ait de mortuase non solum possibile esse suum Systhema, sed quod aliter evenire non potest.

ARGUMENTA SOLUUNTUR

Arguitur primo: Sistema Cartesianum reiiciendum non est si illud sufficit ad constitutionem omnium corporum naturalium; sed ita est: ergo &c. Probatur minor: tria sunt genera corporum; lucida quae lucem effundunt, diafana, quae lucem traiiciunt, et opaca quae lumen remittunt; sed ad haec omnia sufficit Cartesianum Sistema: ergo &c. Probatur minor: ex 1° elemento lucida conficiuntur, ex secundo diafana, ex tertio opaca: ergo &c. Respondetur: haec omnia facile negari propter dicta in conclusione et nunquam probabunt Cartesiani lucidum et diafanum ea habere natura, ut ipsi illis tribuunt, et licet corpus opacum ramosis partibus constet, non tamen ut explicantur a Cartesio, et illud probet.

Arguitur 2°: per Sistema Cartesianum melius explicatur natura et origo

sensibilium: ergo &c. P. Ant: melius explicabitur natura et
origo sensibilium per id per quod melius explicatur motus;
sed in systemate Carteciano melius explicatur motus
ergo &c. primum Carteciani elementum dat motum corporum
: ergo &c. P. ant: primum Carteciani elementum implet po
ros minutissimos rerum ergo &c. Resp. Haec omnia in
gratis continget Carteciani, nec satis probari; unde
credendi non sunt, quo minus demonstrent aliqua ra
tione solida motum causari a primo elemento, ceteraque
omnia fere nomen naturae rectius explicari per Carte
ciana elementa.

Arguitur 3°. possibile est systema
Cartecianum: ergo &c. Probatur Ant: Cartecius parte quar
ta principiorum ait: quod assumit ea assumit, quae etsi
si manifesta non sunt tamen esse possunt: ergo &c. Resp.
imprimis negando primum ant, quia non omne possibile de facto
est admittendum, nam possibilis est alius mundus, et de facto
non datur. Resp. secundo: numquam Cartecium demonstrasse
possibilitatem sui systematis, cum contradictione a
nobis ulterius possitas salvare nequeat; unde dato quod
omne possibile admittendum sit negamus systema
Cartecianum possibile esse.

Arguitur quarto: illud de quo
datur clara et distincta idea est admittendum; sed
de systemate Carteciano datur: ergo &c. Probatur minor:
facile intelliguntur quomodo elementa Carteciana sint
omnium corporum materia: ergo &c. Resp. imprimis negando

Supocitu, nempe, quod Clara et distincta idea Car
teciana sit apta diiudicande Veritati Cuberiq
ut Constat ex loga. Replica Secdo: admisa maiori
negando minori minorem ea quod non ponimus habe
re Claram et distinctam ideam, de illo de quo manifesta
Contradictio sequitur, Cum autem ut ex probationi
bus Constat Cistema Carteciani manifestam in —
Cludat Contradictionem: inde est &c.

QUE TODE
MATERIA DE
ERITATE EX
PONENS ATTE
MAATEMISTA
RU M

Petrus Gazendus Sacr. theogie Doctor Cathe
drali Dinencis in Galia Canonicus natus fuit
Circa annum Domini 1592. iste ergo produxit de
novo

physica democriti, et epicuri docmata, ab innume-
ris erroribus, quibus respersa erant, expurgata
dedit Christianis philosophis admittenda. Principia
omnium rerum Corporalium stavilivit in athomis,
pro illis intelligens quaedam sublilima Corpuscula
solida, et simplicia; seu extensa, et figurata
diversis figuris, et extentionibus, physice autem in-
divisibilia, quae sunt ultima in quibus Corpus reso-
lubile est. Hae athomae habent iuxta illum virtutem
motivam intrinsecam, ut variis motibus versus diversa
loca moveri valeant; hancque virtus motiva illis a Deo
in prima Conditione Communicata fuit, ita ut alio
modo allio non egeant.

Hac supposicione Corporum
essentiam Constituit in aptitudine seu Capacitate
ad motum, et quietem. Attamen discipuli Gassendi
inter se non conveniunt; alliqui enim ponunt atho-
morum diversitatem in figura, quantitate, gravitate,
et motu: alii vero dicunt se ipsis differre per
suam simplicem substantiam materialem absque additio-
ne allicuius formae substantialis; ad modum quo
unus Angelus ab alio specifice differt per suam
simplicem entitatem. Hinc inferunt omnia Corpora
ex Athomis Compaginari tamquam ex primis princi-
piis; omnesque generationes, et mutationes ex va-
ria dispocitione, et Convinatione athomorum re-
sultare; sicut formantur variae dictiones ex diver-

-citate Convinationū earūdem liberarum

Athomistae Sicut
et Carteciani omne negant animae Sensativae et ve
getativae in brutis et plantis. Modus autē quo
explicant motus, et Sensationes illorū in phisica par
ticulari tradendus ē. omnia escludunt accidentia
absoluta; Sicut et formas Sustantiales, Solū quae
admitunt deversas modificationes, in hoc quae
distinguitur vnū Compocitū igneū ab aqueo vg.
Alliq athome dicuntur reotundae, et orbiculatae,
ut Athomi ignis et lumini; Alliq quadratae, et Cu
bicae, ut Atomi terrae; alliq inflecciles, et rigidae,
anguli que praeditae, ut particulae Salium; alliq
flecsibiles et flecsiles, ut athomi aquae; alliq tra
duntur hamuli hornatae, ut philamenta olei;

Inter vnam
et alteraq atomum admitunt vacuolū, qd ex
epicuri sententia videtur necesariū ac divitio
nē atomorū. His ita omisis delirramentis Epicu
ri, et Democriti circa eternitatē athomorū, et
accipiendo Cisthema athomisticū ut Cristianiza
tū a Garzendo dicimus: Cisthema athomisticū
admitendū n ē. Prob. pmo ratione: in Cistemate
atomistico duo habentur Contradicentia: ergo
Prob. an: in tali Cisthemate afirmatur atomos
esse extensas, ac diverssimo figuratas, et ex allia
parte indevicivile esse sed hac inportant

contradictionem ergo &. Probatur minor: non aliter explicatur figura
nisi ex positione partium, sed iuxta athomistas
Athomi non habent partes: ergo &. Probatur secundo
Athomorum figura nec ex visu, nec ex effectis
potest Colligi: ergo &. Probatur prima pars: si ex eo quod
guttae aquae videantur rotundae athomi aquae
deberent rotundae, ex eo quod triangulus videatur ha
vere tres angulos, quaelibet pars illius haberet
tres angulos, hoc est ridiculum ergo & 2a nec ab effec
tis: effectus enim a moleculis, seu minimis phisicis pro
cedunt; non vero immediate ab ipsis atomis, quia una
atoma in alteram atomum, nil operatur: ergo ex effectis
molecularum tantum figura Colligitur, non tamen a
tomorum. Et dicant athomistae, quomodo insensibi
le possit causare sensibilem figuram cum sensus
qui iuxta ipsos est Criterium veritatis tali opi
nione non suffragetur. Probatur tertio: aut athomi sunt
eiusdem naturae, vel non. Si eiusdem naturae etiam si diversi
mode et componantur non possunt facere composita
naturalia specifice diversa; quia ex partibus ho
mogeneis, et similaribus nullatenus fit fer
mentatio, ut patet in Spiritu vini, et aquis
[illegible]. Si sunt diversae naturae et componuntur
materia et forma, et est Systema aristotelicum
aut ex diversitate figurarum oritur diversitas

Si sedj & hec figura Convenit atomis essenter & accidenter
Si primus quod devent obstendere atomus hoc, nq
nulla alterius rerum figura ipsi Convenit ess
entialiter. Si sedj: ergo atomi sunt mutabiles.
Alliqui ut evadant
difficultatem dicunt: non ipsas atomos esse prima prin
cipia naturalium Corporum; sed moleculas quasdam
ex partibus realibus Compactas. Sed hoc est dicta
mente Democriti, et Epicuri ut ait Huminum
a quo describitur libro quarto preparationis evan
gelicae per hec verba Democritus, quem Epicurus
longo intervallo secutus est, rerum principia sta
tuebat Corpora quaedam individua, quae ratione Ca
perentur, Vacua haberent nihil, sine ortu, sine
interitu, sempiterna, quae nec frangi, nec multis
partibus Constaret, nec omnino mutari, sed
mente sola Videri, similiter Gassendus

Arguitur pmo: illud Sistema ē admittendum quo rectius explicatur Creatio; sed ita ē Sistema atomisticum: ergo &c. Proba minor: Sole athomi sunt quæ vere ex nihilo creantur: ergo &c. Proba ant: Sole atomi partibus n̄ constant, ex quibus, tam quam ex præ supposito subiecto formentur ergo &c. Respondeo: quod ex eo si atomi n̄ admittantur proptl rationem probatiua ad hunc Vera et rigorosa Creatio salvatur in materia pma, quæ fit nullo præ supposito subiecto, qa nihil existentiale præcedit ad Creationem illius.

Arg 2º omnia Corpora resolvuntur in ea ex quibus componuntur; sed resolvuntur in atomis: ergo &c. Proba minor: triticum resolvitur in farinam, lutum in pulverem, lignum in cinerem; sed hæc omnia atomi sunt: ergo &c. Proba minor: atomus ē Corpus minutissimum et simplex, sed ita sunt cinis et pulvis ergo &c. Resp: verum esse omnia Corpora in minutissimas particulas resolvi, quæ oculos effugiunt, sed has esse atomos minime admittimus. farina, pulvis, et cinis sub oi sue latitudine ex partibus constant unde n̄ sunt atomi. Moleculæ vero ex quibus prædictæ res constant materiam 1.am et formam substantialem habent.

Arg 3º si res Corporeæ indivisibilibus n̄ constant darentur in finitum in Creati actualiter; hoc implicat ergo &c. P. maior: quælibet res partibus divisibilibus constant

ex infinitis coalescere: ad 8. Ad argumenta resp.
n̄ esse huius loci inquirere an dentur in Com
positione Corporis Continui infinite partes;
de hoc tractandum erit alio in loco pro nunc
sat sit dicere n̄ intelligi atomos extensas sine
partibus, figuratas sine partibus, extensas et in
divisibiles. quæ attinent ad situm relativum seu
Combinationem qm̄ admittunt atomi in Com-
positis naturalibus refutabuntur dum de Siste
mate aristotelico agemus.

Quæstio Decima quarta
Disertatio Chimicorum
Sisthema expli
cans

Chimicorum, seu Spagiricorum Sisthema tendit ad
enucleandum Corporis naturam ex eiusdem resolutione,
hoc principio fulcitur, quod ē primum in Compositio
ne ē ultimum in resolutione. Verum utuntur chimici

Cimbalicis ignoti fere omnibus, chichimici non sunt, et dum contendunt ex imperfecti convertere perfectum Corpus plura naturalia arcana detexerunt sed non ita felici eventu circa principia. Quae agnat hiis nominibus apelant Salem, Sulfur, Mercurium, terram, et aquam seu flecma. Hoc variis specimentis conantur patefacere.

Precipuum specimentum sic faciunt vinum in arenvico clausum moderato igni imponunt. Huius autem moderati igni verbile elicitur primum ex vino liquor quiquam subtilis, penetrans, et inflamavilis, qui e cuculvita in capitelum alamvici in vaporis forma abtitur illique primum adherit; mos vero in mare copia ad alium quitabim in subiectum vas stilatur; atque hunc liquorem mercurium, seu spiritum vini inflamavilem seu aquam ardentem apelant.

Secundo ecapitur umor quidam incapibus, qui vix difert ab aqua, et flemma vocatur. Post vinas has distilationes allio in vase reponunt quod in ambelico remanet, et huic vaci retorta apelata maius imponunt igne; et primo eliciunt allios duos liquores prioribus non acsimiles; postea vero cosus quidam et inflammavilis fetens umor, quem oleum crasum, seu Sulfur apelatur. Masa vero illa, quae in fundo retorte permanet apud igne conburunt, atque

illum Cineribus in Vas terreum Conjecti ipsae ferri

de aquae Copia effundunt, quae Salinis illarum Cine

rum partibus imbuendis sufficiat. Tunc aquae Salibus

Saturatae in aliud vas per Chartam bibulam per Co

lant, qua deinde levi Calore in vapore Sublata,

Sal in fundo vasis relinquitur; materia autem illa,

quae Chartam transire nequivit dicitur terra damna

ta, seu Caput mortuum, et post ad nullos usus de

serviunt. Ex hinc deducunt haec esse principia

materialia naturalium Corporum; Combinationem vero

horum esse illorum formam. Alleque chimici aliter di

currunt, dicendo: tria esse principia Corporis, terram,

quae est materia mercurium, qui est forma, et flemma,

quae est Unio. Alii vero duo tantum: accidunt, quod

est Caput sapidum, et Alcali quod est Corpus alio-

sapore donatum temperans acidum in Corporibus accidi. Partes in quibus reperi

tur alcali dicunt Sales Alcalicos, et dividunt

in alcali fixum, volatiles, acre, incapidum. fixum

ex Cineribus herbarum praecipue eruitur. Volatile

deprehenditur in Sanguine, Spiritu Vini, et Cimi

tibus. Acre in Calce, et licivio. Incipidum in Co

ralo, arsenico vivo et &c. Alii chimici tenent Salia

principia non esse prima in Corporum Constitutione,

sed secunda. Hic ita hanc proponimus Questionem:

Chemicorum principia Corporis Constitutioni

nec primario, nec secundario conveniunt. P. pmo
Dcio: illa n sunt principia, que in omnibus nxe
reperiuntur; sed ita accidit in agcinali a chimicis,
qa teste Lamerii ex auro, argento, talco vene
to, lapide ocistrago, et fusivile arena n eliciun
tur sale, et sulphura: zg &.

Plus sedo: principia
chimica in simpliciora substantia resolvuntur
zg. P. Ant. ex autore philophie Burgundie spi
ritus vini inflammabilis per magnam partem resol
vitur in aque, et sale volatile; et spiritus aci
dus chemicorum atte chimica in sale fixo, et aque
resolvitur; oleum crassum pariter in terram, aquam, et sa
le volatile abit, et iuxta Laquerum sales fixi
resolvuntur in aque et terra: zg &. Denique: spe
rientia compertum e chimica principia esse corrup
tioni obnoxia: zg &.

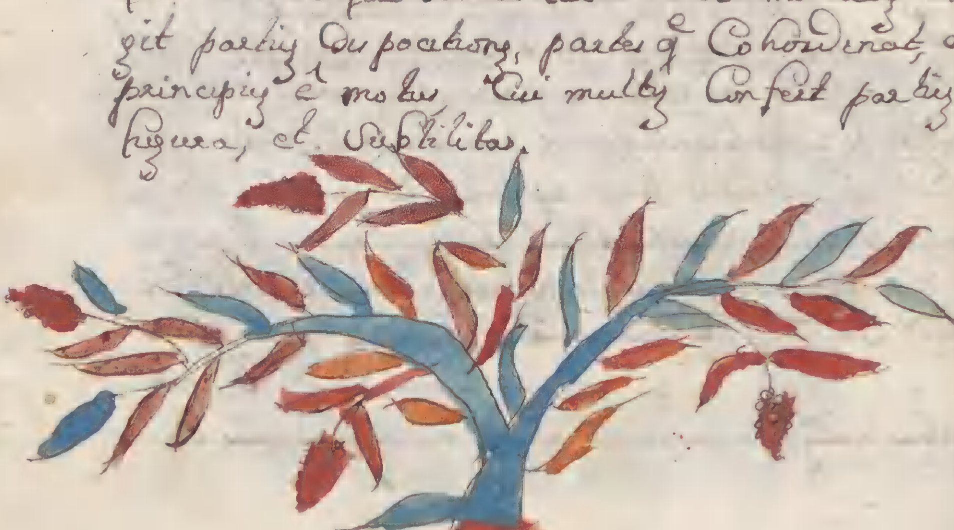

[illegible] pmo Cor

pora Componuntur ex chimicis principiis, si Cor-
poribus in sunt proprietates talium principiorum;
sed ita est; ergo &c. P. minor: Color odor sapor -
volaptilitas inflammabilitas sunt proprieta
tes illorum; sed hec in sunt Corporibus: ergo &c.
R. ad argumentum: quod Color non est proprietas alicuius
chimici principii, cum omnibus conveniant. Vola
tilitas tibus. Plura mixta nullum emittunt odorem,
multaque quæ inflammabilia sunt sulfure
Carent, ut Constat ex eo quod ex paleis nunquam
chimici sulfur educere potuerunt. Arg. Sedo:
unumquodque Componitur ex in quæ resolvitur; sed resol
vuntur in chimica principia: ergo &c. P. minor: Cor
pora quæ magis resistunt resolutioni sunt vitrum
et aurum; sed resolvuntur in chimica principia;
ergo &c. P. minor: Voile, et Honbergeus dosent
vitrum evaporari in furnis Vitrariis, et aurum fuisse
arte vitrificatum: ergo &c. R. falsum esse aurum, et
vitrum resolvi in chimica principia, eo quod evapo-
rentur. Cum calcinationi a hombergeo facta, obs
tendit assequerem fieri apparientis aereus in du
rentibus auro Constans ut ipse specibus est. Au
rum enim nec ope ignis vehementissime potest di
solvi, sed ad summum precipitari. Argr 3.º ex
legibus naturæ requiruntur in omnibus mixtis

principia chimica rg &c. P. ant: requiritur terra, ut vaci; aqua quę vectat partes substia sub tilis intime Resolubiles, ut spatiola inter partibus Corporum repleantur; principium altivum, quę partes moveantur, et actionem impelant. Denique requiritur pars volatilis, quę per totam marem discurens separet ea quę non pertinet et rem ipsam fermetet, sed hęc sunt Chimica principia rg &c.

Resp. ad sequitur qd licet in mixtis dentur illę proprietates n orientur a principiis chimicis; Concrulentia valet desumi a partium figura et Contextura. Aqua potest multa per alię vnire, sed hoc n probat esse rem Comne nate. Spatiola inter partes Corporum repleta sunt aere, et subtiliori etere; licet n negamus in aliquibus particulas aqueas, et salinas reperiri. forma denique substantiali determinata exigit partium dispositionem, partes q Cohordinat, et principium est motus, cui multum confert partium figura, et subtilitas.

Disertatio Aristotelica
in qua aristotelicum
sistema exponitur et
Ubi, et aquibus princip-
aliter ad nihilum
fuerit in Dica-
tur.

Iam ad expli-
cationem aristotelici sistematis, seleris expositis
accedimus. Conveniunt aristotelici omnes in eo quod
pma principia naturalium corporum, seu ea ex
quibus omnia entia corporea constant sunt materia
pma, et forma substancialis. Materia pma sic
definitur ab aristotele libro 1. phisicorum propositio-
nem: dico materiam subiectum uniuscuiusque ex quo
fit aliquid cum insit non secundum accidens, et si co
interpretatur in hoc abivit at ultimo, et septimo
metaphisicae: neque quid neque quale, neque
quantum, nec aliud quidpiam eorum quibus ens
determinatur; sed est quod dequo singula
eorum predicantur.

Subsistit H. D. in secundo 1.

distinctione 12 quæstione 1a tractavit definitionem materiæ primæ: est Substantia ~~materialis~~ in Completa, et imperfecta subjectum primum omnium formarum, et mutationum, ac pars essentialis Compositi Substantialis, vel ut pura potentia in ordine specifico physico.. Hoc tamen ridiculum videtur modernis respuentibus illud, vel ut arabum figmentum. Sed audiant Magnum Patrem Augustinum sic de opinione antiquorum per ipsa lectionum dicentem libro primo academicarum quæstionum: Subjectum putant omnibus sine ulla specie atque carentem omni qualitate... materiam quamdam ex qua omnia expressa atque effecta sint: quæ tota omnia accipere possit, omnibusque modis mutare atque ex omni parte eoque etiam interire, non in nihilum.

Circa formam substantialem sic locutus fuit philosophus secundo physicorum: forma est, quod quid erat esse rei, hoc est, forma est illa pars essentiæ rei, qua res constituitur in determinato specierum ordine. Vel sic: forma substantialis est actus primarius materiæ unum per se cum ipsa constituere natus. Hæc definitio tantum formæ substantiali convenit, quia forma accidentalis non constituit unum per se cum materia, quia ipsa advenit enti in actu completo. Formæ substantialis proprium est, esse radicem formarum accidentalium, habereque vim exigendi producendi, ac

reparandi Collectionem accidentium, quae Cuilibet Speciei Convenit. Unde varietas effectus, quae in rebus apparet ex diversitate formae oritur.

Quando res essentia immutatur advenien illi nova accidentalis perfectio, ut quando manus ex Calida fit frigida habetur alteratio. Quando res ita mutatur ut faciat aliud Specifice Compositum Substantiale nova forma Substantialis producta, et dicitur generatio; ut quando ex ligno fit ignis. Productio autem ipsius formae substantialis vocatur eductio, atque dicitur a peripateticis formam educi de potentia materiae; et licet modus explicandi eductionem vix percipi valeat, Clarior (meo videri) extraditur a Dno Froo Sli-inquarto distinctione 4 q 1 numero 18. per haec verba: formam autem materialem dico esse omnem illam quae ex materia sua necessario inclinatur naturaliter ut sit actus materiae sive substantialis, sive accidentalis.

Aliud enim est fieri ex materia Constitutive, aliud vero praesuppositive, primo modo imago fit ex ligno. Secundum est: formam exigere produci in materia praesupposita cum aliquibus Conditionibus; Unde forma in fieri, et Conservari a materia dependet. Liquet Creationem esse productionem rei ex nihilo sui et subiecti; generatio vero ex aliquo Subiecto ubi advertite formam rationalem

non esse eductam quia cum sit spiritualis et per se subsistens, et a materia independens.

Concedunt peripatetici dari minima physica integrantia corpora, quae modo omnia materia prima, et forma substantiali tanquam partibus essentialibus constent. Concedunt etiam quodlibet corpus habere determinatam molem ad propriam actionem, et effectum; sed a forma substantiali oritur cuiuslibet corporis motus. Exemplo res clare fiat: igni vi caloris primo disponit lignum, tunc expellendo ex poris illius frigida corpuscula, et destruendo frigiditatem eiusdem; tunc partes ligni agitando.

Tunc plurima ignita corpuscula ab igne egredientia penetrant ligni poros; atque hinc sequitur, cur ignis forma apparet piramidalis, quia ex propria levitate facilius, et abundantius corpuscula sursum emittit. Porro haec ignea corpuscula, accedente etiam dispositione piramidali figurae suo motu ligni particulas penetrant, eas dividunt, motumque in illis procreant. Ea vero materiae pars, quae sulfurea, nitrosa, clara et pinguis est, ignem primo concipit, in quo nova habetur formae ignis generatio.

Si autem aliquae partes ligni non sunt dispositae, apte reduntur, tunc,

ex Crasitie ... et pinguedine, tunc ex actione ipsius ignis. Cum autem ignis in ligni particulis excitatus est suo motu partes alias disrumpit; fuliginem, fumumque sursum emittit; aquam, et aeream corpuscula egredi cogit ex poris ligni; atque adeo totum lignum ignescit. Sed alias ligni partes igni minus idoneae, crassitiemque non habentes, in cineres evadunt, quae vim ignis effugiunt.

Hoc sistema ab aristotele inventum esse fatentur omnes peripatetici contra barbadinum, quamvis licet ipse dicat tomo 3 folio 46 quod doctrina aristotelis est ipsa democriti, seu atomistarum doctrina, oritur ex eo quod confundat partes integrales cum partibus essentialibus. fatetur aristoteles materiam esse physice integraliter compositam, sed ex divisibilibus. Democritus omnia ex indivisibilibus tum integraliter quam essentialiter astruit; unde valde distat ab illo, siquidem negat omnem compositionem essentialem ex materia 1.a et forma substantiali. Nec aristotelici cum platonicis conveniunt ut ipse dicit motus quadam Ciceronis authoritate.

Ratio huius est quia licet utraque Scola supponat quoddam subiectum commune, quod materiam apellant: Platonici illud astruunt indivisibile; aristotelici vero integraliter divisibile, ut affirmat ipse barbadinus loco citato. Admittant Platonici

quamdā animā Universalē mundi omnibus rebus prestari esse Specificū; ita ut indivisibili Cuj- sit omnibus dat esse specificū diversū, dicunt enim: mundū hunc esse quoddā animal partibus Constans ad proportionē cuiuscunque animalis. Hoc rident aristotelici. Hec omnia videnda sunt adpud Sanz lomo primo Sapientiæ incarnatæ dia- golo tertio.

3. Huius opinionis ē Sanctus Antoninus qd Citaty. Ab Aristotele acceperunt hoc Sistema disci- puli eiusdem. Sed penitus oblitum fuit; ita quod assi- met Tullius quinquaginta ante adventū Domini annos, vix Peripateticū alliquē inveniebatur; sed tamen ille famosus Romanus, Aristotelicā doctrinā maiori ex parte fuit amplexus tempore enim Arabū Aristotelis philosophia revixit, ipsis tradentibus proprio idiomate opera hu- ius philosophi. Et licet Michael à Sancto Joseph in sua Bibliographia verbo Aristoteles, affirmet, in hac tradu- ctione corrupta fuisse Aristotelis opera, non ē unde id probet quia non assignat alliquod verū exemplare, ex cuius collatione recte inferatur corruptio.

Similiter affirmat Pater Feijoo. Sed non meliori eventu cum nullibi ponatur littera genuina, ex qua inferatur de- probatio Scriptorum, et tota antiquitas stet pro tra- ductione Arabica. Plures damnata fuit Aristote- lis doctrina, sed non propter Sistema eomodo ex

plicabo, sed propter rationes illas, quas tradit P. Ferrari in suo Cursu philosophico tomo 1.o in proemio, ubi eas videre potestis. Hoc sistema amplexi sunt a seculo 13.o usque ad presens omnes scolastici Thomistæ Nominales, et alii plures.

Dico ita. Sit Dico: Sistema Aristotelicum circa compositionem corporis naturalis, ut supra explicatum manet. Celeris est præponendum. P.a 1.a materia 1.a omnes philosophi conveniunt nil naturaliter anihilari, nec naturaliter creari: ergo in generatione datur subiectum ex quo fiat, et in destructione subiectum quod permaneat. Quod hoc subiectum sit materia in sensu Peripatetico. Probatur probando formas substantiales entitative distinctas à materia. P. hoc dantur novæ generationes substantiales. V.g. ex ligno fit igni; sed ipsæ generationes producunt novam entitatem substantialem ergo &.a

Peter mixt.: generationes illæ non habentur ex sola textura, et combinatione partium materiæ: ergo &c. P. Ant.: generatio distinguitur substancialiter a simplici formatione; sed hæc distinctio arguit in generatione productionem novæ substantiæ: ergo &.a P. mixt.: combinatio textura rerum precisè sumptarum non esta distincta a simplici formatione, alias artifex formans crologiam ex diversa textura partium

discerbitur illud generale, quod ridiculum videtur ergo &c.a Vel sic: Corpora naturalia specifice differunt, et essentialiter: ergo ex diversitate formae. Respondent: sufficere ad distinctionem generationis a simplici formatione quod res genita sit ex partibus materiae praeexistentibus in generante, non sit res formata.

Contra

productio est ratio univoca creationi, et generationi; sed productio ex se non dicit continentiam alliquod praecidens in producente: ergo nec in generante. Patet hoc, quia quod est essentiale generi etiam speciebus. Item si medicus ex humoribus, vel ossibus suis alliquod medicamentum faceret tale medicamentum diceretur genitum ab ipso; sed hoc est falsum: ergo &c.a Alii respondent generatio distingui a formatione, quod prima fiat per partes essentiales, secunda vero per sencibiles. Contra: haec non est essentialis distinctio quia tantum est relative ad sensus nostros. Alli denique respondent, quod distinguntur eo quod generatio est mutatio totalis, formatio tantum partialis.

Contra unius vel alterius accidentis mutatio non potest ponere essentialem distinctionem: ergo &c.a Probatur. Contra: uni vel alteri repugnat essentialiter distinguere: ergo et collectioni

omnium, Pr. Contra: hæc argutatio valet huic rei inanimatæ, et illi, et illi, repugnat constituere animalium: ergo et collectione omnium inanimalium repugnat, similiter in nostro casu. Item: accidentia sive divisim, sive conjunctim sumpta sunt accidentia: ergo non possunt facere substantialiter differre. Dices pro modernis Peripatetici ex varia accidentium collectione inferunt corpora essentialiter differre: ergo sufficit collectio accidentium ad distinctionem substantialem.

Et facile respondetur: ex eo quod ait Peripatetici collectionem compositorum non repetamus ex diversitate collectionis, sed ex diversitate formarum; quas inferimus aposteriori ex diversitate accidentium, non tamen collectio sit ratio specificans unam formam ab alia, sed sic quasi indicium, quod sub illis accidentibus existit una forma specifice diversa ab alia, quæ latet sub alia collectione accidentium. Unde diversa collectio apriori infertur ex diversitate subtilis formarum, diversitas formarum aposteriori ex diversitate collectionis, quod omne et sequenti probatione amplius constavit.

P. Secundo dicto ratione: in corporibus naturalibus datur radix exigitiva, et concertativa

determinate Colatione accidentis Sensibilis; sed hec ē forma substi: ergo &c. Maior patet experientia: nam aqua Calefacta reparat sibi quod naturale frigiditatem. Probatur m. materia n ē radix Conservativa et exigitiva tali Colatione, quia ē indiferens ad omne accidens et ad quamlibet Colatione: ergo &c. Ad hoc respondent aqua reducit ad pristinam frigiditatem a quibusdam partibus frigidis, quae in eadem aqua reperiuntur. Alii quod ab aere ambiente. Alii quia Corpuscula Calida ebolant, et aquam relinquent. Hoc exemplificant exemplo quae lurida recuperante Claritatem per separationem partium terrestrium. Similiter in eucharistia post Consecrationem si species Calefiant reducuntur ad pristinam frigiditatem; et tamen ibi n datur forma subst. Dico primo: si essent particulae frigidae in aqua Calida essent pausae respectu Caloris: ergo &c. Secundo: si aer frigidus ambiens aquam illam fuisse faceret, aqua exposita aeri frigidiori prius recederet ad frigiditatem; sed experientia contrarium docet, quia si proponatur radiis solaribus prius frigida fit: ergo &c. Nec exemplum valet, quia particulae terrae, se sante mote ad proprium sentium redeunt gravitate naturali. in sacramento Deus supplet defectum formae, sicut et materiae

P. tertio Dico rari

Si forma Substantialis tantum Consisteret in Combinatione partium ex quolibet fieret quodlibet quia materia esset eadem: sed hoc est falsum: ergo &. P. maior: quia eadem est cera faciens Circulum, ac faciens triangulum, et triangulum fit Circulus et Circulo triangulum: ergo & Item ideo probant moderni solum talem Sufficeret, quia sic Speciebus in artificialibus; sed haec ratio non probat: ergo &. P. m: licet multis artificialibus sic sit, in reliquis etiam determinatis haec ratio non probat quod motus naturalis sit: ergo &.

ARGUMENTA SOLUUNTUR

Arguitur primo: non Sunt multiplicandae entitates absque necessitate sed nulla est necessitas formae Substantialis: ergo non dabitur. P. m: tali formae Substantiali: ideo-

esse necessitas ut Composita essentialiter differant. Sed ad hoc n: 2° & a ssi n: m: per solam novam Combinationem, seu dispositionem partium stat essentialis diversitas Compositorum 2° &a. P. ant: ex ferro diversimodi disposito fit Catena clavus malleus &a. aqua resolvitur in nives, salem, et spumas. lutum in lateres. Coralium dum e in aqua est planta, et extra fit lapis: 2° &a. Confirmatur ex arte chimica ex veneno fit saluberrima medicina: 2° &a.

Resp. ad negatur quod illa artificialia inter se essentialiter n differunt, sed tantum accidentaliter ratione figurae; at Corpora naturalia essentialiter differunt; nisi quis velit dicere malleum et ensem essentialiter differre, sicq; possemus affirmare eodem modo distingui malleum ab ense, quam hominem differt a bruto. Valet enim ex malleo fieri ensem, et postea ex ense fieri malleum, sed quis dicat ex homine fieri brutum, nec e Di. S. Admodum quis, in sententia Atomistarum ex atomis omnis figurae n possunt fieri Composita omnia, sed tantum eiusdem speciei cum ipsis. Aqua &a tantum accidentaliter differunt. Sal n fit ex aqua, sed in ipsa prius continebatur dispersus, postea quae coadunatur. Idem dicendum de luto, et lateribus.

Ad exemplũ Decoralatum dicitur a pluribus ex li-
bris in dicem Coralij tam intra aquã quã extra
aquã eamdẽ habere duritiẽ; sed admisso, sive molle,
sive durũ sit n̂ apparet in illo mutatio omniũ afectio-
nũ, quare n̂ ocurrit nova generatio, sed duratur salibus,
quorad se atraxit ex aere. Peisonel, et Marsuoli negant
illud esse plantã nec habere verus flores. Ad ultimum
dicitur, quod arte chimica n̂ sit nova generatio, sed
amplificando activa passivis ipsis res naturales Cau-
sant illum medinales efectus.

Arguitur sedo: solus
Deus Conservat res Creatas: ergo formæ substan-
tiales â solo Deo Conservarentur: ergo â solo
Deo crearentur. Confirmatur agens naturale n̂ potest
dare existentiã formæ subst.: ergo &c.a Pr. ant: omne agens
nãle nullã habent Connetionẽ cũ illa forma absoluta: ergo &c.
Pr. ant: quæ sunt Contradictoria nullã habent proportio-
nẽ; sed agens nãle, et forma sunt Contradictoria: ergo &c.a
Pr. m: quod existit, et quod n̂ existit sunt Contradic-
toria; sed agens nãle existit, forma verô antequã pro-
ducatur, n̂ existit: ergo &c.a

Resp. ad argum. qd omnes
Creaturæ ita esentiae sunt a Deo, ut in fieri, et Conservari,
esentiâe ab ipso pendent, sed etiã pendent ab Causis secũ-
datiæ ut acepta ab illis existentia possit sine illis
existere. Non sic sere Concursu Dei,

qâ absque illo Conservari n̂ valent. Ad confirm̂ di-
citur qd si tenerent probaret, Deus n̂ posse Creare mundum
antequam ipse Crearetur, qâ nulla esset proportio in-
ter Deus existente, et mundum n̂ existentem. nisi forte
dicant: Deus n̂ posset Creare mundum, ita ut Abso-
luta ebadat qui Atomista dicitur. Eodem modo dis-
currimus de Causa, et effectu; proportio quae re-
quiritur inter Causam et effectum ê tantum quoad prae-
dicata essentialia, et specifica, n̂ tamen quoad exis-
tentiam.

Ad 3m: in productione Corporis naturalis nil
aliud ê nisi nova dispositio materiae: ergo &c. P. Ant:
ex diversa Combinatione atomorum resultant omnia
Composita naturalia specifice diversa: ergo &c. P.
ant: ex literis alfabeti sic et sic dispositis for-
mantur 29523279939041740841761860
9614352000000000 Dictiones: ergo a simili. Ad Ant
quibus responsum fuit de Systemate atomistico de li-
teris exemplum n̂ valet si enim n̂ sint Sono diversae ipsae
n̂ possunt diversas dictiones: unde similiter particulae
materiae deberent esse essentia diversae ut possint Con-
stituere Composita essentialiter diversa. Deinde si-
cut dictiones tantum accidentaliter differunt, sic
similiter differunt Corpora naturalia quod nu-
llus dixit.

Sed urgent. Mundus ê Compositum
nâle substle; sed nulla habent formam subst.

ergo Dico. Resp: disparitate esse quod mundus tantum dicitur Compositus materiale, quatenus ex naturis Substantiis Constatur, et ut ex partibus integrantibus, quae invicem essentialiter, ac Substantialiter distinguuntur. Mundus est aggregatum quoddam per accidens requiritur se ipsum habet universale aliquod principium motus, et quietis. Fabulosa ergo est illa anima mundi quam Helmontius et Paracelsus somniavere.

Ad 2. Si ad esse formae Substantialis Corpus non Componeretur ex ea: ergo ~~ad~~ Probatur Antecedens: tali forma esset Composita ex materia: ergo Dico. 2a Probatur antecedens: tali forma esset materiale; Sed forma materialis est Composita ex materia: ergo Dico. Probatur minor: omne animal Componitur ex animalitate ergo a simili. Resp: argumentum esset aequivocum nam aliud est esse materiale aliud est esse materia prima, et si materia prima includat esse materiale, materiale enim tantum dicit pluralitatem partium in quo se se niteur ab spiritu; at materia ultra hoc dicit potentialitatem unde Lactius patet esse materiale quam esse materia prima.

Ad paritatem: dicitur quod animal et animalitas vere essentialiter sunt, nec unum Lactius patet quam aliud. Non sic de materia et materiale. Paritas sic valet: non datur animal absque animalitate: ergo nec materiale absque materialiter quod Concedimus

Dicunt: omnis substantia et spiritus: ergo omnis sub-
stantia materialis est materia. Respondeo quod materia sumpta duo dicit,
et habere partes, et esse potentiam. Primum convenit
formae materialis ad distinctionem formae spiritualis non vero
secundum; at spiritus, et spirituale vere dicuntur ca-
rere partibus, et ideo omne spirituale substantia est spiritus.

Arguitur 2°: forma sub-
stantialis est superflua: ergo &c. Probatur Antecedens: per solam
combinationem lactis fit caseum, butyrum, et serum
specifice diversa: ergo &c. Similiter: ex eodem tritico
fit furfur farina. Ex eadem farina massa, et panis. Ex
pane chylus; ex chylo sanguis; ex sanguine caro.
Ex semine lini fit linum, ex lino filum, ex filo
panni, ex panni papirus; sed in his omnibus mu-
tationibus non datur forma substantialis, sed tantum diver-
sa textura: ergo &c. Confirmatur: ex sulphure sale
petre, et carbonibus fit pulvis pyrius per solam
diversam combinationem: ergo a simili.

Respondeo: ad argumentum
in primis: quod in lacte distinguendae sunt particulae sero-
sae ab oleosis et pinguibus, non enim eodem modo cita est
natura lactis in particulis serosis ac in oleosis; serum
nihil aliud est quam liquor quidam, qui simul cum lac-
te generatur, a lacte tamen diversus, quare cum ex lacte fit
caseum separatur lac a sero et caseum nihil aliud est
quam lac condensatum. Deinde tam caseum quam bu-
tyrum fiunt ope artis ex tenuiore congregantis

partes lactis. Ad illud de furfure et farina
dicitur: quod furfur nil aliud est nisi partes Cra
siores, et farina partes Subtiliores tritici: unde
essentialiter se differunt.

Ad exemplum de vino
dicendum est in omnibus illis Compositis non reperi
ri essentialis diversitas, qua experientia docet,
quod mutatio Coloris et Saporis non arguit Substantiae
diversitatem, et haec est Varietas quae reperitur in tota
illa arte facta. Non sic de igne et aqua. Ubi qui
bus insunt tam diversae proprietates et distinctae virtutes
ut nulatenus Conveniant. Ad Confirmationem: quod pul
vis pirius non est unum per se Substantiae, sed unum
per accidens, aggregatum ex illis omnibus permanentibus
in sua natura. Unde si in machina neumatica
pulvis pirius Constituatur ex austo aere, sulfu
re particulae tantum accenduntur, particulis sa
linis remanentibus, quod est signum permanentiae sedum
suae naturae.

Arg. 6. nullum agens Creatum potest quid
piam Creare; sed si daretur forma Substantialis Crea
retur: ergo &c. Pr. mi.: forma Substantialis ex nihilo fie
ret: ergo &c. Distinguo ant.: ex nihilo sui, Concedo
ant.; ex nihilo Subiecti nego ant. Dicta sed fie
ret ex nihilo subiecti: ergo &c. Pr. mi.: licet animal
rationale praesupponat Corpus organisatum a Corpore
non pendet: ergo &c. Resp.: quod Creatio nullum Subiectum

in quo statu supponit forma substantiali suppo- nit materiam, a qua in fieri et conservari dependeat. Anima rationalis cum sit spiritualis ex propria con- ditione non praesupponit corpus, quia per se est for- ma subsistens, potens quoque absque corpore conser- vari naturaliter.

Ad 1. materia, et forma in sen- su aristotelici non sunt perceptibiles: ergo &c.a N. ant. materia non est quid, nec quale nec quantum; forma vero est substantia, et tamen a materia dependet; sed hoc non est perceptibile: ergo &c.a Resp.: quod entitas materiae et formae pro hoc statu clare non percipitur ab no- bis, colligitur tamen ex proprietatibus, et effectibus. Materia aristotelica percipitur per hoc quod sit pu- ra potentia in genere physico; forma per hoc quod sit in materia per informationem, quod ab ea non aufert ratio- nem substantiae, sed tantum indicat esse incompletam.

Praeterea quoque quod: quis non videt Cartesianos non percipere quid sit illa diversa convenientia, et tamen illi affirmant esse formam omnium compositorum, nec reddunt rationem de existentia suorum elementorum, et ea asserunt si aute rident de eo quod dicant aristotelici for- mam causare tale compositum, quia est talis naturae au- diant Magnum patrem Augustinum libro 21° de Ci- vitate Dei Capite 7. dicentem: tota itaque ratio, cur Agrigentinum salem flamma fluere faciat,

aqua cupitare qâ hec ê natâ eius.

Arg.r 8.o forma Corporis naturalis ex Augustino libro de immortalitate animæ Capite quinto, et ex aristotele pmô physicorum Consistit in Combinationi: ergo &c.a P. Ant: Augustinus ait: Si ex albo Cera nigru Colorem dicat, n minus Cera ê; et si ex quadrata q. Rotundam formam sumat et ex molli durescat. Et Aristoteles ait: fiunt autem quæ simpliciter fiunt partim figura Mutatione, ut Statua ere.... alia variatione, ut ea quorum materia mutatur: ergo &c. Et octavo metaphisice: formæ sunt ut numeri.

Resp: Augustinus intendere mutationem omnium qualitatum manifestare sed iecti specificam mutationem et essentialem rerum diversitatem n tamen ut hæc essentiali diversitas in eo sita sit ut tantum pendeat ex Combinatione. Ostendit ivi hominis animam n ita mutari ut desinat esse animus. quod ideo provat, quia cum ratio quæ ê animæ affectio sit immortalis, et ipsam semper stare necesse ê. quantum enim simmens aristoteli-patet ex supra dictis. Aristoteles Comparat formas nâles artificialibus, quæ ad predicata generica; nam sicut artificialis perficit materiam in actu Completo, ita et in suo ordine forma naturalis; n tamen ex Comparatio quæ ad predicata specifica.

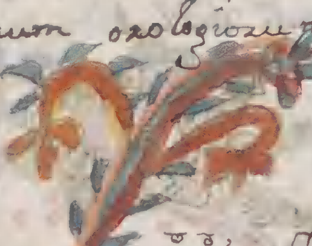
Adhuc movent existentiarii per longa in Scholis quæstiones: an materia prima habeat propriam existentiam an expectat omnes formas; an unico a possibili; an formæ Cælorum et elementorum sint eductæ a Creatæ. in præsenti sat sit dicere: materiam primam habere propriam existentiam, quia cum sit Causa materialis formæ, et aliunde terminet actionem Creativam debet existere prius ad formam. Denique Thomistæ non admittentes formæ Corporalis, nec tertiam entitatem a materia, et forma simul sunt realiter distinctæ, tenentur agnoscere moderni terminum sublatem generationis

Articulus unicus de Sistematibus Leibnitz, Neuutonio, et Vlbofi.

Guilelmus Leibnitz Saxo germanus natus anno 1616 atomos quas vocavit monadas omnium rerum principia stabilivit sed negat partibus figuram, et extensionem constare forma materiali juxta illud est quædam prima virtus primigenia, in sensibilis mundo concreata ingenerabilis, et incorruptibilis. Negat omnem

vera generationem, et Corruptionem, multaque perfectae tantum Concedit invo-
lutiones, et evolutiones perfectas praeexistentium; et hoc
eodem modo in animatis, ac in inanimatis. Di-
cit mundum, et quodlibet Corpus nil alliud esse,
quam aggregatum infinitarum animarum
quae nec generantur nec Corrumpuntur, sed
alliquando sunt ex parte perfectae, et dispositae
ad Corporis animationem; alliquando vero so-
pitae in homine non agnoscit animal rationale de
novo Creatam, sed animam sensitivam, ait,
mediante Conceptione Constituit naturam
humanam, elevatur, quae ad gradum spiri-
tualitatis. omnem tollit dependentiam animae
a Corpore, sed tantum Constituit quamdam
armoniam, velut duorum orologiorum
Conformiter perfectae.

Isaac Newton

Anglus anno 1687 alliud edidit systema funda-
tum in principiis mathematicis, et legibus motus.
Contra scholasticos philosophos asseruit nil esse verum
nisi illud, quod evidenter potest demonstrari de
rebus naturalibus. Unde assumit pro Causa universa-
li omnium motuum attractionem, et gravitatem
Corporum. Hoc systema maxime apud eruditos

moderni flexere Stat. barbarino tomo 3°. plura obiici valent contra illud, quae exposuimus in Sistemate atomistico.

Christianus Voshius duplex Stabilit atomi genus, aliud natuâle, aliud mâle. Atomus natuâ caret partibus, nec est divisibilis. Atomus mathematicus licet inse sit divisibilis tamen naturaliter dividi non potest. Hoc Sistema plurimum convenit cum atomistico, proindeque easdem patitur difficultates. Pater Renault tomo secundo phisicae refert opinionem cuiusdam recentioris auctoris: Corpora dura nil aliud esse nisi in secteriis quorundam coleg atque unionem, et flammam ipsam, et tam examen esse vermiculorum alas habentium, qui liberi invicem undique rapido motu in aera volitent.

Questio decima Sexta de Cęlorum natura numero et propietatibus.

Cœlũ ê Corpus simplex per se incorruptibile, elementa involvens sua magnitudine, sic sphera quæ ——— in base ut locus n̂alis complectens. Cœlos maria pma constare provavibilius videtur; ipsos tamq ñ esse animatos ê communis phiphorũ ca tholicorũ conversio, cũ divo Damaseno libro de cœlo Capite quinto, et Divo Hieronimo super illud Isaiæ audite cœli; cũ autẽ in cœlo sit superior motus phiphi, et astronomi circulos varios fingere conteverunt. tales circuli ñ sunt reales, sed vero figmenta nostræ mentis ad recte explicandos siderũ planetarũ que motus.

Sphera armilaris, sic apelata ergo ex pluribus circulis, vt armilis compacta ê, continet hos circulos. Sphera hæc ê solidũ corpus vnica superficie comprehensum, in cuius medio punctũ ê, qd centrũ dicitur, aquo lineæ ad superficiem ambiente ductæ sunt equales. Centrũ ê illud punctũ, aquo cunctæ lineæ rectæ ad superficiẽ ductæ sunt inter se equales. Diameter spheræ ê linea recta, quæ transit per centrũ et adutramque superficiei oppositã partem diregitur.

Axis spheræ ê vna ex his diametris, supra quam sphera moveri intelligitur. Poli spheræ sunt duo puncta in superficie sibi opposita, et axis sistema; ut B et D. Circulus in sphera ê quæ dã

Superficies ipsius met vere Secta, & equaliter in Duas partes & inequaliter. Si Sit equaliter in duo emi secta tunc Superficies ē recta decit magnus Circulus, Sive qualiter Circulus minor. Circuli etaque magni Spere ducunt Sua plana per Centrū Spere; ut B D, E C, O P, Circuli vero minores Sunt illi quorū plana n̄ transeunt per Centrū Spere.

Omnes Circuli Sive maiores Sive minores dividuntur 360 equalis, sive gradus, et quilibet gradus 60 minuta, et minutū in 62.ª Circuli paraleli dicuntur illi, qui equedistante Sunt, Circuli obliqui Sunt illi, in equaliter distant. Zona ē Spere ē pars quedā Superficiei inter duos Circulos paralelos intercepta. Orbis ē Corpus Solidū Sub duabus Spericis Superficiebus Contentū, quarū Una ē Convexa, altera Concaba. Orbes Concentrici Sunt illi, quorū Unus Continet alterū Cū Unico Centro equaliter distante a Superficiebus Utrisque.

Orbes excentrici Sunt, qui habent diversū Centrū. Octo Sunt principaliora puncta Spere. Duo Sunt poli mundi Seu Cardines, articus Unus, Seu borealis, qui illi Constelationi proximus ē, quā greci arton nos Ursam dicimus, et boreale parte respicit, alter antarticus Sive meridionalis, quia artico

diametraliter oponitur, atque in meridiana parte mundi Continetur. articus nobis ē nobis. Antarticus in europa Videri n̄ potest. Poli mundi Sunt B, et D; Duo Poli Sodiaci, vel ecliptice Sunt termini axis Sodiaci, et distant apoli mundi gradibus 23 cū dimidiō; ut O, et P.

Puncta hec Seda Sunt movilia, et Suam revolutionē Una cū Sfera perficiunt Circa polos mundi inmoviles. Allia punta Sunt ortus, et ocasus, et est Sol Ubi oritur in orisonte, et moritur in parte oposita tempore determinato, qdo dies Sunt equales Cum Noctibus, vocatur equinoctia; allia Sunt Cenith, et Capite nrō īmminet; allud vero Nadith et pedibus nris Subiacet ut in figura Seda. Circuli Sunt decē Sex maiores, et Sunt equator, meridianus, orison, Sodiacus, et duo Coluri; et quatuor minores duo tropici, et duo polares.

Equator, Seu equinoxialis ē Circulus maior, quo Sfera in duas equales partes Borealē et austrālē dividitur; ut E, C. Circulus iste ad diē dimeciendū inservit; ipse cū divisus in gradus 360 et Circulus spatio 24 orarū, quo dies perdurat, moveri debeat singulis oris elevantur 15 gradus illius, id ē supra orisontē emergunt ad orientē, et in horizontē descendunt versus occidentē. Meridianus ē Circulus, qui per utrumque polo mundi, et per cenith, et nadith transit, Secans ad angulos rectos equatorē, et omnes eius paralelas et Consequenter orisontē in duas partes equales, Unā orientalē, occidentalē alterā: ut E C. B D, Meridianus vocatur, qā dū Sol ad ipsū venit fit medidies, dicta, et dicenda ex Sequentibus figuris Constabunt.

Fig 1.

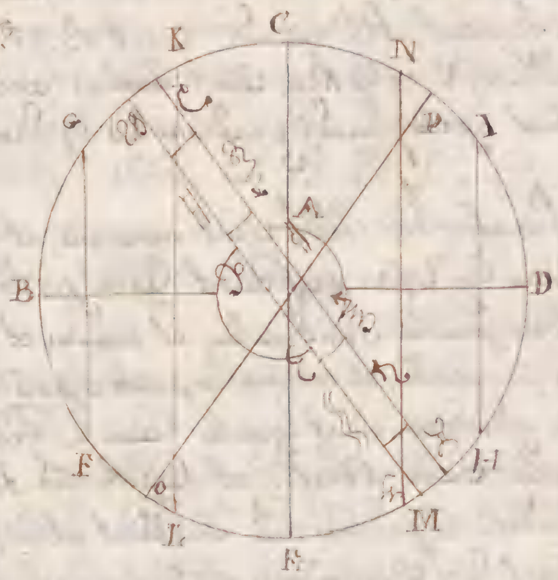
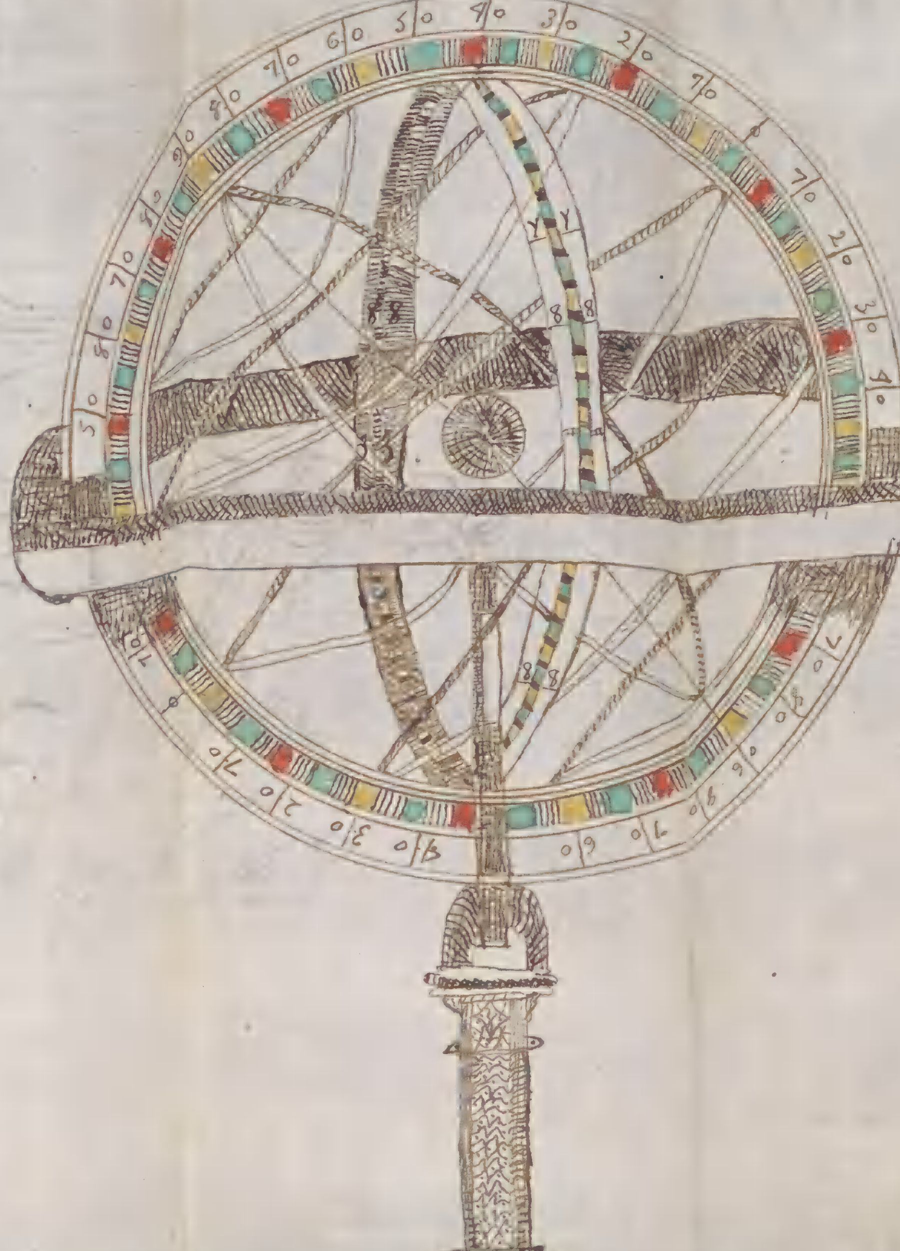

C
K
N
P
I
G
A
B
D
F
H
L
M
E

Fig 2.

Zenith
horizon Sensibilis
horizon Rationalis
Nadir

Meridianus est Circulus ex maiori
espera, [illegible] qui per utrumque
mundi poluz, et per Zenit, et nadir tran
sit. Orizon, seu finitor ẽ Circulus ille, qui
Superior ẽ nobis, Cum pequam qui mundi
partes ab inferiori [illegible] dividit. Alius
ẽ racionalis, alius sencibilis. Primus
ẽ ille qui inteligitur planus [illegible] [illegible]
re per Centruz mundi, dividitur illez duas
in partes equales. [illegible] racional
lis, qa solo intellu percipitur. Sencibilis
ẽ Circulus minor, et paralelus orizonti
rationali, qui Solus attingit Super ficiem
terrae. Orison racionalis hauet diversas
inclinaciones Cu equatore, ex quibus ex
fera armilarz diversaz hauet posicione,
rectaz, paralelaz, et obliquam. Recta ẽ illa
in qua equator transit per puncta Zenit, et
Nadir, ẽ cui eri perpendicular orizonti, Scili
et ad angulos rectos, qui Orizon transit
a polos mundi, Sive equatoris, unde
[illegible] omnes diurnas revolutiones fieri
ad angulos rectos Supra orizontez. Omnes
Circuli paraleli equatori Secantur ab
orizonti in duas partes equales ita ut
Sol ibi operabur Continuaz equinoxiuz

et Cuncta Sidera sunt semper per diur-
cinoras supra orizonte, et totius infra
in ex sfera recta nulla est pars Celi, que
Sterni non posit; et ideo Sucesive videntur
omnia Sidera. Paralela est inqua orizon
et equator sunt unus, et idem Circulus, Cuius
poli utrumque sunt idem, quia unus polus mun-
di ascendit ad punctum verticale, et altera ad
punctum opositum desendit; quo fit, ut tota es-
fera perficiat suam revolutionem motu equa-
tori paralelo. Obliqua est, in qua orizon
et equator secantur ad invicem, eficiendo
unum angulum obtusum ex una parte, et unum
acutum ex allia. Zodiacus est Circulus
maior KM figure pme qui transiens se-
cat obliquum equatorem eficiendo cum ipso duos
angulos oblicuos; atque ab illo dividitur
in duas partes equales ad articum, et ad an-
tarticum. Ecliptica est media linea que in zodi-
aco reperitur sic vocata, quia in illa con-
tingunt eclipses Solis, et planetarum. Hanc
semper insistit Sol, dum anuo motu per
Zodiacum movetur, et singulis diebus singu-
los gradus in illa percurrit. Ceteri vero
Planete hinc inde ab ecliptica ad [illegible]

V Voreq, per plures gradu recedunt latitudo ecliticae, cum tamen plures e Viginti gradu. Longitudo Zodiaci in duodecim partes, signa seu Constelationes divisibus ut constat ex his Carminibus.

Sunt Aries, Taurus, Geminis, Cancer, Leo, Virgo.
Libraque Scorpius, ~~Arcitenens~~ citenes, Caper Anfora piscis.

Coluri sunt & P.

Unus vocatur Colurus equinoxiorum, qui transit per duas sectiones ecliticae cum equatore, in quibus incipiunt signa seu Constelationes arietis, et librae, sive initio veri, et auctumni. Alter dicitur Colurus Solstitiorum, qui transit per ea puncta in quibus ecliptica tangit tropicos Cancri, et Capricorni sive initio status et hiemis. Circuli minores sunt duo tropici, aut duo circuli paraleli, quorum descriptio incipit a duobus punctis Cancri et Capricorni. Qui Polo artico e proximior e tropicus Cancri, qui antartico e PARAFO hi duo tropici sunt terminis anni itineris Solis.

Hi duo tropici seu revertentes sunt termi-
ni apud itineris solis spatii illud, quod So-
na torrida vocatur. Ab his tropicis incipiu-
Sonae temperatae, et a Circulis polaribus Son-
frigidae. Circuli enim polares sic vocantur
quia parum distant a polis mundi; unde un-
dicitur polaris arcticus; alter vero polaris a-
tarcticus, ut FSHI hęc quae de explicatio-
Sfere armilaris pro nunc sufficiant.

De numero ergo et principali quidem de numero,
proprietatibus Celorum est advertendum, opinio-
fuisse plurimorum astronomorum Celos esse duodecim
sic Alfonsus Sapiens. Aliqui Ptolomeus
novem; nos vero cum nostris Patrum dicimus Ce-
lantum esse tres. Patet quia non sunt multiplicanda
litates absque necessitate; sed nulla est neces-
tas ponendi Celos quam tres: ergo P. nume-
tantum ponendi sunt. Celi qui deserviant
vel ad creatorum sedem, vel ad Continentiam a-
quarum, vel ad siderum et astrorum motum ...
ad hoc sufficiunt tantum tres Celi nempe
Empireum, firmamentum, et Sidereum: ergo
ipse Divus Paulus scribit ad Corinth
ait raptum fuisse usque ad tercium Celum
ubi audivit arcana verba, quae non licet
homini loqui; et ut in allio loco test

raptum fuit ad Paradisum Dei: &c. ad Inquirendum
Consequentia per se &c.

D.

An autem Cæli hos inferiores sint solidi vel fluidi è non parvimomenti difficultas, ut vero Cum pluribus et Sanctis Patribus Citatis à Tosca in suo Compendio matematico resolvimus: Prima: non datur ratio Cælos inferiores esse fluidos. Probatur Antecedens: non dantur rationes Convincentes Cælos esse solidos: ergo &c. Probatur Antecedens: non ex gravitate Stelarum, quia Cum sint globi totales, quælibet habet Centrum propriæ magnitudinis, et gravitatis, sicut terra scita è in medio aeris, nec ex motu stelarum, quia ad hoc sufficit impulsus impressus à Deo in Astrorum Creatione vel virtus Angeli moventis absque eo quod Corpus tantæ molis, ut è Cælum moveatur: ergo &c.

Item si Cæli essent solidi non possent Planetæ videri iam supra solem, iam infra nisi oxuis solis frangerentur à Corporibus tantæ magnitudinis, ut sunt Sphæra Planetaria; hoc inconveniens: ergo &c. R. aliqui: dari varia Canalicula, ut per ipsa Planetæ sunt cursum efficiant, iam infra, iam supra

solem. Sed contra: quia cum Venus, et Mercu-
rius moveantur erga solem per eandem canalem
deberent facere suum cursum. Denique: si Cœli
essent solidi in ipsis darentur variæ reflectiones, et
refractiones, ex quibus resultarent varia, et miraquo-
tidiana fenomena, quod ē contra experientiam: rg &a.

Ob 15

cunt 4o. ex Cap. 37 iob versus 18. ubi dicitur si locutus
sit: tu forsitam fabricatus ē Cœlos, qui solidissimi qua-
,, si ere fusi sunt: rg &a. R. nil colligi quia Deus illum re-
,, prehendit dicens: quis ē iste involvens sententias ser-
monibus imperitis. Sic constat ex Cap. 38 obiiciunt
=Secundo: firmamentum ad minus debet esse so-
=lidum, ut contineat aquas, et stellæ moveantur
=in ordine suo: rg &a. Respondetur: firmamentum
=ita vocari, quia esse spatium stenium dividens
aquas ab aquis, quæ cadere in terra n̄ possunt
n̄ ex soliditate loci, sed quia partes illius non
sunt, nec havent aliquem impulsum erga illam.
Motus stellarum oritur ex impressione facta ā
Deo decernente, quod ita, et non allio modo mo-
veantur.

QVÆSTIO XVIIa.

An, et quomodo corpora Cœlestia in sublunaribus influant.

Duo hac in quæstione quæruntur. Primum an corpora Celestia influant? Secundum per quid, vel quomodo influant? circa primum consensus est unanimis omnium Philosophorum corpora celestia influere, an autem per lumen motum, vel aliquam virtutem ocultam non est ita communis communis. Nos vero cum Nostro Ferrari hanc pro utraque parte stavi limus resolutione: Celestia corpora influunt per lucem, calorem, alias ve similes qualitates. Probatur ex Nostro Præsentem: experientia docet sole accidente aquam gelatam liquescere fieri, arenam rarescere, terram producente plantas vegetare, et reflorem gere. Luna crescente liquores in plantis, et animantibus ex uberant plena evagerent, decrescente minuuntur: ergo influunt.

Ad hoc enim, et alios efectus tribuendos plurimum confert motus astrorum, non tamen, ut ait D. N. S. in secundo dispe 4a, est ratio præcipua causandi, quia sicut ignis, sive 1a, sive non semper calorem producit, sic similiter moveatur, sive non semper

astra. Hic influxus plures ab aliquibus ex fluxu et re-
fluxu maris deque alio in loco, Deo dante asseremus.
Ad valendum ad incipere, quod et super calorem, lucem, &ª
spectantur plures effectus unde repetenda sit qualitas
productiva humiditati &ª nec simus nisi forte vel imus
afirmando herrare. Hic dubitant aliqui: an Astra ha-
beant virtutem productivam formarum substantialium. Resp.
negative cum communi sententia huius temporis tantum
que concedimus aliqualem virtutem dispositivam, cum nec ratio
nec experimentum contrarium sub adeat.

QVÆSTIO XVIIIª

Astrologi conjici posint omnes efectus tam liberi, quam naturales.

Astronomi, vel potius Astrologi sua facultate fa-
xincti ita plura delixamenta velut arcana proposuere
sicolo secati in defentione huius favilissime facultatis
ut pro aviis et sociis innumeras savulas substineant.
Hac de causa in se noverunt et concitarunt Cœlestia
Athenæ, et SS. Patres unanimiter reputantes hanc
artem superstitiosam, inutilem, et nosivam; Illi enim decli-
nantes in opositum extremum etiam in flecuntias, quas

paulo ante tradimus Astris negarunt. Nos autem hoc in puncto mediam aliquam viam, ita ut aliquam concedere corporibus coelestibus influentiam, apposuimus; unde advertamus illam nimiam credulitatem, qua credunt per dictiones Astrologicas esse infallibiles. Supponendum est primo ex dictis Astra mediante calore, caeterisque qualitatibus aliqualem habere influentiam directam in corporibus, in spiritu tantum per accidens, quia cum anima sit spiritualis, nullatenus subjicitur virtuti materiali Astrorum, sed tamen aliquam potest habere motionem, ex eo quod organa corporea indisponantur a frigore, calore, et. Supponendum secundo: hanc indirectam influentiam astrorum erga animam minorem esse erga voluntatem, ac respectu intellectus, quia cum sit potius libera essentialiter, etiam si passiones animales sint mot., nullatenus possunt inducere voluntatem ad assensum ipsa nolente, neque contra. Tertio est supponendum quod effectus alii sunt mere naturales, alii liberi, seu a causa libera provenientes. Ex naturalibus alii pertinent ad Nauticam, ut tempestates maritimae; alii ad agriculturam, ut tempora serendi et metendi; alii denique ad Medicinam, ut tempus incidendi. Sunt et alii effectus naturales, qui contingentiam continent, et attinent ad hominis vitam, explicanturque ab Astrologis in his versiculis.

Vitam Lucas, Frater, Genitor, nati, Valetudo,

Uxor, Mors, Pietas, et Munia, amisi, inimisi

" Missita sit 9ª, vitet Astrologis amsici nullatenus pos-
" sunt efectus liceri, ex narabui solus leviter, quia atinent
" ad Nauticas Medicinas, vel agriculturas. Hec 99º sit spo
ata ex D. Joannis Chrisostomi Homilia 6ª in Mathe-
um Magni Parenti Aug.i libro 5º, & civitet Dei santi-
Bacilii omilia 6ª in genecim, Divi Gregori omilia in Epi-
phania. Divi Thomas seda sedes quesne 93ª articulo 5º,
et Dni Nri S. in sedo Divine 14ª quesne 5ª, cuncionant et sacri canones Cap.e 2º et Cap.e initur 26º, q.ne 5ª,
et Sumus Pontifex sixtus 5º, in sua Bulla Celi, et terras
creator, et Urbanus 8º, in sua Bulla incrutavilis, et Concilius Toletanus pmus Cap.e, siquis et tridentinus 9 libris
prohivitio regula 9ª, Ubi cuncencuunt leges sivilos. Item
lavenmes si quis Astrologores ff & inesuis et lege ma
thematicos Codicis & Episcopali audientia. Plus lª pars

ex scriptura Sacra, et 1º ex Jeremia Cap.e 1º, Dixit
Dnus juxta vias gentius nollite dicere a signis Celi
nollite metuere, quas timent gentes, quia leges populorus
vanas sunt, et Isaias Cap.e 44º, ego sum Dnus faciens
omnia extendens celos, solus, stavilienes terras et nullus

meos: irrita faciens signa divinorum, et ariolos in furorem vertens. Et Cap.e 47.o describit in multitudine conciliorum tuorum stent, et salvent te augures Cœli, qui contemplabantur sidera, et supputabant menses, ut ex eis annunciarent ventura tibi, et Ecclesiastes Cap.e 8.o multa hominis afflictio, quia ignorat præterita, et futura nullo potest scire nuntio.

Et Cap.e 10.o eiusdem, ignorat homo, quid ante se fuerit, et quid futurum sit quis ei poterit indicare. Et Apostolus ad Galatas Cap.e 4.o dies observatis menses, tempora, et annos timeo ne forte sine causa laboraverim in vobis: ex Scriptura &c.a Pbatur ex Sixti 5' ubi prohibet omnes prædictiones Astrologicas circa actus liberos, et ait: etiam si id, sed non certo affirmare asserant, aut testentur: ergo &c.a Pbatur 1.o ratione: nulla est connexio inter potentiam pure spiritualem, sed et liberam, et influxus materiales, et naturales, sed voluntas est potentia spiritualis et libera influxus Astrorum materialis et naturalis: ergo &c.a

Pbatur secundo ratione: nulla est connexio inter eventus mere contingentes, et causas naturales, sed ad inventio Thesauri, vel mors subita ex aliquo gravi ... Sidera dependenti sunt contingentes, et influxus Astrorum ... &c.a Pbatur A: nil aliud sunt effectus horum naturalis: ergo

esse contingentem nisi posse, vel non evenire, sed effectus causae naturalis non potest non evenire: ergo &c.a Confirmatur: ridiculum videtur Deum congeriem stellarum ordinasse ad hoc, ut sciremus equum esse pariturum pullum album, vel gallinam ovii incubantem editura esse marem, et non feminas, vel vullum deperditum restaurandum esse: ergo &c.a

Probatur 3.o ex futilitate fundamentorum Astrologiae, et primo sic: vaticinantur Astrologi hoc, vel aliud esse futurum, quia supponunt duodecim signa, seu domus Celestes, quibus insunt qualitates proportionatae ad talem effectum; sed nec ratione, nec experientia probari dare tales domus, et licet dentur non constat tales proprietates habere: ergo &c.a Maior quoad primam partem fatentur communiter Astrologi apud Toscam in suo compendio Mathematico. Probatur minor: quoad 2.m partem: experientia non firmatur aliud quod habet experientia oppositum, sed qualitates signorum ita sunt: ergo &c.a Probatur minor: ideo dicunt Astrologi signum leonis esse calidum, quia dum sol illud tangit maximum sentimus calorem, sed qui sunt in parte meridionali maximum hunc experiuntur frigus: ergo &c.a

Item: virtus quodecim domorum consistit in ipsa substantia Aetherea vel Celesti, vel in ipsis Astris, neutrum dici potest: ergo &c.a

Maior ē certa, quia n̄ ē aliud unde repetenda sit.

D. m: si consisteret in substā ętera, vel in Astris mutare-tur de die in diē quia partes, quę odiē sunt huius domus mane sunt alterius, similr Astra, quę odiē sunt in una domo, postea sunt in altera: ęrgo domus quę hodię significat divitias salutę, et vitę, altera d aliud indicavit. Nec valet dixere talę vitę esse propriā illius determinati spatii, ubi statuitur domus, quia spatiū ultra Ætherię substā, et Astra nil reale ē: ęrgo nullā potest havere rea-lem virtutę.

Rursus tales domus innutiles sunt, quia n̄ possunt adaptari omnibus terrę partibus, quia sitis pania erga sata ē sub una Italia sub altera, et sic d cęteris, sed hoc ē absurdū, quia si domus sub qua est Hispania vitę indicare, et divitias felices, et beati Hispanię nullū enim haverent influxū ad mortę et pau-pertatę; hoc ē contra generalę experientiā, quia in omnibus regni et videtur felicitas, et infelicitas sentitur, et datur generatiō, et corruptio: ęrgo &c. Item: efectus qui dependent a pluribus causis n̄ possunt conjici ex cogni-tione unius, sed casu quo darentur tales cęlestes domus efectus conraviter ab illis dependent a pluribus causis: ęrgo &c. Mi: patet: qā etiā iuxta Astrologos dependent a dispositione subjecti.

Prob.: rejiciendo influxus Astrorum ergo complexiones exercitia, et alia huius mundi: si vera foret Astrologia sequeretur gemelos, qui uno tempore concepti, et que nati sunt similimus omnino fore; sed hoc falsum, quia aliquando nascuntur mas, et femina: ergo. Maior devet esse certa, quia permanente causa, idem debet esse efectus; sed causa ē eadem respective gemelorum: ergo et efectus. Minor principali constat ex experientia, quia Jacob, et Esau simul concepti, simul que nati dissimilimi fuerunt ingeniis, moribus, et eventibus. Id ipsum havemus in Remulo, et Remo gemelis, ex quibus 1.us feliciter regnavit, secundus infeliciter fuit ocisus. similiter Prodes, et Euristenes Lacedemoniorum Reges.

Dicunt Astrologi brevissimam illius temporis angustiam suficere ad eorum certi variationem. sed contra ex Divo Gregorio homilia 10.a super evangelium. si propterea Jacob et Esau n̄ cencentur nati sub eadem constelatione, quod n̄ simul emissi fuerunt, sed unus post alterum ob eandem profecto causam indicandum erit nullum hominem sub eadem constelatione nasci n̄ enim totus simul ex matre ro prosedit; sed particulatim, et unum menbrum post alterum emisit: ergo &.a

Deinde nulla ratio urget cur primo, nec fiat à tempo
re Nativitatis, et non à tempore conceptionis. Item
nulla est ratio cur influxus impressus tempore Concep
tionis vel Nativitatis debeat durare toto tempore
vitae. Tandem si à tempore conceptionis utrumque est faci-
endum, quis enim agnovit instans individuale illius? Quis
non videt semen esse hominis eadem morte morientis
v.g. in Naufragio, vel in crudeli bello, conceptos esse
sub eodem Planetarum aspectu? Cur non erit absurdum omnes
asini concepti sub infelici signo eos destinante ad onera
, et sarcinas, canes ad domus custodiendas, lepores in sectan-
das, feles ad mures persequendos, simias ad ludos, cum omnes
non sint nati, nec concepti eodem tempore, et aspectu. Ultima pars

patet scilicet, quod in rebus naturalibus pertinentibus ad agricultu
ram, Nauticam, et Medicinam tantum leviter conjiciunt effectus, et
hoc etiam multoties fallaciter propterea quia quod pendet à duabus vel
pluribus causis, quarum pluries fallit tamen cognita una, sed
licet sol mediante calore possit aliquid immutare ad hoc
effectus pendet à pluribus causis, quae non agnoscuntur vere.
haec Astrologia: ratione etiam in rebus pertinentibus ad Nau
ticam et c.a tantum leviter conjiciuntur effectus.

ARGVTA SOLTVR

Arg. 1°, in rebus naturalibus plures efectus experiuntur ad talem annum, vel talem perfectionem Astrorum: ergo &a.
Distinguo Ant: experiuntur contingenter, et n. causantur nego ant. Contra: ab ipsis permito ant, necesario ab ipsis causantur nego ant: Contra sed causantur ab ipsis: ergo &a. Proba sub m: Illei aitice sunt naturaler, sed qd sint inepti ad detractionem sanguinis oritur a Luna: ergo &a confirmatur Plinius libro 2° naturalis historie Cap. 4° scribit lunari potestate ostrearum et concharum corpora augeri, ac rursus minui: ergo &a Item: ex Hipocrate libro 4°, aforismo 3°, sub canes, et ante canem difsiles sunt medicationes ergo cetera.

R. ad argumentum: quod et si tempestas aeris mutetur in tali vel tali aspectu siderum, et Astrorum siderum positio minime causat talem mutationem; sed ex eo quod tales constelationes apparant eo tempore, quo accidere solent tales mutationes dicuntur illa indicare; sed cum ad illam requiratur etiam dispositio subjectorum, ideo sunt signa contingentissima, nam sub eadem plantarum aspectu qdoque

accidit sterilitas, quandoque fertilitas: inde est quod tamen leviter prenuntiare valent futuras tempestates et &a, neque et si appareat Planeta sub tali constelatione, dum modo in Atmosfera non sit dispositio malignarum exalationum, nec in visceribus terrae sulfuris nitrorumque copia, nec pesti, nec tempestas, nec terremotus eveniunt.

Ad confirmationem dicitur Plinius mentitus fuit in hoc sicut in pluribus, aut enim arti cogitandi parte 3a Cap. 1 affirmat, facti experimenti, tunc ossa, tunc ostrea, iam vacua, iam plena esse ad omnem faciem Lunae. Similiter tradidit Bailet tomo 2o parte 1a, libro 3o eodem modo sunt havendae observationes dierum critiarum, et deserendi, coligendique, nam in omni aspectu feliciter fit, si aer, et exalationes nitrosae illud opus non frustrant. Inde ad summum potest colligi, quod calor, vel lux solis, quae reflectitur a luna in telure, iuvat ad hos efectus; sed cum calor sit causa partialis illo stante efectus possunt non evenire. Ad ultimum dicitur.

Arg. 2o: Astra possunt movere, et alterare organa corporea; sed hoc ipso ex eis possunt conjici efectus liberi: ergo &a. P. m. sensus corporei maxime vim havent, ad movendas potentias interiores animae

sed hoc stante possunt ex motione ipsorum censeri effectus liberi: rg &c.ª Respv quod cum voluntas sit potentia liberrima, ita ut in sua potestate sit velle velle vel omittere ponere o dum, vel amorem indesit ut licet sensus, et organa corporea quod tamen falsum est) possint per aliquam influentiam intrinsecam immutari, tamen in ipsam voluntatem nullam possunt facere impressionem. Unde nulla fide dignum est quod dicitur de statu assumendo a homine, cum hoc pendeat a libero hominis arbitrio.

Negamus enim absolute in virtute astrorum esse inclinare ad furandum ad navigandum, ad studendum, et assimiles res, quia nulla ratione firmatur ab Astrologis, nec credendi sunt absque examine, quia rem a firmant sine ratione. Unde rg aspectus quadratus martis, et solis distinctos effectus causat, ac aspectus quadratus saturni, et Jovis. Dicunt quod a natura Planetarum. unde constat talis naturam esse unius, talis alius? Dicunt ab effectibus. Unde rg, quod ab eodem Planeta oriantur diversi. Dicunt ab aspectibus, et sic circulum vitiosum absque fundamento affirmant.

Aliter dicunt: plures effectus non sequi ex tali dispositione subjecti si sit causa naturalis, vel ex eo quod vir sapiens dominari tur Astris, si sit, quo ad effectus liberos. Cn Astrologiam

effugium; sed et confirmant nostrum intentum. Si dispositio sub jecti in naturam nobis non constat, quomodo possumus cognoscere effectus ab ipsa provenientes. Praeterquam quod talis dispositio vel provenit ab astris vel non, si provenit, ergo cognita natura Astrorum, effectus naturales infallibiliter cognoscuntur. Si non, ergo sicut dispositio non provenit ab influentia Astrorum, nec alios naturales effectus. = Si vir sapiens dominabitur Astris, unde scimus, dum homines hoc modo operantur hoc provenire ab influentia Astrorum vel a proprio dominio.

Arg.r 3o; ex sacra scriptura constat Astra causare effectus varios: ergo &a. Prob. ant: ex. 1o, Genesis: hec haventur, et sint in signa, et tempora, et dies, et annos: ergo &a. R.e quod praedictus textus intelligitur a pluribus expositoribus sic: quod Deus posuit Astra ad significandos, et regendos motus, et revolutiones temporum dierum, mensium, et annorum; quia via solis per zodiacum annum mensurat. Luna menses, et revolutio solis, et stelarum ab ortu ad ocasum dies naturales, et artificiales. Quid enim magis ridiculum quam credere Deum posuisse in coelis tot sidera, et sciamus.

Arg.r 4o; Deus, et natura nihil faciunt

frustra; sed facerent stante D.ne :re &c.a Pl.ur minor: frustra essent sidera, et astra, si ex illis n̄ consicerentur effectus, ig liberi, ig narales :re &c.a P. ant: Deo n̄, quia deservirent ad iluminationem telluris, sed ad hoc n̄ :re &c.a P. m. ad hoc sufficiebat solo sole :re &c.a

Resp.r frustra n̄ ponit tot astra, et sidera quia ad competentem iluminationem huius magne machine, que pulcritudinem oculis; ad devitionem amorem, mentis, et dicere ad maiorem que pulcritudinem oculis n̄ superfluunt. Si argumentum provaret convinceret etiam solem havere lucem superfluam, quia minor lux sufficit ad illuminationem sicut apparet in terris polaribus, et nullus dixit lucem huius luminaris esse superfluam sic similiter.

QVÆSTO XIX.a

An naturæ Author depinxerit omnes eventus tam liberi, quam naturales in constitutione, ordinatione, ex revelatione corporum cœlestium, quamvis nobis non ignoscant?

Non plus sapere, quam oportet sapere monet Apostolus, at hominum inordinatus sciendi apetitus, limites naturæ transgrediens non contentus delineatione voluntaria, et fictitia cœlorum aponens sibi monstra, et figuras, quæ nec sunt, nec aliqua aparientia provari possunt effigens etiam affectus benignos, et malignos, influxus faustos, et infaustos imaginarias que virtutes, ut ex antea dictis constat temeritate inverecunda ad huc ultra progrediens arcana esse ex varietate constelationum, imaginumque cœlestium, quas pro suo libito confingunt cœlum faciens librum spansum siderum characteribus velut literis inscriptum, in quo leguntur omnia futura.

Dicunt enim ex stellis esse formatas Hebraicas dictiones, quæ manifestant omnes hominum eventus tam, liveros, quam naturales, intelligentiam quam huius scripturæ Deus dedisse primo homini ex illo que in posteros transmissam esse usque Hebræos. Huic opinioni subscribunt Cornelius Agrippa in occulta philosophia, Paraselcus Rovertus, Fludius in defensione fratrum Roseæ crucis, Postelus, Gafarelus cum pluribus ex Ravinis. Nos autem cum omnium sanctorum Patrum Philosophorum que communi senten

" hanc statuimus DD.m Fanaticum ē avertire divina-
" tionē factam ex varietate Asterismorum, tam circa even-
" tus liberos, quam naturales, quo si essent Cœlo inscripti.

Prima ratione nullum adest fundamentum evincens Deum posuisse talem Cœlestem Scripturam: ergo &a. Ant. constat solvendo inanitates Hebreorum. Prima aliter si aliqua esset notitia huius Cœlestis scripturæ aliquod vestigium eiusdem haberemus apud veteres Scriptores tam sacros, tam profanos; sed nullus assignatur propter Rabinos modernos, qui nullam fidem facere possunt: ergo &. Deinde et si darentur tales litteræ cœlestes, quo incipiende sunt dictiones; nam ex diversitate in septionis varietas dictionum resultare valet. Item: illaque Hebrei dicunt - & amputatione harum literarum ad Arismeticam nunc rationem falsum probavit eventum; nam hæc vox caah significans iuxta ipsos interitum imperii Romani ad annum 1633.o ferolit illos siquidem durat presente hoc anno 1770.

Rursus: talis dictio caah non supponit pro numero 1025 ut ait Rabid Chomer quia litera Caph pro viginti Aleph pro uno.-

He propter quinque. Vnde componunt 26 Denique
etiam si literæ sint in firmamento, Vnde sciamus modum
conuinandi eas? quia juxta diuersitatem conuinatio-
nis stat diuersitas significationis; sed nec in more
mus in rebus manifeste, falcitati, et proponamus a-
liqua fundamenta, vel potius delizamenta Hebreorum.

ARGVMENTA

SOLVVNTVR.

Argumentum 1°, non est fanaticum asentire illis rebus, quæ
havent in scriptura fundamentum; sed omnes even-
tus hominis esse in in firmamento scriptos in Sacra
ptura Sacra havet fundamentum: ergo &c.ª Probatur minor:
ex Capite 34°, Isaiæ complicavuntur Cæli sicut
liber; sed hoc est fundamentum ad erenciendum
&c.ª Probatur minor: nil aliud est complicari Cælos si-
cut liber nisi in vertit ocultari, quæ in eis scripta

sunt: rq̃ &a. item: ex Palanco tº 3º, ostendens Cælos sicut pellem: rq̃ &a. Respʳ ad pmum: nullum sacra scriptura tribuere fundamentum ad talem asensum, prestandum; quia quod Cœli amplicentur sicut liber, n̂ ê dicere Cælos esse scriptos sicut liber, nec nullus expositorum sic inteligit literam.

Hu in Verus: ostendit Deus indignationem suq, et sicut ex anterioribus scilicet, et tabescet " " omnis malitia Cælorum non sequitur perituram esse Cælestem militiam; sed intelligitur in sensu mistico, et figurato, sic similiter. Ad secundum dicitur: minime inferri Cælum esse extensum sicut pelem: ratio est scripturæ, numquid de ratione pelis est havere scripturam; possent enim potiore iure dicere Cælos havere lanam, et esse receptacula olei, et vini, quia proprium est illis havere lanam, quæ esse scriptas; similiter non minus possunt desinari ad scripturam, quæ ad illos usus. Propterea quanquod: illud psalmi intelligitur deo quod sicut pelis in animalibus cooperit omnes eorum partes, sic Cælum cooperit omnem nationem mundi. A

Secundo: experientia docuit stelas caracteribus manifestare futura: ratio est 1.a Pha Ant: antequam judei capti ducerentur Babilonem, undecim apparuerunt stelæ Reino judaico verticales sed illæ prænunciabant judeorum Captivitatem: ratio est 2.a Pha minor: illæ eformabant hanc dictionem Natam; sed ex hac dictione infertur exitium Regni judaici = ratio est 3.a Pha minor: tali dictio significat de literis, et ex illis literis resultabat numerus 505 scilicet annorum inter primum Regem Saule et Ultimum Sedequiam: ratio est 4.a Resp. ad misso fermento

de aparitione Stelarum, permisso que efformare illam dictionem, negando componere numerum accionatum, quia prima litera numero tau 400 caph 500 non faciunt 505, vel 5050 = unde sicut fallit arismetica computatio, et omne allium. Propter quamquod totum est fabula adinventa Ravinorum.

3.° Arg.r

ex scriptura constat constelationes aquilonares designare infaustos eventus: ergo &c.a Prob. Ant.: ex 1.° Jeremiæ: ab aquilone pandetur omne malum: ergo &c.a = Resp.r nil probaret, quia tota intelligentia est ut constat ex contextu quod Deus convocaret omnes cognationes Regnorum aquilonis ut subverterent Judam. Non autem, quod Stelæ Aquilonares signarent hoc malum, quia causalis assignata contrarius multum est robori, siquidem, quia Sol ditat plurimum a Septentrione ab ipso pandetur omne malum, quia equaliter ditat ab austro, ab austro, etiam malum omne designaviter; at nihilominus, ut ait Profeta Deus ab austro veniet: ex quo etiam allia solutio tribuitur arguto, sicut de hac autoritate non sequitur Deum venire a constelationibus australibus, ita nec malum pandi ab Aquilonaribus Stelis.

Dubitavis: unde sit quod Astrologi aliquando vera prænuntient

Resp.^r aliquando provenire ex pacto cum Demone, ut ait Divus Augustinus libro 2.do de Genesi ad literam Capite 17.º, quia et si Diabolus nesciat futura Contingentia, tamen ex Cognitione naturarum rerum plurimas potest efformare Conjecturas. Secundo: quia Deus in penam Curiositatis nostrae, ut ait Divus Augustinus libro 2.º de doctrina Christiana, permittit, ut nos magis, ac magis irretiamur praedictiones Astrologicae aliquando verificari. Tertio: denique: quia responsiones Astrologorum, ita amfibologiis plenae sunt, ut possint multipliciter interpretari, proinde ut post eventum illum praenuntiatum fuisse Conatur monstrari.

Questio XX.^a
Dicertatio explicans
Sistema Ptolomaicum.

Ptholomeus à quo sistema nomen accepit, quia studiis eiusdem manifestum fuit sapientibus, ita

Constitutione universi stavilivit. terra quem ē lo
bus Centrū ocupat universi terrā ambit aerea
regio, postea Sfera ignis; tunc Circuli, seu Cęli in
quibus Planetę suos motus exercent, nempe Lu
na Mercurius, Venus, Sol, Mars, Jupiter, et Sa
turnus, qui omnes Centrū havent communē: nem
pe Centrū terrę super Cęlū Saturni volvitur sfe
ra stelarū fixarū, quę vocat octavā. Alfonsus
Sapiens tres alias addidit sferas, quas vocat Cęlū
Cristalinū primū, et Christalinū Sedū, ac deneque
pmū movilē, quod suo rapido motu secum tra
hit omnes Cęlos spatio viginti quatuor orarū. Post
hoc Cęlū statuitur Cęlū empireū, ubi Beatorū
gloriosę sedes, quo componitur numerus duodecim
Cęlorū. Sistema hoc modo explicatū reiicimus di
" cendo. Ptolemaicū sistema, in quo Cęli solidi po
" nuntur, Phicicę, nec Astronomię congruit. Hęc opinio
licet videatur esse contra Doctrinā N.m S.mi ta
tamē n̄ ē, quia ipse in tertio distintione A. de ma
teriis Matematicis agens, ait, peritis in sua arte
credere devemus; unde cum in hac nostra tempes
tate felicīori suceso fiant demostrationes: rēparte
tam Phicicas, quę Matematicas, absque dubio sub
tilis Norter Dr. nostrę opinionī ā sentiret si hoc
tempore florerat.

Plurā pmā pars illud Cistem

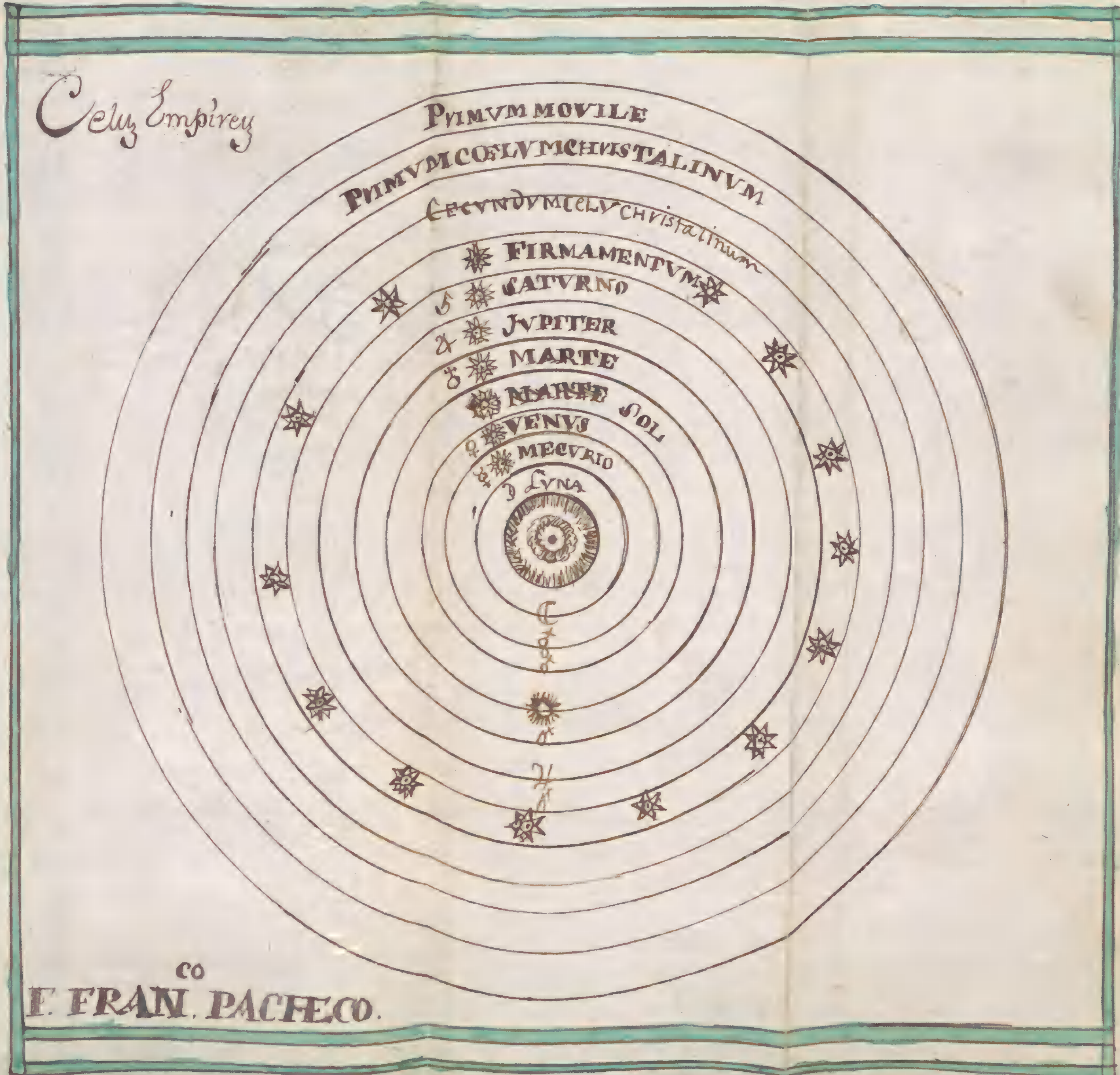
phicis non Congruit, eius quo non explicatur pro-
ductio lucis; talis est Ptolemaicus: ita Resp. Pa-
minor: Coeli inferiores, et Sidera sunt eius Systema
multa haberent, et quidem solida; sed non ex-
plicatur traductio, et productio lucis per craci-
tiem soliditatis multarum lucarum: ita Resp. Ipse non expe-
rientia: si apponantur unus, et alius cum talis,
orbant luminis transmissionem, oculique visionem
impedirent: ita Resp. Maior ratione illa soliditatis
ingentioris magis cracities. Probatur: in systema
Ptolemaico tardius movetur luna, et sol
et aliores Planetae, quo remotius a primo mo-
bili eo tardius moventur; sed hoc est falsum; quia
luna uno mense complet suum circulum, sol uno
anno; stellae vero fixae proximiores primo mobili
25000: ita Resp. Probatur. Secunda Minoris pars: mars, ut
alio in loco dictum est, aliquando fit nobis vicinior
Sole, et Venus remotior aliquando cernitur;
sed stante Systemate Ptolemaico, Venus sem-
per esset infra solem, et mars supra illum: ideo
Astronomiis non congruit. Maior constat ex
experientia Astronomica. Minor sequitur,
quia quilibet illorum Planetarum semper in sua
sphera solida moveretur absque tali motu i-
tate. Omnia hec clarius patet in sequen-
ti figura.

Argumenta Solvuntur

Argum. 1°.

Si Planetae rapido motu per fluidum aerem moverentur audiretur eorum sonus; sed hoc est falsum: ergo. Respondeo N[ego] M[aiorem]: quando corpus minus grave rapido motu movetur per aerem resistentem, auditur aliquis: ergo N[ego] Consequentiam: magis grave est Corpus Planetare, rapidiorique motu movetur, quam quodlibet Corpus grave Sublunare; sed quando illud movetur per resistentem aerem auditur eius Sonus: ergo. Respondeo: quod Corpus grave, v.g. lapis, auditur sic moveri per aerem, quia aer est Substantia resistens Corpori gravi; ac vero materia eterea, et Sublimia facile cedit, sicque deficiente resistentia non sentitur Sonus. Retorqueo argumentum: quia si Caeli essent Solidi, potiori iure audiretur Planetarum Sonus, quia Solidorum Corporum in superficie conscripta validius sonant;

Arg. 2°. Si non admitteretur Systhema Ptolemaicum non esset Certus

Celu Empirey
PRIMUM MOVILE
PRIMUM COELUM CHRISTALINUM
SECUNDUM CELU CHRISTALINUM
FIRMAMENTUM
SATURNO
JUPITER
MARTE
MARTE SOL
VENUS
MECURIO
LUNA
F. FRAN.co PACHECO.

et Regulatur motu Cælorum; sed hoc n: rep^l. 1 Xa.
P. maiorj: nihil esset illorum impleri determina
tur motu: rep^l Xa. P. Ant: substa Celesti-
esset subtilicima; sed à subs^tia subtilici
ma n^ possunt impelli Corpora ita gravia ac
sunt Stelæ: rep^l Xa. Ad argum^ty respa: Cælos,
sidera que moveri ab voluntate Dei, sic de
serviente moveri ad fines præordinatos a sua
providentia: sic enim aiebat psalmista: ordina »
» tione tua perseverat dies. Alii dicunt: Cælos
et Stelas moveri ab Angelis stabilitis a Deo
ad hunc finem ex textu: sub quo curbantur,
qui portant orbes; sed standum est primæ solutioni,
quia licet hoc a Divo Thoma intelligatur ad
literam de Angelis, Divus Gregorius Papa, cuius
authoritas in hac materia est venerabilior, super
illa verba ubi ait: intelligenda esse de principibus
terrenis.

A rep 3.º n^ admisso Systemate Ptolema
ico n^ possunt explicari motus Stelarum fixarum
cum motu primi mobilis: rep^l Xa. P. ani: quia motus
primimobilis est ab ortu in occasum; stelæ vero pro
prio motu moventur motu contrario ab occasu
in ort: rep^l Xa. Respa: nullum esse inconve
niens stelas moveri in alio Systemate
ab occasu in ortum motu contrario a motu primi
mobilis. Hoc patet exemplo formice de am

bulanti in globo Vibus, quę licet Vibus moveatur ab ortu in ocasu, tamę illa tarditatis motu potest moveri ab ocasu in ortu. Propter quam q[uo]d. in Sistemate Ptolomei sit motus Cęlorum Solidorum sit ab ortu in ocasu, quomodo stellę moventur propio motu ab ocasu in ortu? alia argu[men]ta Videte in questione 16.

QVESTIO XVI

Disertatio exponere Cistema thiconecum.

Thico Brahe nobili Dano labente Seculo 16° allium ex Cogitavit Sistema hoc ordine: in Centro Colocavit telurę im vitę Circa quę veluti Centru diurno motu in Circulis paralelis equaliter ex ortu in occasu; et in equali periodo ex occasu in ortu feruntur Luna spatio unius mensis, Sol unius anni, et Sidera fixa viginti quinque mile, Cęteri vero Planetę Circa Solę veluti Centru moventur. Mercurius Soli proximior tribus mensibus, Venus octo, Mars biennio, Jupiter

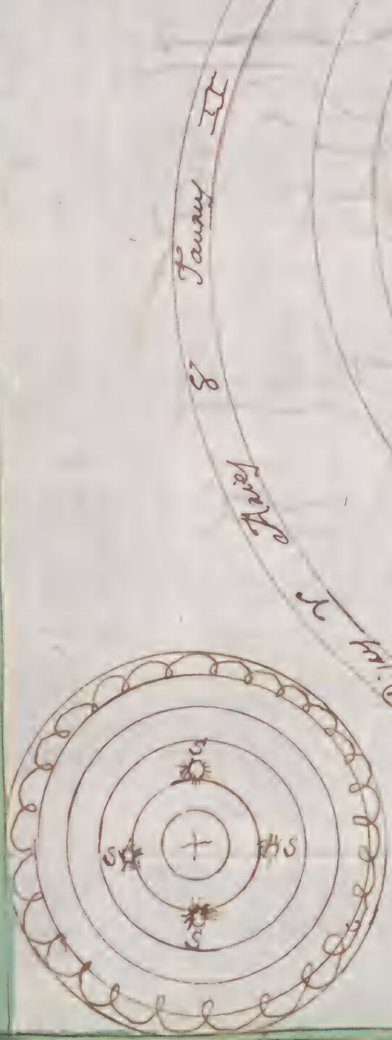
duodennio, Saturno triginta annis, hac tamen differentia, ut circuita mercurii, et Veneris circa Sole complectabur terram, Saturnus Jupiter, et Mars, aliquando complectuntur terram.

Distantia inter Lunam et tellurem hanc statuit quinquaginta sex semidiametris telluris. Cujus dimidio; Mercurius 1o 1 5o idem Venus, et Sol; Mars 1o 745, Jupiter 3o 99o, Saturnus 1o 55o stellae fixae 14000 magnitudo autem corporum coelestium haec est. Luna e terra visibus 42 Mercurius 19, Venus, Sol major e terra 139, Mars minor undecim, Jupiter major 14, Saturnus 22, Coeli substantiam esse fluidam, ac tenuissimam ait; in hocque primus communem astronomorum fuit stoico. Motus vero, quo si [illegible] Sol, et Luna circa tellurem moventur viginti quatuor horarum spatio simul cum ceteris Planetis ex ortu in occasum sic ex ponibus, Luna, Sol et sidera secundum signa zodiaci lenta periodo ex occasu in ortum moventur inter ea tamen sidera illa Sol et Luna singuli circum circa tellurem ex ortu in occasum circulos equatori parallelos describunt.

Cum ergo Sol circa terram movetur spatio viginti quatuor horarum Planetas

omnes secum sicum habet, ut ipsi quoque circa tellurz circulos exsentricos per aere videantur. Hæc omnia clarius videntur in typo sequenti.

Cancer
Leo
Virgo
Libra
Geminis
Taurus

Keplerus explicans directiones, Stationes, et re-
trogradationes Planetarum advertit illorum duplicem
motum, alterum quidem, quo circa tellurem abdu-
cerentur a sole; alterum vero quo interim certa
quadam periodo circa solem moverentur; ex utro-
que motu abductionis a sole circa tellurem, et circu-
lationis circa solem tertium veluti motum compo-
nit, qui spiritalis foret; ut declaratur in figura
II.a tabulæ antecedentis. Sic V.g. tellus in centro,
et orbis solis annuus SSSS. in quo sol moveatur
si Jupiter fuerit in A, ac per motum compositum
transferatur in B. erit Stationarius, quia neque
secundum se nec contra signorum seriem movetur.
Si a puncto B tranceat in C erit directus, quia
secundum signorum seriem progreditur. A puncto
autem C ad punctum D Stationarius, a puncto
denique D ad punctum A quia contra signo-
rum seriem retrogradus vocatur.

Cum ergo sin-
gulis annis unicam convolutionem, vel spiram par-
tem planetæ circa solem describant, nec tamen integram
periodum suam circa ipsum, sed circa tellurem sin-
gulis annis perficiant necessarium est, ut integra spi-
ra, quæ V.g. circa solem a Jove describitur,
antequam iterum ad oppositionem, vel conjunctionem
cum sole, ex quo spiræ initium inceperat, rever-
tatur duodecim convolutionibus componatur;

Spira Saturni triginta unde frequentiores de-
bent esse retrogradationes in Jove, quam in Mar-
te, et in Saturno, quam in Jove. Hic itaque
provavilius Videtur Sistema Thiconicum.

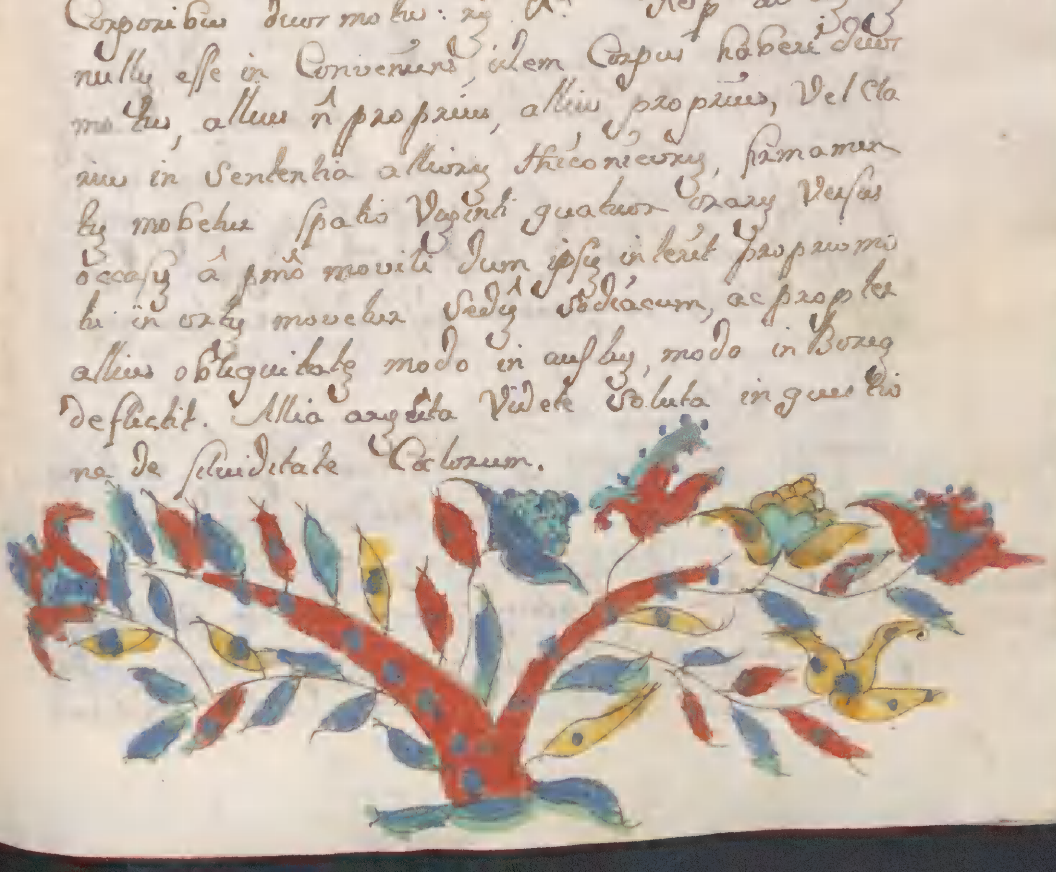
Thesis: tale
Sistema non Contradicit autoritati scripturae, nec
legibus Phisicae, nec experimentis matematicis, nec ra-
tioni naturali, ut patent solvendo argumenta: ergo prae-
ponendum est sistemati Ptolemaico, non Congruenti phi-
sicae nec astronomiae, ut diximus Copernicano adver-
santi sacris literis, ut postea Videbimus, Vel ad-
vertendum nos non allia de Causa hoc Sistema alliis
proponere, nisi quia indicamus sufficere ad explican-
dum Celestium Corporum mira phenomena, et nullum in
Conveniens aliunde havet, ut ex solutione argu-
mentorum Constans erit.

ARGUTA SOLUUNTUR

Arg. 1. Corpora Planetaria sunt Corpora gra-
via: Sed ita esse non possunt in Sistemate Thiconico:
ergo Na. Pbr. m.: in sistemate thiconico Corpora
Planetaria in eodem Caelo fluido sunt; Sed hoc
esse non potest: ergo Na. Pbr. m.: si Corpora gravia Pla-
netarum in eodem Caelo fluido essent, aliquando
sibimet ocurrentia mutue se impedirent; Sed
hoc repugnat: ergo Na. Respe ad argumentum:

quod et si omnes Planetæ sunt in eodem Cœlo
fluido minimè haverent motus perturbatos,
quia autor naturæ stavilivit terram in fluido, stavi
lire valet, et Planetas, sedij terminatis distantiis, vel
proportione illis motus imprimeret, quo moveantur abs
que alliquo impedimento ex parte ipsorum; ita ut num
quam sibimet occurrerent.

Ad 19um: sed: illud Sistema non
è ceteris præponendum, qui opponitur Phicicæ legibus; sed
Sistema Thiconicorum tale è: ergo D.a P.m. Contrarium est
Phicicæ legibus quod idem Corpus haveat simul
duos motus; sed Sistema Thiconicum simul tribuit
Corporibus duos motus: ergo D.a Resp. ad argum.
nullum esse inconveniens, idem Corpus habere duos
motus, alium non proprium, alium proprium, Vel Cla
rius in Sententia aliorum Thiconicorum, firmamen
tum movetur spatio Viginti quatuor horarum versus
occasum à primo mobili dum ipsum inheret; proprio mo
tu in ortum movetur sedis Zodiacum, ac propter
alium obliquitate modo in austrum, modo in Boream
deflectit. Allia argumenta Videte soluta in quæstio
ne de fluiditate Cœlorum.

QUÆSTIO XXI

An data existentia Sistematis Copernici de motu terræ et inmotu Celestis hinc aptius explicentur, et percipiantur fenomena terrestria et Celestia.

Nicolaus Copernicus Canonicus Ecclesiæ Varmiensis Cum animadverteret fenomena Cum Ptolomei Sistemate non Satis Concordare aliud ipse Sistema Comentus est, licet illi ansam antea præbuerint Platonici, et Pitagorici eo quod Corpora Celestia inmovilia posuerunt, Sistema cuius Copernicanum sic distribuitur. Primo Mercurius Circa Solem, qui Stat inmovilis in Centro universi trium mensium spatio, tum Venus intra octo menses suum Conficit orbem: deinde terra magnum orbem peragrat anno integro, post modum luna circa terræ globum intra mensem, sic cum aliis. Sequitur Mars, qui intra biennium: deinde Jupiter circiter annis duodecim Saturnus

fere bigenta Stellæ fixæ immobiles permanent.

Ut autem

ante- rio

lem explicet quæ sit distantia telluris ab stellis fixis, Confingunt talle esse spatium, ut Gazendus æqualem esse Comparet 12 melionibus semadiamet= tronicy terrestris, Materia Cælestem fluidam esse dicunt, et licet Sol in illo Sistemate non gaudeat annuo, Vel diurno motu, reflectione advertentes in disco Solari quasdam maculas irregularis, et inconstantis figuræ, hinc solent circa proprium axem spatio dierum Viginti septem moveri dixerunt. Cum autem affirmant tellurem moveri, id non de solo globo terraqueo verificari tradunt, sed etiam de aere, ac de tota telluri atmosfera. Tres

motus telluri atribuunt nempe diurnum annum, et Parallelismi; hique advertuntur reddere rationem Cælestium fenomenorum. Vnde iuxta hanc doctrinam superfluit primum mobile, Cælique Christalini, motus quæ trepidationis, et irregularitatis in stellis fixis inter errores Veterum numerant. Motus ergo diurnus, annus, et parallelismi explicatur exemplo turbinis, quo pueri ludunt, quique non prius circulum maiorem absolvit, quam plures minores sive circa suum axem indesinenter progrediendo effecerit. Patet in quanta figura sedem

tabulę sequenti. eodem modo tellus magnu quemdã circulũ descreivit, qui et centrum soli concipitur, et tellus progrediendo per hunc circulum spatio unius anni totum zodiacũ percurrit unde motus annuus dictus ẽ.

Eodem etiã modo fit ut turbo maiorem circulũ describendo minores circulos desinenter perficit, ita et tellus dũ circulũ maiorẽ percurrit minores circulos indesinenter facit, et motus iste ẽ diurnus, quia spatio viginti quatuor orarũ perficitur ab occidente in orientem, unde at accidit ut sol nobis videatur moveri ab oriente in occidentẽ, imo etiã stellę fixę spatio viginti quatuor orarũ ab oriente in ocasũ moveri videntur, etiã si revera ñ moveantur. si enim diligentiũ turbinem illũ inspiciamus, hic axem suum circa, quo volvitur, havet perpendicularẽ ad orizontẽ, atque hoc ẽ havere axem in constanti parallelismo, quoniam hoc pacto idem axis, prout promovetur, quibalet pluribus axibus intelligibilibus, quos evidens ẽ esse sivi ad invicem parallelos.

Statio, directio, et retrogradatio, sic explicant Copernicani. Sit sol A in medio figurę tę. sit circulus telluris B.M.I.C.T L. item sit circulus alicuius ex superioribus planetis, nempe, v. saturni, vel jovis, vel martis O.D.Q.R.P cuius partẽ aliquã percurrat planeta, dum

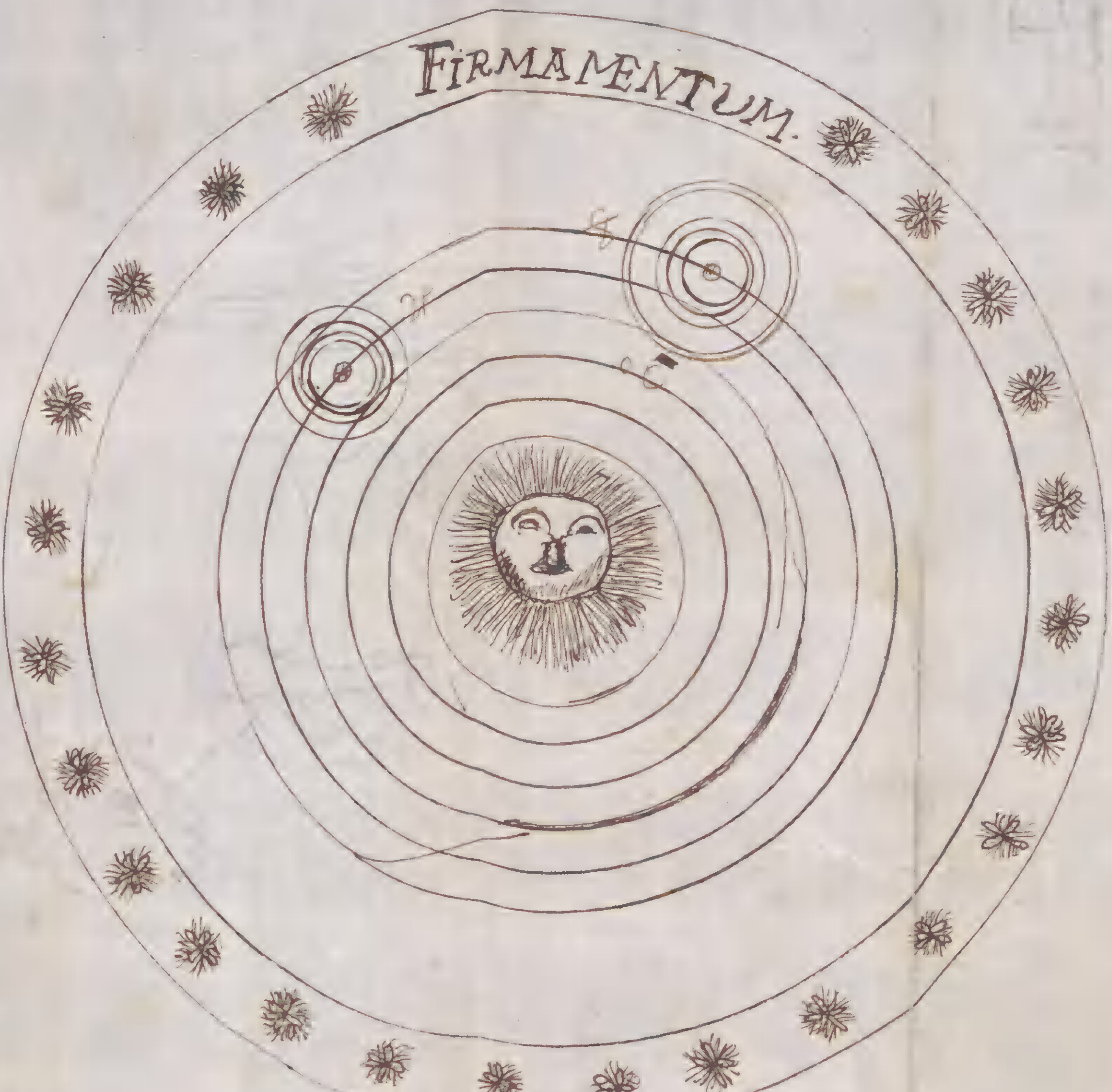
integrum Circulum tellus persolvit, sic denique firmamentum **MFGN**. Si tellus existet in **L**, et Planeta in **O**, hunc ille videtur in puncto firmamenti **M** progreditur ab **L** in **B**, et Planeta ab **O** in **B**, tunc Planeta Cernetur in **G**, et videtur præcipitasse motum a puncto **M** in **G** secundum seriem signorum, acque hunc Planeta directus apellavitur. Deinde tellus a puncto **B** ad punctum **M**, et Planeta a puncto **D** ad punctum **Q** pervenit ad Planeta ad nos in **G**, videvitur, et dicebitur stationarius. Sed si tellus transierit in **I**, et Planeta in **R**, hic aparebit in **F**, ac proinde Contra signorum seriem regressus videvitur, tunc retrogradus vocavitur. Postmodum si Planeta sit in **E** tellure existente in **V**, et stationarius apparebit, ad hec in **F** videvitur, et stationarius appareat vit, erit illius statio secunda. Denique, cum tellus a puncto **O** pervenerit in **T**, et Planeta in **P** ipse Cernetur in **N**, et Cum erit secundum seriem signorum directus denuo vocavitur. Planetæ vero inferiores, ut Venus, et Mercurius, Cum Soli proximiores, quam tellus, Celerius, quam ipsa Cursum perficiunt; unde aliquando sunt inter solem, et tellurem, et hinc nunc progredit, nunc staret, nunc regredi videtur. Supponamus igitur tellurem peragere in suo orbe partem **TOBCDEF**. Cum

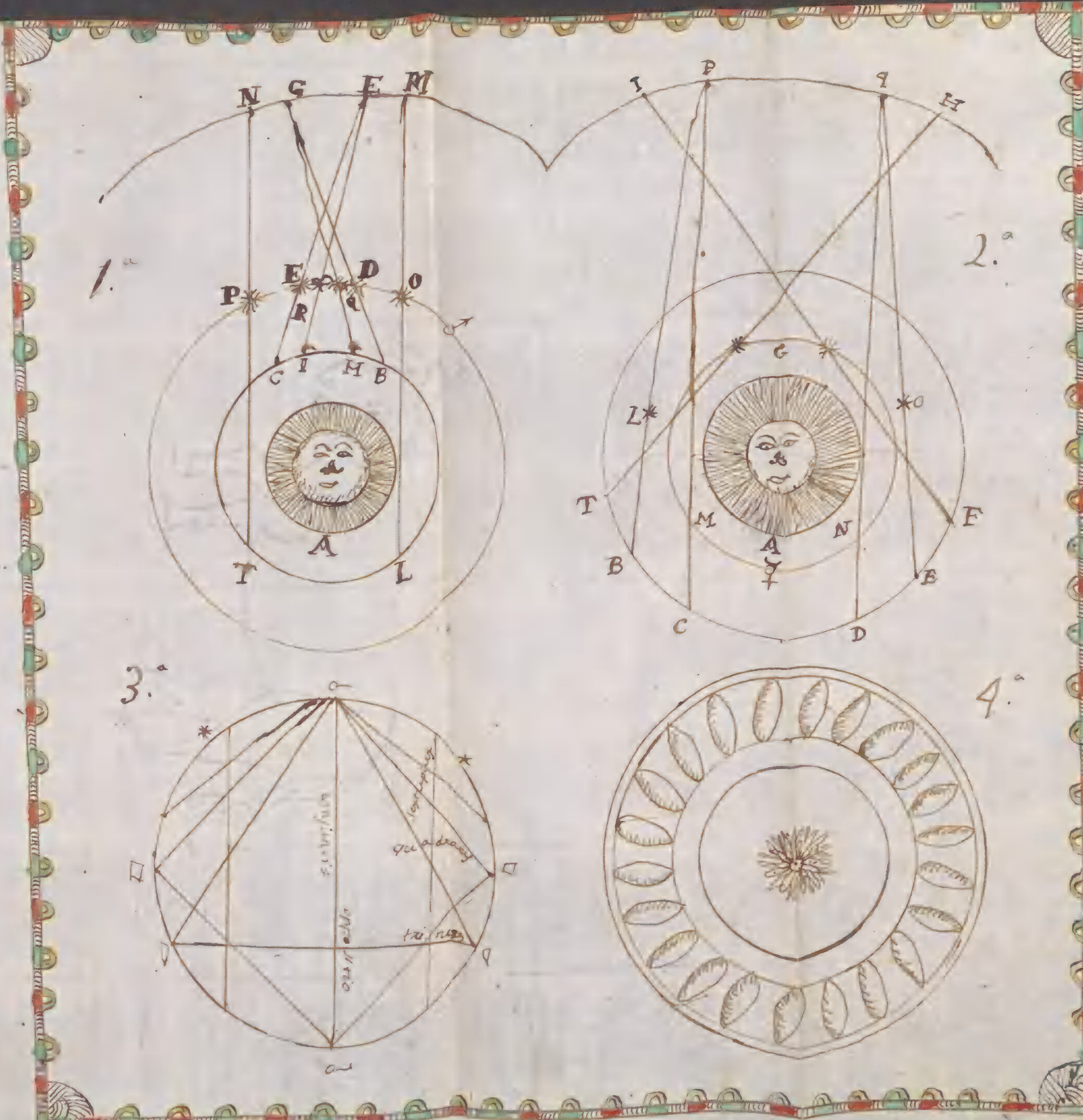
Mercurius totis circuli GLMNO, percurrit si tellus sit in T, et Mercurius in G ipse in puncto firmamenti H conspicitur, si vero tellus ad punctum B, et Mercurius ad punctum L pervenerit hic cernetur in P, et quoniam secundum seriem signorum celerius progressu videtur directus vocatur.

Si attingerit punctum M, terra existente in C stationarius appellatur. Si tellus occupet punctum D, et Mercurius sit in N, apparebit quae in Q, sitque retrogradus videtur. Sed iis terra in E constituta Mercurius fuit in O, stationarius apparuit quoniam in eodem puncto Q conspicitur. Denique cum tellus in F versatur, et Mercurius in O ipse ad punctum I reserabatur sitque directus vocatur. Eodem modo de ceteris devenire. Videre sequentes icones. Itaque explicato sistemate Copernicano inquirimus 1° an sacra auctoritate inspecta propugnari possit.

Sistema - - - - - - - - - - - - Copernicanum.

1.ª
N G E M
P E D O
R q
C I M B
A
T L
2.ª
I P q H
G
L
T
M A N
F
B
E
C D
3.ª
4.ª

Resp. negatur. P. talle sistema tribuit telluri motum annuum, et diurnum, Solemque immotum facit; sed hoc adversatur sacris literis: nam Josue P.mo ex Capite 12 Josue: Sol contra gabaon ne movearis, et Luna contra Vallem Malon. Non ne scriptum hoc in libro Justorum? Stetit itaque sol in medio Cæli, et non festinavit occumbere spatio unius diei. id ipsum ait Ecclesiasticus Capite 46: hostes ipse Dominus produxit. An non iracundia eius impeditus est Sol, et una dies facta est quasi duo. Item Ecclesiastes Capite 1.o oritur sol, et occidit, et ad locum suum revertitur ibique renascens girat per meridiem, et flectitur ad Aquilonem. Ubi advertendum hoc in capite Ecclesiastes agere non solum ut Profeta, sed ut Philosophus, ut constat: proposui in animo meo quærere, et investigare sapienter de omnibus quæ fiunt sub Sole. Rursus quarto regum Capite 2.o reversus est Sol decem lineis per gradus, quos decem descenderat. Ex quibus format discursus: authoritas Scripturæ ad literam est intelligenda quoties non urget communis sensus Sanctorum Patrum, vel decretio Ecclesiæ aftem quia nullus habet authoritatem interpretandi eam pro suo libito; sed communis Sanctorum Patrum sensus illos intelligit ad literam, et aliunde Ecclesia non definivit contrarium, imo non inquisitio Romana hanc de motu terræ damnavit opinionem

ræ Xa. Et licet Pater Frigo apud Sanz affirmet hanc sententiam licere Romæ absque piaculo credendam, id non est absque examine, cum illud aserat absque fundamento. Noster Josep Ferrari, qui hoc tempore scripsit, proximior Romæ, quam Pater Frigo, contrarium tenet, dicens, tantum decendi velut hipotecim.

Sancti Patres stent pro literalli sensu. Constat ex Augustino libro 24 de Civitate Dei Capite 8°. et Glarius in libro de Genesi ad literam Capite 14°. ubi ait: sed certe et dies, et anni, quos usitate novimus, non fierent nisi motibus siderum. Idem testatur libro 11° Confesionum Capite 28°: huic opinioni sufragatur Divus Gregorium Magnus in libro 1m. regum Capite 3°. Rursus, et Divus Isidorus Hispalensis Commentarius super Capite 12°. Denique omitendo plura aliorum Patrum testimonia pro literali sensu horum authoritatum stat et Divus Hieronimus super Caput primum Eclesiastes: ræ Xa.

...ero, et principaliter inquiritur, an si aliqua ratio certa, et evidens, quæ demonstraret Copernicanum sistema nesesarium esse ad explicationem Celestium phenomenorum, aut saltem terrestium. Dicimus: nulla est ratio certa, et evidens, quæ obligaret ad admitendum sistema Copernicanum, nec tanquam thesis, nec tanquam hipotesis. Hæc assertio cum negativa sit non eget provatione, sufficit enim solvere fundamenta contrariorum; nec aprovamus fundamenta

menta illa, quibus conati sunt, destruere phisphi
contrariu doctrina copernici n enim ad hoc sufice
re reputamus.

ARGVTA SOLVVNTVR

Arg. 1.: plura sunt scripturæ loca, qui inteli
guntur tantu hiperbolice: ergo &a. P. Concia: n. mi
nus Divus Lucas loquitur de rebus naturalibus
» dum Capite 2.o ait: exiit edictu a Cesare Augusto, »
» ut scriberetur universus orbis, et si Psalmista in omne »
terra exivit sonus eoru, ac in citatis autoritatibus;
sed ipsi inteliguntur hiperbolice: ergo &a. R. ex eo,
quod aliqua scripturæ autoritates hiperbolice inte
ligantur, minime infertur, quod semel, ac scriptu
ra de rebus naturalibus loquatur eodem sensu in
teligenda sit, qm pro sacraru inteligentia recurren
dum est ad sanctos Patres, sacrosque interpretes,
qui maximo studio spetiali, que cura, nec sine
superna asistentia, huic operi manus inposuerunt

Ex quo liquet n esse conformem veri critico, a
communi sanctoru Patru sensu deviari, qui hanc

maxime ex professo tractaret. Alliæ autoritates, quæ non inteliguntur à Patribus in sensu literali sunt propter specialia motiba, nam cum totus orbis non subieretur Romano Imperio, nec communis terra esset hominibus nota illa loca debent inteligi de orbe subdito Romanis, et de terra, quæ hominibus erat nova similiter, et de alliis locis, poterit afirmari. Pro intelligentia autem hiperbolicæ authoritatum privatiorum acertione nullum adest motivum. Cur ut postea constabit nullius roboris sint rationes, quæ oponunt Copernicani in favori sui sistematis.

Arg.[t] 2.º sacra scriptura loquitur dum dicit Celestia corpori moveri iuxta Vulgarem movendi modum: ergo &ª P.[t] ant. dum Josve imperavit soli scriptura dicit, quod ille stent in medio Celi; sed hoc est inteligendum iuxta Vulgarem inteligendi modum: ergo &ª Confirmur: sicut scriptura alliquando dicit Commoveatur mare commoveat.ª a facie eius universa terra, ita ait Sol ne movearis, sed illa loca non inferunt iuxta Thiconicas motus terræ: ergo &ª Item regula illa de interpretatione scripturæ in sensu literali, quoties non est stricte accipienda, obstet ratio evidens, vel autoritas infalibilis non est stricte accipienda, quod plura loca à Patribus, et interpretibus sacris inteleguntur absque speciali ratione: ergo &ª

Ad augustum respondeo: quod medium Cœli in illo textu intelligitur pro meridiano Palestinæ, non pro equatore absolute, quia sorte tantum cecidit, ubi quod necessarium, et conducens erat ad assequendam completam Victoriam, et ad hoc non erat opus, nec conveniens, quod sol in equatore sisteret, unde medium Cœli intelligendum est respective ad medietatem illius Emisferii. Ad contrarium dicimus terram moveri posset Deo ita volente; sed illam mobilem, ex sua natura non condidit, ut liquet ex contextu in libro 2º Paralipomenon Capite 26 Commoveatur a facie eius universa terra, ipse enim fundavit eam immobilem. Ad ultimum dicitur: falsum esse Sancti Patres, et interpretes intelligere scripturam alio sensu, quam literali, nisi ad hoc urgeat speciale motivum, ne alliguando litera occidit, ac providere ad literam intelligi non valent, non sic in Nostro Casu.

Argumentum 3º absque sistemate Copernicano explicari non possunt Phisica phenomena: ergo &. Probatur antecedens: lamentum velum erectum globum perpendiculariter, qui perpendiculariter non recidit, imo, nec inventum fuit; sed hoc non potest explicari absque sistema le Copernicano: ergo &. Confirmatur: in terreno hoc orbe fluxus maris ab ortu in occasum, et non a meridie sciendum motus sit ab ortu in occasum, et non a meridie; sed hoc non potest explicari absque inspiratione; sed hoc non potest explicari absque sistemate Copernicano: ergo &. Respondemus: etiam ita fieri in navi celerrime mota equaliter perpendicularem, si ab

dicularitèr sagitta etiā si navi, pergat moveri illa perpendicularitèr desidit: ergò &a. Resp. ad 1m

negando experientiā: ex memoriis Trevous ad annum 1728 havetur, quod experimentū hoc factū fuit Argentorati à militibus Galliæ, et recidit glovus, quilibet perpendicularitèr ñ recidit, hoc è, quia perpendicularitèr ñ potest emitti quia vehementissima actio ignis alliquem motum causat in tormento bellico (cū suquo glovus sit ante inclusus) qui motus facit, ut glovus recida paravolicè. Ex eodem enim exemplo probatur Dtra Copernicanor, quia ex iisdem memoriis ad annū 1729 havetur, quod duæ pilæ a duobus tormentis bellicis explosæ una recidit versus ortū, altera inter ortū, et meridiem, et in sistemate copernicano recidere debebant versus occasū, tellures emovente versus ortū. Cæterū confirmationis, ut experientia constat falsa è.

Ad ultimū resp. sagittā recedere in locū unde emissa fuit, quia duas havet directiones motus alterā orizontalē, seu orisonti paralelā, quæ à navi imprimitur sagittæ, alterā vero perpendicularē, quæ ab ipsius sagittæ naturali gravitati proficiscitur. Quo fit, ut sagitta duabus illis impretionibus cedat, et ab orisontali quidem progredi coacta, propter maiorē allig

directione a gravitate proveniente descendat, et per lineam curvā recidat in eum locum, â quo emissa fuit. Eodem modo responderi potest ad allias paritates huius generis.

Arg.r A.o si n̂ admittitur sistema copernicum, deceret nara alliquid moliuntur frustra; sed hoc ê falsum: ergo & P.a M: si admititur sistema Copernici n̂ datur illa inmensa sfera primi movilis, supra firmamentum effecta ut stellæ absortæ in occasum moveantur; sed hæc admititur n̂ admisso sistema Coperno absque necessitate: ergo &.a P.a m.: per solum motum telluris salvantur omnia phenomena Cælestia ad quem datur illa sfera primi movilis: ergo &.a P.a ant: per solum motum telluris salvatur maior vel minor distantia stelarum, omniaque alia, ad quem ponitur motus primæ sferæ: ergo &.a Confir. matur: sfera sunt maiores quantes, ac tellus: ergo hæc movetur, et n̂ illa.

Resp.r quod tam dificile ê inteligere motus velocissimos stelarum mota terra ea, ac illa immota per manente, nec inteligivile alunde cur ex motu solis circa proprium axem sequatur motus alliarum Planetarum ab illo longe lateque pariter, nam nulla ê assignavilis ratio cur Mars, qui proximior ê sole tardius moveatur Jove, qui remotior ê illo inde cum sistema Copernicum haud patiatur dificultates nullum demum tali hoc potest havere

ratione. Ad Confirmationem dicitur, quod cum non homines propter stellas sed stelle propter homines facte sint ideo, et si stelle superent quantitate molis, hec inferiora non tamen quantitate virtutis; ideo terra in qua habitant homines immobiles permanent motis syderibus, que sunt signa temporum, et cetera.

Arguitur 5º si nulla est ratio efficax pro immobilitate telluris standum est fortioribus coniecturis in contrarium; sed nulla est ratio efficax: ergo & Probatur Maior: et simul suadetur suppositum fortiorem coniectura est pro immobilitate solis, quod ipse sit Rex siderum, et fons luminis cunquantumque expectatores moveri, quam cetera illa corpora: ergo &ca Probatur antecedens: sole fonte luminis immo familius communicet suum lumen ceteris alimen: ergo & Confirmatur: stella polaris iuxta Martelium, et Casinum, altior videtur ΔS secundis in hiemmis, quam in estate, similis vero sex secundis, altior in estate, quam in hiemme; sed hoc non explicatur nisi in Systemate Copernicano: ergo & Probatur minor: huius nulla est ratio, nisi quia terra proximior sit stella polare, uno signo, nullo tempore, quam alio: ergo & Deinde Draco volans, et alia metheola huius generis movetur semper ab ortu in occasum, sed hoc est signum huiusmodi metheola ab aere rapta per motum diurnum circa axem velut est fundamentum exsequitur: ergo &.

Resp.r q.d ut testatur Wolfius in elementis Astrologiæ parte 2.a numero 607 Parallaxis loci seu maior distantia stellarum fixarum n. suficit ad demonstrandum copernici sistema, sicque dicendum venit maiorem Sterrarum, quæ ê in parte Cæli australé densiorem fieri per rerum visus in signa vere atlas, atque ita lumem suum magis in state — re franget, et sive videri actiuum in hiemme aute, cum solverentur in signis australibus ære fit maior a terra, atque adeo maior exit refractio eadem proportione servata dicendum ê de stellæ polari. Ad argumentum patet ex dictis ad confirmandum argumenti antecedentis. Ad ultimum dicitur, q.d idem motus repetendus ê à venti orientalibus, qui in superiori regioni frequenter inspirant altiùs nubes, et omnes exalatio nes idem motum haverent, q.d ê falsum.

Si autem nobis obiiciatur argumentum desumptum ex regula Kepleriana dilite cum Patre Curevico Anert se sistemate aptibus uniri selume 6.a Cap. 4 regulam illam esse falsam pluribus rationibus, sed principaliter, quia renovando illam commi tionibus, sed principaliter, quia renovando illam Commitibus circulum maiorem illa regula provatur ab distantia ex Saturni ad solem, et distantia Saturni à sole provatur ex regula illa, sicque ruit argumentum in illa regula fundatum. Denique nec terra im mota putarent, quia non potest tota alterari, immò, quia aquæ quæ i e centes

putarunt, probatur terram non moveri, qui si move-
rentur aquæ omnes motum haberent, et non circunspi-
rentur ~ ~ ~

Quæstio XXIIII. Quot sunt elementa, et an sint simplicia.

Circa elementorum numerum variæ recensentur philosophorum opiniones aliqui cum Heraclito tantum ignem admiserunt; alii cum Hesiodo terram, Anaximenes aerem talis materiæ, qui adhæsit Helmontius aquam, Cartesiani tantum admitunt tria elementa, ex vulgaribus igne rejecto procedentes, consimiliter ad sua principia statuentia, materiam subtilem rotundam, et ra-

moram. Peripatetici verò cum Academicis, et
Stoici quatuor esse dicunt elementa vulgaria, sci
licet terram aquam aerum, et ignem. Hi itasit ,,
,, 1º. elementa provavilius videtur esse quatuor ,,
,, n tamen id potest evidenter provari. Hec opinio e
nostrorum Frarem, et Ferrari. P. 1ª pau ratione
terram, aquam, et ignem cernimus, aer convin
citur ex eo quod dum foles dilatantur alliquo
inplentur, idem dicendum de foliculo faroccio
recilente compretioni: erg & secunda concla
tionis pars provavilius solvendo rationes, quibus
philosophi conantur defendere quatuor esse ele ,,
,, menta. Sit secunda 1º. elementum devet ,,
,, esse corpus simplex n tamen simplicitate di
,, cente carentiam mariq, et formq. P. 1ª cio:
illa ponenti devent in elemento, quq distinguant
illum à mixto; sed per illa simplicitatem
tantum distingitur: erg fra. Minor constat, qa
celerq elementi qualitates, et cicitas, hume
ditas et & reperiuntur in mixtis.

ARGUTA SOLVUR

Arg.r 4o: quatuor sunt qualitates: ergo &.

P.i Concia: accidentibus distinctis dicta correspondent subiecta; sed qualites sunt dicta accidentia: ergo &. Respon: quod si accidentia non sunt contraria minime exigunt distincta subiecta ut evidet in dulcedine, et albedine, quae sunt distincta accidentia, et tamen eodem subiecto reperiuntur; Cum autem Ccitas et Calor non sint accidentia contraria similiterque nec frigiditas, et humeditas quatuor distincta subiecta non exigunt; sed ad summum duo, unum respectu frigiditatis, et humeditatis, alium respectu Caloris, et Ccitatis, sic rane non provaret efficaciter numerum quaternarium elementorum.

Arg.r 2o: illud rane convicitur efficaci, quod sperientia patet; sed quatuor elementa Vulgaria patent sperientia: ergo &. P.i m.i dum lignum Comburitur resolvitur in elementa Vulgaria; sed hoc ipso &. ergo &a. P.i M. lignum partem desisit in Cineres quae sunt terra; partim in fumum, qui est aer; partim in humorem qui est agua, partim denique in ignem ergo &. Retorguetur quod licet mixtum pariter resolvitur in salem, et sulphur, ut patet ex pluribus experimentis chimicis: ergo dantur &. Directe resp.tur quod lignum in ignem non resolvitur; sed ipse ex novo generatur.

Similiter, nec fumus exalatus ex aere

sed extenuicime partes ipsius mixti, quæ propter suam subtilem virtute ignis elebantur, constatque hoc ex sublimine, et sulfure communi, quod si accendatur sub campana port ad cutes flores sulfuris, et non aer in lateribus colligitur idem dicendum venit de humore non enim aqua elementaris dicendus, quia illa simplicitate non gaudit, quia aqua elementem debet esse prædicatum nam habet distinctum odorem, et saporem, neque est ratio probans cinerem esse verum elementum terræ, quia ad hoc ex illius possent extrahi alliqua principia sive chimica, quæ pugnant cum vera simplicitate elementorum, unde ex argumentum efficaciter non convincit.

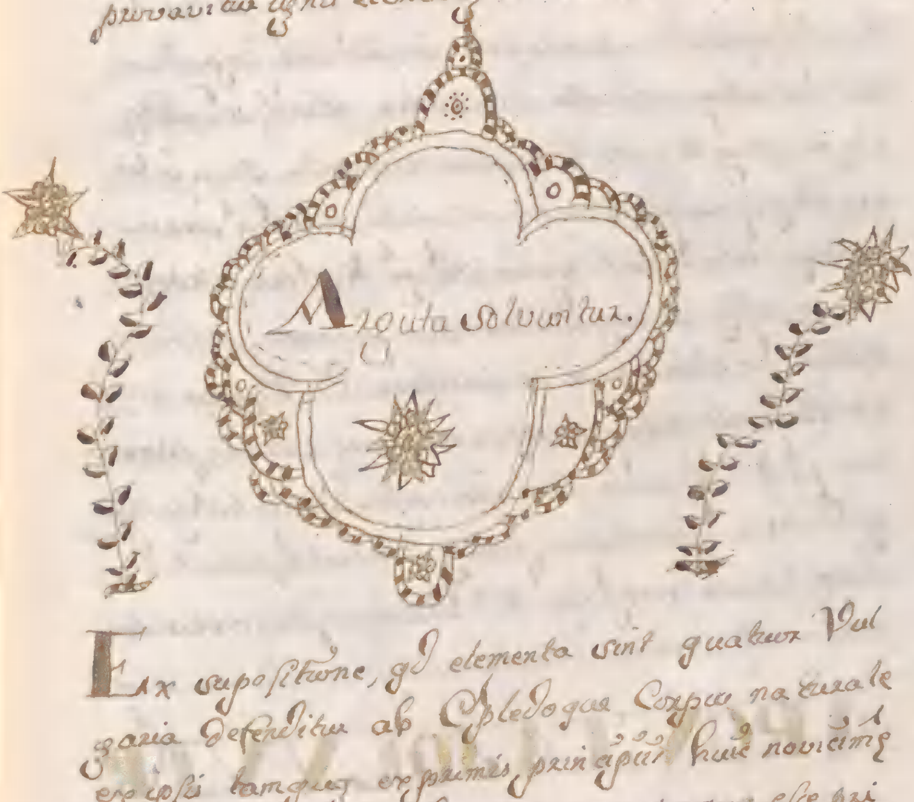
Arg. 3. quatuor sunt motus simplices recti: ergo et elementa. Probatur consequentia motus sunt corporis proprietates, sed ipse sunt quatuor sunt corporis proprietates, sed motus illi in duo principia saltem: ergo &c. Resp. quod motus illi in gravitate et levitate, quæ vari possunt, scilicet in gravitate et levitate, quæ qualitates soli conveniunt elementis, sed corporibus mixtis. Propter quod quod sed, quæ videmus puram elementa non sunt si quidem pluribus admicentur mixtis, et qualitatibus; unde ergo sunt illa pura elementa dicent, quod terra in centro est undibus et puritas aer in media regione, et suprema nullis admixe tus alitibus, aqua in fundo oseani nullas collabitur

coinquinare ignem. Denique in concabo lunae nullis agitationibus concuti, nec pabulo indigere, sed hoc est absque fundamento dicuntur. quis enim unquam vidit centrum terrae lunae concabum aeris regionem supremam et maris profundum, ut qualia sint elementa experire.

Arg. 4. ubi quatuor sunt dicta loca quatuor sunt dicta locata: ergo &a. Pr. mi. ignis primus, et supra cetera, postea aer, tertio aqua, et denique terra: ergo &a. Ad argumentum respondetur falsum esse in concabo lunae esse ignem quia ibi absque nulla necessitate penetratur (ut Deo dante in phisica curiosa videvimus) talis enim ignis non posset ad formationem mixtorum concurrere, quia cum ex natura sua, ut supponunt, petat esse sursum, non potest ad mixta descendere. Propter quam quod non sequitur: ignis tendit sursum: ergo sfera eius est supra aerem, quia aves accendunt supra aeres, et terrestres sunt.

Arg. 6. tot sunt elementa, quot fieri possunt convinatio primarum qualitatum; sed quatuor sunt tantum possibiles: ergo &a. Pr. minor: 1a. nis calores cum siccitate, et convenit igni. 2a. caloris cum humiditate, et convenit aere. 3a. frigoris cum humiditate, et convenit aquae, et 4a. siccitate cum frigore, et congruit terrae ergo &a. R. quod casu quo tantum sint quatuor primae qualitates

qd in dubio ẽ ad huc n̄ provantur quatuor elementa;
sd quatuor corpora naturalia, quibus hęc convi
neñ conveniatur deinde si alliquis dicet calorem
et siccitatẽ convenire corporibus sub lunaribus ã
virtute soli, qui contrarius sua devet, et tunc unde
provavitur ignis elementum. ~ ~ ~ ~ ~

Ex supositione, qd elementa sint quatuor vul
garia defenditur ab Empledocae corpus naturale
ex quo si tanquam ex primis principiis huic noviciunt
accẽvit. Parmenides docuit ignem, et aquam esse pri
ma rerum principia Eraclitus ignem havuit maxi
mẽ rerum. Anxiodus terram. Milexius aquam, cuius opi
nionis fuit. Helmontius honoratus ã Fabri, ait ele_

menta esse omnium naturalium rerum materiam formam vero esse diversam illorum combinatione. Hic ita sit Dico: Elementa vulgaria non sunt prima corporum principia, nec simul, nec divisim. Haec est Doctrina N. S. cum omnibus Peripateticis.

Proba 1ª:

Vel illa elementa sunt, quae sensibiliter experiuntur, aut alia elementa insensibilia admitti, sed nullum esse potest: ergo &ª. Probatur 1ª minoris: elementa sensibilia nec utique stant secitas in mixto, et sedem suam entitatem, seu dicunt formaliter: ergo &. Item elementa illa, ut alium in locum diximus sunt generabilia, et corruptibilia de elementis in sensibilibus. Probatur 2ª pars minoris: talia elementa, nec experientia, nec ratione probantur: ergo &ª Deinde illa insensibilia elementa cum tantum diversa dispositione partium conveniant non possunt diversum habere naturam: ergo &ª Denique probatur solvendo argumenta contrariorum. ~ ~ ~ ~

ARGVTA SOLVVNTVR.

~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

Arguitur 1º: ab Helmontio si sola aqua nutrit corpora illa corpora naturalium principium; sed ita est: ergo &. Probatur minor: experientia quam fecit Helmontius

ducentas seu libras terræ paratæ concludit, addito re-
rum operturio sic ominibus paris per foro, nec amplius,
qua aqua accenderet ramus deinde socias decem libra-
rus pondere fuit terræ in fixi, qui radicem egit, et post
annum extraxit sexaginta librarum pondere vita. At
hoc illa cum terra subiecta vix duarum uncearum
pondere imminuta esset. Confirmatur: iuxta ipsum
quoddam liquore appellato igne gehenne omnia diriol-
vuntur in aqua lempidissimam: ergo &ra.

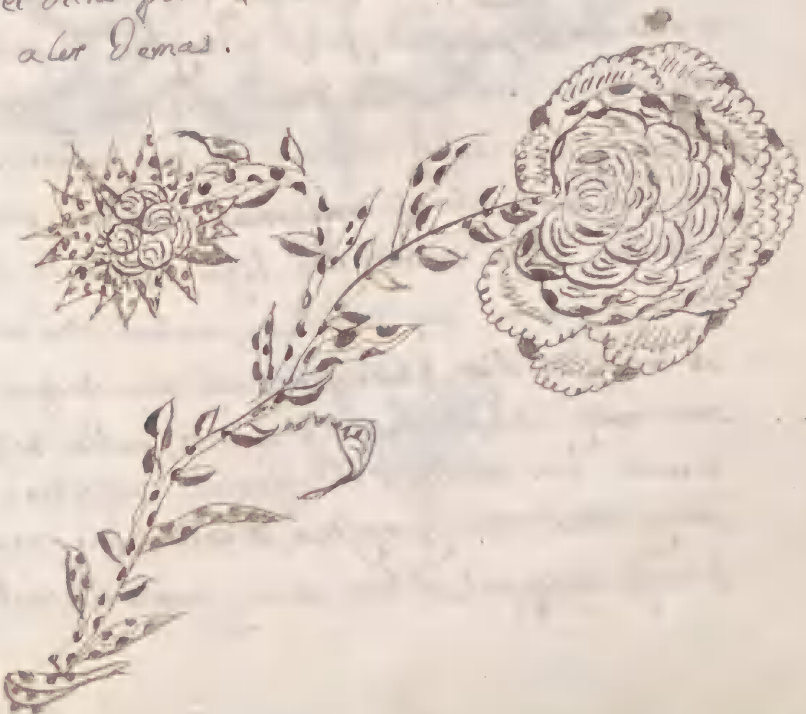
Resp.r ad argu-
mentum: experimentum helmontii nil convincit, et ratio est,
quia in aquis pluvialibus dispersæ haventur mu-
lus terrestres particulæ, quæ non aliud sunt nisi aliter
a terra emici; atque sursum elebati, et per aerem dispersi;
soli aliter quando vapores ipsi in pluviam condensan-
tur, in moleculas concrescunt. Unde rerum nutritionis
inserviunt. Ad confirmationem dicitur: favulosam
esse narrationem illam de igne gehenne, nec adhuc au-
rum, aut talem ulla experientia constat posse resol-
vi, quamvis ibi dantur in minimas particulas, qua-
adhuc servant integram suam naturam, et
qualitates.

Arg.r 2.o ex Divo: aer tantum su-
ficit ad nutritionem viventium: ergo &ra. P.r ant:

Catuli Viperarum in Vitrea Cucurvita oclusi in solo aere vixerunt usque ad longitudinem unius pedis: ergo &c. similiter experitur in Camaleone. R. falsum esse, quod dicit experientia Constanel, quia aer licet renuit plures dicit particulas sali nas terreas, vel nitrosas sive que nutriuntur Viventia illa, non autem solo aere. Item: decendum est de Camaleone, hi obiici solent aliqua tota loca sacrae scripturae; sed facile solvuntur, quia inter pretibus cum Teodoreto spiritu Deo intelegitur, aer, et terra apparet non fecit illa evagua edarsi; sed segregari. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

(Ojo) Estando yo de Estudiante Philosopho en el Puerto de Santa Maria, murió el año de 1771 murió el M. R. P. F. Antonio Serra Guardian; y en su enfermedad llamó a ten Coristas que le assistieran: pero estando assistiendole no hacia el Chorista mas oficio que darle vino y sino selo davan al istante, no havia quien lo pudiera aguantar. es cierto que nos dió a todos malas noches pero lo pasava mos bien con un Cantaro de vino que tenia en la Zelda mui superior.

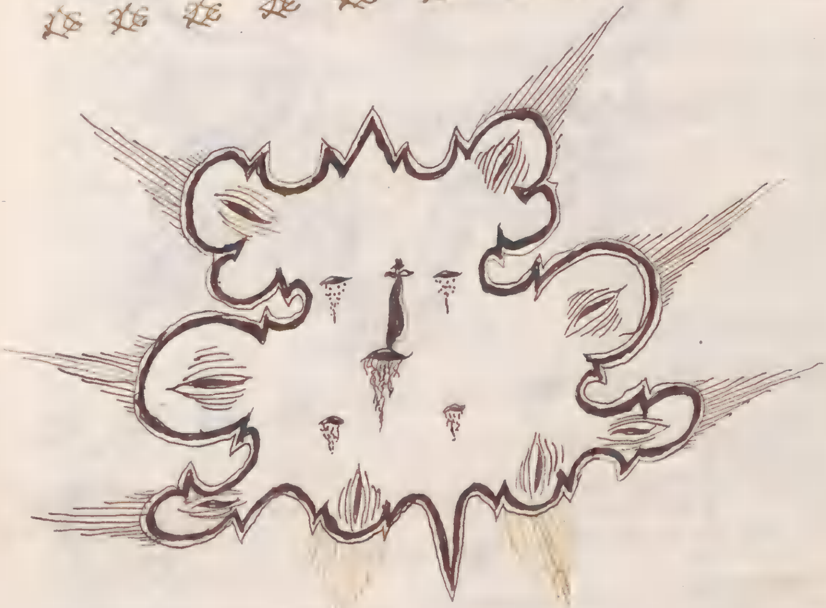
Haviendome enquadernado estos quadernos, me los pidió el P. Lector para verlos y es tandolos mirando tocaron al Refectorio interin el Padre Lector estubo mirando algunos parrafos en romance sobre algunas Cosas sucedidas en el Coristado y fuera del Coristado como lo dice en el parrafo antecedente, pues haviendo salido del Refectorio fui à la Celda del Lector por ellos y me dixo que si cien años viviera no dexaria de decirme un parrafo que no le havia echo maldita la gracia pues todos los dias no dexa de echar especie sobre el dicho parrafo no tan solamente ami sino a los demas.

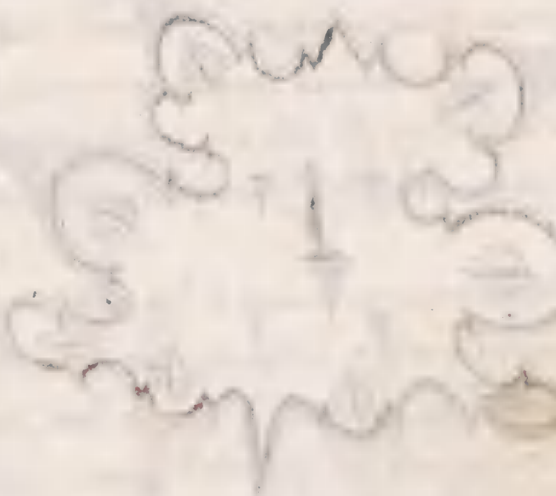
Arg.r 7o; creatae res ad Dei notitiam nos retrahunt: ergo ex creatis &ca. Phr. ant. ex Cap. 14o. sapientiae creatae Dei in odium factae sunt, et in tentationem anima bus hominum, et in musciulam pedibus incipientium: ergo &ca. Resp.r quod textus ut constat ex iis, quae dixerat ante De idolis loquitur. Sic enim ait sapiens: = propter hoc
"" et in idolis nationum non erit respectus: quoniam creaturae
"" Dei in odium factae sunt &ca. creatae ergo factae sunt in Dei odium non per se sed quia homines sua culpa iis abutuntur, ipsis cultum, soli Deo debitum attribuentes, atque ipsa idola musciulae sunt pedibus incipientium.

Arg.r 8o; sicut quaelibet creatura ex sua ratione formali potest non existere, ita potest aliis existere, sed ex hoc non licet supponere tamtum simul existere creaturarum collectionem: ergo nec possum ad supponere tantam simul creaturarum collectionem non existere. Resp.r omnem illam hipotesim tantum admittere possumus, quae constituta, contradictio nulla ab intrinseco illius habeatur. Si enim supponamus omnes simul creaturas non existere, nulla repugnantia hinc resultat. At hipotesi constituendo omnes simul creaturas existere, et collectioni creaturarum repugnat, et suo in via contradictoria.

aluit. Etenim collectio ipsa creaturarũ in se ē in
determinata, per existentiã autẽ, et provationẽ fuit
determinata. Qua propter hic hypothesi repugnat
ñ autẽ illa.

Quaestio XXV
Quid sit ignis, et ex quibus mechanicȩ integretur.

Quaestio praesens plures, et n̄ leves involvit difficul
tates. Pro cuius resolutione supponimus, hec n̄ quaeri: an
detur sub concavo lunȩ sphera ignis, omittimus, pro-
nunc hanc difficultatem, et quaerimus, quid sit ignis quȩ
ve partes ex quibus integretur circa quod Chimici
dicunt ignem nil aliud esse nisi sulphurea, et oleo
sa corpora Cartesius parte 3a. principiorum tenet ignem
[illegible] quadam materiali seu elementi seu substa
scobs se per eȝ inde ab ipso mundi principio in mo
tu perseverans terrestrium corporum meatus tanta ce-

per vadit, ut vires suas exerceat, et terrulae seu tertii elementi idem ramosas particulas secum abduce re, ac amburere possit. Igni ens excitatus, qui materiam globulorum, seu secundi tertiumque elementorum quoquoversus expellens fulgorem procreat, et obiam quoque comminuit, atque consumit nam quemadmodum materia 3.a elementi sedo innatans aerem efficit ita eadem materia ubi altius arripitur elementi ignem produxit. Huic doctrinae addunt plures Cartesiani quod est intelligenda ita, ut particulae ex quibus ignis constat in sulfure, et nitro ā materia exagitati. Res declaratur ex tormenti bellici, et cuniculi nam neque aer, nec alius corpus circumstans sensibile per se tot mortes causaret.

Ex hoc patet materiam quandam incensibilem, et rapidissimo motu excogitandum esse cui omnes ipsi effectus tanquam causae proxime sint attribuendi; sed cum illa propter suam tenuitatem facimile corporum pores penetraret si sola moveri intelligatur ideo dicunt secum abducere partes crassiores et duriores tertii elementi, hunc que magna vi in corpora obiam incurrens ea vehementi concuti diruit, et divelit. Gassendus docuit

naturq ignis convertere in atomis rotundis tenuissimis et summe movilibus. Quando igitur igne ab homine pertrans per se uniuntur, ac occultę erant tramantim erumpunt hinc dicit ignem generari, ex eamim velocitate quę igne ē atomi abripiuntur in omnes partes bibrantur, dis pergunter, et incidunt in obiq, quęque corpora. Quibus

" suppositis sit D.2.a ignis ē elementum cuius natura exigit oleo
" sum, et crasum elementum quo nutriatur figurę piramidatę,
" qua disponatur ad operandum intestinum motum suarum partium
" quia obla corpora dissolvat, siccitate denique, et potissimum
" suę caliditate. Hec ē ig omnis Peripateticorum. P.a I.a impugnando sententias modernorum, et 1.a chimicorum: Pabula, et alia, seu nutrimenta devent distingui; sed partę oleosę et sulfureę sunt pabula ignis vero, qui nutritur: ig &.a d.o: corpora oleosa facile ad hereccunt corporum; sed hoc n̄ convenit igni: ig &.a. Impugnatur Gazendi sententiam:

si ignis tantum generatur ex atomi antea dispersi in unum si ignis tantum generatur ex atomi antea dispersi in unum plures ex quo vi corpore ignis n̄ elicitur certum ē enim tales atomos inveniri in terra, et agua calidis. Rursus pulvis pirius ē gregatus quodam, quod ē decę nitritibus sulfuris, et quinque carvonibus partibus conficitur, Quodlibet autem granum tereus pulveris deinde inflamma tur notaviliter plus spatii ocupat, ita ut si inclu

fidei detur 125 granorum extentionem occupat ubi enim includebantur tot particulae ignis, et si includevantur hi impedievatur exiret cum in tam parvo spatio dispersae esse non poterant atomi rotundae non ita faciliter pervadunt corpora solida, et durissima: ergo etc.

Non provantur sic Cartesiani sententiae: subtilissima scobs in Sistemate Cartesiano movetur circulariter ab occasu in ortum; sed ignis in tormentis bellicis quaquaversum movetur: ergo etc. Si: ignis pabulum, et ignis afectio, quae est motus confunditur a Cartesianis cum natura ignis: ergo etc. Deinde: non inteligitur quomodo subtilissima illa scobs possit secum trahere particulas terti elementi cum illa propter summam subtilitatem minutissimos quoscunque poros penetret, ubicumque additum semper obtinere debeat, nec loco movere; et quia nulla havet propriam figuram ideo cedere deveat, nec loco movere crassiores terti elementi particulas, quarum maxima copia esset necesaria, ut effectus, quae prestat pulvis pirius causarentur.

Notatur de figura piramidalica: figura est particulis ignium atribuenda per quam meliore modo explicantur effectus ignis; sed hoc est figura piramidalis: ergo etc. P. min. hoc modo inteligitur, quomodo ignis lignum destruat nam visum veluti

cuspidatu ensis parte ligni penetrans dissolvit; sed hoc ê effectu sicut ê n bene salvantur cum particu lis rotundis, et ramosis. P. de motu: experientia constat qd ignis ê in continuo quodq motu sur sum versus, et statim ac ascenditur constat ipsum evolare: ergo &c. P. de pavulo: Pavulum ignis ê quodlibet corpus humidum n aqueum; sed vico sum oleum, et pingue, sicut experientia constat qd dispersitur oleum ceram piscem recinam, sulfur, et similia: ex ligni vero eas sunt ligni concisum do ap tiora; qua cratioribus partibus abundans.

Tio. ô ^ [illegible] de Calore: calor ê forma accidentalis abro luta, quae nata ê avitem endeicere eterogenea se lata, quae nata ê avitem congregare humogenea, quae que cum motu congregata, conciungitur, atque ut sibi corpus ut plurimum conciungitur, atque ut sibi corpus et figura oponitur, atque eorum effluvio propagatur, et figura oponitur, atque illad desuit, sed hoc optime convenit igni: ergo. M. n devet hicprovari, sed videnda ê apud N. Ferrari, tomo 2o dne 4a quaestione 6a folio mihi 229. P. de sercitate: corpus est cum magna difi cultate se accomodat figure sterni continenti; sed ignis n se accomodat figure sterni continenti: ergo &c. M. videnda ê apud laudatum Ferrari tomo 2o folio mi chi 268.

Arg. 1º si particulæ ignez n. sunt rotundæ, ignis velocissimus n. ē; sed hoc ē falsū: ergo &c. P. Mi. par ticulæ rotundæ facile dilabuntur: ergo &c. R. quod et si ignis sit velocissimus n. provatur, particulas ejus esse rotundas, et rigidas, ex quo oritur reflec tio, quia, et cū particulis rotundis salvetur velositas ignis n. tamen colligatio, quæ experi tur inter partes igneas. Pro inde dicimus par ticulas rotundas n. esse, sed piramidatas, cū quibus stat, quod ignis nequeat detineri; sed semper effugiat.

Arg. 2º illa figura non est naturalis quae provenit ab ali
no extrinseco; atqui &c. sed figura piramidalis convenit igni ab extrinseco: ergo &c. Pº mi: illa figura provenit ab aere circumvienti; sed aer circumviens est quid extrinsecum: ergo &c. Pº M. aer circumviens sua scaliditate opprimit flammam, et acuminat illam, quia lebrare illo: ergo &c. Rº ad argumentum, verum esse, quod aer externus plurimum confert ad piramidalem figuram, sed ex hoc non licet inferre igni non esse connaturalem illam figuram, quippe illarum particularum figurarum aporteriori colligimus ex earum effectis, qui non nisi ab acuminatis partis effici possunt, ut ex probationibus satis liquet.

Arg. 3º illud quod non admittitur ab elementum est quaerere ex quibus componatur; sed elementum ignis non admittitur: ergo &c. Rº distinguendo Maiorem ignis non admittitur in concabo lunae concedo maiorem, aliter non admittitur in concabo lunae nego. Maiorem sed si ibi non admittitur non datur. Nego minorem. Pº sub minor: inrota dicta in genere non ... ergo &c.

Arg. 4º ignis sencivilis potius est mistum quam elementum: ergo &c. Rº quod ut explicat cariura commentum: ergo, lavit ignis in concabo lunae anilio est fabula, sed tamen dater elementum ignis, quia aporteriori conlectiramus ex effectis non quia id possimus ...

dentes demonstrari, ut in questione citata diximus, et in hac supocitione procedit questio presens.

Arg.^r 1º quando alliqua forma convenit allicui corpori eius contraria nequit naturaliter conveni re; sed corpori ignis convenit forma contraria siccitatis ergo & Pr. m. humiditas ē forma contraria siccitatis; sed hoc convenit igni: ergo & Pr. m: in ligno dum conburitur apparent bulule humiditatis, sed hec producuntur ab igne: ergo & Pr. qd quando alliquod subiectum conburitur illa humeditas, que in ipso videtur extrangitur ab igne ex ipso paso, qd patet, nam si corpus conburendum ē summe terreum paucam vel nullam humiditatem extrahit, et licet videatur, qd deficiente humiditate, igni non diu conservatur, hoc ideo ē, quia ex recistentia contrarii fit robustior, sine quo demitior fuit.

Questio XXVI Quid sit aer, et ex quibus copaletur

Aer est fluidus, et spiritalis, heluis quae globo terraquaeo funditur, alibi est purior, alibi crasior exspirationibus vaporum. De hoc enim corpore, quod inter elementa vulgaria numeratur natura explicanda est, propietates quae simul, per quas superendum subtilem substantiam etereum antiquis in natura non fuisse, Aristoteles enim (libro 1º meteororum capite 3º illam fatetur. Propterea quod plurimis experimentis comprobatur, quia cum partes unuscuiusque corporis ita intersecit connexe, ut in numeros poros meatus admitant requiritur, haec materia subtilis, quae illis meatus replicit, quae doctrina iam manet explicata in quaestione 2ª phicae generalis. Dico —

" cito sit Dº; " aer est elementum grave elasticum,
" capax compressionis, et dilatationis raricitatis
" et densitatis; tam mobile ad fluidum, et calidum cuius
" particulae spiritali gaudet figura, et non nichiliad
" hetione gaudet inter se, et cum illis corporibus P. 1º
de gravitate, et elasticitate: experientia amitat, quod si in globo metalico siringis ope pluvias in loco ducitur, quam illo antea haveretur adnimaverti. haustum pondus globi, quod aeris compressionem significat, ut sub eodem volumine aucta sit massa

adeoque, et gravitas si autem quidquam aeris intrusi exire per miseris ad y, ut prius erit globi pondus quo colligitur aerem antea compressione si rursus dilataret, et vi elastica ad priorem statum se restituere: ...

Hoc experimento fonti artificialis (ut in figura proxima) canalis **AC** ad fundum vasis pertinens, et Epistomio **B** aqua in vase **DD** ope siringis magna vi intromittatur et clauso Epistomio exire prohibeatur, idque pluries si opus fuerit repetatur aqua intromissa aerem in angustius coget spatium, scilicet a superficie **DD** ad vasis summum ad si Epistomium rursus apelatur ... aere **CC** continuo explicare vi sua elastica contendat, et aquam in superficie **DD** valide comprimat eam per orificium **C** in tubum **AC** remittet adque ad magnam quandoque altitudinem efferet caliditas, et rarite vene in fertur.

FONS ARTIFICIALIS. ANNO 1770:

ü hæ & prenê steri aeris, et rare factione, ac elaste-
rio interni Sperimento lacrimæ, aut pretiæ, si vitrum
coliquescens ex vitro aquæ guttatim signatur cadere
in vas repletum aqua quoniam massa illa plurimum
glutinosa ê eiusdem pars exterior, et gravior fuit,
et in summum lacrimæ protrahitur, et cum sequicitate
calida in aquam cadat repente infrigidatur ratio
que huius lacrimæ partem si maleo percutias n̄ fran-
gatur, nec cedit, quia partes lacrimæ instar for-
nicis dispositæ invicem sustentant, at si sublimior
pars, seu Cauda lacrimæ frangatur, statim tota
lacrima in minutum pulverem comminuitur.

huius

sperimenti ratio n̄ ê alia, nisi quia exteriores par-
tes lacrimæ repentino frigore correpte mutuo
adhæserunt, in leviores partes dum restringerentur
ad minus spatium exiguunt male sibi cohærent,
ad plus tenui se resolvere data occasione moli-
untur, sunt enim instar fornicis curbatæ quan-
do enim luxantur partes externæ, aer interior
sequisitæ rarefactas primo ab subeunti aere
crationi, tunc elasticitate sua illo renititur
et ab eodem repercutitur, unde fit, ut tota la-
crima in tenuissimum alium pulverem comminuatur

semel, ac una vel altera fornicis cuius modi pars loco dimota fuerit, unde causa huius ex aeris externi proprie, et interni rarefactione elaterio repetenda, cui etiam iuvat extructura partium

... ideo nec haberet elasticitatem, quam ergo ... hoc compro ... mercurii id comprovaret, sed hoc compe rientia mercurii ... aer sereno, et si ascendit mer ... sed hoc ipso mer curius ... nimboso, ac pluvioso; sed hoc ipso mer curius ascensus mercurii esset a maiori ... si ascensus mercurii ... aer levius minus ascendere elasticitate aeris, quo aer levius ... levior; et ipse magis ... ret; sed aer serenus ... levior; ... ad ... partem: aer sere nus ascendit: ...

minus referuntur caloribus vaporibus: ergo x. R^a
quod et si verum sit mercurium altius accenderet in
varometro, Cælo sereno, quam nimboso hec ratio
non urget contra gravitatem, et elasticitatem aeris.

Ratio huius constavit demonstrando, quod aer
dum Cælum est serenum gravior est. Quod patet
quia Cælo sereno flumina, et fontes minorem
havent aquarum Copiam, terra aridior est plan-
tæ flores, et fructus languent, Vi enim Caloris
sola res maxima, tunc vaporum, et exalationum co-
pia, et telure atrahitur, et hæc ipsa vaporum,
et exalationum multitudo in terra admosferam
recipitur; sed cum vapores illi a solaribus ra-
diis, et teluris Calore atenuati sint, et subti-
liores efecti in magnos disperguntur admosfere
Circulis minusque impedium radiorum propa-
gationem, unde fit, ut sensibus nostris non apareant.
At enim vero Cælo vapores in minori copia,
et teluri atrahuntur, unde, et minorem addunt
aeri gravitatem.

ergo 2° si suspentio mercurii
in tubo proveniret ab aeris gravitate non tamen
alte subtineretur. Mercurius in cubiculo Clauso,
quam in Platea; sed hoc est contra experientiam

:zig &a P. M. aer minus gravis ē et elasticus in cubiculo, quą foris: zig & R. quod cuviculum illud havet additum, ut intrare possit aer externus (quod ita facile n ē, ut n vir vita ē clausum (quod ita facile n ē, ut n possit aer externus intrare in utroque casu ad eamdem devet Mercurius altitudinem pervenire in cuviculo, ac in loco patenti, in primo casu, quia et columna illa aeris interni. Minor sit, et bre vior exterioribus n minori, tamen vi in mercurij in vase stagnantem agit quoniq exteriores aeris columnę, in ternam illam premunt inde est &a

... it in secundo casu ita ut aer, nec ingredi, nec egredi possit, tunc aer intra cuviculi conclusus pa rietibus cuvicculi ipsi rixis eamdem vim havet premendi, ac aer externus n quod idem vi illius pondus, sed eadem manet vira pondere impressa seu eadem manet vis elastica, quę descensum mercurii prohibet n enim potest mercurius descen dere, qui n aerem premat, et repetat, aer autem recederet nequit cum nullo spatio ad recedendum locus praveatur; ideoque aer ipse vi sua elastica mercurium devet substinere. ... zig. 3. si intra duo emisferia ingrediatur aer nullo ē divitioni

207

recilentia; sed hoc ipso aer caret gravitate, et le-
citate: ergo &c. P. min. si aer haveret elasticita-
tem magis reciteret, aer externus divisioni quae
internus ad illa impeleret: ergo & P. ant. ubi maior
est quantas aeris maior est elasticitas illius; sed
maior est quantas aeris externi: ergo &c. Confirmatur
si in tubo torris Celiano minimum aeris ingre-
ditur totus mercurius efluit; sed hoc non esset si
aer exterior haverent tantam gravitatem: ergo & ite:
nulla est ratio cur in tubis ad maiorem alti tu-
dinem asenderet vinum quam aqua; sed hoc est contra
experientiam: ergo &c. ~~~

Ad 2um cap. ad argumentum: quod ingre-
sus aer contra emiferia ad instar aeris in cubi
culo clausi operatur, et ab externo aere sive res-
pondente urgetur, et impelitur, quo fit, ut aqua sit
illius vis ad maioris columnae super emiferia
incunbentis aquae nempe sit vis illius pro maioris
altia sibi corespondente exteriori columna aqua
premitur. Ad confirmationem respondeo, quod mercurius
efluit semel introducto aere per rimulam aliquam
quoniam aequilibrium auferetur; quod si continuo
per rimulam illam aer ingredi signatur, ideo totus
Mercurius decendit, nam intromisus aer vi, et sua
pondere pretioni equibalet externi ad ultimum

distilatur, qd vinu specifice levius ē aqua, unde
et maior vini portio equilibriu facit cu exter
na aeris pressione.

Obj. 2o. si aer esset elasticus
et gravis, ideo esset quia experitur elevatio Mercu
rii in tubis; sed haec ratio n̄ provat: ergo &a P. mi.
tali elevatio n̄ provenit ab aeris elasticitate: ergo &a
P. ant: si ab aeris elasticitate proveniret n̄ potest
explicari causa tantae irregularitatis in Barometris:
ergo &a P. ant: idem manens idem semper natum
ē facere idem; sed elasticitas aeris ut pote nalis
semper eadem esset: ergo &a R. eas irregularitatis sub
allia tuborum comparatione multiplici nara, aut maii
abundantia secus potissimu vero ex calore, aut frigore
externo esset repetendas, nectamen inde consequens ē aeris
gravitate, et elasticitate n̄ esse causas, ut penes liquorem, sed qd
impediatur a condicionibus qz externis qz internis ut possent
idem eodem modo causare effectum elasteriaem
usque in Fisica curiosa perhibebuntur.

Questio XXVIII
Quid sit aqua et ex qui bus componat.

°°°, um nobis lateat, ut plurimu cuiuslibet rei pro hoc statu nara ipsiq ex afectionibus ipsie ex efectis colligere devemus; sicque ut percipere possimus, quid sit aqua ex quibus que componatur ad generales specierum tias recurrendum est ex quibus, ut postea videvimus D.m contra modernos, aqua ē elemtu cuius nara ē frigidiva summe frigiditatis; nec n̄, et humiditatis citra exelentia illius partes figuræ havet oblongas, et spiritalibus donate sunt atque invice sibimet adherescunt, ita tamen, ut nulla vi comprimi possint, nec elastica poleant virtute. °°

D... hu D.o qd ad 1m

parte: aqua ex nara sua tendit in frigiditatem,

quia ipsa tendit nullo agente extrinseco ad pristinam frigiditatem recedente igne calefaciente illam, sed ex hoc probatur natura sua exigere frigiditatem: ergo &c. Min. constat ex experientia, Maior patet nam ideo lapis dicitur natura sua exigere centrum, quia amoto impedimento tendit ad centrum nullo agente intrinseco interveniente. P.r 2 humiditatem nam omnia corpora aquea sunt humida, ita impossibile sit destruere humiditatem, et aquam non destruere, nec alius modus est explicandi humiditatem nisi per aliquod symbolum cum aqua de figura partium. P.r ex maxime experimentis.

1ma: si partes aquae sunt oblongae, et angulares instar configuratae ad multiplicitatem asperitatem habeant facile intelligitur motus, et fluiditas aquae nam per hoc quod illae partes aliis more angulares incombentes supponantur, et lubricae sint, ut quae adeo per plana inclinata percertim ruedunt. 2° facilius evolant partes aquae, quam olei, quia ipsae cum sint ramore inter se tenacius implicantur, illa vero sua longitudine asperitate ac mutuo dicedunt. 3° hac longitudine, et asperitate, aqua apta est ad abstergendas sordes eo quod propter suam longitudinem facile meatus pannorum hauriat, et propter suam asperitatem bene eos mundificat. P.r 2 haerentia partium inter se.

2da quam nisi adhibita vi, et maxima

cũ difficultê pluriũ corporũ n̂ potest penetrare meatus; at si partes illius adherent multo in minimas partes resolutas facile corpora penetrari. Ita; n̂ ê assignavi bis alia ratio cur aquæ stellatæ fluidiores sunt, illis aquis nisi, quâ vi, et actione ignis partiũ earundẽ interna tenacitas atenuata ê. Rursus aquæ omnes eliquatæ, fusiores positis in terreno motu concitantur in spumas accedunt; sed huius n̂ ê allia ratio, nisi quâ partes illarũ n̂ nichil havent viscositati, quas denuo te bulę eformantur: ergo &a.

⁂ Denique: provatur aquę n̂ havere elasticitatem virtutem, ita ut nulla vi comprimi posset licet ratione aeris contentis aliquando apareat elaterij havere experientia constat. (ut refert Joannes Baptista Malpedi in sua disquisitione comedica de natura aq.) quod si concava pila auri exacte repleatur aqua fortissimis ictibus ngali recivit; ita ut nulla ex parte complanetur. Item: si aqua includatur in vase plumbeo si vas fortiter confundatur, aquę spiritus subtiliores extum divi fuerunt per plumbi: ergo aqua non havet elasticitatem.

Argumenta Solvunt.

arg. pro modernis: si aqua non resolvitur in minutissima puncta non potest explicari cur ubique sit eguavilis. R. P. ant: arena cum haveat partes in eguales, et divisibiles non est ubique eguavilis: arg. x.a R. ad arg. ulg, quod eguavilitas aque etiam oritur ex parvitate particularum; sed non ita ut particulas sint puncta matemaca in vecivilia quia ad talem eguavilitatem sufficit gravitas ipsius aque ad victa aeris elasticitate, et vi.

arg. 2.o si non esset cubica figura partium aque non est ratio cur aqua cum primi neguat: x.a P. m.: aqua allia figura gaudente facile ad minorem locum reduceretur: arg. x. P. ant: proeo allia corpora reducuntur ad minus

locy; sed quadrent allia figura: ergo 1a Ra ad arguam: quod stante longitudine, et asperitate partium salvatur, quod aqua comprimi nequeat, quia cum ipsae partes invicem incumbantes compressionem non sustinent, quae ad hoc requiritur. Cubica figura, quae solidis corporibus non autem fluidis competit. Ad hoc ultra dat gravius ceteris corpus, quod convenit.

Ad 3um: si aqua propria Vi sursum exiliet haberet elasticam Virtutem; sed ita est: ergo 1a P. m. Si aqua globo plumbeo includatur, cui aptatus sit canalis cum epistomio ac globus sit malleo contunditur recluso epistomio aqua repente exilit, sed hoc est propria Vi: ergo 1a P. m. iam probaverat actio externa agentis: ergo 1a Ra huic experimento adversarii quod attulimus supra de globo aureo; unde dicendum est aquam mallei percussione in plumbeo globo sursum huic fuisse, atque compressa fuisset, hinc aereas particulas in aqua latentes, unde ipsae recluso epistomio et sublata Vi externa, dilatantes se aquam faciunt exilire.

Questio XXVIIII
Quid sit terra, et ex quibus partibus constat.

Hec omnia, que de terra dicuntur in dubio sunt
apud philosophos tam veteres, quam modernos. Aristo-
teles enim libro 2° de generatione ait: esse elementum
frigidum, et sicum. Partes eius esse solidas, et fixas
nullus unquam dubitavit. similiter, et aridam esse,
sicque in Sacris literis aridum nominatur, particule
sicque fortius inter se copulantur,
rarque sunt ramosae. sed hoc non est dicere terram Componi ex atomis ejus,
nec ex 3° Cartesiano elemento, Cum figura ra-
morosa, ut ex se patet, stet sine utroque terre elemen-
tum in mixtum est plures partes non solum aque ae-
ris, et ignis; sed salem sulphure, et nitro. De
pocitus geminerabis in physica curiosa agendum erit.

Questio XXVIIIII

An nesesariu sit recurrere ad Mecanismu eletoru ut illoru Varia et mira thonomena recte percipiuntur

Eas elementorum mechanismum nil aliud est nisi tali, Vel tali scriptura illorum ex partibus cuius illius figure querit enim questio an mirales illos efectus quos in illis experimus Vere percipi possimus ex hac Vel illa elementorum configuratione; sed n̄ ita ut dicamus elementa esse composita mecanice quo inteligunt moderni; sed ita ut ex supocitione quod componatur ex materia prima, et forma subs tanciali, ut diximus aristotelici; alliquid conferat figura ad efectus explicandos. sic ita sit Dico mechanismum elementorum plurimum confert, ut illorum Phenomena recte explicentur, n̄ tamen ut sit causa principalis. Pr. 1º ex experiensiis traditis in An questionibus.

Vi tur 2.º et 3. pmo de aere: Configuratio aeris
in modum spirę maxime congruit, et latera aeris:
erg. &c.ª P.º de aqua: ex eo quod partes aquę sibi
mutuo incumbant anhilarum more habetur ratio cur
aqua comprimi nequeat, et cur aqua mixta cor
poribus, quorum est m.ª forma concretio, penetrat,
et solvit, atque ex iis quędam ramenta, et minutias
delibat. Ex asperibus aquę bene intelligitur, cur
aqua vita sed hereat, de igne enim, et terra su
fficient, quę dicta manent in quęstionibus de his elemen
tis. P.º 1.ª pars V.ii quia nisi tales partes ab intrin
seco moverentur tales efectus n. causarent; sed prin
cipium intrinsecum motus, et quietis n. e. hec vel
illa configuratio; sed natura cuiuslibet elemen
ti: erg. hec e. principalis causa &c.ª

Questio XXX

An unum elementum possit converti saltem quoad partem

Supposito in presenti elementa vulgaria esse generabilia, et corruptibilia inquiritur: An possint invicem transmutari? Circa quod alliqui absolute negant dicendo quod ad hoc ut unum elementum possit in alliud converti requiritur, quod prius in nullum alliquid convertatur. Allii tenent, quod si elementum sit simbolum hoc ē in alliqua qualitate cum allio conveniens, potest unum in alliud transmutari; sed aer in qua. Allii denique sustinent universaliter omnia elementa posse in vicem
" transmutari. Cum hac opinione D.T. sit potest
" ex quolibet elemento alliud quodlibet immediate
" generare. Est philosophi 2.° de generatione ex Doctrina N. S. in quarto distinctione 13 quaestione 3.ª

~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

Probatur 1.° de elementis simbolis igni enim in terra convertitur: ergo de alia. Probatur antecedens circa quo medicum ignis terra ē peratur ignis stinguitur; sed materia illa esse n̄ potest sine forma substantialis: ergo forma nunc sic; sed hec n̄ ē ignis, qui abiit: ergo terra. Probatur consequencia: quia si agens corrumpens formam ignis ē terra inducendo proprias dispositiones, nequit porta introducere alliam formam, nisi que

petit dispositiones illas; sed hec forma tertia ergo &
P. 2o & simbolis, et disimbolis simul; elementa
ad invicem sunt contraria, et adversa ratione
suarum qualitatum: ergo potest unumquodque in
allium et in eo producere suas qualitates ad con
sequenter producere suam formam.

~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

Respondent, quod licet disponat prius introduci
tur forma misti quam etsi formam illius elementi
non tamen + quia et si tales dispositiones suficiant
ad expelendam formam unius elementi non tamen
ad introdutionem alterius forme elementaris; sed
hec responsio non valet, quia elementum quodlibet
inducens dispositiones non destruit allium elementum
usque dum possit propriam introducere formam;
sicque aqua manet usque dum ignis possit agere,
ita fortiter ut propriam introducat formam
nam alliquando solum dispositiones ad allium
elementum potest inducere. Dicunt quo ad modum
quo pomum: vero inmediate non convertitur in sus
tantiam hominis; sed prius in quilum, sic ele
menta, et simbola valde in dispositionibus dis
tantia, prius in allium corpus, quam in elemen
tum sibi simile convertitur.

Contra: si solutio teneret sequeretur, quod nec elementa sinbola possent in mediate inter se converti; nam licet secundum alliquam qualitatem conveniant, secundum aliam diferunt et secundum hanc n. possent in mediate transmutari; sed hoc n. admittitur a contrariis: ergo &c.a Item: licet elementa disinbola valde distent non tamen subordinantur; sed hoc ipso possunt in mediate transmutari: ergo &c.a M.a e. vera, et min.r provant, quia ea qui subordinantur, ut illum sanguis, et caro ex hac precisa ratione subordinationis sucesive devent transmutari: ergo &c.a

Arguta solvuntur.

Arg.r 1.o nequit transiri de extremam ad extremum nisi per medium; sed elementa disinbola sunt extrema: ergo &c.a P.r Ma

nequit transire elementum in carne nisi prius fiat illum et sanguis: ergo &a. P. concedo, ut elementum, et caro sunt extrema, ita duo elementa dissimbola; sed illa non possunt in illa transire: ergo &a. R. verum esse transitum de extremo ad extremum non fieri nisi per medium, quod cedo inter extrema et medium, quando inter extrema, et medium est essentialis, ut est in exemplo posito in argumento, non sic si medio non est essentialis. Valiter argumentum generale medium mixtum; sed magis prius accipere statim medium, ut per ipsum transeat ad ulteriores dispositiones pro altio elemento sub quibus ad huc perseveraret potest forma prior via corruptionis usque dum a forma alterius elementi expellatur.

Arg. 2o ignis nequit in aerem converti; sed haec sunt elementa simbola: ergo &a. P. Ma. si ignis in aerem converteretur, caliditas ignis remitteretur per caliditatem aeris; sed hoc non valet esse: ergo &a. P. Ma. eo ignis in aerem converteretur, quia qualitates conservative illius destruuntur a qualitatibus aeris; sed caliditas est quantitas utriusque: ergo &a. R.

quod si ponantur tres qualitates in elementis facilis ê solutio; tunc erit in aere alliqua frigiditas, quæ sufficit, et remitendum calorem ignis. Si autem sint tantum duæ humiditate aeris hebetatur, valde caliditas ignis, sicque illa destructa altera generatur aeri proporcionata.

Arg.r 3.o aer nequit in ignem converti: arg. ta. P.a ant: si aer posset in ignem converti ignis nunquam stinguetur, hoc ê contra experimentum: arg. &a. P.a M: ignis ideo stinguitur quia ei deficit pavulum; sed si converteretur in aerem ei pavulum nunquam deficeret: arg. &a. Ad argumentum respondeo, quod licet ut ait S. N. D. in quarto distintione 4 quæstione 13 aer possit esse pavulum ignis; hoc tamen n̂ impedit quin inpugnando alliqua aeris paraticula devincatur, et convertatur in ignem, sicque ex defectu pavuli proporcionati, et aeris conservanti ignis stinguretur.

Arg.r 4.o terra n̂ convertatur in mediate in ignem rem: arg. &a. P.a ant: illud n̂ convertitur ignem, quod n̂ ê convertibile; sed terra

ipsa est: ig &a Pr. mor:: lateres fornaces sunt
quid terreum; sed ut experientia docet concavu
tibiles n sunt: ig &a R.: terram esse concavu
bilem in ad hoc obstat exemplum lateres enim
non terra, sed mixtum e terra, et aqua, seu quod
ex ipsis compactum, ideoque propter contrarieta
tem aquae potius igni concedat, quam rarefit
lateres deslavendo illorum particulas propter quas
quod plures laterum particulae videntur in iis, quod
etiam patet in calce. Denique cineres, et si difficili
ter etiam misci valent tunc re vera cineres non sunt
verum terrae elementum.

Quaestio XXXI An sit possibilis vera conversio unius substantiae in alliam.

Q. uerimus hoc sensu de qualibet substantia mis
ta (hoc e de qualibet substantia materiali
n elementari) moveri valet, praecipue tamq orbis

havet ex eo quod acriter disputatur inter scholasticos: an aqua mista vino immediate in sanguinem Christi convertatur? Siquidem quod Cardinalis de Lugo, Mirandus, Mairon, et alii recensere docuerunt aquam nullatenus in vinum immediate converti; sed in sanguinem consequenterque negant aliquam substantiam in aliam immediate naturaliter convertit posse. S. D. N. cum suis discipulis Divus Toma, Divus Bonaventura, et Alexander alensis quibus adherent Suarez, Vazquez, et alii tenent aquam mistam vino immediate in ipsum virtute naturali ipsius vini converti.

" Conformiter ad hanc sententiam ponimus resolutione: possibilis est vera conversio unius substantiæ in aliam. Probatur 1º D. universaliter nulla apparet repugnantia in tali conversione: ergo &ª. Ant. ex solutione argumentorum constavit. P.r 2º specialiter de aqua mista vino: sic aqua immista vino immediate in ipsum non converteretur Ecclesiam non curaret de pravitate aquæ aponendæ; sed curat: ergo &ª. Ma. est certa, quia sic convertenda non esset non esset tantis

mutatur, quod aqua ẽ in magna quanti
tate. Secundo quando vi externa aeris
ipsę aquę particulę durantur, et motus par
tem vini in minuitur, sicque facile exit a
quam a vino separare. Sperientia de vase
hereude ẽ falsa; egreditur enim tantum liquor
quidam facilem materiu. Si exemplum de
ovo crudum ẽ exit cum aqua ẽ in magna quan
titate unde n̄ ẽ conversia.

Ad 5.um Si aquę gutta una converteretur
etiam converteretur magna portio aquę; sed
hoc n̄: ergo falsa Pa Ma: si una aquę guttula
converteretur cur n̄ altera, et sic usque ad mag
nam portionem: ergo falsa 2a Pa ani: ex D. Nro
Sti. Sanus potest virtuti naturali ad im
plere unum præceptum morale, et aliud potest
simul omnia: ergo falsa 2a Ra quod licet posset vi
num convertere unam guttam aquę n̄ sequi-
tur, quod magnam portionem, quia agens natu
rale dum agit debilitatur, sic quę n̄ agit eadę
vi circa secundam guttam aquę n̄ circa pri
mam. Ad exemplum Doctoris dicitur, quod
durantio omnium pręceptorum n̄ exigit

maiores Vires, ut ad in plicatur, quia unum praeceptum, qui potest unum naturaliter, potest plura, et hoc modo arguit Doctor in contrarium; at vero in nostro casu ad convertendam unam guttam minor Virtus requiritur, quam ad plures.

QUESTIO XXXII.

UTRUM ELEMENTA MANEANT FORMALITER IN MIXTO?

...um fere omnibus receptum sit elementa Vel ut principia principiata Seu ut secta

principia constituere corpus mixtum, dubitatur quo modo elementa vel eorum in mixto contineantur. Albertus Magnus ait: formam mixti resultare ex elementorum formis. Thomistæ dicunt in mixto licet re vera non permaneant elementorum formæ permaneant ipsarum formales qualitates. S. N. D. in 2° distinctione 15 tenet formam mixti esse realiter distinctam ab elementorum formis; sed virtualiter retinere ipsarum elementorum qualitates. Moderni averunt permanere elementa actus formaliter secundum suam substantiam potestate vero secundum suas afectiones sencibiles.

His

ita sit, dico. Elementa non manent formaliter, sed tantum virtualiter in mixto. Pr. 1.ª pars: mixtum est unum quid ex elementis, vel formis illorum nequit resultare unum per se, quia nullum se habet, ut actus et potentia alterius: ergo & Pr. 2.ª eadem pars: implicat generatio substantialis absque novo termino formali producto; sed generatio mixti est substantialis: ergo debet terminum formalem substantialem habere; nunc sic; sed tale non sunt formæ elementorum quæ jam præexistunt: ergo &c. Pr. 2.ª pars: elementa manent aliquo modo in mixto; sed non formaliter: ergo virtualiter.

ARGVTA SOLTVR

Argᵛ. 1º. unumquodque resolvitur igni, ex quibus componitur; sed resolvitur in elementa: ergo &ª. **P**rob. ex ligno apposito igni exeunt humores aquei, et fumus aereus: ergo &ª. **R**. ideo mixtum resolvi in elementa, quia causa destructiva eius simul induxi dispositiones in eo gradu, quæ requiruntur elementum generandum. Unde distinguenda ē maior: unumquodque &ª. si resolutio fit per solam actionem seregrativam partium conceditur; quando fit per actionem productivam alterius subsistentiæ negatur. **A**d experientiam dicitur, humores aqueos non esse veram elementum aquam, sed mixtum quoddam in quo aqua valde prædominatur; ideoque aqua deducta ex floribus non concedur materia sufficiens pro Baptismo, conservat quæ virtutem medicinalem, quam non havet aqua natur.

Argᵛ 2º. si eleta non sunt formaliter in mixto non tenet ratio **D. S.** ad provandam formam corporeitatis; hoc non: ergo & **P**. **M**. ratio **D**ni ē, quia remanent eadem accidentia remanent eadem formam: sed hoc ipso &. ergo &ª **P**rob. sicut in corpore

mortuo manent eadem accidentia, ita etiam in mixtis manent elementorum qualitates; sed est primum in fertur remanentia eiusdem formae: ergo &c. Hoc argumentum in nostris principiis valde urget et attente provari. Dico: Resp. tamen quod sicut S. D. a posteriori ex colectione accidentium infert identitatem formae quia accidentia sunt eadem: ergo et forma; in nostro autem casu a posteriori non provamus cum a priori non conveniat eadem forma manere. Patet doctrina. Nulla est repugnantia in eo quod accidentia proveniant ab eadem forma in corpore vivo, et mortuo, et accidentia sunt eadem in utroque: ergo et ab eadem forma. In casu nostro accidentia licet eadem videantur, ita tamen non sunt, sed similia, et ratio est quia repugnat quod remaneat eadem forma in mixto atque repugnat quod servatur in elementis, quia darentur in uno composito sub stantiali naturali plures formae totales non subordinatae, siquidem quaelibet potest per se existere; unde constat disparitas ad provationem Doctoris.

Arg. 3º. mixtio est Miscibilium alteratorum unio; sed hoc non salvatur stante Opinione: ergo &c. Prob. min. quia corpora sua forma formali ut ad ... permanent neque unire; sed stante Opinione elementa corrumpuntur: ergo &c. R. mixtionem ex sua ratione formali ut ad ... perentur: ... quae praesens absolutione parte fieret vera generatione, quae-

tamen praesupponit elementorum vicivilium alterationem. Unde dicendum est non in tota significatione usurpari posse elementorum mixtum. At vero mixtum ex una tantum sublimi forma coalescere arbitramur, unde hoc sensu simplex est ad virtutem elementorum = advertito pro Coronide Aristoteles problematicum fuisse et haerere ut in textu.

ꝛe ꝛe ꝛe ꝛe ꝛe ꝛe ꝛe ꝛe ꝛe ꝛe ꝛe :-

QUÆSTIO XXXIII

Quid sit et An Vim Creati detur Infinitum.

Infinitum res sine termino seu fine simpliciter intelligitur, et hoc duplicitur vel extrinsice tantum quatenus nos ad rei terminum pervenire non possumus, vel intrinsice, quatenus rei ex se repugnant habere terminum. Primum vocatur infinitum sincategorematicum, secundum categorematicum apellatur. Dari aliquod infinitum actuale et tenendum est, Deus enim optimus maximus est vere realiter in sua perfectione infinitus et hoc enim dubium nullum est, sed solum inter creaturas detur aliqua vel in perfectione exenciali, vel accidentali, vel in

numero, vel in extentione, vel quolibet allio hujus generis sit infinita, vel cathegorematice, hoc est actualiter, vel sin cathegorematice quatenus numquam ad termi num eorum pervenire possimus; quin alium majorem assignare sit facile.

Circa quod aliqui absolute affirmant dari utrumque infinitum. Allii propugnant dari infinitum sincathegoricum, seu in potentia negant, vero cathegoricum seu in actu. Allii denique nullum admittunt infinitum, sive cathegoricum, sive sincathegoricum. Cum ""
""his sit nostra D. D.° repugnant omne infinitum sive cathego ""
""ricum, sive sin cathegoricum in creatis. Mens D. D.° colli-
gitur ex D.ᵉ N.ᵒ S.ᵗⁱ in Tertio Distinctione 8 — Questione 3.ª, ubi negat dari in Christo gratiam infinitam, sed tantum astruit in ipso summam possibilem.

Probatur prime implicat quod per praedicatum prius est finitum per post praedicatum posterius infinitari, primum praedicatum per quod enim decendi ad quodlibet creatum est finitarum per quod implicat quod per praedicatum post dicatur: ergo &c.ᵃ P.ᵃ M. implicat quod per praedicatum post terius inde determinari: ergo &c.ᵃ Ant constat: juxta scolistas quia natura, quae est de se haec, et determinata implicat per heceitatem multiplicari.

P.ᵃ 2.ᵃ pars:

esse pocivile infinitum in potentia esse pocivile infinitum in actu: ergo &c.a P.s ant: si pocivili esset infinitas in potentia, pocivili foret actus tali pocivilitati, quia ut ait S D N in 3.o Distinctione 13 questione 1.a: quantum contingit esse in potentia tantum contingit esse in actu, quia pocivilitas ad talem vel talem formam non est ad talem, vel talem in fieri, sed in facto esse. Nec tenet ratio Mastri dicentis Doctorem esse intelligendum, quod actus correspondet potentiæ est individuus, et determinatus, non vero quando est indeterminatus, et confusus, ut est infinitum sincategorematicum; quia ejus partes sunt sine fine.

Contra

si infinita multitudo hominum esset infinita in potentia in esse pocivili esset actui infinita, non solum in esse respectu cognitionis, et divinæ omnipotentiæ; sed si in esse pocivili sunt simul in esse actuali possunt simul poni: ergo &c.a P.s M: in illo nunc eternitatis fuerunt simul pocivilia, et quod quod pro nunc non fuit pocivile semper impocivile erit. Rogo: pro illo nunc homines pocivilies fuerunt infiniti vel finiti, si primum ergo infinita hominum multitudo fuit simul pocivilis: si secundum ergo infinita hominum multitudo fuit impocivilis. Denique, velin

illo nunc infiniti homines cognoscebantur, ut possibiles vel non: si primum ergo simul potest ponere in esse, sicut simul potest illos cognoscere: si secundum: ergo possibiles non sunt cum possibilitas creaturarum juxta Mastrium sit a divino intelecto.

ARGUTA SOLUTUR

Arg. 1°: si Deus ageret ad extra ex necessitate poneret effectum infinitum: ergo si libere agit. Probatur ant.: si Deus ageret ad extra ex necessitate non poneret effectum infinitum non a ageret usque ad ultimum de potentia, sed hoc repugnat: ergo 2a. Distinguo Maj.: non ageret si daretur capacitas in termino, nego maj., si non daretur concedo maj., et cum hoc dist. minorem. Tho: sed Deus semper devet agere usque ad ultima de potentia: ergo 3a Probatur sub min.: si non ageret usque ad ultimum de potentia illa potentia, quae non operatur esset frustanea: ergo 4. Probatur ant.: frustanea est potentia quae non operatur ducitur ad actum; sed illa nunquam non reducceretur: ergo E.a

Resp. ad argutum: quod et si Deus ageret ad extra necessario sicut agit ad

intra; n̄ sequitur quod poneret in esse effectus infinitus: n̄ quit ei deficeret virtus productiva infiniti; sed quia in creatis repugnat infinitus et sicut n̄ ē imperfectio in divina omnipotentia n̄ producere posse quimeram quia hec impotentia n̄ oritur ex parte omnipotentiæ, sed ex parte ipsius chimeræ, cui repugnat produci, sic similiter. Ad ultimum dico, quod sicut tamen ē potentia quæ quantum ē ex se nec reducitur, neque ē reducivilis, sed tamen ad actum n̄ tamen illa, quæ quantum ē ex se ē reducivilis, sed tamen n̄ reducitur, quia reperitur repugnantia ex parte termini; ita evenit in casu nostri.

Arg. 2º. n̄ repugnat creaturis havere alliquod predicatum Dei; tali ē infinitas: ergo &ª. Distinguo maiorem: n̄ repugnat &ª si ē proprium ex communibus Dei concedo maiorem, proprium ex propriis nego maiorem; sed infinitas ē predicatum proprium ex communibus nego minorem, proprium ex propriis concedo minorem. Contra: sed creaturis n̄ repugnat predicatum proprium ex propriis Dei: ergo &ª. Probatur subm: aseitas ē predicatum proprium ex propriis Dei, sed in sententia plurium scotistarum convenit creaturis possi vilibus: ergo &ª. Distinguo maiorem aseitas logica et pæni

repugnantiæ ē predicatū propriū ex proprii Dei nego maiẽ, aseitas phicica, et per exigentiã cmpdo maiẽ, et cū hac ad minẽ.

Ad argumētū dico quod in Deo ē duplex predicatorū genus, allud propriorū ex communibus, et sunt sapientia, vita, bonitas, et alia huiusmodi, allud propriorū ex propriis, et huius generis sunt infinitas, immensitas, omnipotentia &a. Prīma predicata posunt creaturis convenire quamquā alter, sicque in ipsis reperitur sapientia bonitas et &a. Secūda nullatenus creaturis competere posiunt. Ad paritatem dicitur, qd aseitas ē duplex allia logica, et allia phicica. Prima ē illa n̄ repugnantia ad existendū, quā dicunt scotistæ convenire creaturis, quia à nullo havent talē n̄ repugnantiã, sed hæc ē aseitas in esse diminuto, nec hæc ē predicatū propriū Dei. Allia ē aseitas simpliciter phicica, et actualis et hec minime potest creaturis convenire, quia de ratione taliū dicunt ab alietate.

Arg. 3º.

nulla sequitur implicatio ex parte infiniti cum categorematici: ergo &a. P. ant: si alliqua sequeretur esset, quia posset tunc poni in actu, sed n̄ sequitur hoc: ergo &a.

P.ª m.: ideo sequeretur, quia si omnia possivilia essent acta, possiviles infinita possit Deus simul illa ponere in esse; sed non sequitur possit: ergo &c.ª P.ª m.: ideo sequitur posse, quia de quolivet verum est dicere hoc potest poni a Deo, et hoc, et illud: ergo omnia; sed illatio non valet: ergo &c.ª P.ª m.: ex quo seorsim sint producibiles, non sequitur, quod sint producibiles simul: ergo &c.ª P.ª

Ant.: ex quo voluntas possit ponere amorem, et odium seorsim non sequitur quod simul: ergo &c.ª

Respondetur ad argumentum quod ex subtili Nostro Magistro, quod ex sensu arguendi a sensu distributivo ad collectivum, optime valet, dum modo ex parte arguendi non asignetur, alliqua incompocivilitas, quia colectio nil addit nisi simultatem; cum autem si essent pocivilles infiniti homines non essent incompocibiles, nec ex suis rationibus formalibus, nec relate ad virtutem productivam Dei; inde est quod bene arguitur. In casu paritatis non sic: quia amor, et odium de eodem obiecto pugnant ex suis rationibus formalibus, sicque repugnat voluntati: simul ponere utrumque.

Arg.ᵐ 3.º in entibus succes
sivis

vg. motu, et tempore datur infinitum sincategorematice = :ergo &c. P. ant: numerus finitus animarum rationalium in duratione perveniet, sed duratio est ens successivum :ergo &c. Resp. quod tempus non est ens reale distinctum ab entibus permanentibus; sed est ipsamet entia permanentia coexistentia actioni Dei infinite necessarianti, quod totum est pura denominatio extrinseca. Similiter resp. si dicam mundum potuisse esse ab eterno, ac proinde careret principio, et termino durationis, qui utrumque hoc sunt ex parte Dei necessitantis, non ex parte mundi.

Arg. 5. ex nullo casu
possibile repugnat infinitum :ergo datur. P. ant: quacumque
specie assignata, potest allia, et allia perfectior dari :ergo &c.
P. ant: quacumque multitudine ex relatione assignata
tamen non est cur non sit allia possibilis; sed hoc ipso &c. :ergo &c.
P. Ml: cognita summa creatura possibili ultra ipsam
possibilis alia, et alia :ergo &c. P. ant: essentia divina
possibilis alia, et alia; et inter summam
est infinitum illimitabilis imperfectione, et inter summam
creaturam, et Deum datur infinita distantia. Resp. vel
nego esse, quod si essent infinita possibilia, posset Deus
illa ponere in actu, cetera repugnant infinita possibilia
propter dicta, sicque si ultra summam creaturam
possibilem cuiuslibet lineæ esset possibilis alliam
iam non esset summa. Denique sequeretur unum

infinitum posse excedere aliud, nam cum plures sint capilli, quam homines infinitum capillorum esset maius, quod est contra rationem infiniti. ~ ~ ~

QUÆSTIO XXXIV

De constitutione continui

Talis tantaque est humani intellectus imbecilitas ut de minima corporis constitutione disserere vix certo dictamine possit. Quare fatendum est divinam providentiam allidere humanam rationem huc velut scopulum, ut ii qui saepe currunt arcana coelestia, fideique misteria scrutantur contemnenter ea, quia capere non possunt facili, ac obvio exemplo confundantur. Pro resolutione autem quaestionis sciendum est quod cumque corpus sive continuum ex minimis fieri compactum esse, ut apparet ex odoramentis, quae subtilissima nobis suppeditant corpuscula dum aliter seo-difunduntur.

Quaestio est an haec eminutissima corpuscula ex indivisibilibus componantur vel partibus

semper divisivilibus constent usque in infinitum. Si hoc secundum aserat, pro in omni caso havendum est, quod partes ipse devent actualiter in esse continuo, quia nil dividi potest nisi in ea, quæ in se continet, necessario: nec separari possunt illa, quæ realiter invicem non sunt distincta. Peripatetici communiter docent infinitas esse inquolibet continuo partes, aliæ communicantes, aliæ non communicantes. Primæ sunt, quæ nulla havent determinatæ mensuræ, sed secundum alliquæ proportione semper minores, et minores possunt esse. Secundæ, quæ certæ havent figuræ, et magnitudinem, ut palmi in ulna. Alliqui autem peripatetici cum nro Vennimea aserunt partes continui medii indivisivilibus copullari, et determinari.

Epicurei, cum Senone sustinent continuum componi ex indivisivilibus, non solum phisice, et realiter, sed mathematice, et mente. Atomistæ ex indivisivilibus solum phisice, divisivilibus tamen mente. Cartesius effugiunt quærent ait: quod cum terminus continui non inveniamus illud indefinitum e bocandum. Sed adverterre debebat hic non quærit de continuo quo ad nos, sed in se. Nisi ita cum melius sit fateri ignorantiæ humilem, quæ iactantiosæ sapientiæ absque fundamento

" ostendere disimus: Compositio continui est arcanum na
" turæ usque modo ignotum. Nec Dr. est nostri Ferrari, nec
diceret Pontius sub. quo N. D. impugnant Epicureos
nil affirmative resolvit.

Prob. 1º pro Aristotelicis 1ª
Epicureos: si continuum constaret ex indivisibilibus
non haveret extentionem, ac magnitudinem; sed hoc est fal
sum: ergo &ª. P. M: indivisibile additum indivisibili, et
si faciat plus non facit maius, neque extensum: ergo &ª.
P. ant: ut ex duobus unitis fiat alliquid maius, quam
ex uno solo, debent illa duo ita inter se unire, ut unum
sit extra allium alliqua sui parte, sed punctum additum
puncto non est extra illud alliqua sui parte, quia partes
non havet: ergo &ª. Item atomi indivisibiles debent esse
figuratæ et extensæ ut constituant alliquid extensum;
sed hæc est contradictio si indivisibiles sunt: ergo &ª.
Respondet Epicurei puncta esse formaliter indivisibi
lia, virtualiter tamen divisibilia, ut possibiles.

Alii vero,
quod licet unum punctum non faciat extensum, tamen ex quo
plura, et plura puncta simul unantur faciunt ex
tensum, quia si tria puncta v.g. A B C, et si B tangat
A secundum se totum non tamen C tangit A secundum se totum;

neque unus punctus tangit alliud secundum se totum, sed non totaliter, nec se penetrant, sed immediate unus sequitur post alliud. Contra pro Aristotelistis, si punctus ex se extensus non est, neque ex unione cum allio potest facere extensum: ergo &c.ª Probatur antecedens: punctus C tangit A secundum se totum, vel non? Si primum havemus intentum; si non ergo tale divisivile erit in id quo tangit, et in id quo non tangatur. Similiter indivisivilia puncta se penetrant, nam si non secundum alliquid tangeret; et secundum alliquid non, et redit argumentum.

Rursus:

nec per diversitatem facierum potest intelligi extentio, quia ubi nullæ sunt partes nulla est facierum diversitas. Deinde illa sic minus erit contradictio manifesta. Deinde illa virtualis divisivilitas punctorum nullo fundamento quæ dari det, et licet virtualiter essent divisivilia hoc non sufficit ad constitutionem continui, si quidem formaliter est extensum, ac pro inde debet ex partibus formaliter extensi continui, ut per illas dividi possit.

Probatur 2º:

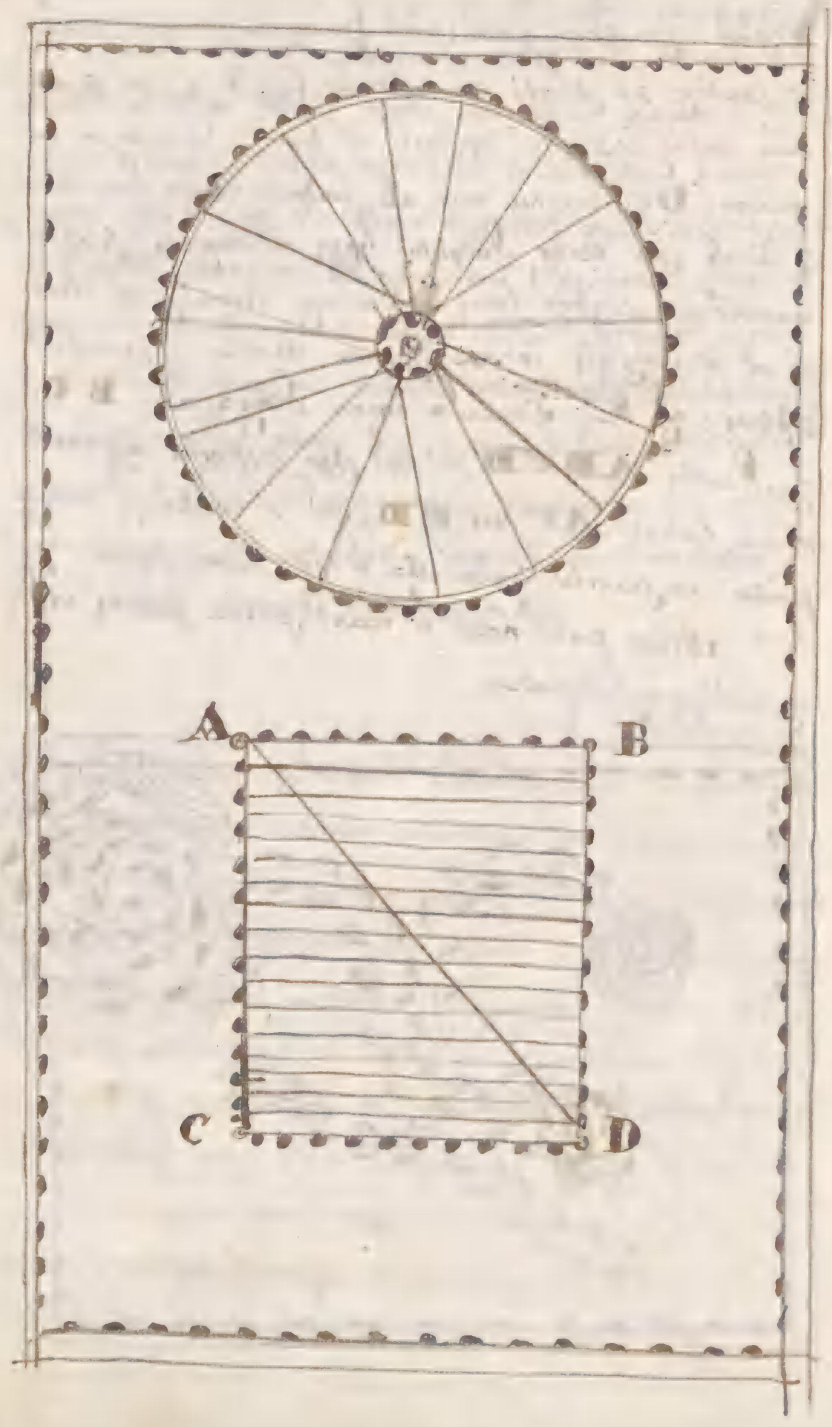
pro Aristotelistis contra Epicureos: si continuum ex indivisivilibus constaret, movilem tardissimum, ut testudo, eadem omnino velocitate moveretur, ac movile

velocissime, ut Aquila: hoc non est [...] &c. Probatur: Minor: incipiant simul moveri Aquila, et testudo, et neutra ex illis recedat a motu, initio sui motus aquila non nisi punctum spacii pertransiret; sed testudo tunc transiret punctum spatii: ergo &c. Minor constat, quia minus puncto non potest transire. Respondent Epicurei: suas atomos indivisibiles esse extensas, in quo differunt a punctis Zenonicis, quae in extensa sunt, unde testudo tantum transiret mediam atomum dum aquila plures. Alii aliter respondent dicendo omnes motus quibusdam esse morulis interruptos, ita ut motus aquilae eo est velocior, quia paucis morulis interrumpitur.

Contra: si atomi sunt extensae ergo saltim divinitus sunt divisibiles. Item: contra illas morulas: si magna rota ferrea, vel marmorea circumagitur, partes superiores velocius moventur, quae inferiores; nam aequali tempore plus spatii conficiunt illae, quae ipsae rogantur; partes inferiores aliquando quiescunt dum superiores moventur? Si ita est: ergo discontinuantur; nec enim possunt duo continuari si uno se movente aliud quiescit, vel saltem alia deberet acquirere figuram ut videtur in brachio quiescente movente se manu; et aliquando nec dici continuantur ex superiori parte. Denique contrarii huius doctrinae tenentur affirmare mola circumnare, ex luna descendente aliquando in aere pendere quiescente rane morulis.

Vltimo pluribus geometricis demonstrationibus: prima si centrum ex punctis constaret tot forent puncta in mi nore centrum ex punctis constaret tot forent: circulo, ac in maiori. Describantur enim ab eodem centro duo circu li, et ab ipso centro ducantur lineæ ad singula puncta maioris circuli; hæc lineæ per minorem circulum vi tran sibunt, et singulæ in uno pariter circulo ipsum sint septum: 2a &a. Secunda linea diagonali B C. quadratum ABCD, ut nil ipso aspectu apparet maior latere AC, vel BD, sed si continuum com ponitur ex punctis linea illa non esset maior latere: 2a &a. Minor patet nam non erunt plura puncta in di agonali, quam in latere.

A
B
C
D

His rationibus Epicurei respondent non posse infinitas
lineas phisicas ab eodem puncto, seu circuli centro duci
immo dicunt lineas phisicas confundendas esse in mi
nori circulo, qualenus esse alii alias saltem secundum
aliqua parte obducent. Huiusmodi enim lineae phi
sicae non sunt omnis latitudinis, et crassitudinis expertes,
sed quamdam havet soliditatem. Ad secundum exem
plum dico: dicunt, quod lineae, si phisice sumantur
latitudinem quamdam havet, unde diagonalis non
recte, sed oblique, secatur sicque fit ut singulae
maius spatium in diagonali legant, quae in alterutro
latere, quod recte, et ad perpendiculum secant.

Contra: hae
responsiones involvunt manifestam contradictionem: ergo &a. Probatur
antecedens: ex his responsionibus sequitur vel lineam ex indivisi
vilibus componi, vel si componitur indivisibilia posse
tangi magis et minus: utrumque implicat in veritate opposi
ta: ergo &a. Maior patet, quia si linea diagonalis ma
ius exacitatem havet respectu lateris alterius, quamquam ad
libet lateris: ergo inter indivisibilia datur maius, et mi
nus, quia omnis linea ex indivisibilibus constat. Si
datur maius, et minus indivisibile dividi in se
potest, scilicet in illud in quo aequat alterum, et illud
in quo excedit. Hucusque de fundamentis
contra puncta indivisibilia.

Plures contra asserentes constitui ex partibus infinitis ex indivisibilibus: absurdum est granulum arenæ tot habere esse actualiter partes, ut si Deus per æternitatem illud divideret numquam adveniret, sed hoc sequeretur ex sententia Aristotelicorum: ergo &c. Item ut sequeretur unum arenæ granulum habere tot partes ac totum universum unum infinitum esse alio maius: utrumque implicat: ergo &c. Probatur 1° quoad primam partem nam eodem modo numquam posset Deus pervenire ad ultimam partem arenæ — ac ad ultimam partem mundi: ergo &c. Minor quoad secundam partem liquet, quia de ratione infiniti est quod in illa linea, in qua infinitum est aliud maius non detur.

Dicunt peripatetici, quod licet ista imperceptibilia videantur, non tamen ita sunt, nam et si illæ partes sint numero infinitæ tamen infinitum decrescunt, sicque facere non possunt extentionem infinitam; sed cum sint partes communicantes ratio extentionem non habent nisi quam obtinent continuum. Ad hoc reparandum adduxit Rohatdutius 1ª parte Philosophiæ Cap. 6° exemplum auri secantia auri in folia tenuissima plusquam ducenties mille ab artificibus contunditur; si enim ita possunt facere homines, quis sciet, quod facere prævalet Deus! Hoc etiam patet in Acaro minutissimo animali, in quo sunt bene alterius musculi ossa, in testina, quarum partium

quæ libet pluribus fibris compacta ê; et idem
accidit in illo animalculo, quod iuxta Do
minum Malpighium erat minus a Caro per Vigin
ti septem miliones vicium inde ê &c.

Similiter

Boile observavit unum granum cupri in spiritu sa
lis almoniaci dolutum tantæ aquæ copiam viridi co
lore imbuere ut sit colorata continet 236086
partibus quarum singulæ sua magnanimitate
æquabat molem ipsius grani cupri. Contra ex
Epicureo omnia exempla hæc nullatenus magnitu
dinem infinitam dicunt; Peripatetici vero partes
quæ in infinitum divisibiles asserunt: item hæ par
tes ideo crescunt, quia partibus alienis marig
misentur, quod n̄ evenit in continuo. Deinde
n̄ ê ratio cur credamus data exempla si
ne exeltari examine, aut convincenti ratione
verumque n̄ ê perceptibile quomodo partes usque
in infi... et divisibiles n̄ faciant magnitudinem
infinite extensam, sed in granulo arenæ sunt
partes in infinitum extensæ, et divisibiles.

Rursus

Contra Aristotelicos: si corpus perfecte sphæri
cum moveretur super planum illud tangeret in
puncto: ergo constat ex punctis. Antecedens ê philo
sophi libro 1º de anima texto 13º et D. Th. in
sedo distinctione 2ª quæstione 3ª. Respondent

Aristotelici Corpus perfecte sfaricum tangeret pla
num in puncto in temporis puncto; in parte vero tem
poris illud tangit in parte. Alii dicunt non dari
Corpus sfericum licet sic apareat sensibus nostris;
sed hæc responsio fundamento caret. Denique
Alii: Corpus perfecte sfericum super planum
subsultare, sed hæc responsio fabula videtur
quia nulla est in Corpore perfecte sferico asperi
tas nec in plano inæqualitas.

Cum Nostri Veterum ea Peripatetici alii sustinent Continuum
Componi ex punctis ex partibus divisibilibus
non tamen usque in infinitum. Sed Contra: ergo
in divisione Continui in se pervenire devenimus
usque ad partem non divisibilem; sed hæc addita
alteri Com parti non divisibili non facit maius:
ergo incidunt in opinionem Zenonis. Item: Vel
partes Constant ex punctis, et non si primum redit
argumentum Contra epicureos, sic secundum: ergo ex
partibus. Si ex partibus: vel divisibiles in in
finitum vel non? Si primum: tenentur ad solutionem
argumentorum Contra opinionem Communem Aristotelico
rum. Si secundum: ergo pervenimus ad indivisibi
lia. Unde et primo ad ultimum melius est ingenuæ
fateri ignorantiam, quam incidere tot in difficul
tates in extricabiles.

Quæstio XXXV quænam sit Causa motus proiectorum.

Motu ex philpho 3. phisicorum parte 3. ē ac
tu entis in potentia, quatenus in potentia. Hæc
motu definitio Calumniantur moderni, ita ut
dicant, nec à diabolo posse intelligi, sed viden
tes in oculo alieno festucam, ingentem habentem
in proprio non respiciunt. Sic videxim par
tiali: en definitio Gassendi ē transitus mo
bili à loco in locum fluxu Continuo. Alii
autem atomistæ hanc assignant. ē Corporis, Vel
sedum, se totum Vel secundum singulas sui partes tran
situs de loco in locum. Cartesiani hanc tra
dunt: ē aplicatio successiva mobili diversis
partibus Corporum propinquorum.

Unde advertendum distinctionem Aristotelicam motus non esse sensus, sed intrinsecam constitutionem, sed solum extrinsecam, et in ordine ad ens naturale; sicque bona est illa definitio: quia motus est illud, quo res denominatur moveri, seu quo res denominatur moveri intelligibiliter velut perfectio rei, quae movetur, quatenus tendit ad formam aliquam ad quam tendit: ergo motus vere dicitur actus entis &c.a Haec enim definitio omni motui convenit, non enim solum datur motus localis; ut some reparunt moderni: voluntas enim movetur ad volitionem, et intellectus ad intellectionem.

Cum autem omnis motus velox vel tardus sit unde repetenda sit haec velocitas, vel tarditas motus est difficultas non parvi pendenda, sed in praesenti brevitatis causa apud autores videndum relinquimus, et causam continuati motus projectorum inquiramus. Projectio est enim est affectio motus localis notissima sensibus, ut apparet in lapidibus, sagittis, et aliis similibus, quae permanent in motu, etiam postquam separare ab ea motrice causa a qua primum motum acceperunt. Huius continuationis causa est punctum praesenti dicendi. Circa quod plurimae sunt sententiae. Epicurei atomos per se mobiles causam assignant a motore im movile commeant.

Garendus ait moveri debere necessario tanquam se ipsum movile, acque impellere; Cum autem partes externae impulsae sunt a motore, hae successive impellunt internas, et fit motus. X.

tecur non admittens alliam Causam efficientem motus nisi Deus ait: motum Continuatum fieri ex lege naturae. Borelli affirmat vim mobili Communicare rebus proiectis a movili, per quam in motu perseverant. Pater Decales ad vim elasticam aeris Confugit. Allii ad gravitatem et fluiditatem medii. Antiqui Aristotelici dicunt Causam Continuati motus esse ipsum medium, quod Cum a re proiecta findi tur, Cogitur retrorsum subsedere, eandemque impellit ad ulteriori eundem. Communis vero opinio Peripateticorum hujus temporis est: Causam Continuati motus proiectorum non esse aerem, nec a trinus per se moviles, nec motum partium internarum, nec legem quamdam generalem; sed esse vim impressam proiectis ipsis a movente Communicatam. Pro hac stamus opinione.

1a. pars: non potest Convenienter intelligi res proiectas moveri ab aere perquem transeunt, quam si Concipiamus aerem ab illis divisum ad illarum tergum refluere, et hoc modo

eas propellere; sed hoc modo moveri nequeunt
res proiectae: ergo &. P. m.a non possumus intelligere
quomodo aer moveat lapidem, nisi aer velocius
moveatur, quam lapis; sed hoc esse non potest:
ergo &.a Minor constat: quia aer movetur a mo
tu rei proiectae. Maior liquet, quia si aer aequa
li velocitate moveretur, ac lapis, posset ipsum com
mitari, non tamen propellere. Item: aer, quem lapis
ante propellit, non minorem havet resistendi vim,
ac aer ille vim havet impellendi, qui a tergo
lapidem urgere dicitur: ergo &.a Nec dilatatio
aut condensatio aeris, quia in machina
Neumatica ex aucto aere rariore corpora
celerius movent; sed ibi non est locus conden
sationi, aut rarefactioni: ergo & tandem,
nec elaterius aeris, nam aer quo velocius den
sior magis resistit: ergo lapis proiectus deve
ret velocius moveri in aere rariore, —
quod est contra experientiam: item
sic: in rariore aere, maior est vis elastica,
quae in rarefactione et nihilominus, qui de rebus
menta scripsere fatentur globi impetum
ob rapido aere id quae maxime,
cum secus fluvium explorum
sit, multum retundit, quod non eve
niret, si elaterius aeris esset cau

sta motus.

2da pars 7ni

probatur: Epicurei voluntarie dicunt atomos esse mobiles: ergo &c. Gassendus non ostendit externas proiecti Corporis partes ita ad motum Conferri, ut secretive internas impellant. Deinde: si ut manus Commovet Corpus proiiciendo partes illud Componentes a proprio naturali pristino statu, sic dimoveantur, ut externae partes Commoverent internas, et eo magis a proprio situ recederent, quo maiori vi Corpus moveretur: sed hoc est falsum: ergo &c. Minor Constat: quia pilucene elasticavi Carentes, valida vi proiectae post motum sum praeferrent signum alicuius Compressionis ex ea parte, quae iacenti manus parime Contigua fuit, ex quae altera parte Compressionem haveret, quod est Contra experientiam.

Pars 3o 7ni pars:

Cartesius falso laborat suposito, negando Causas effectrices Creatas: ergo &c. Denique pro ultima parte: explicatio alliorum sententiarum nulla videtur sufficiens ad motus Continuationis explicandas: ergo &c.

Pr Conclusio: hac opinione intelligimus vim impressam proiecti Communicari pro maiori vel minori actione moventis, indeque percipimus Causam ipsam, quae Continuationem motus in proiecti efficiat havita semper ratione maioris, vel minoris actionis moventis ad maiorem vel minorem —

aeri resistentiæ, quæ ad modum à vi ab agente im
pressam intelliguntur Corpora moveri, ita a maiori vi
Continuatè moveri: ergo 1 Xa.

ARGVTA SOLVVNTVR

Arg. 1º. ad motum proiectorum sufficit aer premens,
et impellens à tergo: ergo 1 X. prob. ant: ad motum lucti-
seraci sufficit pretio, et impulsu digitorum: et quo
maior spretio longius saltat. Confirmatur: aer
impellens à tergo movet arbores imò, et ingentes
naves: ergo X. Resp. ad argumentum, quod cum aer
non adquirat velationem motus ad Corpus proiectum.
Vt in provationibus patet, minimè potest ipsum Con
tinuatè movere, maximè cum aer sit Corpus in
diversas partes difluens. Ad Confirmationem dici
tur, quod numquam aer potest velotius movere ac
ipsum Corpus proiectum; quare cum evellit arvores,
et naves movet, movetur ipse non à proiecti, sed
à ventorum vi, ut in phicica Curiosa explica
vitur.

Arg. 2º. per motum partium externa
rum salvatur motus Continuatus proiectorum:
ergo Xa. P. ant: si longa trabs in una parte
percutiatur in allia percipiatur ut sonus: ergo
X. P. Conciā: hoc ideo est, quia partes ext
teriores tactæ in teriores trabis partes Com

movent: ergo &. Resp. in proiecti nihil huius generis accidere, ut ex probatione constat in casu aperito experitur sonus in una parte dum tabula percutitur ex altera nequiquam partes externae commoveant in tremore, sed ex tremore, et concitatione aeris interni, et externi.

Arg. 3°. per naturae leges intelligatur continuatio motus proiectorum: ergo &. Corpus quod est inquietum per se poterit nequit a se motum incipere: ergo quod est in motu nequit a se cessare. Resp. ad argumentum urgere Cartesianos naturae lex naturae postulat, ut unaquaeque res permaneat in eo statu, in quo est, mutatio status erit contra naturam nec fieri poterit nisi a causa extrinseca quae id concernet. Atque localis motus non est status, sed mutatio ergo necessario erit causa extrinseca quae illum incipiat, et illum concernet. Dicunt Cartesiani probabile intelligi certum modum essendi simplicem et determinatum essendi modum recidisse vero successionem univocationem, ex quo vedit nequit, quod supra stabilimus contra expositionem Cartesianorum.

Arg. 4°. Si vis impressa esset causa motus continuari

proiectionis omnia Corpora equaliter mo
verentur, sicque pilla lanea, et pilla plumbea
equali Velocitate progrederentur; sed hoc ē
falsum: ergo &c. S. R. M. eadem vis potest imprimi
mi in utraque pilla: ergo &c. Resp. Vim pro
iecti impressam Correspondere in bearum Vi gra
vitati Corporum, vel levitati: sicque sicut
gravitas ē ratio quare, Corpora proiecta
decendunt, sic vis impressa motus proiectionis
Continuandi; sed utrique resistit aer pro ratione
superficiei, quare ut levior globus majus aeris re
sistentia discedendo patitur, et tardius decendit, sic e
in proiectionis motu majorem patitur resistentiam tardiusque
movetur n̄ ratione vis impresse, sed propter gravi
tatem, vel levitatem.

Questio XXXVI

Quod sit tempus, quae sunt precipue temporum Epoche, et quali ante poni debeat?

Magnus S.r Augustinus undecimo Confessionum libro Capite quarto decimo ait, dum de tempore sermo institit: "Si nemo ex me quærat scio, si quærenti explicare nescio. Unde in rei veritate nil notius tempore, nil vero explicatione difficilius. Cartesius ait: tempus esse durationem rei creatæ. Recentiores dicunt tempus esse successibus rei cuiuscunque durationis, quæ innititur habet, sive quæ habere potest. Aristoteles 4.o phisicorum textu sextodecimo N.o, ubi tempus definivit esse numerum motus secundum prius, et posterius. Quam definitionem sic intelligunt Aristotelici: tempus est mensura motus, et quietis secundum prius, et posterius; sed hæc omnia de tempore extrinseco intelligi debent, in intrinseco enim est ipsamet entitas rei durantis intrinseca.

Epocha est aliquis notabilis eventus, cuius talis est certitudo, et magnitudo, ut ab ipso tamquam a quodam principio temporum computationem incipiant. Poetarum epochæ fuere quatuor: prima ætas auri, in qua dicebant regnavisse Saturnum, in qua unio, pax, societas, inter homines floruerunt, similiter quæ terra absque cultura reddebat fructus opimos. Secunda ætas vocabatur argentea, in qua dicebant regnasse Jovem, et tunc animalia acceperunt... Huic ætati successit ænea, in quo defuevenere.

runt Errores, et abundavere Bella. In hac etate dicunt fuisse bellum troyę. Quarta denique etas ferrea, in qua dominandi Cupiditas aperte dedit Vitiis, et execrationibus portam. Hęc incepit ab Olimpiadis, et durat (proh dolor) ad hęc usque tempora.

Alia enim divisio temporis majoris ponderis, et autoritatis ê in septę etates. Prima Creatione mundi usque ad diluvium comprehendit que iuxta Codices Hebreos 1657 annos ita Gravesenius tomo 1.° folio mihi 60: Secunda â diluvio universali usque ad Abrahamum comprehendens 426 annos. tertia ab Abrahamo usque ad exitum populi Israel de Egipto ... et includit 430. ab hoc tempore usque ad constructionem templi Salomonici per 487 annos. Quinta ab edificatione templi usque ad libertatę, quę Cirus Persarum Rex dedit Iudeis, et continet 468. annos. Sexta ab hac libertate usque ad adventum Christi, et durabit quingentos quadraginta annos. Septima â nativitate Christi usque ad finem seculi.

Preter has epochas allię enumerant â Criticis ex quibus allię sunt Ecclesiasticę, allię politicę, â llię iuxta computationem Hebraicę allię iuxta Grecę, allię iuxta Samaritanę. Quę nam

autem ex his eligenda sit et est difficultas. Resolvitur universaliter Hebraica est Cæteris preponenda. Ratione: qua utitur Gravesum tomo 1º Colloquio 3º parti 6Dº Ecclesia Chatolica in Concilio Tridentino approvavit in Edictione Vulgata Cronologiam Codicis Hebreorum eamque prefert Calculis Grecorum, et Samaritanorum: ergo implectenda est.

Vt autem sciatis quænam sit inter has Computationes diferentias; accipite tabulam Cronologicam quam aufert laudatus author.

	juxta Hebr.	juxta Græcos	juxta Samarita
Adam genuit Seth anno etatis suæ	13.	23.	13.
Seth genuit Enos	15	205	105
Enos genuit Cainam	90	190	90
Cainam genuit Malaleel	70	170	70
Malaleel genuit Jared	65	165	65
Jared genuit Enoch	162	162	62
Enoch genuit Mathusalem	65	65	165
Mathusalem genuit Lamech	187	167	67
Lamech genuit Noe	182	188	53
Diluvium cæpit Noe anno	600	600	600
Summa annorum a Creatione usque ad Diluvium.	1656	22.42	13.07

Quaestio XXXVII

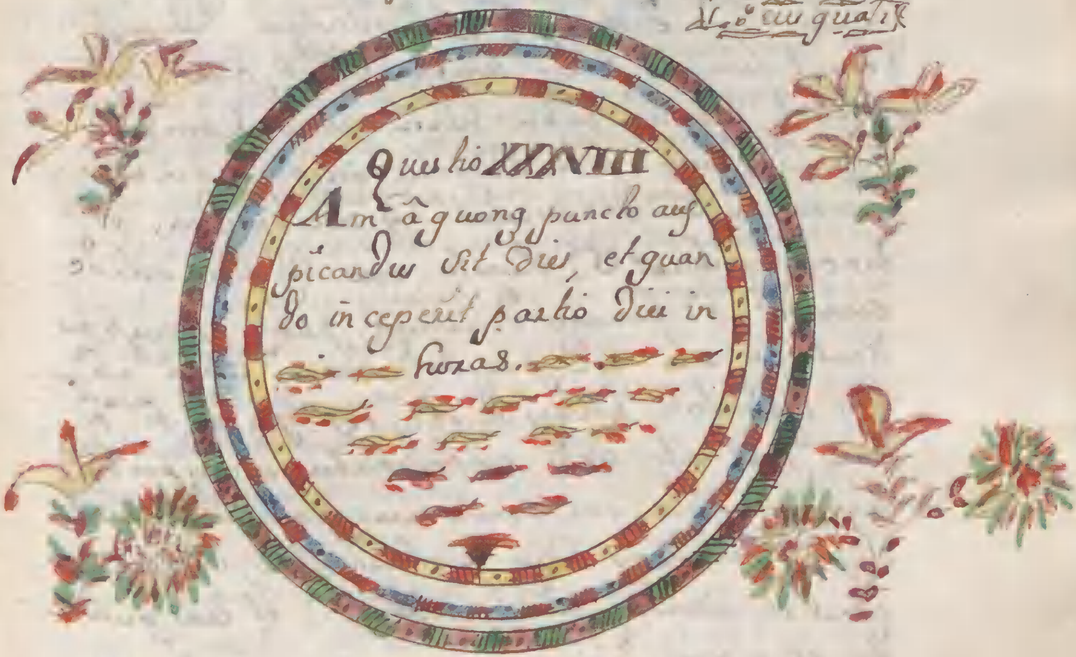
Quibus hepochis usi fue
runt Hispani, quando incepe
rit praesens, et cur ubique
Hispaniarum simul observa
ta fuerit.

Quid sit epocha ig manet explicatum. Hispa
nivari usi sunt, quae nomine Aerae distinguebant.
Aera enim dicebant vel ab aere solvendo propter
quoddam tributum, quod Christiani Romani tri
buebant ex usu Romanorum subservientium,
annus erat regni Augusti, ex quibus veteri mi
litibus Colchi Aera numcupavatur. Aera a
1. lia ẽ Hispania, seu Caesarii celpa anno
38 ante adventum Xpi, altia Christiana, quae
duxit exordium ā Xpi adventu.

Hispa
ni usi fuerunt pm usque ad annum Domi
ni 1080, in quo illa relicta ceperunt uti
erat Christiana, quae ig ā Gallis utebantur

lia ab anno scilicet 780. Quinque autem ex Hispaniis primi fuerunt in tali usu est difficultas, circa quod dicendum venit, quod seplicuerit, seu Hispani Tarraconenses fuerunt primi anno scilicet 1351, Regnante Petro IV.º Regnum Castellae anno supradicto 1383 sub Joanne I.º Lucitani vero anno 1420 sub Jone ibidem primo, qui plura de hac re decidarabat Videat Florez Tomo 2.º Hispaniae sacrae A. D. A.

Vide: cum quasi

Deus quasi dividens a hevo divido sum sit ephitimologia. Deus appellavit lucem diem, et tenebras noctem. Constat ex scriptura duplex

enim distinguitur dies naturalis, et Civilis: Dies naturalis Communiter vocatur, quâ Complectit ab uno ortu usque ad alium, sic includit lucem, ac tenebras Civilis, seu artificialis qualiter tantum designat præsensiam Solis. Suprarum tum tristante, quo spatio negotiis et artibus vacare solemus. Diem naturalem devidebant Judæi in auroram, meridiem, et crepusculum vespertinum.

Judæi in octo partes illum distribuebant, quatuor Correspondebant luci, et totidem tenebræ. Noctis partem apellabant Vigiliam tribus horis nobis Communibus Constantem. Prima Vigilia incipiebat in Solis occasu. Secunda designavat quam noctemmedia, et hinc incipiebant 3.a Quarta vero quam Solis ortum designabat 1.a horarum diurnarum, primam nuncupavant ab ortu Solis per tres horas. Secunda ab hac triplicitate horarum dicebant 3.a quæ ad 6.m horarum post ortum Solis extendebatur, et incipiebat tertia pars diei, quæ Sexta nuncupavatur, et erat usque ad nonam horam post ortum Solis, in qua incipiebat hora, quæ dicebatur 9.a, et erat quarta, et ultima diei.

Mahumetani in quatuor partes dividunt etiam diem artificialem; nocti verò tempus apud illos non est assignatum aliquo nomine. Romani veteres diem in sex partes distribuebant

1.ª erat diluculum, seu matutinum crepusculum. Secunda mane, seu aurora 3.ª ad meridiem 4.ª meridies, 5.ª de meridie. Sexta supremum diem similiter noctem dividebant in crepusculum, quod significatur dubia, vespertinum concubium; quia hac hora cubilia petere solebant; Noctem intempestivam, sive silentem quo tempore somnia cogitabant, Gallicinium, dum galli canere incipiebant. Hic

autem dies naturalis dividitur in diem equalem, noctem, et in equalem. Equalis est maior, aut minor pro magis diuturna vel minus diuturna presentia solis super orizontem, dies civilis apud Romanos dividebatur iussu Numminis Pumpili in dies festos profestos, et intercisos. Primi erant dicati in honorem idolorum, vel imperatorum. Profesti alii erant fasti in quibus licitum erat ius dicere populo; unde etiam forenses vocabantur. Alii commitiales, et erant dies, in quibus commitia iungebantur. Intercisi dies sunt dicti, in quibus divina, et humana negotia libere pertractare poterant. Arabes diem incipiunt ab ocasu solis. Mahometani ante ortum solis. Astronomi a meridie ut calculus permanens sit. Baviloni ab ortu uno solis usque ad alium. Sacerdotes Romani a media nocte ad alteram mediam. Quo supposito

discendum venit iuxta qualitatem nationum varium debet esse diei principium. Nos Hispani diem à media nocte usque ad aliam mediam noctem per completum spatium viginti quatuor horarum numeramus diem naturalem; Ecclesiastica vero à primis Vesperis usque ad secundas ex eo quod dicat Scriptura factum est Vespere et mane dies unus; et Vespere, mane et meridie laudabo te. —

Ut sciatis quando inceperit partitio diei in horas, sciendum est, quod hora est duratio temporis continens sexaginta minuta. Ignota fuit Romanis per trecentos circiter annos, ut refert Censorinus haec temporis dimensio. Quisnam autem fuerit huius partitionis auctor non est facile investigare. Alii indicant orientales huius divisionis inventores fuisse. Herodotus id tribuit Babylonis. Alii denique placet fuisse Trimegistum, qui observans Cynocephalum aequalibus interpositis spatiis duodecies quotidie urinam emittere, placuit diem civilem in totidem dividere horas; qui tamen duplicato numero in orbe viginti quatuor est distributus. Sed si ingenue fatear nulla de hac re est tam notitia, quae pluribus fabulis non sit irretiata. —

Quaes^tio^ XXXIX

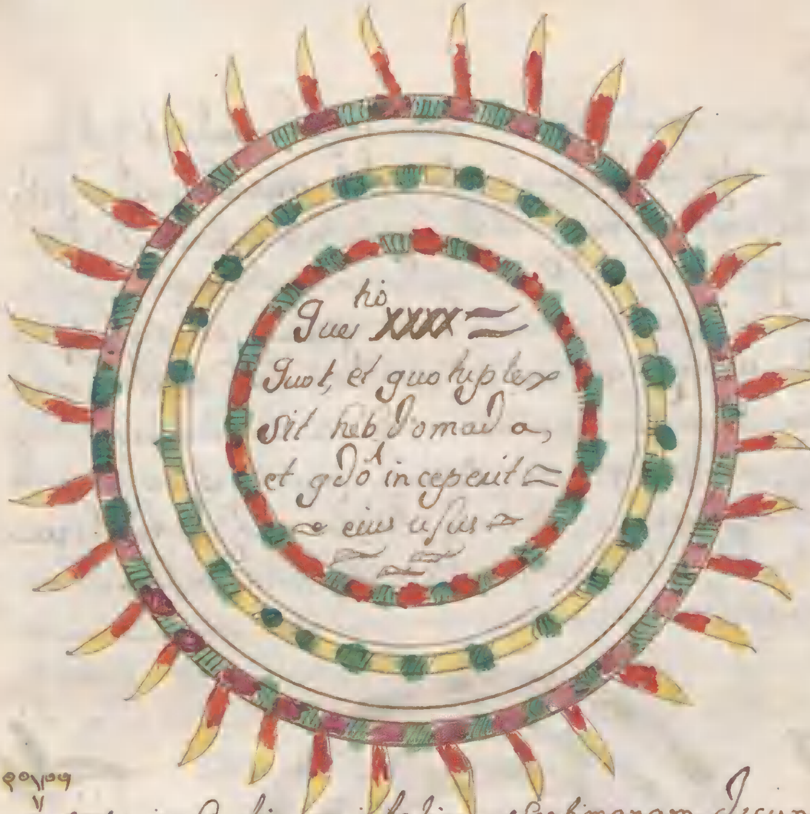
An dies referun-
tur in Scriptura ad
creationem sint
vere dies natura-
les?

Cum Scriptura Sacra creationem universi refe-
rens pallatim dies nominetur, inquirimus; an ver-
dies, qui referuntur in Scriptura sint naturales, an
tantum mistici? Magnus P. Augustinus indicat
dies, qui referuntur in Scriptura accipi in sensu
mistico, et figurato, seu per diem intelligi oporte-
ret Cognitionem Angelicam, ita ut prima dies sit
Cognitio primi operis, quam habuit Angelus, et sic
de alliis. Constare dicuntur, vespere, et mane,
id est Cognitione Vespertina, et matutina, quia
Angeli duplici pollent rerum Cognitione, una vide-
licet, quae est obscurior, et qua Cognoscuntur

ru in Verbo Divino, et quia Clarior matuti
na vocatur. Sed tanti Doctoris venia cum com
muni SS.r Patrum, et Scolasticorum, quos citat, et
sequitur Gravezon dicimus: Tales dies esse na
turales. Quod hac Congruentia suadetur. Non
ē credibile Moysem sapientissimum Legislatorem
voluisse in ea, quæ texit historica narratione
designare Hebræis, quæ erant omninò rudes, et illi
terati, dies n̄ veros, et naturales; sed misticos, et
figuratos, per quos intelligi deberent Angelorum
Cognitiones, quæ â subtilioribus etiã theologis
iw hodie Capi, et intelligi possunt: &c.ª

Contra

hoc obiiciũ solent duo Sacræ Scripturæ textus.
Primus ē Genesis Capite 2.º istæ sunt generationes
Cœli, et terræ, quando creata sunt in die quo fe
cit Dominus Cœlum, et terrã. Secundus ē: Eclesias
tici desimo octavo; qui vivit in æternum creavit
omnia simul. Ad primum dicitur ti, in die acci
pi succesivê quasi in diebus, cum n̄ raro Sacra
Scriptura diem pro tempore usurpet. In secundo
ti simul significat idem ac universim, ut cum
dicitur: omnes declinaverunt, simul inuti
les facti sunt. Psalm.º 13.º, et P.mô 48.º simul
in cipiens, et stultus peribunt.

Temporis spatij, quod latini septimanam dicunt,
à Græcis hebdomada vocatur. Quæ temporis divisio uti
quæ omnium antiquissima est, siquidem Deus per sex
dies operatus requievit die septimo ab universo ope-
re, quod patrarat. Qua de Causa, licitum erat Hebræis
operari sex diebus septimo autem die ab omni ope-
re servili vacabant in memoriam creationis mundi;
nos verò Christiani in memoriam Dominicæ Resurrec-
tionis diem domini seu dominicum consecramus. Genti-
les ab Hebræis morem hauserunt habendi diem
septimum pro sacro; sed hæc Consuetudo non inter
omnes eodem modo invaluit. Romani non septimum
sed nonum diem celebrabant ex Romuli usu, qua de Causa
hos dies nundinas apellabant.

Triplex apud Iudeos erat hebdomada 1.a dierum, quae etiam hodie in usu est. 2.da septimanarum, quae quadraginta novem dies implectabantur. Tertia tandem annorum. Dies hebdomadae Hebraice apellabantur sabata. Prima una sabati, et sic usque ad sabatum, qui erat ultimus dies. Christi vero nostram diem Dominicam apellabant Soli, 2.da Lunae, tertia Marti, quarta Mercurii, quinta Iovis, sexta Veneri, septima Saturni. Eclesia vero postea decrevit, ut dies Dominica, et sexta nomine feriarum ceteris distinguerentur.

Quaestio XXXXI

Quid, et quo triplex sit mensis, et quo puncto sit et fuerit auspicandus.

Mensis enim tam inter Hebreos, quam inter Graecos à Luna derivatur. Latini vero nomen mensis à verbo metior, eo quod sit determinata temporis, et dierum mensura. Mensis alius est

Astronomicus, alius Civilis. Astronomicus subdivi
ditur in Solarem, et Lunarem. Solaris ē naturalis
Solis transitus ab uno signo zodiaci ad alium.
Lunaris in periodicum, Sinodicum, et Aparitionis.
Primus ē spatium temporis, quo luna percurrit ab eo
dem zodiaci puncto, donec ad eundem redeat, quia
fit intervallo dierum viginti septem horarum septem
minutorum quadraginta trium, et secundorum septem. Si

nodicus ē eundem Lunæ discursus, quo recedens à
Sole, ad ipsum revertitur. Hic fit spatio dierum vigin
ti novem horarum duodecim minutorum quadragin
ta quatuor secundorum trium. Tertius ē intervallum
à primo Lunæ Conspectu ad Ultimum ipsius
aspectum, quo fit spatio dierum viginti octo. Mensis
Civilis ē ille dierum numerus, quem Natio ut Civi
tas quælibet sibi præscribebat ad res sibi res
Consignanda: sic Romani à Kalendis ad Kalen
das mensem Computabant. Græci à neomeniis
seu novilunium ad neumelium. Mensem Civilem

diu tribuebant Romani in Kalendas, nonas, et idus.
Kalendæ erant primi dies Cuiusque mensis. Nonæ
dicebantur quatuor, vel sex dies sequentes, à
quod in nonum diem inciderent, sed quod ante
nonum diem essent. idus à quodam verbo Græco
significante pulcritudinem propter Lunæ tunc

Colucenti decorem duxit etymologicam. Circa mensium nomina nulla est in hac Natione conformitas, quaelibet enim varia illi nomina tribuit

Quaestio XXXVII.

Quid, et quo duplex sit annus, et quando incepit illius usus in ordine ad computationem

Annus ab annulo dicitur, eo quod sit temporis eidem puncti revolutio. Constat duodecim mensibus hebdomadis quinquaginta duo, diebus 365, et fere sex oris tale enim est spatium, quo Sol totum zodiacum decurrit et dicitur annus solaris. Annus lunaris est duodecim lunationibus. Lunatio est Lunae a Sole discessus, et ad eundem Solem eodem puncto regressus. Annus lunaris constat trecentis quinquaginta quatuor diebus, alibi dividitur in annum Hebraeorum, et Romanorum. Hebraei duplex

habebant anni exordium. Primum à Septembris
novilunio, eo quod putarent in hoc mense Con-
ditum fuisse mundum. Secundum à Martio iux
ta illud Exodi duodecimo: mensis iste vobis prin-
cipium mensium; unde inter Hebraeos annus sacer
incipiebat à mense Nisan, id est à Martio; ci-
vilis vero à Tisri, id est à Septembri, in quo
celebrabatur tubarum solemnitas. Romani à Ro
mulo instructi annum incipiebant à mense Martio,
et in decem tantum menses distribuebant: quibus
postea Numma Pompilius duos addidit menses,
Januarium scilicet, et Februarium. Item Julius Ce
sar cum videret computationem Numme
defectuosam, anno addidit diem bisextilem, et haec
correptio incepit anno 4667 periodi Julianae
ante adventum Christi 45.

Anno autem Christi
1580 sub Gregorio tertio decimo facta est alia anni Ju-
liani correptio, quae Gregoriana dicitur; addens decem
dies inter quintam, et quintam decimam octobris, et ordi-
nans, quod in singulis quadriennii anni tres dies
delerentur, qui integrum defectum minutorum, et secundo-
rum in sex eis, quibus sol decurrit zodiacum
supra trecentos sexaginta, et quinque dies. Haec
Gregoriana correptio textibus [illegible] tomo 2°.

matematicę, et Florez in sua Clave n̄ ē ab om
nibus recepta.

Indictio ē quindecim annorum spatio, in quo Ultimo Completo ad primum revertitur ē perpetuum, utiturq[ue] ā Summis Pontificibus ā tempore Constantini magni. Romę incipit indictio d. 1.a Januarii, apud Gręcos d. 1.a Septembris. Cyclus Solaris deservit, ut Cognoscatur quales sunt in quolibet anno dies dominicales dies soli nuncupabatur. Constat viginti octo annis. Quia his transactis redeunt dies hebdomadę sub iisdem literis. Epacta idem ē, ac additio, et significat dies super excedentes mensi solaris respectu lunaris.

Tales dies in fine anni undecim videntur, et hęc ē 1.a Epacta; epacta

anni sequenti ê 22, quia undecim illius anni adduntur; et postea si numerus trigesimus transgreditur. Quod supra ipsum superat, ê illius anni epacta. Epacta aut decem, et novem, sicut aurei numeri. Si aute incidat, quod epacta sit 29. Cum aureus numerus ê 19 adduntur duo decim, et redit 41, et dicitur epacta 11, quia hic ê numerus tigesimo excedens, et epacta correspondens aureo numero primo. Olimpiada ê Computatio incepuri â ludicis Olimpicis ab Hercule inventi, quae postea ab Ifito restaurati Olimpiade octava inceperunt Graeci suam Computationem Correspondientem 3938. Quelibet olimpiada Constavat 4.or annis huius ê spatium quinque annorum. Decades ê spatium decem annorum. Seculum Centum annorum. Qui autem plura designabit videat Petavium de ratione temporum.

QVAESTIO XXXXIV

Quid sit Diplomatica et an sit Vtilis n solum philosophis sed etiam Theologis

Diplomatica, ut ait Maximinus tractatu de re diplomatica, et Honoratus à Sta Maria in suis criticis animadversionibus, et tavolarum temporum facultas. Plurimum convenit cum numismatica, quæ è monetarum imaginum et inscriptionum ars. Per diplomaticam facultatem temporum Reportorum facile cognoscuntur temporaque quæ tabulæ decernuntur à falsis unde exitus dubium: an huius facultatis notitia prosit non solum philosophis, verum et theologiis.

Circa quod diximus diplomaticam esse utilem non solum philosophis, sed et theologiis. Pr. 1a pars: illud è utile philosopho, quod confert fini philosophiæ adsequendi; sed diplomatica ita è: ergo &ca. Pbr mior: temporum cognitio in particulari convenit amatori veritatis, sed philosophus professione havet amorem veritatis: ergo &ca. Confirmatur primo: historia philosophica, seu tempus in quo philosophi floruerunt prodest philosophis; sed per temporum tabulas hoc facile scitur: ergo &ca. Maior constat, quia ut philosophus faciat perfecta phisica ignorare non devet tempus, et circunstantias in quibus opiniones prodierunt. Denique diplomatica è mensura temporum unde, et illa facultas, quæ de tempore agit utilis è.

Ptur quod ad secundam partem: theologia prodest noti-
tia historiae ecclesiasticae, sed Diplomatica plurimum
confert ad illam notitiam acquirendam: ergo &c. Maior
est certa. Ptur minor: per tabulas temporum regulantur,
computationes resolvuntur, dubitationes circa eventio his-
toriae &c. Confirmatur: Cronologica est utilis theo-
logis: ergo et Diplomatica. Consequentia patet, quia ex
diversitate temporum plura variantur, et iuxta illorum
dispositiones debent et iura concordari, unde illa facul-
tas, quae circa tempora versatur non est ut inutilis reiicienda.

DICERTATIO 1ª

Appendix, originem, amplitudinem, et finem Mathematicæ exponens

Matematica est Scientia agens de quantitate, ut mensurabili, et numerabili. dividitur in puram, et non puram. Prima est quæ Considerat quantitatem absque afectione aliqua Sensibili, sic sunt arithmetica, et Geometria, quia prima agit de numero et non Curat, an quod numerus sit collecte, vel terrestre. Secunda triangula [illegible] Considerat præcindendo ab hoc, quod sit [illegible] vel [illegible]. Non pura est quæ quantitatem Considerat sub aliqua afectione Sencivili sic musica agit de quantitate Sonora, optica de quantitate visivili.

Tales sunt primo Geometria, quæ agit de extensione linearum mensurabili; proportiones inquirit fundamenta iacet super qua omnis matematica insurgit. — Aritmetica de numeris tractat suas contemplabit propietates, et cum illis exercet indefectiviles operationes. Algebra, quæ per ocultas semitas veritatem quærit. Trigonometria triangulos re-

solveri. Logarithmica agens de inventione Logarit
morum, seu numerorum artificum. Musica cuius obiectum
e quantitas sonora exponit sistema musicum,
quaerit Consonantias, disponit organa, et allia instru
menta. Mechanica Machinis artificiosis mirabiliter
adiuvat potentias, ut supra regulares vires posit
oblata percipere. Statica quaerit de gravitate Cor
porum de proportione motuum, et ab hac pendet Ba
listica, et ars tormentaria. Hidrosmatica quaerens
aquarum motu lavoran fontes artificiales inquirit
metallorum pondus in liquoribus. Arquitectura si
vilis Construit cum firmitate, et simetrica pro
portione edificia iuxta ordines vulgares scilicet
Doricum, Jonicum, Toscanum, Corintum, et Compositum.
Arquitectura militaris docet Construere muni
mina, ammenia, Castelli, propugnaculi et Cuni
culi, quibus pauci posint se a multis defendere.
Ars tormentaria agit de tormentis bellicis et machi
nis igneis dirigit modum eiiciendi globos, et allias
inventiones huius generis. Optica Considerat
quantum, ut hic dixit visibilitatem, et Contempla
bilem; ab hac oriuntur perspectiva, quae ex varia
proiectione, et traiectione radiorum fingit a longe
quod est vicinum, et facit magnum, quod parvum
est; Dioptrica, seu ars anaclectica agit de rare

factione radiorum lucis, et agit de modo Construendi microscopia, et telescopia, quibus facit prope videri, quod procul existit, et magnum videri quod parvum est. Captotrica, seu ut aliqui Catoptrica agit de reflectione radiorum, et suis legibus docet Construere specula, tum plana, tum Concava, tum Convexa; Geographia globorum Considerat terrestrem, et demonstrat nobis per imagines perfectam ideam suae dispositionis, offerens visui exiguo spatio omnes suas regiones Provincias, et maria. Altius volat Astronomia, quae accendens ad Celestes sferas astrorum Contemplatur motus, distantias, et dispositiones. Genomonica etiam demonstrat solis motus designans hora, et minuta. Denique Cronographia agit de ordinatione temporum per Calorum motus. Mathematica infusa fuit Adamo, et de generatione in generationem transivit ad Caldeos, postea ad Egiptios, et de hic ad Grecos. Sine aliqua noticia matematica non potest in philosophia naturali progredi recte; ideoque quae plura ex antecedentibus quaestionibus in meis sunt demonstrationibus Matematicis prout tempus permittit.

Ad Germania attinet undecim Cantones Helcim Vul go los Suisos, qui per modum Respublice guvernan tur. Ex quibus, septem sunt Catolici, quatuor heretici, et duo misti. In Germania absunt plures Principes independentes, ut sunt Archiepiscopi Moguntiæ Threveri, et Coloniæ, Dux baviere dominationes harum sunt Catolice. Dux saxoniæ, qui et si Chatolicus subditi sunt Luterani. Marchio de Brandeburgo hereticus. Palatinus Catolicus; sed subditi maiori ex parte heretici, Archiepiscopus salbour. Episcopus Vamuerg et allii.

Belgium

Vulgo los Paises basos inter Germaniæ Galiæ et mare Germanicum. Longitudo ipsius e octoginta leucarum. Lati tudo 66ª. Dividitur 17 Olandiæ Zelandiæ Gueldriam Sulfem, Frixiæ, Utrich Transasileniæ, et Groningæ, quæ vocantur Provintiæ Unite, per modum Reipublice guver nantur et in illis tantum existit Calvininus allie sunt Ar tei Bravatiæ Flandes Ganoniæ Linburg Lucanuerg Navar, Malinas, et Anveres, quæ partim pertinet ad Regem Galiæ, partim ad Imperium, suntque Catolice.

Polonia sita e inter mare Val ticum, Moscoviæ, Tartariæ minor Moldaviæ Transilva niæ, Ungariæ, et Germaniæ. Longitudo ipsius 270 leucarum

leucarum. Latitudo ducentas. Comprehendit in se Russiam nigram. Prusiam, quae hodie habeat Proprium Regem. Religione Lutherana Casoviam Lituaniam Podoliam Boleniam Livoniam Samogisiam et Masoviam. Religio quae in Polonia viget est Chatolica licet aliqui heretici et Iudaei inveniantur, Regnum est electivum Metropolis est Cracovia, Curia autem Regii Barsovia. Vngaria, et Trasilvania havent longitudinis centum latitudinis 80 leucas. Vngaria subjacit Imperatori et eius Metropolis est Buda. Transilvania est Tributaria Turcarum tiranno, et eius Capitalis est Ermanstat.

Illiricum et Romania comprehendunt Croatiam Dalmasiam Vosniam, Rasiam, et Greciam. Longitudo est 220, Latitudo 90 leucarum Capitalis est Constantinopolis ubi residet turcarum Princeps. In his Regionibus maiori ex parte viget Maumetana secta plures ibi havitant Greci Cismatici non pauci Iudei et aliqui Chatolici. Vulgaria, et Servia, quae tributa turcarum Tirano licet haveant particulares dominatores. Tartaria minor juxta Paludem Meotidem.

Moscovia seu Rusia alva cuius antiqua Metropolis erat Moscum hodie vero Poteso Vurum.

Religio quæ dominatur est Græca juxta Grecorum ritum. Vbaloquia. In qua dominatur particularis Princeps sub nomine Baisode cuius Capitale est Ter noviza Suecia, cuius Capitalis, et ubi Rex id Rex est Exholmo Religio cuius Regni est Literana et Dania sub eodem dominatur qui reci Norwega, et Dania sub eodem dominatur qui reci dit ei confenahuc harum Regionum Religio eadem est cum antecedenti.

Insulæ Europæ sunt inprimis An quæ in se comprehendit Regi, qui recedit Scotia et Hibernia Vul. Regi, qui recedit Londini Vul ant magnæ Britaniæ Regi, qui recedit Londini Vul go Londres. Longitudo huius Insulæ ab aquilone ad presidiem est centum viginta leucarum. Latitudo 90 ubi maior. Religio Anglicana seu iuxta Anglicanum cima. Ibernia Vulgo Irlanda, quæ etiam subiacet Impe rio Angliæ. Longitudo ipsius 95 leucarum, Latitudo vero 40. Civitas in mediterraneo cuius magnitudo 40 leucarum, est par dominationis Neapolitanæ. Sardinia Vulgo Cerde ña in mediterraneo cuius longitudo est 48. leucarum, La titudo 20; pertinet ad Rege Sabaudiæ.

Alliæ Insulæ sunt Corcica Vulgo Corsega, quæ est Regi Galliæ, Islandia quæ possidetur a Rege Daniæ. Candia in mediterra neo

Ciprum. Mallorica, Ivisa, et Formentera, quæ ad Regem Angliæ, Rodas, Hispaniæ menorica quæ ad Regem Angliæ Rodas Melito, Vulgo Malta seu Liabaleta. Flumina præcipua Europæ sunt in Hispania Vulgo Tase, Veti Vulgo Guadalquivir Iberus Vulgo Mebro; Anas Vulgo Guadiana Durius, Vulgo Duero, et Minius Vulgo Minio. Ingalia Rodanus Garona, Loira. In Italia Po: In Ingaria Danuvius. In Germania Helva, et Rin. In Polonia Niepet, et Bitala. In Marcovia Obia.

Asia pars ê mundi in qua dicitur Deum primum hominem condidisse ab Ortu terminatur. Cum Oceano orientale a meridie. Cum oceano indico ab Occasu cũ mare rubro, et fluminibus tan[illegible] mediterraneo ponto Eusino, Meotide, et fluminibus tameis, et obia ab Aquilone mari exitico. Longitudo Asiæ ê 22000 Latitudo 1800 Dividitur præcipue in Tartariæ, Sinas Vulgo Mina Indiæ orientalis, Persiæ et Turquiæ. Tartaria est portio terræ a limitibus orientalibus Europæ currens 4300 leucas longitudinis latitudinis 760. Principalis Civitas ê Canbalu ubi residet Magnus Kan. Religio ê Mahometana.

Sinarum Regio Vulgo China ē Confinis Tar
tariæ. Longitudo ipsius ē 560 leucarum, Latitu
do 280. Subjacet Cuidam supremo Imperatori.
Sinenses sunt Idolatri. Curia imperialis ē Pequin.
Dividitur 17 Provinciis in quibus sunt 1857 –
Urbes, India orientalis habet ab Aquilone Sitham,
ab ortu Sinarum Imperio, a meridie Oceanum Vniaq,
ab occasu Persiam. Dividitur in duas Indias Vltra
Ganges, et Citra Ganges. Hoc dividitur in duas par
tes, quarum una ē Imperium mogolis, cujus ex-
tensio ē una parte ē 6500 ex allia 440 Leuca-
rum. Allia pars Indiis Orientalis in Abā, et
Pegu Sabab et Ciā Tunquin et Cochinchina.
Religio maioris ex parte ē Mahometana.

Persia

habet ab ortu Indiam ab ocasu Flumen Tigris,
ab aquilone mare Caspium, et magnam Tarta
riam, a meridie Oceanum indicum et sinum persicum.
Extensio ex una parte sunt 500 leucas ex allia
300. Rex Persiæ vocatur Sofin: ē Mahometa
nus. Turquia Asiatica habet 6500 leucas lon-
gitudinis, latitudinis vero 450. Dividitur in 5.
Principales Provincias. 1a ē Asia minor. Secūda
Cilicia. 3a Diaverc. 4a Turcomania 5a Aravia

Flumina principalia Asiæ sunt Tigris, Eufrates, Indius, Ganges, et Vulgo.

Insulæ Asiæ sunt in primis Japon 22° latitudinis centum, ubi sub particulari Rege viget idolatria. Borneo in Oceano indico sub equinoctiali cuius longitudo est centum et decem leucarum similis que latitudo. Profitetur in ea Religio Mahometana. Sumatra in eodem Oceano cuius longitudo est 219 leucarum, latitudo 60; habet plures dominatores sub eadem Religione Mahometana. Jabâ cuius longitudo est 200 leucarum, latitudo 50 subjacet cuidam Imperatori. Manila est prima inter Filipinas, quæ dominantur â Hispaniis, longitudo est 16 leucarum Latitudo 10. Aliæ insulæ ut Celebes, seilg Gilolo habet proprios Reges. Isabela subjacet Hispaniis. Anboina Belgiis.

Africa terminatur ab Aquilone mari mediterraneo; ab Occasu Atlantico; a meridie indico ab ortu mari Rubro, et Asia. Longitudo ipsius ab ortu ad occasum est 1230 leucarum Latitudo vero 1140. Dividitur in Egiptum, cuius extensio in longum 170 leucarum, in latum 100. Religio, quæ profitetur est Mahometana, et subjacet Turcarum

Tirano, et in Barvariam Cuius longitudo ē 700 leu carum. Latitudo 80 havet in sex Regna 1ª Barca 2º Tripoli. 3º Junes. 4º Aafel, 5º Ger. 6º Maroquiz. Religio ē eadem cum antecedenti Vile Dulgerit Cuius longitudo ē 140 leucarum latitudo 160 Saara, Cuius longitudo ē 750 leucarum, Latitudo 750.

Nigresia et Regio Calidissima se stendens per 80 leucas in longum, et trecentas in latum Guinea Cuius longitudo ē 500 leucarũ, latitudo 130 in his duobus havent Colonias Lucitani Galii et Angli Eutiopia comprehendit a Vicinios et nu bia, hec continet Regiones has Viafarũ, Congo, Cafreiram Manomotapam, Monoemusi, San Guevar, Asãn, et Abeš. In his exiget Sesta Mahometana. Flumina precipua sunt nillus et nigum. Insule sunt Magadascar su tropico Rese; Canarie que sunt subdile Rese Chatolico et de Cavo Berde et dominantur ā Rese Lucitano.

America ab ortu havet Oseanum altanticum a meridie fretum Magalaniciũ, ab occasu mare pacificũ ab aquilone ad huc dubitatur si cont.ᵘᵃ terris Polaribus.

Dividitur in Americam Septentrionalem seu Mexicam, et meridionalem, seu Peruviam, quae per Isthmum de Panama communicantur. America meridionalis est Magna Peninsula habens ab Aquilone ad meridiem 1640 leucas ab ortu ad occasum 930. Dividitur in 8° principales partes.

Peru habet situationem sub equinoctiali se extendit ab Aquilone ad austrum per quingentas trigentas leucas ab ortu ad occasum per 270 totius. Peru metropolis sicut et totius Americae meridionalis est Lima. Dividitur Peru in 3 audientias, Luna, Quito, et Delaschascas. Tota Regio a Hispanis denominatur Paraguai habet ab ortu ad occasum leucas ab Aquilone ad meridiem 440 - estque subjacet Hispanis. Tucuman habet 280 leucas ex una parte, et ex alia 200. Possidetur a Hispanis. habet longitudinis 330 leucas, Latitudinis 140 maiori ex parte subjacet Hispanis.

Terra Malagaca seu Patagonum habet longitudinis 40 leucas solum agnoscuntur littora Maritima in qua Hispanis novissime habet Colognias. Terra firma cuius extentio ab ortu ad occasum est 540 leucarum ab Aqui-

tae amerid. ie 180 possidetur a Hispanis Braxilia ha 153

vet longitudinis 800, latitudinis 1200, quid e cooper

tum e subjacet Lucitaniis. Regio a Maronarum

stenditur 160 leucas, et 300 amplitudinis ad huc Eu-

ropei n possident Regionem hanc.

America septem

trionalis Cuius termini versus aquilonem ignorantur; ha

vet juxta Limites notos 1100 leucas longitudinis, et 80

latitudinis. Includuntur in illa nova Hispania

Cuius Capitalis e Mexico. Hec Regio stenditur

7000 leucas ex una parte, et ex allia 200. Dividitr

in 3 principales Audientias, 1a Mexico, 2a Gua-

timala, 3a Guadalajara. Dominatur a Rege Cha-

tolico. Nova Mexico super litora occidentalia

Americe septemtrionalis, havet latitudinis 260, lon-

gitudo ignoratur subjacet Hispanis Virginea, que

stenditur 280 leucas possidetur ab Anglis. Florida

super litora Sinus Mexicani havet 3200 leucas,

latitudinis 180 Angli havet aliquas Colonias

super litora huius Regionis.

Canada Caronita,

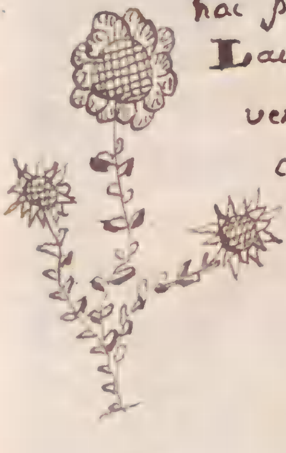
et tierra d Labrador pocidentur ab Anglis

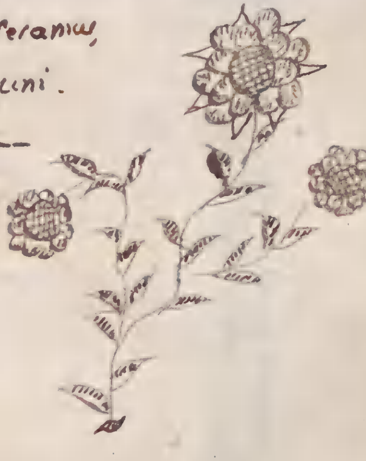
Luisiana possidentur a Hispanis, Flumina

principalia Americę sunt d la Plata d las Amazonas, et d Sn. Lorenzo. Insulę sunt in primis tierra del Fuego havens ab ortu ad occasum 160 leucas ab Aquilone ad meridium 1015 ab ortu 600. Terra nova havens ab aquilone ad meridium 10 15 ab ortu ad occasum leucas posidetur ab Anglis cuba havens ab ortu ad occasum 260 leucas, et 60 ab aquilone ad meridiem posidetur â Hispanis Hispaniola havens Xtentionem 160 leucarum nominatur â Hispanis Bolequem Vulgo Sn. Juan d Puerto Rico havet quolibet cepar le 30 leucas Hispanis subiacet Jamaica havet longitudinis 50, latitudinis 20. Posidetur ab Anglis: Haecque d Geografia dicta suficiant.

Husque huc (Floridissimi adolescentes) per ame- 155
nissima naeque topia divagamur per phisicas commu-
contemplando, nunc usque a Viridiana prata transeun-
tes Virtutes, ac mirabilia rerum naturarum Arcana
particulatim dicernemus. Iam usque inter tantaque cura-
turarum ceris laxati, iam ex atenta Celorum elemen-
rerum que contemplationi naturali, iam denique
ex investigatione excultationeque entium natura-
lium instructi, Deo Trino, et uno rerum omnium
opifici supremo, per quem omnia, et a quo omnia
honora deculque demus; nec oblivioni tradamus Vir-
gini Deiparae annixumus Matri grates rependere
devitas; Seraphico Nostro Dº Nostro Subtili
omnibusque Celiarii, sed precipue Sancti
Apostoli Simoni, et Thadeo quin in
Vesperali die anni currenti 1770 ab
hac phisica occultatione seramus,
Laus, et Gloria perenni.
verra eternitati se-
cula Amen --

quia ē locus illi aptior; nec agens producens illum

ergo &.a P. Ant. q.d ad primam partem: terra n. solum n. ē apta materia ad generationem ignis; potius enim contraria.

P. quo ad secundam: ignis naturaliter, quia levior nullo modo potest esse sub corpore gravi; sed terra gravior ē igne: ergo &. Pbr. quo ad tertiam: si aliqd esset agens, esset aliqui ignis; sed hoc n. qa daretur progressus in infinitum: ergo &.a P. Ant: si n. esset ignis, vel esset aer, vel ipsa materia bituminosa, sulfurea, nitrosa, et &.a; neutrum esse potest: ergo &.a P. 1.a pars: si aer esset agens generans ignem, etiam generaret extra terram; sed extra terram n. generant: ergo &.a Pbr. 2.a pars: si materia nitrosa, sulfurea & esset causa talis ignis, anxa prebe retur Athomistis ~~Gazendo~~, ad generationem ignis; sed hoc n.: ergo &.a

P. Maiorem: ~~Gazendus agit ignem~~ Athomistae dicunt ignem generari ex materia nitrosa oleosa, et &.a; sed hoc ipso &.: ergo &.a Item Gazendo: nam ipse dicit ignem generari ex Atomis rotundis velocissimis &.a; sed si materia bituminosa, nitrosa &.a esset causa generationis ignis anxa preveretur Gazendo: nam tunc tales materiae ex compressione, et agitatione ignis generaretur: ergo &.a

Amor meus crucifixus est

PHYSICA
PARTICULA
RIS ARISTOTE
LICAQVE

principiis in quantum fas ē Censa
mus: Immaculatæ Cælorum Reginæ
Conseptione purissima Divoque Car
lo Borromeo in Cuius Vesperali die
anno 1770 huius operis principium po
nimus ex animo dicata à S. F.
Ferdinando Valderrama
artium Lectore.

PRELVDIVM.

Peramenas phisicę generali semitas (Dilectissimi in Domino Discipuli) progredientes pervenimus demum ad obtima phisicę particulari Viridaria. Jam transegimus mirabilę Cœlorum elementorumque Compagem. Jam de principiis Corporum in Communi tractavimus, ideo de cronologicis Geograficisque rebus sermonem instituimus; sed ut ait Seneca Epistola 64º: multum ad huc restat operis, multum que restavit, nec ulli nato per mile Seccula precludatur ocasio alliquid adiiciendi. Sicque nec Gloriamur, quam de tota generali, aut particulari phisicę rationem reddentes; sed tum quasi aquam miram entium naturalium fenomena. Hucusque in tenebris trahebas Parvum, aut nil excogitata ad lautinam philosophicam Vocantes, ut aparuat Hispaniis Vera philosophia in Cognita nequam fore licet in berva Aristotelis, et nostri doctrinę Dni. S. Thomae curaverimus. Qua potest sit.

Dissertato.

Exponens naram Amenitatē Amplitu. Situm, et Arbores Paradisi Terrestri.

Paradisus. Vox Hebrea ē significans Pomariū, aut Viridariū, nam Pardes iuxta Hebreos hoc declarat, ut autem sciatis narā Paradisi ē advertendū, quod hoc nomē multipliciter intelligitur. Primo pro Paradiso in ordine nāē, et hoc loquimur in presenti, qui plantatus fuit pro tot Parentibus. Secundo: spiritualis in ordine gratiē, et sic Vocantur Iustorū Animē Virtutibus quasi floribus referte. Tertio denique pro Beatorum sede.

De qualitatibus, et propietatibus huius loci disserentes statuimus hanc Cōnem Paradisus terrestris ē Visibilis, et Corporeus n̄ tamē ē totus terrarū orbis, sed probabiliter quoddam spatiū indetentū n̄ in concabo Lunē; sed cum verenter in confinibus Mesopotamiē, et Arabiē: irrigatus fluminibus, arboribus fructiferis in fructuosis Concitus. Pbatio quoad ad Primā partē ē Cōmunis inter Sanctos Patres Contra Origines, quoad ad Secundā partē ē Contra Pinedam in sua Monarchia Ecclesiastica libro 5o; Cap. 6.

Secunda Tertiæ partis est Magni Parentis Augustini, et Communis inter recentiores.

P. Pr.° q.d ad 1.am partem ex Divo Ieronimo Cap. 1.° Danielis versu 1.° eorum deliramenta, qui umbras, et Imagines in veritate sequentes ipsam conantur evertere veritatem, ut Paradisum, et flumina, et Arbores putent alegoriæ legibus se debere subruere. Item: Santus Epifhanius in Ancoratus; si non est Paradisus sencivilis non est, Fons non Ficus non Folia; sed iam fabula est. P.: sane: eo modo accipienda est narratio Moysis de Paradiso quomodo accipitur ea, quæ facit de pecato Adæ, si nullum est inconveniens, sed hæc intelligitur in sensu literali, et proprio: ergo et illa. Minor constat. P.: M.ª non alliter dicit Moises produxit Deus &.ª, ac dixit vidit Mulier: : tullit, et comedit: ergo &.ª

P. Pr.° quoad ad 2.am partem ex narratione mosaica Constat Paradisum in oriente fuisse plantatum, sed totus orbis nec dum ad orientem, sed occasum Aquilonem, et meridiem longe, latteque expatiatur: ergo &.ª Confirmatur: Deus ejecit Adamum de Paradiso in penam peccati, Constituitque Cherubinum eiusdem Paradisi custodem, ut ipsum Adamum ipsiusque posteros ab eo arceret; sed non est credibile Deum ejecisse Adamum de hoc mundo, nec probabile est Constituisse

circa istum hoc terrarum cabem Cherubinum, nec Adami posteri eius in illum erumperet: ergo &c.a

P.r 3.a pars spatium Paradisi est proportionalis ad finem ad quem Deus Paradisum plantaverat, scilicet, ut habitaret Adam, et omnes posteri eius, qui ad Arborem Vitæ confugere debeant facilem haberent additum, et in eo ut docet Magister sententiarum in 2.o dist. 20, incolæ essent, qui perfectiores essent inter homines; sed ad hoc non potest asignare spatium determinatum: ergo &c.a P.r altera pars 2.us si tanta esset Paradisi sublimitas, ut usque ad globum pertingeret ab alliqua regione conspiceretur in super vel nobis vel antipodis conspectus solis, aut Lunæ subripere. Deinde ibi haberet fundamentum.

P.r illa congruentalis pars de situ Paradisi, ubi Vulgata nostra legit plantaverat Deus Paradisum Voluptatis hebraica fert plantaverat Deus Paradisum in Eden, sed Eden in siriæ vel mesopotamiæ finibus situm esse ex eadem sacra scriptura colligitur: ergo &c.a M. arctat, quia quarto Regum Cap. 19 ait Sanaguerib subvertit haberet et filios Edem, qui erant in Felazar autem aiunt Ieronimus et Eusebius esse Siriæ vel mesopotamiæ regionem postea seleuciæ apelatam. P.r congruenter: ex aperta regionis mesopotamiæ. Confirmatur ex illo Genesi

quarto, egressusque ê Cain. A facie Domini, et havi tavit profugus in terra ad orientalem plagam Edem. Quod intelligitur à Gerebrardo, ita ut exierit ex illis ubi Adam morabatur, et consedit in Mesopotamia.

P. Feijoò tomo 7° Theatri critici ait: Paradisum situm fuisse in plano mesopotamiæ, ubi Tigris, et Eufrates junguntur licet ibi n̂ reperiantur Fison, et Geon quia potuit fieri, quod hæc duo flumina at primâ sint reducta. Hæc ê primâ logâ potuit eve nire usque de facto accidit, ut concludit numero 36 discursu 1°. Paradisum â fluminibus rigari constat ex Cap. 2° Genesis ubi hæc haventur fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum Paradisum, inde dividitur in quatuor flumina.

P. ultima quæstionis

patet ex 2° genesis versu 16 quitat: Arbores Paradisi fructi feræ per hæc verba: præcepit que eis dicens ex omni ligno Paradisi comedet ex quibus tres adsunt Arborum species communes, et erant illæ ad hominis et illius comedite. Vi bifica, et erat Arbor Vitæ et provati, et erat Arbor scientiæ boni, et mali. P. 2 in fructiferis ex Cap. 3°. Exe chielis. Cedri n̂ fuerunt altiores illo in Paradiso Dei;

Arbores non adequaverunt sumitatem, et omne lignum Paradisi non est asimilatum illi; sed Cedri et Abietes sunt Arbores in frugiferæ: &c.

ARGVTA SOLVVNTVR.

Arg.r 1.° narratio Moisis de Paradiso non potest inteligi ad literam: ergo &c. P.r ant. ideo inteligeretur ad literam, quia eodem modo debet inteligi, ac inteligitur locutio de pecato; sed hoc est falsum: ergo &. P.r m.r licet locutio de pecato inteligitur ad literam, non ita inteligatur ad literam De ambulatio Dei in Paradiso post meridiem: ergo à simili. Resp.r quod sensus literalis Scripturæ semper est amplectendus quoties nullum urgeat inconveniens in de ambulatione Dei Paradiso sensus literalis est absurdus, quia Deus est corporis expers corporeæque de ambulationis incapax; at tale inconveniens non sequitur, ex eo quod Paradisus voluptatis sit corporeus vel visibilis vel oriunetur absurditas.

Arg.r 2.° si Paradisus terrestris esset sencibilis locus esset aptus animabus justi, sed hoc est absurdum: ergo &c. P.r M. Christus Dominus

promisit latroni in Cruce pendenti, qd in illa die anima illius cum ipso Domino esset in Paradiso; sed n in Cælo, qa tunc erat clausum: ergo &a. R. ad argutum, quod extra Cælum et terrestrem Paradisum alius e assignavilis respectu anima rum justorum nempe mixtus, et e in quo Anima propter altam Dei determinationem, licet in Cælis n sit locata, gaudet summa tranquilitate, et quiete, caretque omni labore, et cura et de hoc mixtio Paradiso loquebatur Christus cum dixit latroni: hodie mecum eris in Paradiso.

Argr. 3o.

Fluvius, qui egrediebatur de Paradiso intelligitur de Divo Damaseno Cap. 9 pro mari Osceano libro 2o de fide ortodoxa sed osceanus irrigat universum terrarum orbem: ergo &a. R. quod eo in Santorum Patrum stat proposito, et ratio urget, qa fluvius ille Paradisi egrediebatur de loco Voluptatis ad irrigandum Paradisum, ac oceanus n egreditur de universo terrarum orbe. Deinde dividebatur in quatuor flumina, oceanus autem in omnia n solum flumina dividitur, sed etiam in varias quagites, et marium tractus exoneratur, et effluit inde &a.

Argr. 4o.

Paradisus fuit locus destinatus havitatione generis humani si innocentiam conservasent, sed solum terrarum

sufficiebat: arg. &a. P.a Ult: n. ê maior ratio cur Adamo ignosenti destinatus esset talli locus deliciarum, quam cæteris hominibus, si in ignosentia permansissent: arg. &a. R.a quod etsi humanum genus in ignosentia permansisset nihilominus homines ignosentes terram extra Paradisum incoluissent, quia Deus dixit illis: crecite, et multiplicamini, et replete terram. Ratio quare allii in Paradiso, allii extra Paradisum essent, potest esse eadem, ac ratio quare alliqui in Regno Cælorum maiorem allii minorem beatitudinem possident; sicque cum inter homines allii alliis essent santiores, qui magis exselerent in Paradiso havitarent; cætere autem in terra etiam valde delitiosa.

Arg.r 5.o quo montes sunt altiores eo uberiores sunt: arg. &a. P.a ant: mons Atlas, ê optimus nasentibus sponte frugibus arboribus pro cæteris ê opasissimus; sed altior ê cæteris montibus: arg. &a. R.a hec referre â quibusdam authoribus. Poetarum more, sed n. â fide dignis Geograficis: etenim nec mons ille adeo Sublimis ê, ut mediam aeris Regionem excedat. Quod patet ex eo quod, Atlantis vertex semper operiatur nivibus. Ubi advertendum, quod si mons ita sublimis esset ut Cælum attingeret Locus nullatenus posset ab hominibus havitari propter intemperiem citus.

QVÆSTIO IIA

Qualis fuerit Arbor Vitæ, et An eius Virtus naturalis, Vel super naturalis sit.?

Dari lignum vitæ in terrestri Paradiso habetur expresse in sacris literis, nam ex secundo Genesis hæc constant: lignum etiam vitæ in medio Paradisi. Arbor hæc non intelligi in sensu alegorico tantum, sed et literaliter indicat Magnus P.s Augustinus libro 8: de Genesi ad literam. Qualis autem fuerit arbor vitæ nullibi expressit sacra Scriptura, ideo quidquid circa hoc afirmare vellemus precise incertum esse videtur. Vnde ut ait M.r P.s Augustinus loco citato: melius est dubitare de ocultis, quam litigare de incertis. Circa virtutem autem Arboris huius investigandum remanet an sit naturalis, vel super naturalis.

Visita sit 9a:

„ quali specie fuerit Arbor vitæ nescimus; attamen vi-
„ tio cum ad arborem conservandæ vitæ usque in tempus
determinatum fuit naturalis. Pr. 1a pars ex non assignatione
alicuius textus, qui ab Expositoribus possit intelligi de
naturali expositione huius arboris: ergo &. Pr. 2a pars: ex me-
tho Cap. repugnat talem virtutem esse naturalem: ergo & Item
non sunt multiplicanda miracula, absque necessitate; sed
nulla est necessitas mira colore virtuti ad conservandam vi-
tam usque in tempus determinatum: ergo & Minor patet:
quia non ex cap. diuturnitatis, neque esset finita intra
vires finitas potuit contineri.

Objicies 1°. si talis virtus
esset naturalis etiam esset pro animalibus: ergo &. R. minime pro-
vari, quia inter alimonias communes reperiuntur plures,
quæ conferunt vitæ hominis, et nocent brutis, sic similiter
potuit accidere. Objicies 2°. ex M. P. Augustino libro 8°
de Genesi ad literam non nulla salubritatis Cap. 5° ubi ait: ergo
arborem non ut alias similes; sed non nulla salubritati occulta
inspiratione hominis praestitisse sicut una collirida panis.
Ergo aluit Andres, sed hæc virtus fuit supernaturalis: ergo &
R. ad argumentum M. P. N. Augustinum intelligendum esse de
mixtica arboris significatione, ut constat ex Contex-
tu.

At enim: an forte credere dubitamus, per allicuius arbo
rus vibus gratias homini Deus prestitisse. Unde cum sibus alte
rius arboris hanc significationem non havuisse, ideo &c.a Loquitur etiam
ex eo quod ibi Doctor vocat miraculum hominem fuisse expluere,
quod enim in rei veritate procedit à Deo, ut Authore naturæ. Unde
cum nulla assignetur ratio cur in arbore illa non potuit poni tallis
virtus, sicut de facto maior virtus naturali fuit in primi arbo
ribus, ac in presentibus, ideo &c.a Audite Virginem Vitorinum:
lignum vitæ havuit in se naturam, ut perpetuaret homini vi
tam, si competenter ederetur.

QVÆSTIO III.A

An adhuc Subsistat Paradisus Terrestris?

Terrestris Paradisus existit iuxta plures Sanctos Patres,
nam ita affirmant Ireneus, Athanasius, Ieronimus, et
Alcimus in his versiculis.

Permanet eterno conclusus limite postquam hic.

Exiidit expulsus primevi criminis Autor.

Sed circa hoc punctum certe Magister Pater Augustino libro 2º de peccato originale Cap.º 23 salva sit fides authoritate Sanctorum Patrum Venerantes diximus Paradisum terrestrem manere, quod ad solum, non verò quo ad culturam, et amenitatem.

Probatur Congruenciis 1ª pars: scriptura sacra dixit de Paradiso terrestri quatuor egredi flumina de quibus post diluvium pluries fit mentio in scripturis: ergo debet pariter stare locum à quo fluunt. Probatur 2ª pars aquæ diluvii per annum integrum continua, et ingentissima vi currentes, et redeuntes omnes Arbores domus, et coles extrahebant: ergo et Paradisi firmam et decorem subverterunt. Secundo cessante fine cessat quidquid fit propter talem finem sed finis amenitati erat hominis ignosentis voluptati: ergo cessante hominis ignosentia non erat cur permaneret Paradisus.

Objicies 1º in Ecclesiastico Cap.º 44 legitur Enoc placuit Deo, et translatus est in Paradisum: ergo subsistit. Probatur consequencia: illa translatio facta non est in Paradisum Cælestem quia ex eo nemo reducitur, sed Enoc translatus est ut anuntiaret hominibus penitentiam: ergo 2ª. Respondeo quod Ropertus libro 3º de trinitate Cap.º 33º et similiter Sanctus Gregorius Magister homilia 29 in Evangelia

senserunt Enoc, et Elias non esse translatos in Paradisum illum terrestrem, sed in alium quemdam securum regionem vitam agere, et licet asserant, quod in loco Paradiso non steterunt contrari, quod in loco ita ameno, et viridanti.

Objicies 2º stante universali terrarum alluvione Enoc essentus fuit ab exterminio: ergo in Paradiso. R. non inferri quia Deus illum supernaturaliter conservat contra id quod natura poterat in medio aquarum conservare ipsius vitam ex eo quod Deus potuit extrahere illum, et ponere in regione aeris, donec transiret diluvium = itinera, quæ referuntur facta ad Paradisum sunt fabulosa plena in veri similitudine, et fictionibus.

QVÆSTIO IIII.ª

Quomodo genus humanum propagatum fuisse in statu innocentiæ.

Modestia non sustinet an materiam pro hic tracta re, quia iuvenibus valde lubrica unde sufficiat pro

notitia dicere quod dixit M. P. Augustinus libro 2º de peccato originali Cap.e 16 essent autem procul du[bio] viri nuptiae etiam non praecedente peccato nec ob aliam causam viro adiutorium quam alteri viro sed femina facta, et S. D. Bonaventura in 2º quaestione 1.a ubi ad longum videre potestis propagationem generis humani si ignorantia perseverasset eodem modo fasciendam sublata tamen de foeditate, et turpitudine annexa propter peccatum

QVÆSTIO V.ª

Quid sit vivens, et quot sunt viventium genera.

Pro ratione quaestionis 1º est advertendum dari animam circa cuius naturam non parum deliraverunt Philosophi Anasimenes, et Diogenes illam aerem esse dicebant. Parmenides ignem, et terram. Galenus temperiem quatuor qualitatum. Eraclitus Poeta Centilam

stellaris essentiæ; Empedocles quatuor simul adunata elementa. Xenon concordantiam scripturæ. Aristoteles autem duplicem tradidit Animæ definitionem: 1m libro 2 de Anima texto 6 sic: Anima est actus corporis physici organici potestate proxima vitæ haventis. Alliam texto 24: Anima est principium quo vivimus.

Ratione huius definitionis iam aparet controversia, scilicet quid sit vivere seu in quo consistat ratio vitæ. Pro quo est secundum: quo vita allia est Phisica, allia intentionalis. Prima est qua vivens Phisice producit actos vitalis, iam vehetativos, iam sencitivos, iam intelectivos, et volitivos. Secunda est tendentia vitalis ad objectum per tales actus, quælibet ex his vel est in actu primo et est potentia producendi actum vitalem, vel ad tendendum per talem actum in objectum, vel in actu secundo, et est ipsa actualis productio, vel tendentia, ergo sciendum est opus quod actio allia est immanens, allia vero transiens.

Prima est cuius terminus productus recipitur, et remanet in ipso agente. Secunda est quod terminus recipitur in alliquo realiter distincto ab ipso

produsente. Inmanens dupliciter concideravi vallet. Perfecta et est quando principium productivum est etiam receptivum producti; ut evenit in intellectu, et volunta te respectu volitionis et intellectionis. Imperfecta est quan do terminus productus recipitur in eodem supposito, in quo est principium productivum, non vero in ipso prin cipio productivo, sic sunt actiones Animæ vegetati væ. Pro secunda tituli parte est sciendum, quod cum actiones viventiæ, proprietates quæ variæ sint me rito inquiritur quænam sint viventiæ genera. His ita sit 1.a Pp.o Vita phisica in actu 1.o consistit in principio productivo inmanenter perfectionis inde vitæ pro instanti generationis.

Colligitur ex Doctore in apendice Caveli disputatione 1a de Anima sectio ne 4.a est quæ contra Thomistas. P.a non consistit in principio ab intrinseco se movendi, nec in principio se movendi ab intrinseco inmanenter: ergo &.a Prior ant: gravia, et levia ab intrinseco se moventur, et aqua se movet inmanenter ad frigiditatem, sed ipsa non sunt viventia: ergo &.a Item nec in principio produsendi perfectiones non sibi cognaturales transeuntes; quia ignis, qui non est vivens

ita producit: ergo &c. Denique: illud debet esse principium vitae, per quod vivens maneat sufficienter distinctum in hoc conspectu ab alliis; sed solum in principio ad quisitivo &a: ergo &a. Minor patet: quia caeterae proprietates non viventibus conveniunt, assignata vero in conclusione solum viventibus.

Sit 2a Pp.

Conceptus vitae intentionalis in actu 1° consistit in vi percipiendi objecta. Probatur illud est ratio intentionaliter vivendi, quod convenit intentionaliter viventibus et non alliis, sed vis perseptiva tantum convenit intentionaliter viventibus, et non alliis: ergo &c. Probatur minor: Deus, Angelus, homo, et brutum intentionaliter, et non solum phisice vivunt; sed ipsis et non alliis convenit vis perseptiva; quia Deus, Angelus, et homo per intelectionem, brutum vero per sensationem persipit: ergo &a. Advertite hic plantas intentionaliter non vivi, quia non havent vim percipiendi objecta.

Sit 3a Pp. tria sunt viventium genera, scilicet vegetativum, sensitivum, et rationale. Probatur tribus sane modis in terra quodque novilioni que

mota substantiæ creatæ moventur, et separantur; sed ut
constat ex Aristotele libro 1º de Anima summa 2ª
animata ab inanimatis duobus maxime differre videlicet
motu et sensu: 1ª et 2ª Maior constat: quia alliquæ sub-
stantiæ nutriuntur adolescunt, sibique simile procreant;
alliæ etiam objecta corpora percipiunt, dolorii, ac volup-
tati sensu afficiuntur, alliæ denique. no se acaba aqui
este parafo pues por haver hallado este que dexo
me sarcidó el haverme sobrado esta media Cari
llaa de papel la misma que la escrivi con esta no
ticia.

S[illegible]

alliq denique spirit. etiam, et in corpore cogni-
capaces sunt. Primo dicuntur vegetare ut plantae
secundo sentire ut bruta, tertio ratiocinare ut
homines.

Argumenta solventur

Arg. 1. Si datur vivens absque principio adaequ-
ativo et vita phica in actu 1o in illo non concurrit; sed
datur: ergo &. Prob. min: Deus est vivens; sed Deo de-
betur omnis perfectio: ergo &. Distinguo min: Deus
debetur omnis perfectio ex praecisa ratione viventis nego min.
ex ratione Dei concedo min: Dato ergo ut Deus
sit actu et formaliter sufficiens, sufficit quod ex se
adquisivus perfectiones, si aliae ejus non deberen-
tur; sed hoc est falsum: ergo &. Prob. sub min: ut si Deus

sit actu, et fortes potens pecare n. sufficit, qd ex hoc
at libertas ad pecandum sin repugnaret suae infinitae
sanctitati: ita a simili: R. concedo; sicut peccatum
repugnat infinitae sanctitati Dei, sit ad quaestio
novarum perfectionum suae infinitae perfectioni sed
ad illum n. sufficit &c. neg. &a.

R. ad 1.um ad argumentum,
qd ut salvetur vita physica in Deo sufficit qd
dixit ut viventi praecise sistit in leviter opera
tione vitali, et quod posita illa adquirere, si illam
n. haberet. ad paritatem dicitur: qd potentia ad pe
candum n. consistit praecise in ratione liberi ad utrum,
sed in ratione defectibilitatis seu scarentia re
ctitudinis, quae Deus n. habet; adeo q neque
peccare: at vero virtus in qua consistit ratio vi
venti reperitur in Deo propter dicta.

R. 2.o
Si Deus produceret intellectionem in intellectu Petri,
Petrus per illam viveret; sed n. apprehensio producti
vo &c. neg. &. Dum quo maior: viveret physice neg.
M. intentionaliter concedo M. Dicta: intellectio produ
cta a Deo eiusdem rationis esset ac producta a Pe
tro, sed per ipsam physice viveret: n. & Resp.
ad argumentum qd intellectus est viver physice sive vi
ta physica intentionaliter si intentionali, inte

lectio est terminus Videre physicus Vita Vero philosophica est actio productiva intellectionis.

In casu a posito haec actio non daretur in Petro, quia intellectio produceretur a Deo unde sic tantum posset Vivere intenter per illam qualenus haberet vim percipiendi per eam.

3º Cognitio qua Angelus Deum Cognoscit est Vitalis; sed est devi ta ipsi in primo instanti: ergo &. P.m. lapidi in primo instanti deberetur Centrum: ergo a simili. P. Con. ad: Deo lapidi deberetur Centrum, quia habet potentiam ad illud: sed Angelus in primo instanti habet potentiam ad intellectionem: ergo &. D. Maj: quia habet potentiam ad Centrum et a qua non mag. potentiam cum exigentia ad Centrum; Dato sed Angelus habet Conceruatam potentiam: sed intellectionem: ergo &. Proba potentiam cum exigentia ad intellectionem debetur sub minori: principio radicali Cognoscitivo; debetur Cognitio obiecti proportionali ipsi; sed Angelus in primo instanti habet principium radicaliter Cognoscitivum: ergo &.

Ad argumentum dico: nullo habere ex Viventem producens intellectionem necessario illa est intus volentas Cum sit indifferens ad illam habendum &c. non. Centrum plus non tenet, quia lapis non praecise qua habet potentiam ad Centrum est Connaturale ipsi, sed quia habet

exigentiam determinatã ad illud, tanquã ad sui Conservationẽ, ita ut lapis extra Centrum tenderet in conseruationẽ qd n havere intell Angeli ab intellectione. Patet hoc qa violentia n sumitur ex principio actiuo, sed ex passiuo. Cũ aut intell angeli se habeat ad intellectionẽ actiue, illi n inferretur violentia n sic in lapide, qui passiue ad se habet Centrum.

Arg. 1.o ignis actio ex vi generans n debetur generatio alterius ignis; sed ignis n e viuens: ergo &. P. Mai: n debet. et generatio ignis e actio transiens, C. M. et e immanens, N. Mai. Pba: si generatio ignis e(sset) transiens quelibet nutritio esset transiens. sed hoc n: ergo &. P. M. bona qd in nutritione reperitur potest inueniri in generatione ignis: ergo &. P. Ant: qd reperitur in nutritione e aumentum substantiale ex partibus aumenti; sed in generatione ignis reperitur aumentum subtale ex partibus: n &. Idẽ argumẽtum e formari valet de Magnete, et aliis viuentibus ad quiꝰ entibus partita relatione relatibus.

Respondetur ad argum: nos n poni Conceptum vite physicae in quolibet principio productiuo, sed productiuo immanenter

igni enim generatio immanentia non dixit, quia est omnino transiens, ideoque illud quod diceretur de nutritione non tenet, quia in ipsa invenitur immanentia saltem ~ ~ ~ ~ ~ ~ impropria, quatenus eius terminus recipitur in eodem supposito in quo est principium actionis ative, ro in generatione igni hoc non reperitur, quia licet augetur ex vitali actione ligni et igni non fiunt unum integrales, per se sed solum per accidens, scilicet, quatenus sibi ponitur materia continua, tandem ideo quia tali actio non est immanens igni non fieri per in... Vel dixi potest: aumentum igni non tenet sed solum per ... organicum quo igni ... respondet ad exemplum ... positionem ... ad ipsam non dari ... Ad relationem dicitur ad ipsam non dari perfectio motus unde, nec actio.

... Quinto Cuilibet rei debetur illa perfectio, quam ipsa constituit in ... ... perfecta magnitudo ita ... Deus ... sed tamen ad quaerendo illa ... debetur sed ... D. M. debetur ex vigenerum et ... pro instanti generi ... pro alio instanti Concedo M., D. maj. perfecta magnitudo ... pro instanti generi ... Contra alio instanti Concedo minorem.

Si magnitudo tanta esset debita pro aliquo instanti viventi instanti generationis esset violentus sine illa; sed hoc non: ergo. Resp. Mi: lapidi extra centrum se moventi debetur centrum in primo instanti, sed non pro primo; sed hoc sufficit ad hoc ut sit violentus sine illo in primo instanti: ergo

differentiam viventi a non vivente esse in eo quod viventia possunt adquirere sibi perfectionem indebitam pro instanti generationis licet pro alio debitam; non viventia autem solum debitas pro instanti generationis. Perfecta magnitudo est indebita viventi pro instanti generationis, at non viventia v.g. aqua pro instanti generationis exigit totam frigiditatem in summo, unde ipsa esset violenta non tamen vivens. Ad paritatem de lapide diximus, quod lapis in primo et in omni instanti exigit centrum ratione gravitatis, quae eadem est; at vero vivens nec ab extrinseco, nec ab intrinseco habet principium exigitivum illius magnitudinis totalis.

et est contra 2m. 3nem in plantis datur virtus perfectiva; sed plantae non vivunt in tertio tertior: ergo. Resp. Mi: dantur plantae, quae resiliunt si tanguntur, et arbor pudica a ad tactum hominis contrahit ramos suos: ergo. Resp. Haec omnia non arguunt propriam

percipiendi vim plantis inesse
sed solum aliquam percipiendi umbram, sicut plura
videmus solere fieri a brutis
nec propter hoc diximus illis inesse intellectum. In his
plantis cibitur ex magnetismo et electricismo
eodem mirabili effectu in quo autem hoc stet in
physica curiosa vidervimus 700

q. .. dubitabis: an in quo
libet viventi unica reperiatur anima? Resp.
afirmative cum D. T. in 2º dunt 1ª quaest. 1ª. —
Prob. praecipue et hominis: anima rationalis po-
test praestare quidquid praestaret cetera anima ergo
Prob. antecedens: anima rationalis in linea animae est perfec-
tior ceteris animalibus quidquid conceditur in
perfectiori potest a perfectiori praestari: ergo etc.
Confirmatur: implicant in eodem composito plures
formae totales non subordinatae sed quaelibet anima
ita esset: ergo etc. Minor patet quia cum anima vegetativa
vivunt plantae cum sencitiva bruta.

Obiices 1º. anima rationalis est spiritualis:
ergo nequit praestare effectus resistendi
ergo etc. P. conciat: anima rationalis quae est spiri-
tualis nequit praestare effectus corporeos: ergo etc.

Resp. dupatl. esse, qd esse hu besitandi et senciendi n. sunt esse materiales, sed praeinduunt; ita ut si proveniant a princpio sprali mateli ut in brutis maiales sunt; at vero in hoine ut proveniant a princpio spiriti. sunt maiale tantum ut quod, hoc est quatenus in subiecto materiati recipiuntur. Obiicies 2o. Cbrio vivit in ventre matris et n. per anima rat.: ergo &. Resp. Cnbriong vivere ut in ventre matris tanty a vita matris, et hoc n. e propriey vivere cut n. suscipiat aumentum per intelecho suppositiong iuxta pociong.

Questio Sexta
Vtrum in viventibus
Preter animam detur forma
Corporeitatis animae subordinata

Pro huius celebris intelligentia e sciendum in quolibet viventi suam proportionatam animam reperiri ut chem quer[illegible] sua vitales operationes, sed an hec sufficiat, ut

Corpori tribuat formam Carnis Ossium Cartilaginis nervorum et c; vanra queratur alia forma ab anima realiter di stincta a parvimomenti difficultas. Thomistae negant pro viribus hanc formam dicuntque animam sufficere ad illos effectus prestandos immediate solis animae quae recipi in materia 1a immediate solis accidentibus affecta. Scotistae vero cum S. Dillo in 1o Dum 11 quaest. 3 articulo 2o affirmant. cum hic sit nra 9.cio in viventibus propter animam dari alia forma, Constituens Corpus in esse Corporeitatis organici Vel mixtionis.

Probatur 1o autoritate philosophi libro 1o de anima suma 3 Capite Secundo, textus 8 ubi ait: Similiter autem in convenit, et rationes mixtionis esse animam non enim havet rationem mixtionis esse animam secundum quam caus ratione mixtionis ... ; accidet ... et causa, ... et sed ... que ... P. 1o. ratione: ani plures animas haverent ... continet Corpore, et anima: ergo mal ... Continet Corpus non Continet animae in sua ratione: Dicunt Thomistae animam continere Virtualiter efectus Cor poreos. Contra corpus est formaliter Corporeus ergo ... ipsi muneta; sed forma quae non est formaliter Corporea

n̄ potest Corpori Communicare effectu forma liter Corporeus: ergo &c. Dicunt Thomistæ per sola accidentia cum materia 1ª. Constitui Corpus. Dta. ergo eo n̄ tenet prevalis aristotelicis decentibus con tra modernos dicentes Corporum sublimam n̄ posse venire ab accidentibus; sed requirit for mam.

Probatur aliter: in morte animalis remanent eadem accidentia. ac in ipso erant dum vivebant; sed ubi manent accidentia manet radix exigitiva illorum: ergo forma. Item ratione theologica: fide Constat Corpus Xpti ex Virgine natum in Cruce passum in sepulcro Conditum idem fuisse: sed n̄ esset si n̄ daretur forma Corporeitatis: ergo &c. Prob. minor: ex distinctione formarum inferunt Aristotelici Contra Modernos distinctionem Compositorum substantialium; sed Corpus Xpti n̄ habuit eam dem formam substantialem in sepulcro ac in utero Virginis: ergo &c. Resp. magna fiducia Lau dum Corpus materialiter esse idem in utero Virginis, et in sepulcro, licet ratione formarum sit diversum, et citat Divum Thomam quodlibeto 2º articulo 1º.

Sed Contra. sed materia Cum accidentibus Corpus n̄ Constituit: ergo in

in sepulcro n erat Corpus. Minor debet admitti; aliter super faceret forma substantialis. Consequentia patet, quia in sepulcro vel aliqua forma n habebat, vel erat forma specifice diversa ab antecedenti: Item ipse Gaudin doctrinas Centra Aristotelicas propugnat, qui ait formam cadaveris esse per accidens respectu Corporis Christi, quae doctrina vel n urget vel si urget privat omnes formas esse accidentales respectu materiae, quia haec sine illa determinate esse potest. Rursus ex doctrina Gaudin sequitur tantum identitatem talem substantialem, ac cum Corpore Canis, quia licet quoad formam Canis ita n sit tamen quoad reliquam substantiam idem materiae scilicet idem est ac Canis. Nec valet dicere quod accidentia substantialiter n distinguunt composita.

Denique si n datur forma Corporeitatis generatio n distinguitur ab alteratione: ergo etc. Probatur antecedens: eo distinguitur generatio ab alteratione quia per hanc producitur aliquid substantiale per quod nunquam vero producitur; sed si n datur forma Corporeitatis talis nil correspondet in hoc producto generi: ergo etc. Probatur minor: n materia quae creatur n animaralis quia similiter, n accidentia, quia haec n sunt quae creatur

actionis substantialis: ergo etc. Consequentia: anima est actus corporis; sed actus corporis non constituit corpus: ergo etc. Minor patet, quia actus materiae, ut est forma materiae non constituit.

Argumenta solvuntur

Arg.r 1° ex Goudin substantia non suscipit magis, et minus; sed susciperet si daretur talis forma: ergo etc. 2° nulla daretur substantia completa: ergo etc. 3° et dicit esse rationem ibi tamen non esset unum compositum; sed formae essent plures: ergo etc. 4° forma perfectior imperfectiorem continet; sed anima rationalis est perfectior: ergo continet formam corporeitatis. 5 generatio unius est corruptio alterius ergo adveniente una forma corrumpit aliam. Haec sunt probationes quas adducit Goudin. 1a parte physicae dissertatione unica quaestione 1a articulo 3° de anima.

Resp.r ad Goudin non

intelligere formã Corporeitatis cum suponat substantia materiã suciperet magis, et minus, nec materiã per adventum formã Corporeitatis ê magis substantia nec forma Corporis per adventum animæ. Ad 2ã, nec forma materiã, quæ substantiã ê potest modum quo quæ libet materia, quæ substantia ê potest esse cum forma perfectiori, vel in perfectiori sine eo quod suscipiat magis, et minus. Ad secundum dicitur gratia Confici, quã sicut, et ex eo quod elementis ultra sit ordinabile additionẽ Corporis multi ñ valeat inferri: nã nullum datur, Corpus Completum, sic similiter. Item assignet Saudin quare ex eo quod forma Corporeitatis sit ordinabilis deveat anima ordinabilem esse. Patet hoc: in ratiõnibus metaphisicis ex eo quod vivens sit ordinabile ad ad honem, et hoc ad Petrum sequitur nullã dari ententiã metaphisicã Completã, minimẽ. Sic similiter. Ad 3m dicitur: quod essent plura Composita; sed ñ Completa, ut evadet ex dictis de rabus metaphisicis. Ad 4m dicitur, quod forma perfectior imperfectionẽ Continet in illa linea in qua excedit illã, cum autẽ anima ratiõ in linea pretendi effectus Corporeus ñ excedat formã Corporeitatis ideo Xa. Ad ultimum dicitur teneri Saudin ad provandum illum, ut amant, quia hoc est

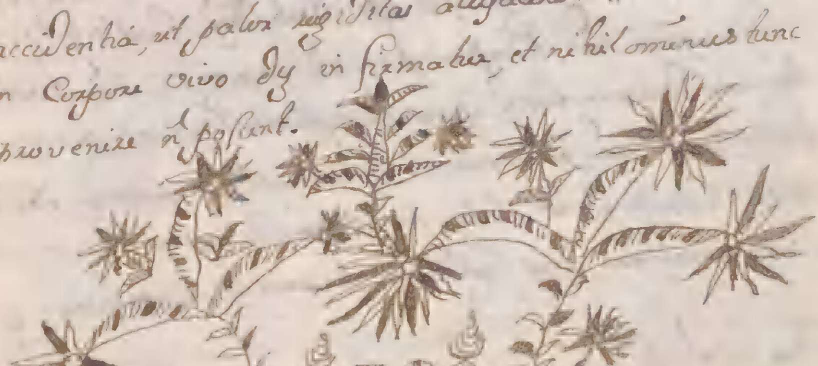
tantis concomitex in animali qd corrumpitur. Dum anima deficit ex toto, et post corpus tendit in corruptionem licet non immediate corrumpatur.

quitur 2.º in corpore mortuo adest specialis accidentis colectio, quae non reperitur in corpore vivo: ergo exigit aliam formam. Resp.r in cadavere eamdem omnino manere specialem colectionem accidentium, quae propria sunt corpori, ut corpus organicum est, licet non maneant illae afectiones, quae conveniunt vivo, ut vivens est, ut sunt calor flexivilitas &, et quamvis una vel altera afectio diversa sit in cadavere eadem tamen manet partium dispositio. Si autem obiiciatur quaedam autoritas philosophorum dicentium, qd caro mortua, et viva est equivoce caro. dicitur hoc solum esse in ordine ad vitales operationes non vero in ratione carnis.

Arg.r 3.º Si corpus contineret forma corporeitatis corpus ex ea constans esset materia respectu animae hoc implicat: ergo &.a P.m: ratio actus repugnat materiae 1.ae: ergo &.a S.a Consta: sicut de ratione materiae est esse potentiam, ita de ratione formae esse actum; sed implicat materiam havere rationem formae: ergo &.a Resp.r qd materia est duplex alia 1.a alia 2.a

& rare l.e e nully in cludere actum quia l.q
n esset l.a 2.a n sic, quia Cy sit Composita ex ac
tu in Completo, et potentia ordinavili e ad ulti
mu actu, et sic e forma Corporeiti Cy materia ta
Propterquq qd poterat dici formq Corporeitas ab ani
ma n informari; sed Corpus quod e tale Constitu
ty ex materia, et tali forma.

Arg.r 2.o adeo ponit
forma Corporeitas, qa manet idem Corpus; sed hoc
e falsy: ergo &c.a P. m: ideo permanet idq corpus, qa
permanent eadem accidentia; sed hec ratio n pro
bat, qd eadq forma: ergo a simili. An e Certy Vel si
n, nec in Corpore vivo, et mortuo. Resp.r qd in acto
et vivo n permanent eadem accidentia Cy n sit
idem Color sapor, et odor alliarnulla esset quoad
nos sencibili distinctio; in Cadavere autq manet
eadem Colectio accidentiy organicoxy: altera vero
accidentia, ut palor rigiditas aliquando inveniuntur
in Corpore vivo dy informatur, et nihilominus tunc
provenire n possent.

Quæstio VIII.

An anima rationalis sit vera forma informans Corpus, et an totum Corpus immediate informet.

Animæ cum corpore unio, et in anima ita sapientibus arcanum, ut philosophi veteres passim Collapsi fuere circa illud. Parmenides, et Epicurus arbitrarunt animam in solo pectore existere; Plato Democrites, et Pitagoras in Capite; Diogenes in arterioso Cordis ventriculo; Empedocles in Concretione Sanguinis; Cartesius ex modernis docuit animam esse esse substantiam Completam nequaquam ad Corpus per ordinabilem; sed tantum ex divina lege, proindeque nullam exercere vim, nec illud movere. negat etiam animam esse in toto Corpore, et totam in singulis partibus; sed recedere in glandula pineali cerebri

ita sit 1.a D.o: anima rationalis est vera forma in fa

mani Corporis, nec tamen illi assistere è omnino separate

Con

ceptio Theologica: nam Pelagianos, sunt reverenteri Scholasticus Pater Paulo. Concilii generali Viennensi celebrato sub Clemente 5

anno 1311, in quo damnatur haec propositio anima rationalis non est forma informans Corporis, tolle a cuius Circa hoc habetur inter Clementinas libro 1 titulo 1 Capite 1. Eandem definitionem renovavit Leo decimus Papa in Concilio generali Lateranensi per haec verba:

" Damnamus, et reprobamus: Cum illa non solum vere

" per se, et essentialiter humani Corporis forma existat, sicut in Canone felicis recordationis Cle-

" mentis Papae quinti &c. ex fide Constat Haec D. S.

Contrariae quod alteri praesens è periolo ainst non tribuit illi intrinsece denominationem, sed anima rationalis nec unum facit cum eo Compositum, et cum eo facit unum intrinsece denominat Corpus vivens, et cum eo facit unum Compositum nempe hominem &c. M. patet in exemplo mines in quibus accidenti Angelo nulla fit intrinseca denominatio, et etiam Deus è nobis intime praesens, in unum extenter Constituat Compositum praesens tantum esse praesens. unde si anima rationalis tantum esse praesens. unde si anima rationalis nec illud denominaret Corpori, et non informaret, nec facerect cum ipso unum per se intrinsece,

Secunda aut sensu

sit forma diximus: quod in sensu Aristotelis, ita ut sit in Completa, et ordinationis ad Corpus atque tota in toto, et tota in qualibet parte Corporis ad Causandas correspondentes operationes. Probatur 1º Concilium eo modo definivit animam esse formam ac asserebatur a Patribus; sed modo praedicto asserebatur: ergo. Probatur minor ostendendo eorum auctoritates. Nam Augustinus Epistola 166 dicente: anima per totum quippe Corpus, quod animat non locali diffusione, sed quadam vitali intentione porrigitur; nam per eius omnes particulas: et ipse Sanctus Doctor libro 12 de Genesi ad literam Capite 35 idem inquit: est enim naturalis quidam appetitus Corpus administrandi. Sanctus Hilarius in psalmo 118. ipsa enim Corporis natura animae sanis, et in Corporis admixta membris est.

Sanctus Gregorius Magnus homilia

„ sexta libri 2i in Ezechielem ait: anima rationalis sit
„ infusa est Corpori, ut non per membrorum partes par
„ tibus sit diversa; nam in quolibet loco pars Corpo
„ ris percussa tota dolet. Audite Patres Graecos Ba

silius enim homilia in illud de libro nostro Capite 15 attende tibi ipsi propterea fungi: admirare artificem quo pacto efficacem vim animae huius et ut in Corpore quaedam adstrinxerit Corpori, sicut ad extremas usque partes permeat, vim quam suam dispersam ent

membra ipsa plurimum valet ad se dicita in
unum adducat Conarium, et sic Conspirans.
Nt S. Gregorius nicenus serm. 1o de anima
ait: unde neque accedit Corpori, ut movea-
tur nisi ab anima? ergo senum patet tertio

hec pars ratione qua praecipue nostrae opinioni Con-
trarii sunt Angli, et Batavi parvipendentes Con-
ciliorum, et patrum auctoritates: si anima rationalis non est forma
in Completa ex sua natura Corpori unita, sed tan-
tum per divinum decretum non Constitueret unum per se
quod per divinum decretum sed hoc ipso est forma: ergo patet. Minor probatur
hominis; sed hoc ipso est forma: ergo patet. M. Si per
divinum decretum Angelus uniretur Corpori Carni
Angelus et Caro unum per se non Constituerent: ergo &c.
Dicunt adversarii nullum esse inConveniens in
eo quod ex Angelo, et Carne fieret unum per se; quia
licet Angelus sit Completus in ratione Angeli non
tamen in ratione Carnis. Contra: natura humana et
natura divina in Christo Conjuncta non Constituunt
unum per se naturae: ergo licet inter Angelum et Carnem
daretur unio per Dei decretum non Constituent
unum per se naturae. Tertio probatur quo ad di-
tionem etiam deprobatur quo ad di-
futurum animae per totum Corpus: adeo iuxta
adversarios anima rationalis non est in toto Corpore,

nec videlicet extensa spiritualia atq corporea;
sed ipse fateri debent animam habere exten
tionem, et n̄ esse corpus: ergo &. S. m: in sententia
Cartesii anima ē in glandula pineali, et
rursus retentione in toto cerebro; sed hec cor
poris pars ē extensa: ergo anima rali in illa res
ideri, qd n̄ concedet. Nec valet dicere animam
rale recipit in puncto indivisibili ipsius cerebri, quia
cum punctus n̄ sit corpus anima ipsi unita, n̄ esse
unita cum corpore. Ita quelibet pars homini nutri
tur: ergo quelibet habet in se principium hoc pa.

V. probatur quoad

vim efectricem, et motricem: experientia ipsa con
stat corpora presente anima movere, et ausente
sedare amotus: ergo ā anima. Circa S. plures
motus interne in nobis fiunt, qui ab externis
objecti oriri n̄ possunt, ut videtur in eis, qui con
tingunt in somno similiter somnambuli pa
cientes valicant in sensibus externis; sed n̄ ab ob
jecti: ergo &. Circa sequitur: qa externa obiec
ta in somno, nec presentia sunt nec movent, et dum
anima egressa ē ex corpore presentia obiecta
nec movent tamen.

V° 40° 1 Y tur Specialr Ista Cartesij sine glandula pineali vita, et sensu esse potuit: pq. V. P. ant Theodorus Kerkcun spicilegi anatomici obser vatione 35 refert se dum Amsterodami Cerebrum Cuiusdam adolescentis annorum 18 secaret n̂ reperisse in eo glandulam pinealem; Senplius quoque testatur de altero puero: pq. 2. Deniq glandula pineali n̂ facile movetur, sed potius fibris ê omnino Circumtecta: imo ut refert Pater Daniel in itinere per mundum Cartesij parte 1 et Steno in Anatomia eandem motibus ineptam esse ostendunt, et Circumdari venis, et n̂ arterijs. Ex quo apparet illam n̂ esse mobilem, quae requiritur ad sensationem.

Argumenta solvuntur

Arg. V. 1° anima rationalis ê spiritualis: pq. n̂ ê forma Corporis. P. Concedo: ex Dico Si quae libet tota accidens spirituale nequit recipi in subiecto materiali: pq. &c. Confirmatur primo

Angelus nec quit esse forma Corporis, ergo nec anima: Confirmatur 1º quia anima esse formam per se ad Corpus ordinata cum ess[e] extra illud esset violentum ad hoc non: ergo &c. Ad argumentum dictum est, quod cum accidens ex sua natura dependeat a subiecto in quo est, et accidens spirituale sit indivisibile dependeret a toto subiecto, et a qualibet parte simul totaliter non sit ita in anima, quae utpote subsistit a Corpore. Ad 1 Confirmationem quod Angelus est incompletum et ideo non potest informare non sic anima. Ad 2m quod anima in statu separationis est in via ad Coniunctionem cum Corpore immortali quae est illi Connaturale.

Arg.[r] 2[do]

Patres nunquam adverterunt animam rationalem esse formam eo modo quo dicitur: ergo &c. Probatur antecedens: Sancti Patres, et praecipue Augustinus non agnoverunt formas per se physicas, sed animam rationalem strictam proponebant ergo &c. Ad argumentum respondetur quod rationes in quibus innitebantur recentiores ad probandum Augustinum non agnovisse formas substantiales ideo est quia earum inventionis tribuunt Arabibus; sed hoc esse falsum Constat, ex eo quod Boetius, qui per plura secula praecessit Augustino, quam Arabicis libro 1º academicarum quaestionum et Alcinous libro de doctrina Platonis

Capite 8° hae formae agnoverunt unde non tenet
rationem effugium.

Arg. 3°. Si anima rationalis
esset tota in toto Corpore plurima sequerentur absur
da: ergo D. S. ant. anima rationalis ab ipsa vitaret esset
quae simul in multiplici loco, sed haec sunt absurda: ergo
Resp. ad argumentum quod extrinsece, et per ordinem ad diver
sas partes ipsa anima dicitur distare a se ipsa non tamen
intrinsece et secundum se, quia partes illae Corporis ut
locum sui inadequatum respicit, et propter hanc rationem
nullum est inconveniens in eodem simul sit in multi
plici loco, quia cum nullus sit adequatus respectu ani
mae naturaliter potest esse in illis.

Arg. 4°. imperceptibilis est
virtus motiva in anima: ergo D. S. ant. illa virtus
vel est materialis vel spiritualis; utraque est imperceptibilis:
ergo D. S. min. si spiritualis: ergo non potest materiam impellere.
Si materialis: ergo in re spirituali non reperitur. Resp. Con
temnendo Clarum et distinctum ideam quam argumentum suppo
nit virtutem motricem inferendum est autem vi illa in ani
ma rationali virtus quaedam productiva in spiritus in spi
ritibus animalibus, quorum ope non dissimiliter localem
motum perficit, dum illi musculos contrahunt, et con
tractis musculorum fibras trahit unde Corporis
partes moventur ex quo fit ut motus omnes

a capite pendeant ubi ê nervorum, et spirituum, origo

animalium. [illegible]is enim illa spiritui ê, sed facul

tas ê impulsu producendi, quae communicata

fuerit a Deo, qui, et ipse licet sit spiritus mate

rialia tamen creat, et corpora movet. Solum autem spi

ritus animales n̂ sufficerent ad motum ex probabi

lioribus constat. Sed ut ultimo respondeamus audiatur Car

tesianus Legrand parte I articulo V: quamvis sit

difficile, quomodo spiritus in corpus agat illudque

moveat n̂ tamen ita fieri ambigendum ê. Ipseque Car

tesius parte 1a epistola 62 fatetur, impossibile

esse demonstrare producens motum n̂ esse corporis corpori et ani

mae.

Quaestio VIIII

Ex qua materia formatum fuerit corpus Adami

Mirandum divinae sapientiae opificium, corpus hu

manum Divus Ambrosius libro VI Exameron

numero [redacted] Cum autem illius partantia
n̄ solū ex dispositione, et unione animē cū ipso,
sed etiā ex formatione possit attendi; ideo de materia
ex qua formatū fuit protoparenti corpus inī
titurum sermonē. Circa qd̄ sciendū ē hic pre
cice n̄ quæri de facto cū ex 2 Genesi constet
Deū formasse homī ex limo terræ, sed tantū de
convenientia huius materiæ ad formationē, an scilicet
convenientius esset ex alia formari. Illi ita sit
» 2do Adami corpus convenientius formatū fuit
» ex materia elementari, quā ex celesti. 1o ita
probatur a Serafico Nro Dre Divo Bonaventura in 2o
dist. XVIII art. XX quæst. I.a homo
debuit formari, ita ut n̄ solū gauderet in
nē sed exercitationē. Ita habere debuit corpus, qd̄
nec dū vitæ sed etiā morti foret onoxiū; sed ad
hoc convenientius ponitur materia elementaris
quā celestis: 2o Ita S. ab eodē Sto qui ex ordo
homini ad creaturā inferiorē exigebat ipsius esse
ex materia elementari: 3o Ita S. Bonaventura: creaturæ cor
poreæ inferiores creatæ sunt, ut homini inservirent;
sed si ipse n̄ esset ex materia elementari nullū
opus habuisse obsequio creaturarū. ad

a capite pendeant ubi ê nervorum et spirituum origo,
animalium. Vis enim illa spiritui ê, sed facul-
tas ê impulsu producendi, quae Communicatur Crea-
turis a Deo, qui, et ipse licet sit spiritus mate-
rialia tamen Creat, et Corpora movet. Solos autem spi-
ritus animales non sufficere ad motum ex probabilibus
Constat. Sed ut ultimo respondeamus audiatur Car-
tesianus Legrand parte 3 articulo V: quamvis sit
dificile, quomodo spiritus in Corpus agat illud quae
moveat non tamen ita fieri ambigendum ê. Ipseque Car-
tesius parte 1a Epistola 62 fatetur, impossibile
esse demonstrare producere motum non esse corporis Corporum et ani-
me.

Questio VIIII

Ex qua materia formatus fuerit Corpus Adamis

Videndum divinae sapientiae opificium, Corpus hu-
manum Divus Ambrosius libro VI Examero[n]

Cum autem illius pertantia numero IIII
n̄ solu̧ ex dispositione, et unione animæ cu̧ ipso,
sed etiā ex formatione possit alendi; ideo & materia
ex quâ formatu̧ fuit protoparentis corpus ini-
titumus sermonē. Circa qd̄ secundu̧ ē hic prae-
cise n̄ quærit de facto cu̧ ex l. Genesis constet
Deu̧ formasse homī ex limo terræ, sed tantu̧ de
convenientia huius materiæ ad formatē, an silicet
congruentius esset ex alia formari. Ubi ita sit

„ Pr̄o Adami corpus convenientius formatu̧ fuit
„ ex materia elementari, quā ex celesti.

Illa ūcl. 2ᵒ ita
probatur a serafico Nr̄o Dr̄e Divo B.ra in 2ᵒ
Diñe XVIII ar: articulo XX quæ̃ne Iª tomo
debuit formari, ita ut n̄ solu̧ gaudere in lecto
ñ sed exercitiõe. Ita havere devuit corpus qd̄
nec Dy Vitæ sed etiā morti foret onorosu̧; sed ad
hoc convenientius ponitur materia elementaris
quā celesti: ergo. Rª S. ab eodē Stō Dre ordo
tunis ad creaturā inferiorē exigebat ipsu̧ esse
ex materia elementari: ergo. Rª S. ant: creaturæ cor-
porea inferiores creatæ sunt, ut hoī in serviunt;
sed si ipse n̄ esset ex materia elementari nullu̧
opus havuisse obsequiis creaturaru̧ ad

Consecutionem sui ultimi finis: ergo & sicque ab his Creaturis aufertur verus Beatitudinis genus quod homines mediante receperunt. pro°

quia ipsum requirebat ordo, quem havent ad Creaturas paritatem, nempe Angelus: ergo &. S. ant sicut enim facta ē una Creatura prope Deum, et in loco supremo, sic devuit fieri allia Creatura rationalis in loco infimo scilicet terra; sed et in hoc loco devuit constare maria Convenit ipsi: ergo ex illa; sed maria Celesti n̄ ē maria Conveniens terræ: ergo &. S. denique: hoc etiam conveniebat ordini, quem homo havet a Deo tanquam ad finem ultimum; Conveniens enim erat ut homo sub[ij]iceretur a Deo quatenus per hu[mili]tatem subiectionis acenderet unde Angelus per subli[mitat]is elationem Ceciderat, et Deus debuit havere Corpus Constitutum ex natura terra, ut nempe se ipsum terram, et pulverem reputans, Deo per omnia subiaceret.

Argúta solvuntur

Arguitur 1º maior essentia esset si Corpus

homini ex materia fieret Celesti: ergo contra S. ant: maior essentia est, quod novilioris formę novilior et maior essentia est; sed hoc ipso &c. ergo contra S. m: anima tua materia; sed hoc ipso &c. ergo contra S. m: anima rationalis est novilior forma; sed hoc ipso ipsi deveta novilior materia: ergo &c. Nunc sic, sed materia Celestis est novilior: ergo &c. Resp. quod novitas materię ... endi devet non precise ex natura ipsius materię, sed ex ordi ne, quę havent ad formam Cum autem Corpus huma num formatum fuit non solum, ut ab anima rationali vivifica retur, sed etiam ut ipsi inserviret ad vitę eternę pro merendę ad circo Congrua formatum fuit ex ipsa materia in qua posset exercere illas operationes quibus eterna beatitudo esset premium.

Arguitur 2º Convenien

tius fortasse Corpus homini ex illa materia Cum qua ... integram naturę faceret, sed hoc non esset Cum elementa ... corruptibili non posset ... ergo &c. S. m: materia quę est Corruptibili non potest integram naturam hanc Constituere; sed materia elementorum ita est: ergo contra S. M: Cum materia Corruptibili nequit anima rationali prestare omnes effectus, quos potest: ergo &c. S. ant: anima rationali potest prestare effectus perfectius vivificandi; sed materię Corruptibili perpectuo vi vificare non potest ergo &c. Ad argumentum respondeo: quod in materia quę ... alliciuntur formę Causa

eligi[r] duplex invenit[r] Conditio una, quæ per se eligitur, ut per eam materia sit conveniens ad recipiendam formam, et idonea, ut forma propriás ac tiones obire queat: altera vero; quæ per se non eligitur, sed quod eam priorem conditionem, ex necessitate materiæ naturaliter consequitur.

Hinc ad intentum Deus aptavit corpus humanæ animæ rationalis non quatenus erat corruptibile, sed quatenus poterat ipsi servire ad suas operationes obeundas ita quod corruptibilitas se habeat per accidens ad ipsam animam cui corpus aptatur, quia nimirum illa corruptio sequitur ex conditione materiæ non vero ex intentione agentis materiam ordinantis ad unionem eam cum tali forma. Valet exemplo: Artifex ad fabricandam serram eligit ferrum, quasi idoneam materiam ad id quæ scilicet duricies sua apta est ad secandum; quod autem dentes serræ possint hebetari, et rubigine affici hoc tantum sequitur ex necessitate materiæ.

Ad 3.[um] Corpus esset convenientius si minus aggravaret animam; sed ex materia celestium minus aggravaret; ergo &c. Dist.: esse convenientius ex ordine agentis nego; aliter transeat. Itaque: ex ordine agentis convenientius

ẽ perfectius, sed perfectius qd minus aggravat: ꝝ ꝰ Resp'
qd etiā si Corpus aggravet animā hoc ab ipso
ñ tolit perfectionē, qª hec devet atendi ex intentiõe
artificis supremi, Cujus autẽ intentio opificii Divini
in nulla allia materia, ut provatū ẽ facilius et.
Congruentius essēt qui posit, ideo licet materia
Celesti minus aggravaret quã elementaris ta-
men &c.ª

ꝝʳ. 3.º Deus potuit facere Corpus hu
manū ex materiā Perfectiori ꝝ &. D. Ant: ex materia per
fectiori atento fine nego ant, alliter omito ant: Pro:
sed atento fine: ꝝ &. P. ant: finis ẽ eterna beatitdo;
sed eterna beatitdoª Consequi potest sine materia ele
mentari ab hoĩe: ꝝ &. P. m: Angeli asecuti sunt
eternã beatitudinẽ absq tali beatitẽ: ꝝ admiti-
Resp.ʳ qd si arguꝰ provaret sequeretur, qd sicut
Angeli asecuti sunt beatitẽ absq materia tã Cele
sti, quã elementari sic homo. Resp. ter quãqd: ꝝ
in provatus in ꝰ vatum ẽ quare ex intentiõe Dei
hec materia eleũ sit Congruentior; itmo, ut
ait Tertulianus libro de resurreꝑtiõe Carnis Ca
pite 6. sic magis relusit agentis sapientia et
potentia.

Questio IX
Quo pacto melius explicari posit Comercium animæ, et Corporis?

Cum anima ralis, ut ex antecedentibus patet sit
Corporis forma, cumque ex se sit substantia completa
ad illud ordinata, mutuus est operationum ordo inter
animæ et Corpus, neque et si Corpus materiale nil agat
in animam spiritualem, nihilominus anima quæ Cor
pori præsidet, illud quo resistit motus afectiones
be Corporis ab externis objectis expressas percapit
Cartesius cumque suus teneret animam ordinatam esse ad Cor
pus tantum ex divina ordinatione, et mutuum ordinem
operationum esse ita a Deo prefixum, ut certa deter
minata quæ motione in Corporis sensibus excitan
tur, determinatas excitet Deus ideas in anima.
Sic ergo explicat Comercium inter animam et Cor
pus, ut videret est apud Cartesianos Malebranche dia
logo 4.° de metaphisica, et religione, et Cordemoi

in Dissertatione quarta de distinctione men
ti, et Corporis. Volfius in phisiologia Capi
te 4º dixit Commercium Corporis, et animę expli
cari per sistema armonię prestabilite ita ut explicatur per se
ae perceptiones, atque apetitiones in ipsa anima
et sensu motus in Corpore, quę per naturam animę
ipsi armonię sunt. Quum sistemati inventor
fuit Lebnitius. In hac igitur hipotesi, nec anima
in Corpus agit nec Corpus in animam, nec per
Dei assistentiam deseruit, sunt Consentaneę ope
rationes animę et Corporis. Anima enim vi sibi pro
pria produxit omnes suas perceptiones, et ape
titiones Continua serie, sed nec e caeter agit in
Corpus, Corpus alterum per viam mecanicam disposi
tionem ab impressione in organa sensoria facti prop
ter ex terminis obiectis actionem, motus suos ha
bet; quin usque menti aliquam efficiant. Unica
anima et Corpus iuxta hunc dicendi modum
sunt veluti duo Orologia armonica serie
operantia disposita. Ex hic reddunt rationem, Cur
perceptiones, apetitiones que in anima oriantur, et
Cur tale potius sint, quam alię; et est Contra

in anima respectu Corporis, neque per naturam animæ et Corporis fit ut omni perceptioni, et affectioni animæ Correspondeat motus Corporis. Deus enim ex armonia prestabilivit, qualenus Corpus vincit animæ, in quo existit Certus motus perceptionibus, et affectionibus animæ Convenientes, et talem fecit rerum materialium nexum, ut motus ipsi ad actus perducantur per Continuas in organa sensoria impressiones exterius factas.

Tertius amore [?]pre

„ aceptus sit Dicendum Commercium animæ, et Corporis neque

„ te explicatur per hipotesim Causarum ocasionalium,

„ nec per sistema armoniæ prestabilitæ, sed tantum

„ per intimam presentiam realem ipsius animæ toti Corpori

„ et realem animæ influxum in totum Corpus. Probatur quoad

1.m partem, et 1.º omnibus rationibus quibus implicantem esse Causas ocasionales reiecimus. 2.º sic: in ea hipotesi nulla redditur ratio ex parte animæ aut Corporis Cur hic, vel ille motus Corporis, hec vel illa animæ perceptio haveatur: ergo etc. Ant constat quia semper latet Causa ipsius mutui Comercii. Si enim recurrant Cartesiani ad Deum hoc indignum est philosopho Cum possit in rerum natura Causam querere Cum philosophus indignum est recta Cartesiani recurrere ad Vi[?] ter-

abstractricem, si Causa potest inveniri: ergo Simi-
liter. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

Videtur 2ª. pars:

illa perfecta Consonantia animę et Corporis abs-
que alliquo in flexo unius in allio nulla ratione
fingitur: ergo &. Ant: non quia Corpus, et anima sunt
tali natura quia ipsi abhorrent quod dicunt peripatetici
& naturis rerum. Dy ipsi recurrunt ad occultas
qualitates. Rursus: illud sistema non est idoneum
ad explicandum Comercii animę et Corporis quoniam
certo anima, et Corpus ad hunc possunt intelligi tam
quam intervalo disjuncta ita ut anima sit
Hispali Corpus vero Romę, ita animę sequerentur
easdem in anima perfectiones, et operationes, idemque
motus in Corpore evenirent: ergo &. Ite sequeretur Cor-
pore non existente easdem animę perceptiones et operationes
haberet, iidemque motibus ageretur Corpus anima
etiam non existente; sed totum hoc repugnat ergo &.

Videtur 3ª. audi-

endus Wolfius paragrafo 723: dicens ~ ~
~ ~ ~ ~ ~ localis presentia que per ideas
Confusas Cerebri tribuitur in animę non quadrare
et animę alli Corpori presentem intelligi non posse

, quam ipsi, aquo in modificationibus suis pendet.
n. enim est audiendus qua anima cum a corpore expeditur
longe ab illo divedit, et cum in caelo sunt animae
Sanctorum et animae damnatorum in gehenna non ne
presentes ibi sunt? unde qualiter dicitur animam
n. posset intelligi presentem, alicui corpori, seu ut spe-
ctat in Cerebro Vbolti? animat paragraphus 21. A
anima vi propria producere omnes perceptiones et
apetitiones independenter ab omni principio externo
et presentia idearum materialium in Cerebro
ad eas producendas nil prorsus confert ex quo
Concludit perceptiones, et apetitiones in anima eodem
quo nunc modo consequerentur etiamsi Corpus
n. existeret ergo anima in suis modificationibus ab ipso
Corpore n. pendet. &c.

Probatur 3.a Dicti pars: anima
havet virtutem activam qua Corpus valet movere, et
cum illo efficere sensationem: ergo illius commercium cum
Corpore proficiscitur realis activus influxus animae in Corpus.
P. ant: anima n. se havet mere passive ut ait
" Tullius: Sentit animus se moveri, quod cum sentit illud
" sentit se vi sua, n. aliena moveri. Confir-
matur 1.o anima quoad voluntatem libera est: ergo ha-
vet virtutem activam volendi: ergo et cogitandi sentiendi et ca

Phir hec Concia: ideo virtu resen hores =
hai Virtes n havet, quia n percipiuntur sed
hoc n obstante havet Virtg activa volendi: ro k
Confirmatur 2o anima havet virtg sedetermindi
rg et detendi modu Corporis.

Argumenta Solvuntur

rg r 1o influxu phicu anime in Corpus
adversatur: rg X. P. ant: ordo nare
ordini nare adversatur: rg X. P. ant: ordo nare
exigit eamdg quantg Virsary Virtg in toto uni
verso Conservari deveret, sed hoc n salvatur
Cum phicio influxu: rg X. P. Mi: ordo nare
exigit eadem sub hai manere: rg animi.
D. Mi: ordo nare exigit eadg sub hai ma
nere quo ad mareg permitto ant. quo ad forma

nego ant. Dtã: ergo quod ad marig: ergo quod ad-
quantitatem ~ ~ ~ ~ Resp. ad ar
gum quod non semper permanet in materia
eadem motu nec eadem quantitas motus sic oriri
potest sic maxima vis quaedam motrix quum sit
deribata ab illo Corpore.

Nulla enim ratione
demonstrat Dei motum oriri ex Corporum Conflictu,
et non ex virtute motrice Spiritum. ergo falsum est eandem
omnino quantitatem vivarum virium manere nec probatur exe
quotidie ge neranta. plo de rebus, nam si hec attendantur diversorum motus
adquirunt quo ad fin, et corrumpuntur diversi quum mo
tus ad quaerunt similes motus variantur in Cor
poribus, nec remanet eadem quantitas Dei debevant
probare Corpora non nisi a Corporibus moveri posse
unde statuatur quod vis motus non oritur, nec vari
atur nisi per Conflictum.

Arg. 2. Comercium animae
et Corporis satis explicatur dicendo esse occultum et ig-
notum: ergo et. S. Ant. vis attractiva magnetis satis
explicatur dicendo esse occulta: ergo a simili. Resp.
ad argum recentiores teneri ad solutionem, siquidem
illi negant qualitates occultas. Ipse enim absolutum a
nimae rationali concedit virtutem se determinandi,

et producit suas apetitiones, et perseptiones, et per eam vim redditur obtima ratio eorum efectuum; ita dicendum de vi motrice corporis per quam anima influere potest in corpus. Vis atractiva magnetis oculta dicitur, quia non protinus intuemur in esse magnetis vim illam, nec satis convincitur existentia eius de virtute, cum plures efectus illius ab extrinseco ori(ri) contendant.

Arg. 3.° in sistemate armoniae prestabilitae ex serie motuum in corpore ratio reddi potest cur perseptiones, et apetitiones in anima oriantur, et cur tales potius sint quam allie: ergo. Probatur ant: nulla extat apetitio, seu perseptio in anima, cui alliquis in serie motuum respondeat motus, et contra: ergo. Ad argumentum respondeo: quod cum nulla sit dependentia, nulla quoque connexio nec permodum ocationis inter perseptiones, et animae et motus corporis in sistemate armoniae prestabilitae ratio redditur connexionis inter se, in alia reditur ratio connexionis inter animam, et corpus, nisi quia est talis natura utriusque petitio principii. Dices: ex conformitate motuum inter lunam, et mare infertur connexio inter utrumque: ergo. Resp. admisa tali sententia quod tale connexio est influxus fisicus lunae in mare: unde in nostrum favorem.

Arg. 1° ex Barvadino plures actiones fi-
unt in Corpore, quae ab anima provenire neque
unt: arg. 2. P. ant: Dum dormimus, et pes aut ma
nus movetur talis motus ab anima non provenit:
arg. 2a P. ant: anima tunc nullam habet perceptionem
determinationem: arg. 3. P. ant: anima ratione tunc
intellectione volitione caret: sed aliquam determinationem non
habet: arg. 4. Ad argumentum supradictum: herrare Barvadino
animae negans aliquam determinationem ad motus scilicet
vegetativos, et sensitivos, et locomotivos, et si enim
dormiens ratiocinatione non utatur, non propter hoc efficit
ab infinite illius Corporis, quod sufficit ad alios effec
tus praestandos; unde ex hoc oritur potius moveri et
alia similia quae non requirunt reflexionem;
sed tantum principium vitae.

Quaestio X

An Pluris Catho
licus posit sine pia
culo defendere Co-
mertii armoniae presta
bilitatem

∴ Supposita, quæ dicta manent in antecedenti quæstione circa Sistema armoniæ prestavilite, ex quibus claret tale Sistema rarò esse divorum quià novicimè Morsio in suis notas apologeticis folio mihi 153 hic dicendi modus invaluit, non solùm inter Heredores, qui facile admitunt omne quod orthodoxæ veritati oponitur; sed etiam inter quosdam alliquos erruditos nostræ Hispaniæ, ideo quærimus in præsenti utrum Catolicus philosophus absque alliqua suspicione in fide tale Sistema defendere possit.

∴ Dico:

» philosophus Catolicus non potest sine piaculo defendere »
» Sistema armoniæ prestavilite. Sic laudatus Morsio »
» et ex nostris novimè Iosephus Ferrari, et Fortuna »
» de Brescia. Probatur 1.° Dico: ratione quod oponitur Sacræ »
» Scripturæ patribus nequit sine piaculo defendi; sed »
» ita est tale Sistema: ergo &.a Probatur minor asignando auctoritatem »
» Sacræ Scripturæ et Sanctorum Patrum: Iob Capite 21.° »
» ait: pepigit fedus cum oculis meis, ut nec Cogitarem »
» quidem de Virgine super quod dixit Sanctus Gre »
» gorius Papa Capite 21.° moralium: ut enim Cogitacio »
» nes Cordis Caste servare potuisset, fedus cum oculis »
» pepigit nec prius in Caute aussipisceret quod »
» postmodum in Vitu amare:: aut enim »

munda mens in Cogitatione servetur alaci
via Voluptati suę deprimendi sunt oculi
quasi quidā raptores adculpant

Itē Ecclesiasticus Capite 9.º averte faciem tuā
a Muliere Compta et nē circumspicias speciā alienā
propter speciē mulieris multi perierunt, et in eodē
Capite dixit: = Virginē nec despicias inde
cere suo, nec forte scandalicereris. Et Christus Dñus
Capite 5 mathei ait: qui Viderint mulierē ad Con
cupiscendā eā. iā mecatus ē in Corde suo super quod
ait Cornelius a lapide: Cū ergo ait: qui viderint
mulierē: significat visū ese origiñ Causā Concu
piscentię. Itē ex ebangelio Lucę Capite 31:
oculi illorū tenebantur, nec eū agnoscerent. Deinde
ex libro Genesis Constat: Vidit mulier, qd bonū ese
lignū ad vescendū, et tullit e fructu illius, et Co
medit, unde ait S.us Gregorius papa libro 21 mo
ra liū neque enim Eva lignum Contigise nisi pri
us in Corde Conspiceret.

Probatur
ex absurdis quę sequerentur, et 1.º si admittur
Cumā armonię idealiti favetur; hoc ē dicere in fide:
Probatur P. M: tale Cumā statuit animā nostrā eodē
modo percipere n̄ existē Corpore et mundo aspectavili ac si
existant, sed hoc ipso favet idealiti: ergo X.a

mundo percipere non existente corpore et mundo aspectabili, ac si existant, sed hoc ipso favet idealistis: ergo et ceteras maioris veritat(is) quam corpora nec ut causae occasionales concurrerent. P. M: si corpora non concurrent nec terminent ... nulla ... rationali ... sensus ad operationes animae nulla est rationalis ad probandam existentiam mundi aspectabilis; sed hoc est quod dicunt idealistae ergo etc. Maior patet quia sive mundus existat sive non anima nostra easdem perceptiones et appetitiones haberet.

... ergo nulla mala concupiscentia esset in anima ex illius unione cum carne: P. hoc nulla mala concupiscentia in est in anima propter unionem illius cum hoc corpore si corpore non existente easdem perceptiones haberet; ex suppositione quod corpus non operetur easdem perceptiones habere anima corpore non existente ergo etc. P. m.: quod ad alleg(atum) inducendum esset nihil confert idem valet sive illud existat non sive non; sed iuxta contrarios corpus nihil confert ad perceptionis animae: ergo etc. ... xit ... appetitiones in anima non esse praeter ... vilitas. D. ... quia ad hunc in convenit cum ipse dicat easdem fore mundo non existente

ex quo aliud absurdu' paru' fidei sequitur—
scilicet, qd in anima e,et pravę Cogitanes, quę
ad impudica desideria exitant et sic et si nullu'
extitisset Corpus, et potioru' eu' in statu innocen
tię. 2.do

Vitur rurus maserationes Carnis reiicie
ndę sunt, ut inutiles — admisso tali Cite;
sed hoc ē Otra doctrinę ecclesię: ergo X. S.M:
inutiles sunt atque a Deo reiiciendę maseratione
Carnis si eadę iniqua desideria havitura sit
mens illis maserabus positis ac havere si Caro
n afflictaretur; sed ita esset stante tali Cite
ergo X. S. m: eadę autę iniqua desideria ha
vitura ē mens nrā Cruciata Carnę, quas havet
Caro — suo genio relicta si tanta sit ipsius
mentis qd ad rerum perceptionēs apetitiones independentia
a Corpore, ut pationes porro iferant nil hoc negotio, sed
ita esent in tali Cite nq Corpore existente V n eadę po
ssines haveat anima: ergo Xa.

3.tio Denique probatur ex tali Cite sequi
tur humanas actiones liveras n esse. S. ideo hu
nas actiones libere esse, qa possent pro libito Volup
tatis determinari, sd stante tali Cite n possent: ergo Xa.

P. m. ad misos tali Cute homo esset ad omnes

motus corporeos determinabo. pg. t. P. ant.

in tali Cute omnes motus humani Corporis

fuiss. cum animi mecanismi: pg. t. ant. e. Con

traria. Antea sequitur a parte Cordis, et

intestinorum Cuius motu provenientes a meca

nismo variari non possunt pro voluntate libito. Ex

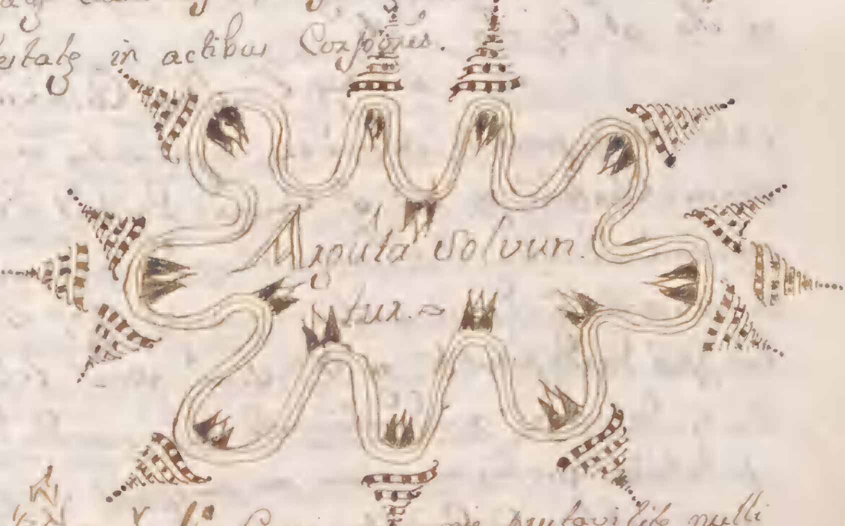
quo sequitur sancta monere Apostolus mortifi

cationes membrorum nullus quippe corporis motus, ad

quem Corpus nostrum per sese exclusive determi

natur, earum potest inde Cum anima non haveat po

testatem in actibus Corporis.

Arg. 1.o Cuma armonia praestavilita nulli

dommati oponitur: pg. t. P. ant: Cuma armonia prae

stavilita suponit existentiam animae, et Corporis hoc stan

te nulli dommati oponitur pg. ta. Provatur

minor: ideo oponeretur quia favet idealisti

Corporis existentiam negantibus, sed si supponit Corpo
rum existentiam illis non favet: ergo &c. Probatur minor: qui Corpo
rum existentiam supponit contradicit existentiam negan
tibus: ergo &c. Respondetur ad argumentum quod et si Systema
armoniae praestabilitae supponat Corporum existentiam,
ad huc favet idealistis quia cum asserat nullum
Corporum animae necessitatem haberent ad suas per
ceptiones, et apetitiones, relinquit ansam negan
tibus Corporum existentiam; quia cum Deus et natura
nil faciant frustra, et Corpus frustra ponere
tur ex supositione, quod idem efficeret anima si
ne illo ac cum illo

Objicitur 2°. Philosophus Catholicus

potest sine periculo defendere accidentia in
sensa Cartesii: ergo &c. Probatur Consequentia: ideo ante esse ve
rum, quia Ecclesia et si definivit accidentia manere
in sacramento non dixit qualia deberent esse, sed
hoc ipso dendi potest &c. ergo &c. Probatur minor: sicut Ecclesia
tantum definivit accidentia esse relinquendo di
putationi qualia ~~~~~~~~ essent sic si
~~ militer definivit animam esse in Corpore, non
quomodo esse: ergo &c. Respondetur ad argumentum, quod aliter
est discurrendum de accidentibus quae ex armonia
Ecclesia tantum sustinet ibi sub speciebus

manere Verum Corpus, et Verum Sanguinem Christi n̄ autem ~ ~ ~ ~ ~ ~ q̄d speties sint hic vel illo modo; in n̄rō enim Casu ut Constat ex Concilio Viennensi et Laterani ... Ecclesia definivit animā esse Corporis formā ~ ~ q̄d aliq̄ pugnat in armoniā in qua anima nullatenus ē forma Corporis.

... contra: R̄

Ideo possunt substineri accidentia in sensu Recentiorum, q̄a et si Ecclesia illa actualiter n̄ de... ... Ecclesia dixit ... animā esse formā n̄ explicavit ... Ecclesia n̄ reliquit ... R̄ ... ad replicā: Ecclesia n̄ reliquit ... locū disputandi Circa modū quo anima ē forma ita ut armonia praestabilita posit Ecclesiā ... Concilium ... salvari; Cū expresse dicat Concilium generale Viennense, ut habetur apud Clementinas titulo 1.° Capite 1.°: q̄d quisquis deinceps asserere,
" defendere, seu pertinaciter tenere presumpserit, q̄d
" anima rationalis, seu intellectiva n̄ sit forma Cor
" poris per se et essencialiter tanq̄ hereticus sit
" censendus. In Casu armoniā anima n̄ ē forma per se et essencialiter Cū sine Corpore posit habere eandē perceptionē, ac Cū illo: unde ac... cedit ...

Urg. 3.° ideo opinio armoniæ prestabilitæ n̄ posset defendi sine piaculo, q̄a arguit ineptiãs in Scriptura; sed hoc ē falsū: ergo &c. P.° m.: n̄ arguit ineptias &c in scriptura, q̄i textus a Supnati in provabus n̄ posunt ad literā inteligi; sed ita ē: ergo &c.ª P. m.: ille textus pepigit fedus cū oculis meis nequaquā ad literā ē intelligendus: ergo &c.ª P. ant.; inter facientē pactū, et illū cū quo facit pactū datur distinctio et Capacitas ad paciscendū; sed inter Job et oculos eiusdē n̄ dabatur illa distinctio et Capacitas. ergo &c.ª R. ad argum: textus Job eodē modo ac sonat intelligi debet, nec in hoc ē aliqua repugnantia; nā illud pactū n̄ ē actiuū ex parte utriusq̄; sed actiuū ex parte animæ, et passiuū ex parte oculorū.

Hoc evidet: quia ut ait D. Gregorius M.: de adventu Domini sermone 6: animus ē qui tribuit oculis videre, auditū auribus prestat. Unde dicit sāctus Job - pepigit fedus cū oculis meis, ē significare, q.d. ipsa anima se cū ipsa intendebat n̄ facere operan[do] mediantibus his instrumentis ne ait Cogitarent quidquā de Virgine, Et sic et

ex hoc vellent arguere quod tertius liberaliter non intelligibilia
si oculi non pascerentur. Cum deb. tenentur ad pro-
bandum, quod semel ad dictum pactum deveat in-
telligi actione. Propter quod quamquam concedamus, quod
non intelligitur ex vero pacto; sed tenentur ipsi fateri
deveniri verum pactum inter animam et oculos non
posset fieri, quia ipsi per se habent determina-
tionem determinatam.

Quaestio XI. Quomodo corpus aggravet animam et quo pacto eam in servitutem redigat.

Cum altissimus paulo minus ab angelis ho-
minem minoraverit, eumque constituerit super opera ma-
nuum suarum, merito dubitatur: quomodo anima rationalis
quae est in homine pars ita nobilior, ut per eam sit
capax adquirendi virtutem, et frui bonis Dei, aggra-
vetur a parte nobiliori, scilicet a corpore; con-
stat enim ex capite 9 sapientiae: Corpus quod
corrumpitur aggravat animam. Circa cuius resolutionem

dicendo venit. Cum nro Lirano super hunc locum
Corpus non agravat animam qua Corpus, sed quia
Corruptibile, quale factum fuit per pecatum etc. Vo. licet
ratione: Corpus qua Corpus non agravat animam, si
stante eadem Corporis natura animam non agravaret;
sed ita esset, namque perseverante statu inocentiae idem
esset Corpus, et nunc, nec tamen agravaret animam
namque in illo felici statu gauderet Cognitionem
non solum rerum naturalium, sed etiam super naturalium,
ut aiunt Sanctus Epifaneus in initio libri ad ver
Hugo sus Heresses, et libro 1.o de sacrati parte
6. Capite 12: namque et S. quo ad 2 partem ex
D. Augustino libro de pecatorum meritis, et remi
sione Capite 38 ubi ait: proinde infirmitate
menti congruit hec omnino infirmitas Corporis
nec fieret Caro Christi in similitudine Carnis pe
cati, nisi Caro esset in ista peccati Cuius pon
dere rationalis anime sic gravatur.

Item gravitas, que sentitur in anima est fa
tuitas, menti gebetudo animi levitas et indiscreta
agitatio in ordinatio amoris ad se ipsum et
infirmitas liberi arbitrii, sed hec omnia prove

niunt a corpore non qualenus corpus, quia si Adam perseverasset in spiri tualiter non sentiret
corpus tale gravitatis non causaret: ex 1°: quo ad
1m et 2m partem est D. Augustini ubi supra.
S. 3 ex eodem libro 2 ad Bonifacium dicente:
libertas quidem periit per peccatum, sed illa, quae
in paradiso fuit habendi plenam cum immortalitate jus
titiam: cum autem haec omnia animae in statu inno
centiae eligenti corpori esset unita non advenirent.

Tertio: Ad 2am tituli partem resolvimus: quod cor
pus per castigationem in servitutem animae redigitur,
per declinationem mali motus illicitos reprimendo.
Haec est communis cum Hugone super illud D. Pauli
Castigo corpus meum, et in servitutem redigo: et
S. sic corpus ante peccatum Adae subiiciebatur
animae ut servus obediens, postea vero per la
psum sua rebellione faciens inobediens est animae, cui
inservire debet; et sicut Dominus servum castigat
imponens ei laborem, et onera, et comprimendo
appetitus eius ita similiter facit anima, re
primit motus corporis tum per castigationem
externam, tum per internam mortificationem passionum
sensualium, ut corpus sic humilietur, et
animae ut debet inserviat.

[illegible] Capite 7°. ait: Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, et captivantem quæ est in membris meis. Et ad Galatas Capite 5°. Concupiscit et spiritus adversus carnem. Quo respecto diximus, quod lex illa membrorum est concupiscentia carnis, quæ ex carne in animam derivatur. Sic ex D. Augustino libro de peccatorum meritis et remissione quod in membris corporis mortis huius inobedienter movetur, totumque animum in se deiectum quasi attraheret, et nec cum exurgit nec cum mens voluerit conquiescit, hoc est malum peccati in quo nascitur omnis homo. Idem Sanctus Doctor

Quæstio XIIa.

Quænam sit lex illa membrorum de qua conquerebatur Divus Paulus.

125 Apostolus ad Romanos Cap.e 7 ait: Video alliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ: et Captivantem me in lege peccati, quæ ê in membris meis, et ad Galatas Cap.te 5.o Concupicit Caro adversus Spiritum, et Spiritus adversus Carnem. Quo Supposito dicimus; quod lex illa membrorum ê Concupiscentia Carnis, quæ ê Carne in animam derivatur. P.o ex Divo Augustino libro de peccatorum meritis, et remissione Cap.te 29.o quia in membris Corporis mortis hujus inobedienter movetur, totumque animum in se dejectum Conatur atrahere, et neque, Cum mens Voluerit exurgit, neque Cum mens Voluerit Conquiescit, hoc ê malum peccati, in quo nascitur omnis homo.

Idem Santus Doctor illa de Verbis ... ait ê inter Carnem, et Spiritum Coietatus, et discordantibus adversus se invicem quotidiana Congruentia ut non quæ Volumus ipsa faciamus, dum Spiritus Celestia et divina quærit Caro terrena, et secularia Concupiscit. Rursus ex Apostolo ad Galatas Capite quinto sic ê sor... Caro Concupiscit adversus Spiritum, et Spiritus adversus Carnem

ex quo textu sic efformatur ratio sicara con
cupiscit adversus spiritum ergo Concupiscentia
Carnis repugnat legi mentis. Contra sequitur:
qa repugnaret nil aliud ē, quam alliquid adver
sus aliud Concupiscit: sed Concupiscentia Car
nis quae ē in membris adversus spiritum
Concupiscit: ergo lex illa membrorum ē Concu
piscentia Carnis. etc.

Objectatur hoc ex Cassiano

Collatione 4a Cap. 11: Caro luxuriis ac levi
dine delectatur; spiritus nec ipsis naturali
bus desideriis adquiescit. illa Concupiscit sacia
ri somno repleri cibo; hic vigiliis, et jejuniis
ita saginatur, ut ne ad ipsum quidem necessa
rium vitae usum, somnum cuperet velit admitte
re. = Obiiciens Caro absque spiritu mortua ē ergo
illa Concupiscentia mala ñ ē Concupiscentia Carnis
et spiritus sed spiritus. R. qd in anima
datur pars superior et insitur illa quatenus
advocat se a sensibus atque ad superna
Deo auxiliante ascendit, et pars inferior qua
tenus anima unita Corpori adeo a sensibi
libus rebus afficitur Corporis que motibus com
movetur, ut in illorum abripiatur

ad honorē atq̃ ad rectanda iuxta rat. unde illa
mala oriuntur ex unione animae cum corpore, et idcirco
Concupiscentia Carnis experiatur.

Quaestio XIIII

An nrã Cognitio quandiu
in Corpore mortalia vivimus
ita a sensibus depen
deat ut ñ nisi sensi
bilia, et prout sensibiliter
perci piant.

Subtilis D. Magister pluribus in locis loq
er de Conditione nrã pro statu isto frequen
ter quidditatem statuit obiectum ipsius quia
autem sensibilem varijs potest accipi: ê Cundum
quod sensibile ab inde proprie, et formaliter qua
tenus per suam propriam speciem potest im
mediate sensus immutare aliud mediate, qua
tenus essentialiter Continetur in re per se sensi
bilis. Non quaerimus ratione cuius sit depen
dentia intellectus â sensibus, sed an intellectus

in alliquo Casu possit dum in hac Vita sumus
â sencibus in Cognitione n̄ dependere.

... ita

sit DD.º intelectus nequit dum in hac mortali Vita
sumus inteligere nisi sencivilia, et prout sencivi
lia; ita Atq omnes Cum suo Mro in 1. Dis tinctio
ne 15 questione 1.ª et in 2.º dinc 3.ª quesne 3.ª et
quo libeto 11 êque Contra N. Fardunaly par
te 2.ª mesicq articulo 2.º propre 2.ª P. 1.º autorita
te Divi Bernardi sermon sexto in Cantica
ibi numero 1.º distinguit intelectum Angelicum
an humany per hoc scilicet quod humanus in
digeat sencibus, angelicus verum zq Ra 2.º exphi
lopho 3.º de anima textu 38.º dicente: quod nece
se ê simul inteligendum phantasma alliquod
especulare, et nihil ê in intelectu quin prius fue
rit in sensu ex textu 39: qui n̄ sentit aliquid
utique nihil addicit, et atinget.

... atione lesso

Cerebro, et phantasia intus impeditur in operando
zq Ra Ai: experientia Constat. P. 2.º experien
tia pariter Constat quod quando Volumus â
lliqua obiecta matia Cognosere, et inteligere
formemus prius alliqua eorum idola mentalia.

et phantasiamur alliqua Corporalia similia iuxta nostrum modum Concipiendi ut Deum P. veluti Senem, angelum ut Iuvenem allatum, et sic de allijs: ergo etc. Consistur non potest phantasia aprehendere nisi: quod est sencivilis per sensus externos: ergo etc. Reco- liteque dicta manent in questione Dei diu ingeni- ti in loco ubi videvitis nulla est per ideas in inte- lectu nostro, quae vero adventia vero factia non sint

Ius. us

sus numquam intelectus potest spiritualia sub propria spetie percapere: ergo etc. P. ant. quantumcunque discurrat intelectus Circa hec sencivilia, numquam Comparare potest propriam spetiem Sub- stanciarum spiritualium ergo etc. P. ant: intelectus agens, quidquid altrahit aphantasmatibus abstrait; sed spiritualia non havent propria phantasmata: ergo etc. Deinde: non enim si duplex modus Cognoscendi Sub hac spiritualia unus per negationem, et remotionem allius per pocicionem, et atri- butionem, sed neutro modo posunt intelligi res spi- rituales nisi ut sencivilis: ergo etc. Min. Constat, vero asignent Doctores allios modos. P. min. 1o modo discurrimus Cum discurrendo per res Corporeas imperfectiones removemus, et hoc modo per sencivilia Cognoscemus: allio modo Cum atribui

rebus spiritualibus omnes perfectiones quae sunt in ipsis rebus in Corporibus. π°

4.° Cur Dicta N. Fatuitatis: iuxta ipsius parte 2.a metaphysicae sectione 3.a de memoria nullam sive sensibilis, sive insensibilis rei Cognitionem rite producere potest mens iuncta Corpori, nisi in certa in cerebro motio Contingat: ergo nulla res sive sensibilis sive spiritualis Cognoscere Valet nisi ut sensibilis sata. patet Consequentia: quia motio potentiae positive, seu sensori nequit fieri nisi ab objecto sensibili seu sensibili sato; sed iuxta fortunatos ad hoc ut intellectus Cognoscat requiritur motio in cerebro: ergo ab objecto sensibili &.a Confirmatur Dicta eiusdem iuxta ipsius propositione 3.a articuli 2.i humana mens indiget extrinseco Determinante ut unius potius quam alterius rei Cognitionem producat; sed tale extrinsecum determinans per sensum ingreditur: ergo vel est sensibile vel ut sensibile Cognoscitur.

ARGUTA SOLUUNTUR

Arg. 1º 2º primus D. S. ratio & P. an.:
S. D. in 1º dist. 3 quest. 3 ait qd licet intu
in 1ª intellect. sui dependeat a sensibus non vero
2ª R. Dnus N. S. tamq. velet qd intell. in 1ª
motione nil intelligat sine phantas. proprio, si
cut sensus in sensatione proprio non percipit obiectum
in 2ª vero posit alliquia intelligere sine tali phan
tamaste concurente tamq. alliquo allio simul
phantas., quale est idoly illud, qd formamus ex tn
gelo sub spetie suveni unde ad hoc senciatur
in 2ª motione dependeret ab aliquo sencivi
li.

Arg. 2. ex N. Fortunato si 2º
esset vera intu N.ª Cognoscere non potest veritas,
bonitatem, iusticiaq. cetera q. Virtutes; sed hec
taliq.: ratio est q. M. non aliq. intuendo lineamen
ta earu, v. Colores, aut quomodo sonent, aut qui
oleant, aut qui in ore sapiant, ut ait M. P.
Aug. libro 12 super genesim: ergo ta R. ad ar
guts Cog. divine mente immediate in se, et sen
cuiti mediante allio. licet enq. aqz Virtutes non sunt
sencivilis immediate in se sunt sensivilis sal
tz in allio. Hec doctrina est expleus fortunati
parte 2ª metaeq. articulo 1º propone 3ª ubi
ait: notione veritat., unitat., aliarumq. q. genus a...

butorum ex sensibilium cognitione videtur perspicuum. Et sic insignuat doctrina Gassendi. Contra Cartesius in confirmationem huius veritatis.

3º ex eodem: si tantum sensibilia et prout contra a nobis cognoscerentur nulla in nobis esset idea cui corporea imago in cerebro depicta non responderet; sed hoc est falsum: ergo etc. Probatur minor: Deum nequit exprimi per imaginem corpoream ergo etc. Antecedens constat: aliter antropomorphitae non errarent dicendo Deum esset corporeum cum Deum non possit concipi a nobis nisi per imaginem corpoream. Respondetur ex doctrina ipsius propria eiusdem articuli paragrapho 1º: ad Dei porro ideam quod spectat concipiendum est duplici modo Deum a nobis cognosci, propositionem et negationem.

... incipit per positionem Deum cum hoc illa tribuuntur praedicta, quae in nobis perfectionem ferunt, concipitur vero per negationem cum eas omnes imperfectiones ab illo removemus quasi in creaturis deprehendimus tota haec doctrina est fortunati haeretici attribuentes Deum corpus errarunt quia eodem modo Deum credebant in se qualis erat idea

Creaturarum. Nos vero diximus Deum longissime
distare a Creaturis esse sed qui aut ait tor
tenetur nulla res in sensibus immediate obser
vatur intra obiectum quia mens est Corpori unita
ideo per speciem sensibilem et ut sensibilem debet
Cognosci. Si enim vult S. fortunatus quod res entitative
tantum in sensibili cognoscitur ab intra hoc mini
me negamus quo modo in repraesentando sensibili
vetur. Ad argumentum 4. intra alter in rebus spiritualibus
Cognoscendi non dependet pro hoc statu a sensi
bus: ergo X. S. art. Vili valet spirituale, et statui
Deus curet contendo nullo phantasmate interveniente
te: ergo 1a. Art. ex D. N. S.ii in quarto distincti
15 quaestione 2a. R. ad argumentum: quod in raptu
intervenit aliquid phantasma valde remissum,
et quasi imperceptibile actibus Corporis tamen ab
et quasi imperceptibile actibus Corporis tamen ab
stracta, neque ut ait S. Greg. Nazianzenus ora
tione theologica impossibile est mentem, quantum
vis se quam fere Corporea ad sublimem con
templationem erigat, sensum Comitantia destituere
Et si permittatur, aliquando aliquis Sanctus in statu
absque phantasmate hoc non evenit secundum leges ordinarias
ut in praesenti loquimur.
Ad argumentum 6. sub hac

pro statu ipso potest imprimere speciem propriam
&c. Sed ant: phantasia haveat virtutem eliciendi
ex accidentibus sensatis species aliorum non sensatorum
&c intellectus haverit virtutem cognoscendi substantiam per
speciem non sensatam. Discrimen sequitur apparens. Confirmatur
1°. Substantia imprimit substantiam propriam in intellectu an
gelico: &c et in nostro. Confirmatur 2°. animus sectat
cognosci per propriam substantiam: &c &c. Confirmatur
3°. ex D. Augustino 9 de trinitate dicente: animus
se ipsum per semetipsum cognoscit quoniam est
in corporea.

Dist. resp. Neg. antecedentem respondeo ex dictis inquirimus
de dei substantia pro statu non esset cognoscibilis
nisi per accidentia. Paritas assumpta est falsa, nec
phantasia potest havere speciem quae non sensibiliter
tur a sensu externo, nec intellectus speciem substantiae quae
non sit ex accidentibus educta. Ad 1m Confirmationem
sufficit pro disparitate intellectus non esse coniunctum
sensibus, non vero intellectus angelicus. Ad 2m
Confirmationem respondetur cum Doctore in 1° dist. 3a quaestione
7. animum non esse aptum pro hoc statu sufficien
ter praesente praesentia obiectiva, sed tantum ex
citativa quare omnino indiget speciebus alte
rius. Constituit doctrinam valde affirmativam. Sed for
tunatus loco citato corollario septimo.

Ad ultimam Confirmationem dicitur: D. Augustinum in hoc
secutum esse Platonem, qui in alcibiade dicebat
animam se ipsam perfectius intelligere. A

ergo 6°

verum ē substantia Cognoscit sub ratione talis:
ergo & S. ant: verum ē substantia definiri sub ra
tione substantiae: ergo & ra. D. ant: substantia defini
ri sub ratione Communi Concedo ant; propria expro
prii nego ant: Itaa definitur ut ab accuden
te distincta, sed ab accidente distinguitur seclusa ra
tiones proprias expressas & [illegible] 1°. curta Phiphy
substantia ē prius Cognitione accidentium & Confir
tur 2°. negata definitione propria substantiae omne
Conclusa periret: ergo & S. ant: Conclusa per pro-
prias Causas, et immediatas, et definitio
ē medium demonstrationis: ergo ra.

A

d argumentum

dicitur: quod conceptus quos de substantiis pro statu
isto havemus, nullus ē proprius ex propriis. Defini
tio autem substantiae dicitur Vera, et propria qua
tenus nec falsitatem Continet, nec alteri Convenit. Ab
utantur: quod substantia pro statu isto Cognoscitur
per Conceptus proprios ex Communibus, et per hoc
ab accidenti distinguitur. Ad 1m Confirmationem

dicitur Cy Dr. subtq dici prior accidente ——
quantq ê se, quatenus illi n̄ repugnat Cogno
sci et definiri sine accidente; at n̄ ita quo ad nos,
qui n̄ percipimus aliqd pro statu ipso nisi sen
sibus mediis. Ad 2. Confirmq dicitur: praefatam
definitionq sufficientq esse ad Cientiq, quq nos
havere possumus pro hac Vita.

Questio XIIII

An humana mens Deo unita semper sit actus Cogitans.

Ille phiphus qui Corpus in extensione Constituit,
animq dixit semper Cogitare: ait enq numero
8° pmq parti principiorq Solq Cogitationq ad
nq naq pertinere, Consequenter ad hoc ait nu
mero 9: Cogitationis nomine intelligo illa omnia, quq
nobis Consciis in nobis fiunt, quatenus eorq in no
bis Conscientia ê; atque ita n̄ modo intelligere,
velle, imaginari, sed etiq sentire idq ê ac Co
gitare. unde asserit infantes in utero materno

semper Cogitare. N. fortè & Veritas ait: nec hoc nec Contrarium posit demonstrari. Nos autem cum nrô ferrari hanc stabimus Pm̃ humana mens Corpori unita n̄ ê semper actu Cogitans.

Obr. 1° Pº pueri in utero matris, et homines letargico sopore opressi nullas havent Cogitationes: ergo &a. P. ant. Si haverent aliquas recordarentur aliquando illarum Cogitationum; sed nullus hucusque recordatus ê de Cogitationibus quas havuit in utero matris: ergo &a. Resp. Cartesius mirum n̄ esse, quod n̄ recordemur Cogitationum, quas mens havuit in utero matris vel in letargico cum ne quidem recordemur plurimarum, quas tamen scimus havuisse, dum essemus adulti saniet vigilantes. Ad recordationem enim Cogitationum, quas mens havuit quando Corpori est Conjuncta requiritur, ut quædam ipsarum vestigia Cerebro impressa sint; quod autem mirum si Cerebrum pueri letargici vestigiis ipsis recipiendis ineptum sit.

hec responsio plures Continet dificultates. 1a mens per letargicum uti Cerebro n̄ potest: ergo si hoc n̄ obstante Cogitet erunt Cogitationes letargici omnium perfectissimæ, purissimæ, et clarissimæ, quia tunc se havet

Viri mens sicut in statu separationis a Deo ipsi beate fruet. Alliter inilo quomodo Cogitationes quae omnino in Corpore sunt, quae extensione figura Colore, et Cetera Carent imprimi possunt in Cerebro? explicet enim Cartius quid sit illud vestigium quomodo imprimatur cum sit in Corporeum, quomodo maneat?

Rursus Ista responsione arguo Cartius petit principium si alliter non demonstret infantes Cogitare nisi quia est animae essentia, hoc enim negamus sicut et provatione, quam ad hoc attulit de essentia Corporis in extensione. Item Cartius tantum Concedit pueris in utero matris Cogitationes frigoris Coloris, et negat ideas Dei, et principiorum sed in hoc dicit repugnans: nam 2a P. m. triam idearum genera distinguit Cartius: adventitias, quas per sensus adquirimus factitias, quas videlicet per discursum mens adquirit, et ingenitas cuius modi sunt Dei animae principiorum 2a quis non videt inconsequentia, Cum Concedat pueris in utero matris primas ideas, et neget ultimas, quae sedi eiusdem Docnae semper illis praesentes.

Deinde Ista Cartius ipse dixit neminem Cogitare quin perceptionem se Cogitare

oriat, ita ut ex hac reflexione memoria nobis efficiatur, sed non assignat rationem quare pueri non reminiscantur: ergo &c.ª Nec obstat dicere in fantis cerebrum in utero matris esset ineptum non obstat in quam quia Cartesius docet in Epistola 4.ª 1.æ partis memoriam intellectualem in nobis minime que defendere a cerebro, et licet Cartesius hanc memoriam pue ris denegat dum existunt in utero matris id tamen nullatenus probat.

Similiter impugnatur Cartesius quia fingit se corpore ipse ut animam cognoscat naturam et sensibus destitutum, unde animam essentiam non ut cun que in cogitatione constituit, sed in cogitatione quæ a sensi bus non pendeat, sed quæ iuxta ipsum inest pueris pendet a sensibus, quia est cogitatio frigoris &c.ª ergo licet essentia animæ consisteret in cogitatione, non sequitur, quod pueri in utero matris cogitent, quia alia est cogitatio, quæ iuxta ipsum de essen tia animæ, alia, quam havent pueri, quod cogita tiones quas pueri haverent in utero matris non haveantur, per puram intellectionem patet ex eo quod sit sentire, et iuxta Augustinum non senti mus rationem, sed aut vivu &c.ª

Tertio. Stante Cartesii sententia de essentia animæ ratione

in qua sitit tota quiitio subitio menti apropia operatione n̄ distinguerentur: sed hoc implicat quia propriū ē solius dei. M. constat, quia nulla res a sua esentia distinguitur. Itē ideo iuxta Cartium esentia animę in cogitatione sita ē quia vallet hec consecuā: ego cogito: ergo sum, sed admiso, qd talis consecuā n̄ sit absurda mali infert esentiam animę in cogitatione sitā esse: ergo &a. P. mā: sicut valet ego cogito ego sum: simili modo vallet ego mandu co ego sum, sed tamē n̄ licet inferre ergo mandu care ē mea esentia: ergo &a.

Dicit Cartius quod in manducatione n̄ ē sita nostra esentia quia aliqdo n̄ manducamus; atamem semper sumus cogitantes. Contra Cartius committit circulū, ait enī esentiam animę esse cogitare, qā semper cogitat, et quare semper cogitat quia ē esentia animę. Denique cū inequalis sit hominum cogitatio intra eamdē spe tiem duvitatur esentiarū varietas, qd implicat. Pro coronide vero stante hac sentā Cartii ruuit to ta philā qā sicut explicatur animę nāra philicē per hoc, qd cogitet, ita similiter omnes nārē pactus vel dicē explicabuntur, sic q dicitr esentiā ignis ē qd actu cremet nāra lapidici, ut actu cadat, nāra ai mi ut actu videat.

ARGUTA SOLVUNTUR

Ad 1.um 1.o animus non potest esse sine illo quod diversificat illum a corpore, sed actualis cogitatio illum a corpore diversificat: ergo. Resp. neg. ma. subst. dividitur in extensam et cogitantem: neg. resp. ant. in eo adequate divisa dicitur substantia in quo verificatur quod unum membrum cum alio non eo incidat, sed extensio et cogitatio non eo incidunt neg. resp. R.1 quod non omne quod diversificat est inseparabile a diversificato, quia aliud est esse diversum per aliquid, aliud esse indesinenter ab ipsa re, patet hoc homo albus distinguitur per albedinem a nigro, et tamen albedo cum homine non identificat, nec alia de causa nisi quia albedo non est principium praecise diversificandi nam ipsa ablata, et nigredine posita per ipsam homo distinguitur a nigro. Ad 2.um

Divisio substantiae quae in extensam cogitantem est primaria non secundaria, et accidentalis; sin minus essentialis et essentialis, sed secundaria, et accidentalis; sin minus essentialiter divideretur semper esset per ordinem ad aliqua essentialiter ... accidunt: multiplicis actus secundi formales, quae quibus accidunt. ... dicit quod corpus constituitur per esse visum, et deorsum, levis corpus divisum ingravesceret leve haberet potius ...

ad esse sensus et esse decursu; et n̄ aliâ ratione nisi quia aliquid potest esse sine illo ubi ad quod habet potentiam; Cum autem ut probatum manet in physica generali Corpus possit sine extensione, et hic probavimus animam posse se sine Cogitatione; ideo substantia n̄ bene dividitur &a.

Arg. 2o. inter materiam et animam datur distinctio; sed hoc ipso anima requirit esse sine actuali Cogitatione ergo &a. Prob. min. distinctio quae datur inter materiam, et animam est quod illa sit potentia, haec vero actus; sed hoc ipso &a.: ergo &a. Prob. min. si anima est actus: ergo semper est in actu; sed actus proprius ipsius est cogitare: ergo &a. R. quod anima a materia sufficienter distinguitur per hoc quod sit actus sua materia vero nullo modo sit actus. Anima enim est actus sive perfectio in actu primo hoc est natura perfectiva corporis aut cogitare, sicut secundo ipsius comparata, sed n̄ ita ordinata ad cogitationem, ut nunquam sine illa possit stare.

Arg. 3o. taliter anima est actus ut semper debeat cogitare dum est in corpore: ergo &a. Prob. ant. taliter est actus semper debeat vivere, et vivificare corpus: ergo &a. P. Conseq.: n̄ minus anima est actus in una linea, ac in altera, sed in linea vivendi semper est in actu: ergo &a. R. quia actus est alius proveniens a causa efficienti, alius proveniens a causa formali. actus a causa efficienti potest causare sine illo, si actus

generationi et volitioni &c, quia plures est causa absque effectu et tunc in potentia ad illud causandi. Actus causae formalis de quo loquimur est inseparabilis ab ipsa forma, quia nihil aliud est quam ipsa communicata subiecto capaci.

Tunc est ad intentum actus vivificandi corpus provenit ab anima in genere causae formalis quia tantum est ipsa communicata corpori quod capax tali actus, sicque nunquam potest esse in corpore absque tali actu, actus vero cogitandi provenit ab anima in genere causae efficientis, unde anima potest illum havere vel non. Dicimus quod est forma communicata subiecto capaci quia etsi intellectio et volitio, quae sunt formales, evidenter subiectum ingens et volens ponatur in lapide, lapis non erit ingens et volens, non alia de causa nisi quia non est subiectum capax. Ratio si corpus est capax cogitandi semper erit in actu cogitans. Respondeo quod ad cogitandum requiritur aliud quam capacitas corporis quia cum proveniat ab intellectu partialiter genere efficienti, alia causa non concurrens non sequitur actus cogitationis.

Arguitur et potest esse replicam antis cui nihil deficit ad causandum si est causa naturalis semper est in actu, sed intellectus nihil deficit ad cogitationem dum est in corpore et est causa naturalis: ergo &c. Probatur minor: quod ad 1am partem et obiectum nihil deficit cui non deest facultas cogitandi

ad actualem cogitationem; seu initio dum in corpo-
re cæpit cogitare dum deficit facultas cogitandi nec
objectum: ergo &c.a P. m: angelus dum cogitare cæpit nihil
deest, ut semper haveat presens objectum: ergo R. disparitate
esse: quod angelus, ut pote independens a materia
sencibus objectum haveat in ipso intuitu presens; anima
vero cum in statu ipso dependeat a sencibus, ita ut
non possit cogitare nisi objectum preveniatur ab ipsis ideo
si non est propositum non cogitat.

Argumentum 6.o lux semper
lucet substantia semper est per se: ergo &c.a P. Conhâ:
non minus est proprium luci lucere quam animæ cogitare,
sed lux semper lucet: ergo &c.a R. ex dictis cogitationes
provenire ab anima in genere causæ efficientis
ideoque sine illa anima stare potest, alia vero quæ
assignantur proveniunt ab illis rebus in genere causæ
formalis. Ubi advertendum quod etiam si vivificare animæ
conveniat in genere causæ formalis non propter hoc anima
per hunc actum sedum constituimus.

Argumentum 6.o ex
Fortunato: ideo anima non esse semper actu cogitans
quia postea non recordamur, sed hæc ratio non provat
ergo &c.a P. m: dum cogitamus aliquando obliviscimur
cogitationes preteritas: ergo illa ratio non provat.

Confirmatⁿᵉ anima esset otiosa: ij xᵃ. Rᵈ. nos nⁿ arguere ex alliquo casu particulari, ut aponit ipse Fortunatus; sed ex experientia generali, quę nos posset. nullus hucusque recordatus fuisse cogitionum habitarum, dum erat in utero matris vel letargo pressi. Cum autem ex allia parte nⁿ provetur, ideo xᵃ. Ad Confirmationę animę nunquę esse otiosę quia Corpus vivificat.

Questio XVᵃ

An Angeli tã boni quam mali possint immutare hominis sensus.

Vᵒ. Vᵒ. quęrit questio 1ᵒ an Angeli tam boni quam mali possint immutare bonis sensus ita ut admittant illorum nalem operationę v. absolute v. saltem partem vita ut elevent sensus ad plusquam extenditur ipsa vita ut elevent sensus ad plusquam extenditur corum spheram 2ᵒ quomodo Angeli hoc faciant suppo-nimus hic nⁿ loqui de iis quę Angeli possunt, ut instrumenta vultus Dei sed tantum de illis rebus quę claudunt sub nali eorum virtute. His breviter

" praelibati sit DD.º Angeli tam boni, quam mali
" intra propria sensuum sfera possunt naturaliter
" illos immutare vel eorum structura laedendo vel inter
" ponendo medium vel modo simili. Probo.

Probatur DD.º ratione
non est negandum Angelis, quod causis inferioribus con
ceditur; sed inter causas naturales plures dantur, quae
possunt immutare sensus: ergo. Probatur 2.a P.a m.: ipsi vapo
res sic immutant sensus ut phantasia praecipue
eas species, quae dicunt alliquam cogitatione cum
humore praedomine frequenter habet. Neque Angeli
mali possunt causare infirmitates: ergo. Probatur 2.a An-
constat ex agitatione quam refert Scriptura 1.º re
gum Capite 18 de Saule rege. Et Lucae 18 mulier
habens spiritum infirmitatis annis 18, quae erat incli
nata, nec poterat sursum respicere, quia ut ait textus
hic Satanas ligave Probo.

Probatur tertia quoad 2.m partem
quod sensatio fiat perfecte vel imperfecte modo consistit
ut infra videbitur in eo quod organa sint bene
disposita, et fibrae expeditiores. Sed Angeli tam boni
quam mali sciunt modum disponendi et indispo
nendi organa, et fibras: ergo. Probatur 2.a Consultur: demo
nes possunt causare epilepticas vulsiones, ac para
lisim, sed in his sensus immutantur: ergo. Probatur 2.a

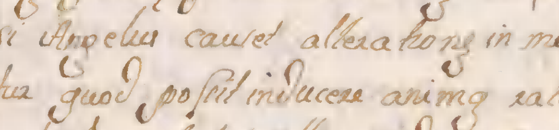
demones possunt. Tandem causare possunt cecitatem
adducendo humores ad oculos, et surditatem indu-
cere eodem modo in spiritibus, qui omnium actionum
naturae proximum sunt instrumentum dissipare vel corrum-
pere. Deinde nulla datur ratio cur non possit im-
mutare hominis sensus obiiciendo sensibilia non talia.
Alia circa hoc in sequentibus patebit.

ARGUTA SOLUUNTUR.

Arguitur 1º: Angeli tam boni quam mali nullam
havent per potentiam cum sensibus. Probatur antecedens: Ange-
li tam boni quam mali sunt spirituales, sensus
vero mali: ergo. 2ª Probatur consequentia: potentia sensibilis
et obiectum spirituale nullam havent proportionem
ergo. 2ª Respondetur quod proportio potest considerari en-
titative, et subiective. Entitative est quae eiusdem
naturae ratio in utroque requiritur, ut inter duo
entia eiusdem speciei. Subiective est quando licet
eamdem naturam non haveant tamen unum alteri
subditur. Angeli non havent proportionem entitativam
sed tamen illam havent quoad subiectum quia res

materiales, et sensibiles substantiae sunt virtuti spi ritibus. Paritas non valet quia obiectum spiritua le est superior respectu potentiae materialis.

in mutare sensus per alterationem humorum et indis positionem organorum Angelo non concederetur: ergo &c. Probatur antecedens: si Angelo concederetur invertere terram etiam illi concederetur hominem mortuum ad vitam revocare; sed hoc non: ergo &c. Probatur Minor: si potest in disponere organicinem illam potest reparare, sed reparata organicatione homo redit ad vitam: ergo &c. Respondeo male inferri quia non sequitur homo valet destruere domum ergo et precise per hoc valet illam edificare. Etiam si Angelus causet alterationem in membris non sequitur quod possit inducere animam rationalem, quia haec non est in potestate illius, sed tantum in potestate creatoris imo nec reparare naturam quo ad totum suum esse organicum, quia hoc miraculum reservatum est Divinae omnipotentiae, quae eam condidit. Angelus enim tantum potest aplicare activa passivis, per quod non datur redintegratio perfecta, quae debet fieri ab autore naturae.

Questio XVI:

An inmuta- dis bonis dentbus intus eius nesariy inteligat quod qui ipsi chiice et sub rane qua chiiit

Cum nihil sit intu qui prius fuerit in senu. Quritur: an ex supolne, qd angelus sive bonus sive malus im mutaret homi senuntes talis homis velig poret inteligere, quod qd divi ob ritur et sub rane qua obnatur; V an poit intiger ug aliter ac proponunt. Circa qd ê supodus. Causa qd Caiuç alliy sunt nales alliy liuu. Causa nalis tale Colecnç havel Ca efectu, ut devite u- naliî tale Colecnç havel Ca efectu. Causa bero libera ipliati agil quanty potest. Causa bero libera, et si aplicetur tanty facit qd vult. Sive ehq ê opus qd ut ex antebeu patet, intu sive Cognarcat espiritua seu matia, tanty per

per species sensibiles valet percipere illa quae Cum per sensus externos deprehendi debeant, et isti tantum sensibilia attingant: idem sit, quod nec substantiam, nec accidens, spiritualia possit percipere per species proprias.

Ad quod instat: Homo in mortali homine sensus intellectivus non potest intelligere nisi quod ipsi obiicitur, et sub ratione qua obiicitur. Ratio: nihil est in intellectu quin prius fuerit in sensu: ergo &c.a Antecedens Constat ex dictis contra fortis. Probatur consequentia ex eo quod nihil sit in intellectu, qui prius fuerit in sensu, probatur quod intellectus non possit percipere pro statu isto nisi sensibilia et ut sensibilia: ergo &c.a Probatur consequentia sicut simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis sed ita simpliciter intellectus dependet a sensibus ut non nisi sentiat, et ut sentiat percipiat: ergo &c. Confirmatur: in sententia probabiliori voluntas nequit velle nisi quod proponitur ab intellectu, et modo quo proponitur: ergo &c. Consequentia sequitur quia non minus dependet intellectus pro statu isto a sensibus quam voluntas ab intellectu.

Caeterum &c. Aliter confirmatur: quia alicuius sensus non potest ferre iudicium rerum pertinentium ad illud: ergo &c.a Antecedens patet: nam caecus et surdus a nativitate nullum habet ideam de Colo

nis de armonica consonantia: P.t conta sequitur carentia sensationis ad cognitionem, ita immutatio sensationis ad talem cognitionem; sed sensatione carente nullam habet cognitionem: ergo &.a De hinc: Si intellectus cognosceret aliter ac ipsi propinque: si intellectus cognosceret aliter ac ipsi proprium esse, vel per species antecedenti, vel similiter esse vel per species antecedentis, vel per ideas ingenitas non per ipsas: ergo per illas; sed ille deberet moveri ab aliquo extrinseco, et hoc tamen deberet per sensus immutatos: ergo &.

~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

ARGVTA SOLVVNTVR

Ad 2.m ergo 1.o intellectus potest intelligere per species, quae non recipiantur a sensibus immutatis: ergo &. Probatur antecedens: intellectus potest intelligere per species, quas antecedenter habebat: ergo &. Probatur antecedens: per immutationem sensuum non auferuntur species ab intellectu; sed hoc ipso per ipsas intelligere valet: ergo &. R.x hoc ipso per ipsas intelligere valet: ergo &. Respondetur ad hoc quod et si intellectus habeat in se species tamen ad hoc ut per illas intelligat requiritur, quod aliqua causa et ipsi obiiciatur ad supplendam vicem obiecti; cum autem talis excitatio mediantibus sensibus fieri debeant quia ab aliquo extrinseco debet moveri intellectus, ut agat, neque cum sit causa

naturali est indiferens indiferentiâ Vi-
tuli, quæ indiferentiâ Consistit ~ ~ ~
in eo qd. n. sit potius determinatû ad unã speciê
quã ad aliã; ideo requirit excitatione aten-
tiu; Cu autê ipsi suponantur inmutati motiô
ne potentiæ eo modo, ac sunt facient.
Contra 2°.
ideo intus devet percipere quod qd. proponitur aten-
tiu inmutati, et eo modo ac propositur, qâ depen-
det atentuû; sed hæc ratio n. provat: ergo. P. m.
tuit voluntas dependet ab intus tamen inventa scolitas
potest velle aliter ac ab intu proponitur: ergo idem.
Contrâ sequitur aparite. R. qd. ideo ista tales
scolitas voluntas potest velle aliter ac ab intu
proponitur, qâ Cu sit libera libertate tam Con
trarietatis quæ ê ad amorê, et odiû respectu eius
dem obiecti, quæ Contradictionis quæ ê ad ponendû
V omitendû actû: ideo et si intus proponat obtû
ut apetivile, voluntas potest ponere odiû, qâ
Domina suorû actuû; n. sic intus, ut pote Cau
sa nâlis n. havet talê livertatê et dominiû
Contra 3°. amiso sensu potest ad huc
intus facere iudicium de obtô ystius per spe
ties antea havitas: ergo & P. ant: sicut amiso sensu
non amitun tur species, ita ~ ~ ~ ~ ~

ita inmutato n̄ in mutanti; sed amisso sensu ad
hunc intus potest facere utrumq: ergo &c. Rx: quod
amisso aliquo sensu species illius remanentes in
fantasia possunt per alium sensum moveri, et excitare
intellectum ad cognitionem illarum. Sed ne in
equivoco laboremus hic n̄ solum loquitur de in mu-
tione sensuum externorum, sed etiam sensus com-
muni, seu fantasiæ: unde hec in mutata in lu-
nequit accipere species nisi in mutatas sicut si-
cut lingua amissa nullas reciperet species.

Questio XVIII
An intus possit discernere, et an bienem ita propositum verum vel falsum sit

Nota ex suppositione quod Angelus sive bonus sive ma-
lus vel falsum sit; inmutaret hominis sensus proponendo
illi obiecta fictitia, ut vera, et realia querit questio an
sit in potestate intus discernere an reale vel fictum
sit. Circa quod breviter dicimus si humana mente pro-
ponatur obiectum, ita ut pro illo tunc omnes sensus sen-
sint n̄ potest discernere, an verum, et reale, an solum

aparere sit, Iter D.º ex precentibus sequitur, qui
cum pro hoc statu modus efficiendi intellectionem
sit, quod ingrediatur species per sensus externos
ex quibus deducitur ad fantasiam, et ex hinc ad in
tellectus si sensus per quos transeunt sunt in mutati quo-
modo intellectus discernet? Tertio

Dices: qui somniat po
test discernere alliquando inter verum, et falsum
ergo &c.ª R. quod qui somniat vel taler, potest omni-
um havere, ut imperfecte dormiat, et tunc discerne
re vallet licet alliqua confusione, vita ut perfec
te dormiat, et tunc discernere nequit valliter, et cer
tius, qui dormit, discernit verum a falso contingenter
et phantastice non vero realiter, et intellective, quia
cum in ipsa plures sint species aglomeratae alli-
quando inter somniandum excitatur illarum a-
lliqua, que in se habit alliquam veritatem, et
tunc datur illa discernere in somniis.

Dices taliter: et si oculus fallatur in iud. spatii intu
discernere illos colores non esse veros sed fictitios, et a
parentes: resp. A.a R.e quod diversimodo se habet in hoc casu in lus
qa et si unus e falatur per alios sensus posunt in
gredi spetie veras, ideo indirecte formare vallet Ca
ca colores iudi, Cetery vo suponit quod omnes sen
sus sint mutati; Dices ultimo: qui dormit postea vi
gilans decernit esse falsum quod somniavit: resp. A. R.e non
non diere quod serant senty in mutationes in tus negit
iudicare de Veritate, v falsitate, sed tandem dum sensus in
mutationi subiacet.

Questio XVIII:am, et quo
pacto possit Angelus ho
minem in actum eleva
re, et illis quoque a se suos
aperire

Vta ― aut Clarius Resolvatur Supponendum est ex
Doctrina Theologorum 1.a Omne quod materia rerum capaca
lium obedit angelis tam bonis, quam malis sic
Divus Augustinus questio 11.a articulo 2.o et 3.o

etiã ē sciendũ qd in demonibus nãlia manserunt in sua primã perfectione et robore: sic Devus Dionisius Capite 4º de divinis nominibus. Stat ita veraciter probatis: sit 1ª. Angeli tã boni quã mali, per nãlē vi[r]tutē poterant hominē in aerē elevare, et illũ quocumque vellent asportare. P. 1º. 1ª. ex Sacra scriptura et 1º. a boni angeli ex illo Danielis 14º, ubi dicitur angelum apprehendisse Capite Capillis [illegible] abacuch, et ex iudea duxit in Babilonē in modico temporis spatiò et iterum in[de] reduxit.

Ttº 2º.

Probatur ex eadem scriptura ex actibus apostolorũ constat qd spiritus Domini rapuit Philipum. P. quo ad malos angelos: ex 4º. Matthei habetur assumsisse diabolũ Iesũ et statuisse supra pinnaculũ templi, et inde etiã assumptũ duxit supra montem excelsum: ... et P. etiã ex historiis fide dignis et primo: ex historia simonis magi, qui separatare fecit ad demonibus velociter per aera, quasi Cælũ conscenderat; quẽ S.ti Apostoli Petrus, et Paulus orantibus elisserunt ad terras [illegible] 2º. a hermogene mago ducto per aerẽ opem diaboli iussu S.ti Iacobi maioris: ergo 2ª.

Ttº 3º.

Probatur qd hoc posset fieri nãli vir[tu]te: ex 41 Iob constat Dominũ dicere diabolũ, qd n̄ ē potestas super terrã, quæ ei valeat Comparari

Pthâ ratione Angelo non repugnat ~ ~ ~ ~
hominê elevare nec ex Capᵉ. spiritualitâ, nec ex Capite
diversitâ loci, nec ex Cap materiâ subti: ergo etc. P. antᵗ
qd ad omnes partes Angelo in sententiâ plurium theolo
gorum n repugnat movere Calos nec ex Cap. spiritu
litâ proprie nec ex Cap. diversitâ loci, nec ex Cap. materia
litâ Calorum: ergo etc. Consiliumᵗ: ex Cap. spiritâ n repugnat
angelis râli movere Corpus mâli: ergo etc.
~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

ARGUMENTA SOLUUNTUR

Arg 1ᵒ: sacris canonibus aponitur angelos etc.: ergo etc.
Pr. antᵗ: sacris canonibus aponitur si iudicantur talia
credentes â fide deviare; sed ita ê: ergo etc. P. mⁿ ex
Gratiano in canone Episcopi 26 quaene 5 hec haven
tur: quedâ mulieres scelerate retro post satanâ
Conversae, existimant, et profitentur noc Cecundiana,
et herodiade equitare super quasdâ bestias, et
pernoctâ intempestam multa terrarum spatia peragra
re quorum falsa opinione decepta hec esse ita credunt,
et credendo a recta fide deviant: ideo sacerdotes per
ecclesias predicare per ecclesias debent hec esse falsa: ergo etc.

R. Concilium Acizanor. Cuius ê Canon ~

quæ delegabur non deraise, demones non posse illas mulieres cultas asportare, sicque a Conciliis subsequentibus sunt inspicitæ variæ pereque Itea illas quæ asportantur a Diavolo, ut constat ex Cap firmiame de hereticis Canone qui sibi servatore 27 quæstione 7a, et Cap 1o de asportati in 6o ubi iudicantur ut apostatæ a fide, quia illæ quæ surrexe elevantur a diavolo, Deo eiurato sese mancipia demoni tradiderunt. Illæ vero de quibus Concilium credevant, ut ait Geronimus a Sto Augno in suis heros temabus Critici Colatione 5 quod a diana et Herodiade tribuebantur illis putantibus, quod fluidæ et falsæ damnatæ.

Ad 2o ex Canone nec mirum nec mirum 26 quæstione 5a habetur Magorum prestigia aliena esset avertita: ergo &c. Respondeo verum est quod sagarum prestigia aliquando sunt avertita aliena, ita ut solæ fiant per illusionem phantasiæ, et lamias extra domos non deferri ipsos; sed demon eas omnino proprias sensus destituit, et tales species eis imprimit, ut falso sibi persuadeant se per aerem volare, et domo sua pergere, et in alienas ingressas fuisse hoc enim ut refert abulensis super Caput 13 generis quæstione 35 &, et Caietanus 2a 2æ quæstione 95 articulo 3o aliquando accidunt hoc etiam ait laudatus Geronimus a Sto Augno ubi supra.

∴ ∴ ed nihilominus - hoc n̄ tolit ut dicamus cum omni opinione, theologorum, et Canonistarum sequentur D. B. Bam in textu sententiarum [illegible] 17 qd demo nes alligdo illas mulieres vere trans portant Cum nulla argumenta repugnantia ut aprobare dictum ē et mul ta exemplaria, et hoc Confirmat. Demones eformant tempestes, et turbines et plura exer cent circa res naturales, quæ omnia excedent potestatem ipso rum: ergo D pora. Contrari enim omnes experientiæ Circa hanc rem reputant mulierculas elucionem.

∴ ∴ ed hec adversus doctrina ut ait Lelius libro 2º de justitia, et iure Cap. 11 dubio 3º rei publicæ ē perniciosa. Primo qd patrocinatur primo crimini gravissimo, et nocentissimo rei publicæ et ecclesiæ et impedit illius dignam Castigationem. Judices enim qui bus hec doctrina ē persuasa, vel n̄ puniunt sagas vel n̄ ita ut mirentur, vita Conversa. 2º hec doctrina condemnat omnia pene tribunalia orbis Quoniam n̄ solum infelices, et imprudentes, qua n̄ possunt distinguere inter ea quæ de facto sunt, et ea quæ tantum imaginatione proveniunt; sed etiam inutiles et incredibiles, qd tan severamente afficiant homines ob maleficiant, quæ ipsi vere n̄ fecerunt sed tantum somniaverunt.

Argr 3º plures

sagæ deluduntur, ut consensum est: ergo &c.a
P.i tincta si plures deludunt n̄ ē unde sciamus
id ē omnibus n̄ evenisset; ergo &c.a R.r 1.o quod n̄ de
betur indicare et luce nisi provetur: sicut in allis
criminibus, qui fatetur, n̄ presumitur et lurus, si n̄
sane menti, et si alli et ipso testantur n̄ presumitur
diabolum loco illius fuisse repositum, sed hoc clare tunc
probandum alioquin sedem leges vindidy. 2.o sepe
enim aparet alliquis effectus exterior, et allie circum
tantiæ que rem ita esent stant declarant.

Questio XIX. An, et quo pacto possit Angelus hominem in equum, leonemque, allias ve res transmutare?

e o ı ı o g

Transmutatio dupliciter potest intelligi uno modo vere
realiter ita ut, homo forma humana deperdita ad
quirat formam leonis, equi, &c.a 2.o ita ut tantum aparen
ter, ita ex eo quod ludatur sensus intuentium, ita ex eo quod

· aporatur corpus aereum boni Very corpus humanum Coope
riens, simulque homines inmutando phantasiam, ut se videri
equum bestiam &c. Quo dicto quaeritur, an angelus possit
hominem aliquo ex his modis transmutare? Sit conclusio:
Angelus potest hominem transformare aparenter in bestiam equum
&c.a non vero realiter et vere. Haec conclusio est Divi Augustini
libro 18 de Civitate Dei Cap 18.

Prima pars conclusionis probatur: an
gelo non est negandum quod possit aplicare activa passivis;
sed hoc ipso potest &c: ergo &c. Probatur minor angelus eo quod apli
set activa pasivis potest sive asumere corpus aereum,
ut de boni angeli in veteri, et novo testamento narratur
ut cum aparuerunt Abraham Jacob, Tobiae et Macabeo
atque ipsi Christo Domino oranti Virgini Mariae, Adi
vo Petro in carcere; similiter quod et angelus malus
accepit Corporali figura ut tentaret Christum: ergo &c
Probatur consequentia, quia si non est assignabilis repugnantia cur
si formeret corpus aereum non erit ratio, cur tale cor
pore aliud corpus non circumdent: ergo &c. Item:
ita fantasia videt potest ut homines se videre lupos, ut
constat ex illa egritudine quae vocantur licantropia &c

Secunda pars conclusionis plus esplanatur hec ratio, si possunt hominem
fantasia ita in mutare ut ~~~~~~~~~~~~

indice sunt lupos, eadem ratione possunt sensum alterius immutaret, indicent illos esse lupos; equos vel leones ergo etc. Rursus: omnibus rationibus quibus probatur manet posset immutare hominis sensum. Denique: plurima liter apparet sensibus quae tamen non sunt: ergo etc. Pro 2d 2 probatur plus 2o. vera et reali transformatio unius speciei in aliud est actio productiva substantiae; sed angeli non conceditur: ergo etc. Probatur minor: actio substantialis vel est creatio vel generatio; sed neutra convenit angelis: ergo etc. Probatur minor: creatio est propria solius Dei; generatio autem est origo viventis a vivente in similitudinem naturae: sed angelo deficit similitudo naturae: ergo etc. 4o q

Totum hoc declarat D. Aug. loco supra citato per haec verba: non etenim solum animam, sed nec corpus quidem ulla ratione crediderim daemonum arte vel potestate, in membra, vel lineamenta bestiarum veraciter posse converti: sed fantasticum hominis, quod etiam cogitando, sive somniando per rerum innumerabilia genera variatur, et cum corpus non sit corporum tamen similes mira celeritate formas capit:: fantasticum autem illud, vel uti corporatum in aliquo animali effigie sensibus apparet alienis, talisque etiam sibi homo esse videatur, sicut talis sibi videri posset in somnis, et portare onera. Quae onera

si vera sunt corpora, partim a demonibus partim
vera mixta corpora, partim elementaria formata [illegible]
tibus.

ARCVTA SOLVVNTVR

Arguitur 1°. angelus potest mortuum suscitare: ergo &c.
Probatur antecedens: primo regum Cap. 18 narratur Samuelem
suscitatum fuisse a Pitonissa: ergo &c. Respondetur ad argumentum
quod admisso quod vere Samuel apparuisset Sauli, hoc
non fuit, quia vi diabolica excitatus prodiit; sed divina
divino in poenam impii Saulis; cum vero non est, quando
magicae incantationes praevenerit: unde etiam vi [illegible]
ba fuit Pitonissa, ubi adverto, quod daemon [illegible] dia
[illegible] hominum et bestiarum suscitaret, tantum a vero quo ad
motum localem, quam [illegible] permittit assistendo [illegible]

Arguitur 2°. Si equum [illegible] veritatem formatio
hominis in bestiam non est et negandum angeli an possit
sed possibilis est: ergo &c. Probatur antecedens: ex Cap. 1° Danie
lis versu 22 haec habentur: a filiis hominum abiectus,
cum bestiis, fortis, et cum [illegible] habitatio
[illegible] et [illegible] com [illegible] [illegible] corpus eius
[illegible] donec capilli illius pilis, sicut aquila plumoni
[illegible] [illegible] [illegible] sicut avium: ergo &c. Respondetur

hec n̄ significare figuram factam esse;
sed ita efferatus, ut in figura humana fere esset
velut temperato in mulo, corrupta in magis
natura quadrupes, qui videretur atque eum imitari
humani figuri certa similitudine pedibus incedit.

V. Dices D. Gregorius M. in Job libro 5 Cap 6.
ait de Navucodonosore: quod in reali verum est. Dici
mus quod ut ipse paulo post ait hoc fuit tantum quod ad
separationem, ut patet ex illis verbis: quia commercium cum
hominibus habuit sensum hominis amisit. Non autem quod
ad spiritualem et speciem. Ad modum quo homines, qui
decantasi diciuntur audiant ex lectione fantum se
esse lupos, immo et fugere a hominibus, oves inceptare
et alia similia, minime autem.

Quaeres 3. ex sacris literis colligitur diabolus
posset transformare homines: resp. ad. P. ant. ex sa
cris literis colligitur illos producere vera animalia
resp. ad. P. ant: ex Cap 8.; et D. accedit, habetur
Magos exogisse fuisse precise ranas et serpentes. resp. ad.
P. ant. D. Au. libro 20 de Civit Dei Cap 18 ait:
hoc n̄ tantum aparenter sed realiter factum: resp. ad.
P. falsum esse demones posse producere vera

viventia. Etliet ex textu citato hoc
haucata tamen dicendum est illa viventia, ut indicant
D. Gregorium tenere, et D. Ambrosium aparere
ha fuisse. Si autem ciecata cum D. Aug. esse vera
hoc non adeo fuit, quam diabolus ea produxit; sed quia
adduxit ea citissime, et aliis locis et deluxit praeter
hominis oculos ocultando virgas, et mortando serpentes.

Hec doctrina patet: nam illa viventia licet imperfecta
non havent esse expulcta mariq, itaut aplicando ac
non per vera genera
tiva pacivis posant causari; ut per verum generalis
tivum, ut cum aliis docet N. Ferrari in phica particulari
sitari [illegible] D. Aug. libro 3 de trinitate Cap
N. Fortes Cap 2 phice par
tiam opinionis
ticulari folio 3 ... ubi ait: nulla demum est causa
creata, quae imperfectorum animalium opera valeat, et
mulier indigeta quam maxime arquitectarum. Et con
traliis loquendo de angelis ait: ut enim est equum ab
suredum, ac est ab surdum generandum terum viventium
inmediate a Deo derivare. Propterea quoque quod et si
illa opinio imitata non tenet paritas, quia illa
sunt animalia imperfecta hic vero loquitur de
conversione animalium perfecti. Aug. S. lixetan

velim ñ posint per se generare posunt educere formam
ex materia &c. R. qd diavolus cum sit spiritus ñ
potest ita alterari materiam ut producatur forma sub
stantialis & si alliqd alterat materiam ñ potest inducere
dispositionem quae requiruntur ad formam subst. quae hec
devet provenire a causa univoca; & si a Deo ideo est
quia cum ipse eminenter contineat perfectiones omnium
rerum ideo potest illas producere Diavolus autem
ñ continet perfectiones substantiales corporeas.

Quaestio XX. An vi, aut arte
humana posint eiusmodi trans
formationes deprehen
di, et extermi
nari.

Supposito ex antecedenti, qd angelus et si aparen
ter posit transformare hominem in lupum &c. inquirimus
an absque recursu sive Dei sive ad spiritus angelos po
sint tales transformationes exterminari. Alliqui perhibent
plura remedia naturalia quae dicant habere cum

Demonibus antipathiam occultam, ut ipsi qui [illegible]
[illegible] voluerunt supra Dei [illegible] rebus in animali
subiiciantur in celeris vindictam, ubi dicunt ex Di
oscoride libro [illegible] Cap [illegible] quod ramus ramni fenestris
impositus [illegible] depellit idem ait amatus Lusita
nus libro [illegible] medicamentis enarrare [illegible] dicit
et tactu, illas herbas usurpatas a mulieribus ad pelle
ndos demones apud conimbricenses in Lusitania.

[illegible]

[illegible] pulerius idem affirmat de herba [illegible] Cu
[illegible] qui secum portaverit nullo metu te
[illegible] nec [illegible], nec ocultis mali molestavant.

" [illegible] ita resp.[r] [illegible] tales transformationes [illegible]
" humana de prehendi, et determinari non possunt
" [illegible] tamquam alligdo. [illegible] pars: tales
transformationes causanda ab spiritu, qui nisi [illegible]
ab actione transformatio non [illegible]; sed nulla est vi
humana, quae [illegible] possit illas facere ab actione
[illegible] [illegible] omnis vi humana in [illegible]
est respecta spiritus; sed vi in [illegible] nequit obli
gare superiores: ergo [illegible].

[illegible] pars alligdo diavolus [illegible] variatione
humorum talem transformationem causant; sed humores possunt
per medicta naturalia extingui [illegible]. Nec contra notas

resolutionem facit quod alliquando demones loquan-
tur ex alliquo signo mali, de experto quia, et si sicut disparuit tanto hoc non adeo est quia hoc signum ha-
veat virtutem in illum absit hoc; sed quia ipse cum sit superborum princeps cum cognoscit tale signum in suum contemptum esse loquitur, et fugit.

Questio XXI An demon expulsus fuerit a filia Raguelis virtute nali iecoris piscis?

Hoc ex historia sacra tobiæ refertur quod cum servo suo iter agenti Dominus Archangelum Raphaelem comitem dedisse in via cum iuvenis tobias circa ripam fluminis se lavaret videt piscem magnum appropinquantem illi ad devorandum eum iuvenis enim exarcuit nec remansit in eo quod quasi vivus sed angeli ex tatu apprehendit piscem dixerat enim illi Raphael quod plura essent in pisce necessaria ad medicina utiliter, sed magis ad nostrum intentum: dixit cuius parte si super carbones ponas fumus extricat omne genus demonum ita sacer textus Cap. 6.to quod evenisse expelens demo

riy. qui obridebat sponsos Saræ ex Capite 8 Tob.

Hinc oritur du-

bium an scilicet virtute nati ipsius piscis diavolus expul-

sus fuerit, vel an angelus Raphael illum fugaverit. Valesius

Cap. 28 de sacra philosophia, et Giremus Paricius de anima

Cap. 18 de sacra phiphia, et Giremus Paricius dani.

vero. Loierus libro 8.º de expectiois Cap. 1.º sentent.

quod virtute iecoris piscis expulsus fuit demon a rapiu

lis fuia. Emilius Dario de speculativa scriptura sacra, et

serarius de demoniacis Cap. 18 ac delrius libro 2.º

diqinum sustinent, quod non virtute iecoris piscis, sed an-

geli post effectus fuit demon. Cum hi sit nostra 1.º dic.

mon non fuit expulsus anguilli filia virtute naturali

piscis sed virtute supernaturali, et angelica. Probatur

ratione: nulla est connexio inter fumum piscis, et expulsionem

demonis: ergo etc. Probatur ant. fumus iecoris est corporeus, et

materialis, demon vero incorporeus, et immaterialis; sed inter

materialis, demon vero in corporeus, et in materialis; sed inter

corporeum, et incorporeum, materiale, et immateriale nulla datur

connexio: ergo etc. Confirmatur: non est attuenda virtus quæ ex

necessitate non provenit, sed nulla est necessitas tali vir-

tuti in illo casu ad fugandos demones: ergo etc. Ma:

constat: ex eo quod Deus, et natura nihil faciant

frustra. Min. patet etiam, quia ibi erat virtus ange-

lica, et non cuiuscunque in ferioris, sed unius ex

septem qui constant ante Dnum, cuius erat Virtus, et potestâ ad circuidum demonem; sicut alliud ex septem scilicet archanleû Michael cum prelia retur cum dracone fuit Victoriam per hoc manet prevata 2a. pars.

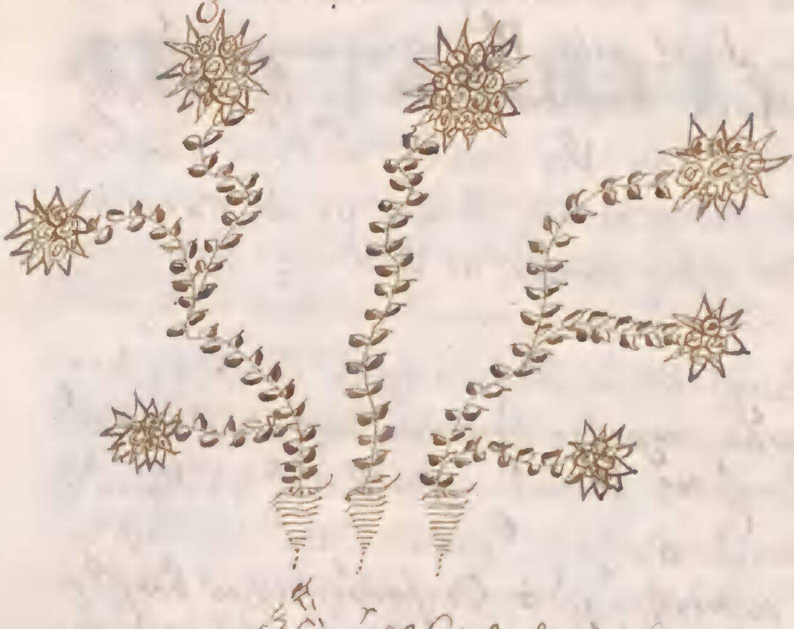
ARGVTA SOLUVNTVR

Ag. 1. si demon n̄ fuisset expulsus Valutenaturali recorri pisis angelus mentitus fuisse tobie; sed hoc ē absurdum: ag. &. Pr. M. angelus dixit tobie qd fumus pisis explicavat omne genus demonum; sed hoc negatur in Mne: ag &. Rr. Raphaelez illa bervâ dixise, quia demon energumenum vexat per causas nales corporis humores alterando et v luxidinis calorem acendit, ut ad lacibiam ex tumulit, v melacorium honorem excitat, ut experiarem inducat. fumus: ag illius pisis extupare poterat omne genus demonû tantum impediendo alterationē humorum per cuis dispositionem contrariam dicipando dolores, et temperando extremus luxidinis, quod eficeret, etiam solent. Rura hipericon coxnua caprina Artemilia, et Jecur camaleonis; sed directe ac printer anglus efecit illum.

Arg. 2º Quod debeat sic intelligi patet ex Capite 8º eiusdem: pro lubi et cariculi suo partem posuit que eam super Carbones vivos tunc angelus Raphael aprehendit demonium, et relegavit in deserto, ex quibus liquet non ex illo fumo sed ab angelo demonem expulsum fuisse. Tacuit autem Raphael suam partem nese parte faceret tobis nesciret eum esse angelum, quis quasi hominem, disque comitem ad ducem havebat sicuti eadem ratione vocavit se ad sacrarium et cum tobia comedit ac vivit.

Arg. 2º si datur alliqua Causa naturalis potens expelere demonem probatio nº teneti. Sed datur: Resp. Xª Pª mª musica David impediebat agitanem Saul per demonem; sed illa musica erat naturalis: Resp. Xª Consideratur: agua benedicta, et canpanarum sonus sunt nales; sed habent potestatem fugandi demones: Resp. Xª Rª quod musica david tantum impediebat agitationem exilarando animum, et demon magis timebat virtutem musici quam ipsam musicam. Hoc modo etiam fumus pisis virtutem havebat. ad confirmationem quod agua benedicta, et Can

panarum sonus n̄ havent Virtutem natura lem; sed tantum moralem respectu expulsio nis demonum, quod patet ex eo quod aqua n̄ benedicta ex sonu Canpanarum n̄ benedic torum demones n̄ expelant licet in naturalibus n̄ distinguantur.

Ad 3.° fel illud prius havuit virtutem na le ad visum restituendum probatur. P.s Concina n̄ omnino asfirmat scripta visum ... aliud sed fel havuit Virtutem naturalem: probatur Reip.s in illis reparando ... quia Angelus dixit tobiæ sentiori. forti animo esto tobias in proximo enim ē ut ab eo curetis ex quo infertur curationem prove

rire a Virtute super naturali. R. 2°: admissa paritate, quod in tex Curationem, oculorum, et pistem Dolur propositio, quia utergue ê materia lis et sicut alliqui dicunt tali pisci fuit Calio mi nibus nus sel ipsius iuxta Galinum libro 4° de Compositione mendicamy havet Virtutem ad oculos curandos. Non sic in nro Casu, abi medity V male Demon vero spiritualis.

Questio XXII. Quomodo angelus possit causare infirmitatem, et dolores in sensibus?

Quotidiana esperientia docet homines a maleficis infirmari, quomodo autem hoc fiat ê dubium, sex tum ê enim omnia quae ad nocendum adhaeren tur a beneficis esse mere inania et ridicula atque Satanae mihi in usu Vocari a Deo fine

quasi alliquid prudent. Negandum igitur
etiam non est demon rerum naturalium, et inter eas
etiam venenorum, esse scientissimum unde illud quod
supra diximus de manifestum rerum quae aplicantur in
veneficiis est de figuris eius, et alliis similibus.
Quo autem medio utantur demones ad hominem infir-
mandos est discidendum. Sit nostra 1.a morvos plerum
que demon per causas naturales hominibus inducit.
Non unquam etiam suvita violentia hominem ledit.

Probatur 1.a Plures sane quatuor modi in firmitates operan-
tur in homines, vel ex acumine caloris corrodente,
et putrefaciente humidum, aut convertendo ad se
humidum subtilem ex calore flammante, aut tollen-
do sensum, et frigiditate mortificationem, aut opi-
lant vias hanhelitus in corpore ex grossitudi-
ne frigidi subtili; sed hec omnia potest de-
mon facere per causas naturales: ergo 1.a P.a P.m
demon per lupum marinum potest primum seductum
peruformium lethum per opium quartum per napel-
lum; sed hec omnia sunt naturalia: ergo 1.a Con-
firmatur: non est recurrendum ad vim praeter na-
turam quando a naturali hoc fieri potest; sed plures
in firmitates per causas naturales potest demon
excitari: ergo 1.a

Instruitur 2ª pars ex Sacra scriptura nempe primo Re
gum Cap 16 de Saul Rege legitur, quod certis
temporum intervallis malus Demon ipsum exagita
verit. Et ex historia Job cui satanas ma
la violentia infirmitatem, et dolorem luxuriat, et 13 Lu
cae habetur historia mulieris habentis spiritus in
firmitatis annos 18: ergo &ª. Ubi adverte quod sen
per ac diavolus sive per causas naturales sive vi
propria hoc facit est cum permissu Dei nam dra
co ille antiquus usque ad judicii diem mansurus
est ligatus, quod constat ex 8º Mattheum ut porcos
subiret ac Christo veniam petiit.

ARGUTA SOLUUNTUR

Ad Argumentum 1m omnis res per quascumque causas
nascitur per easdem dissolvitur. Sed hoc est falsum. Stan
te quaestione ergo &. Probatur minor: stante quaestione infirmitates cau
santur per causas naturales; sed per easdem non dissolvi
tur: ergo &. Respondeo quod licet causa proxima talis morbi
sit naturalis, ea tamen ut infirmitatem faceret, non sua spon
te excitata est; sed demone movente, ac proinde
eius ablatione infirmitas non curatur, nisi etiam

causa externa molens velatur, ideo quae per causas malas non dissolvitur, quia per illas solae non nascuntur, sed diavolo movente, et exu tante.

Ad 2. arg. 2.° frustra fiunt per plura, quae possunt fieri per pauciora; sed hoc esset falsum si Daemones X. P. m. Diabolus absque causis naturalibus potest causare infirmitates; sed hoc ipso per plura fierent quae possunt fieri per pauciora.

R. quod si diavolus propria virtute absque mediis naturalibus plura possit facere, et hoc non sequitur quod semper sic faciat, quia ipse tam propter subordinationem quam habet respectu Dei, tam propter specialem malitiam ipsi soli collatam utitur mediis naturalibus quia ipsa sunt magis proportionata credulitati beneficiorum.

Quaestio XXIIII

Quomodo cognosci valeat quid in re naturalium virium terminos includatur.

III Illa quæ excedunt potentiam naturæ dupliciter considerare valet 1º ex parte rei factæ sic sunt incarnatio Verbi divini, unio hypostatica, Virginis partus et alia similia. 2º illa, quæ licet ex parte rei factæ non excedant facultatem naturæ excedunt tamen illa ex parte actionis, per quæ fiunt uti sunt mixtio subitatio, vel illuminatio, et alia hujusmodi; nam licet utiq. utitur mixtio et facultas videndi secus sint eundem rationis et naturæ ——— atq. illa, quæ agens naturale dare potest, actio tamen illa ea iterum recuperandi excedit totam naturæ facultatem. Denique illa, quæ sunt supra facultatem naturæ tantum ex parte modi, ut est sanitas subita restituta absque applicatione medicamentorum, et hujusmodi alia.

Dicitur IV quid claudatur

22 Datur triplex vires naturæ cognosci potest ex parte rei
23 ex parte actionis, et ex parte modi. Primo terminina ex parte actionis, et ex parte modi. Primo termini

rei cognoscendi sunt ea quæ concurrunt ad suæ productiones, vel in productione datur, et res producenda, et actio producendi, et modus quo producenda, et actio producendi, et modus quo producitur: res, ut M. cenitat: nam non est cognoscibile a illud, quod requiritur ad productionem modi ejus illud, quod requiritur ad productionem. Hoc valet dicere plures sufficiunt, quod concomitanter sequitur.

f. a sanitate que ex parte ipsarum repugnat, sicut ut suscitare mortuum, et alia huius modi. Falsum est enim quod suscitatio mortui ex parte rei repugnat naturae, ipsa enim ex generatione dat vitam, et sic fit in semine, unde est tantum ex parte agentis repugnat. sicque non virtute nali seu supernali fiunt ab ipsis.

Colliges ex dictis quod plures res ex parte modi dicuntur miracula facta aliquando et aliquando non sit in corruptione corporum per plura secunda aliquando iudicata naturalis aliquando supernaturalis sunt capaces dicitur naturalis cum in humatus ex quo desenit e vita fuit sicca in gradu summo locus in quo sepelitur humiditatem et calorem caret ita ut in secta ibi vivi non posent. similiter, si corpus conditum est liquoribus balsamicis quibus pote calidi, et sicci in summo acrescunt a corpore omnem humiditatem. Dicitur supernaturalis cum nullo ex i pre supposito corpus servat suam teneritatem et dispositionem, et potiori iure si servant flexibilitatem, ut evenit in S. P. N. Francisco in Santa Rosa beneventi, et Santa Chatalina ebononia. . .

Colliges 2° ungues et capillos crescere non semper est supernalis; quia naturaliter ad

parbam magnitudinem maiorem apparent non quia vere crescant, sed quia in corporibus mortuis pelli et cuti retrahuntur videntur magis ungues eminere, et capilli similiter. Si autem ad magis quantitatem itatur, et si recinduntur pluries semper adquirant novum augmentum. Similiter recuperatio virium quae non est instantanea; nam et si instantanea sit adhuc plura requiruntur, ut viribus creaturae non possit adquiri, quia a pluribus refertur ratione gaudii vel alicuius ethincae vires in instanti recuperare. ∴

…aliqui

3° respectu sanitatis; quod ad hoc ut sanatio dicatur supernaturalis requiritur ex Zacchia libro 4° titulo 1 quaestione 8a quod curatio illius morbi esset impossibilis, vel saltem maxime difficilis, tunc inspecta natura ipsius morbi, tunc ratione temporis, tunc ratione modi. Requiritur etiam quod non sit in statu crisis; quod sanatio sit perfecta, et absoluta [illegible] sublato morbo nec in ipsum recidat. Demundatione a lepra semper ac instantanea sit absque aliquo antecedenti medicamento non est naturalis; quia ulcera nunquam curantur nisi prius purificentur, et a cicatrice perducantur: quae omnia licet a natura fieri, possint non tamen in instanti ∴

…aliqui

1.º quod sudor ex imaginibus sanctorum sit supra virtutem naturæ si ex imagine fluxerit guttula aquæ clare, et absque ullo odore, cum tamen in pictura quærit adhibitum oleum. Si fluxus duraverit per multum tempus, et quamvis imago fuerit abstersa, denuo tamen sudorem emiserit. Denique si sudor ipse ad tactum infirmitatibus valeant eas sanare. Colliges 5.º homine absciso capite moveri ad magnum intervallum naturaliter non possunt, quia anima rationali statim evolat. Colliges ultimo sudorem sanguineum in hominibus posse esse naturale, et de facto. Sic fuisse in Christo. Plura sicut et alia curiosa rerum sudante videte apud Pinabeli tomo 5 Consultationum et operibus Benedicti 14 de canonizatione sanctorum.

Quæstio XXIIII

Quid sit memoria, et an dum est in corpore possit explicari absque fibrarum cerebri affectione

Memoria non modo philosophiæ, sed omnes vitæ usum omnesque artes una maxime continet. Distribuitur in sensitivam, et intellectivam. Hæc ad rationalem animæ pertinet, eidemque convenit etiam quando à corpore se iuncta est, altera ad corpus attinet quatenus anima pro statu ipso in suis operationibus pendeat ab organis corporis, inde etiam sensitivam memoriam oportet admittere, cuius ope fiat recordatio præteritorum. Recentiores philosophi rem sic exponunt. Arbitrantur sensibile obiectum movere externos sensus, et spiritus animales ad cerebrum propellere, unde fit, ut ipsi vestigia quædam in cerebro relinquant, quorum ope ideæ in anima excitentur, et memoria sensitiva etiam habeatur.

Vario tamen modo id ipsum explicant. Gazendus sectionem 3.ª Phisicæ libro 8.º capite 3.º vestigium illud veluti plicaturam quamdam esse docet, ideoque substantiam cerebri partem quasi papiri tenuissime folium esse putat, aut cartam plicarum innumerabilium in conspirarum que, et iuxta suos ordines suasque series repetendarum; scilicet, ut ubi una series inducta fuerit, super inducere liceat alias, sed ita tamem, ut dum novæ plicæ superinducuntur, priores omnes plicarum que series

n̄ modo remaneant, rerũ etiã possint facili nego
tio excitari, quatenus una plica arrepta, cæteræ,
quæ in eadem seriæ sunt quadam, quasi sponte
sequantur. Hancq;rg̃ rerũ excitantur ymagines, et
vestigia illa delleri possunt.

Sed hæc opinio n̄ pla
cet: Gazendus enim supponit in primis innumera
bilia corpusculorũ efluvia, quæ a corpore visi
bili undequaque difundantur, sed quis facile
asentiri poterit, et continuo emanere ab uno corpore
efluvia quin illud saltem post diuturnũ tempus
sensibiliter diminuatur? Naturæ subtilitas certæ
nemini latet, rerũ animo consequi n̄ possumus, quæ
libet corporis partem, quantumcunque minimam
ex se, omni temporis momento tot emittere efluvia,
et tamen semper integrã permanere. Rursus quo
modo vis rerũ undique per rectã lineã valet tot eflu
via difundere. Qua ratione tot diversarũ rerũ eflu
via in oculi pupillã simul ingredi possunt, quin
invicẽ confundantur?

Deinde: et si magna efin
gatur cerebri, et spirituũ subtilitas innumerabili
tamẽ illa plicarũ super intestarũ series nullatẽ
nus admitti potest, cũ illæ invicẽ contrariæ dicãde

bant, unaque alterq impediat, et pro illarum impressione flexivilitas summa in cerebro requiratur, quae tamen cum constanti tenasitate memoriae omnino repugnat. Denique, qua vi tenuissimae particulae spiritibus plicas illas efficere potuerunt, aut quomodo plicae in flexivili cerevri substantia concervari? Quod si formentur etiam, ac perenniter concerventur; quid illae rerum cognitioni iterum excitandae in nobis conferre potuerunt? Nisi ergo ad arbitrarias leges Gazendus recurrat, plicarum usus nullatenus explicari potest.

...artesius ex iterato motu grandulae pinealis eiusdem ideae excitationem repetit, et memoriae; ipsam autem rei cognitae vestigium, ac illo ca naliculo attendit, quem spiritus animales primo aperuere apertumque reliquere, ut facile a spiritibus interius excitati pervadat, unde mens percipit illius rei, olim in se excitatam fuisse cogitationem, sed haec ipsa autem excitatio ex lege Dei derivatur, sententia insufficiens est ad explicationem memoriae. Primo, quia falsis suppositionibus innititur, de anima in sola grandula pineali residente indicat, et grandulae facile movile, et nervorum ipsamque originem.

Secundo: gratis effingit, spiritus in sensibus exitatos aperire posse canaliculos perennes, et constantes, qui ex omni parte variis commodè impellantur, spiritus, et molis cerebri substantiæ id non patiatur. Et licet hoc gratis permittamus, adhuc intelligi non potest cur spiritus à nullo externo objecto exitati, canaliculos ipsos iterum subeant, quando anima nostra etiam sine externorum objectorum impressione, memoriam exitat eorum, quæ prius viderat, et cognoverat. Qua demum ratione anima, quæ eadem iterum spirituum impulsionem, sive eamdem fibrarum vibrationem, aut motum perspicit, advertit etiam se eadem vibratione ante fuisse perculsam.

recentiores existimant: Dum aliquid v.g. cernimus spiritus in retina exitatos certa quadam vibratione, certoque motu ad cerebrum deferri, ibi occasione huius motus exitari vel produci in anima cognitionem coloris; cumque hæc objecti præsentia, et spirituum motus in cerebro sedaverit, ipsam quoque animæ cognitionem cessare debere, nullumque motum, imaginem nullam vel cognitionem rei, vel cognitionis ipsius in cerebro relinquit; ubi vero fortuita occasione in spiritibus animalibus idem omnino motus

acqu bitratio bivratio excitata fuerit, eandem quo
que sensationem, quae prius producta fuerat, produ
cit, et anima rem antea cognitam iterum percipere ∴ d
ee

nec haec sententia placet: non enim valet assumptum decla
rare nisi recurrant ad leges gratis confictas, quas
quidem asserunt a Deo constitutas, ut nempe ad prae
sentiam tali motu spirituum, vel talis bivrationis, haec
potius, quae alias excitetur idea; sed satis demons
trare non vallent. Rursus: qua ratione, externo objecto defi
ciente, eadem concitatio spirituum in somnis ha
beatur? Animae autem occasione similes motus fibra
rum recordari praeteritae cognitionis, quo fundamen
to provatur? Denique: qui Deum constituit unicam
et totalem causam effectuum, eoque evenire dicit, quia
Deus vult, nihil sane apponit, et nudis verbis
illudit; nemo enim nescit effectus illos fieri, et quid
quid boni est a Dei voluntate procedere. ∴
∴ Peripate
tici asserunt species quasdam sensibiles, hoc est materiales, ex sensibus externis imprimi
sensibilium imagines ex sensibus, sibi speciei in phan
in cerebro, quatenus anima ex sibi ... concurrente objecto externo, vel ut
tanta et forma, concurrente objecto externo, vel ut
partiali causa per species in externis sensibus

ab illo efecta, unde anîa illi interni sencici libus speciebus obtâ per sencitivos perceptione atingat; unde anîa meris illis speciebus memoriæ havet. Illi præ arceptis dissimus cum nrô Ferrari: auditæ esse omnino rarê, quæ explicari possit, tum memoria, tum modus, quo sentatio per agi tur. Iº patet ex reiectione sententiarum moder norum nec quidem aprobamus peripateticorum sen tentiæ.

„ Sit 2ª et principalis Iº ad explica
„ tionem memoriæ nihil confert mahina fibrarum ce
„ rebri. ē Ita nrûs Fortisᶦ. Pr Iº iuxta ipsum parte 2ª methaciæ secione 3ª propositione unica n̄ ē explicavilis modus quo mechanismus con fert ad explicationem memoriæ; sed hoc ipso me moria n̄ havetur per mechanismum: rgᶦ & P.ª mᶦ: iuxta ipsum parte 2 phicæ particulari setione 3ª paragrafo 1168 stante quod principium cognoci tionum in Veluis n̄ sit inteligivile infertur etiam operatio nes brutorum ab illo n̄ provenire: rgᶦ apari. Si quis vero defendere velit sententiæ peripateticæ circa explicationem memoriæ illam esse minus onoxiam erro ribus tenet noster Ferrari quem ê de memoria, et sensatione, sed ut vero fatear, quæ vera sit Deus alliquid videsit.

Quæ. XXV

An amentia ex in frenitate, vel altera ratione orga norū procedat.

Amentia dividitur in frenitidē, maniā, tera
speiā, et melancoliā. Frenitie ē, v spuria, v vera;
spuria plerumque contingit in febribus Delirii; ve
ra ē tota tali memoriæ eradicatio adeo ut eger om
nia oblivioni tradat, et hec infert tantū gradu â co
mate. Adest irregularis loquella, et pueriles lusus
oculi videntur magni, et irritati. Maniæ ē delirium
sine febre; sed cum furore. Maniaci sunt audaces, et
ferores, continuo vigilant, robore incredibili pellent,
semper scelus aliquod machinantur, et nisi durio
bus manibus, et vinculis coerceantur indomiti eva
dunt.

Melancolia ē delirium sine febre, si cuius praecipua sedes in capite stat, sit dicitur cefalica; si infe- rius in abdomine dicitur hiponcondriaca. Signa praecipua sunt timor, et maeror. Terapeia denique: eget in infirmo rigiditate Magistrorum. Cum autem in his omnibus anima nostra cesset ā suis operationibus rationalibus merito inquiritur an ex aliquo defectu animae oriatur, an vero ex indispositione organorum deservientium ad transitum specierum. Sit Thesis:

amentia oritur ex alteratione organorum. Sic Taccon sitans pro se Vbilisium, et sudenhamium in enquiridione medico. Quibus assentit Noster Ferrari quaestione 1ª de memoria, et sensatione. Et licet haec quaestio potius medica, quam philosophica sit tamen primo explicatione medica, postea ratione philosophica ē provanda. Pro-

batur 1º explicando Causas singularum: Causa primae ē vitri maxime volatiliata, quae ad glovosam cerebri partem evecta spiritus animales accendit in furorem, et confusionem concitat. Omnes meditationes serie, meror, ira et &ª sunt Causae antecedentes, quoniam vitae spiritus animales exagitant, et accendunt; sed haec omnia causant alterationem organorum: ergo &. Secundo explicatur

amentia: haec fit cum spiritus animales ab begnina indole in alliquam malignam, et depravatam degenerant; vel ex morbis in cerebro praeexistentibus. Vel oritur a vitio sanguinis, ut quando fermenta venenata sanguini insignuantur, ex morsu animalium rabidorum; sed haec est alteratio organorum: ergo etc. ad 109.

...erapeia

consistit in reseratione pororum cerebri, et pro curatione liberiori transitus spirituum animalium; sed haec alteratio in organis reperitur: ergo etc. Denique melancolia oritur a hevetudine spirituum animalium, quae consistit in hoc, quod spiritus animales, in se ipsis sunt maxime subtiles, et purissimi tintura quandoque accidunt recipiunt in ponte suae originis, unde hebescunt, et quasi ceci, et saliginosi evadunt, et cum adeo in extes fiant, in vias quasdam devias incidunt, et quo cum que se conferant ibi herent; unde oriuntur moni- huius illae imaginationes; sed haec omnia in organis eveniunt: ergo etc. 110

...tur ratione philosophica:

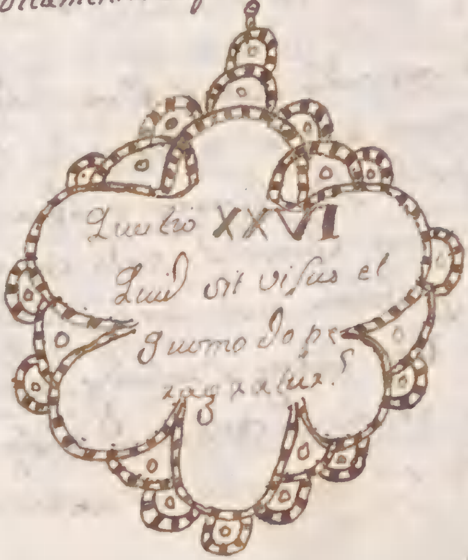
in clinatio hominum ad varias artes non oritur ex parte animae: ergo nec amentia. Antecedens constat, quia cum rationales animae eiusdem perfectionis sint in omnibus hominibus non est cur magis ad unam facultatem inclinentur, quam ad alliam. Probatur consequentia:

sicut inclinatio ad varias artes oritur ex varia dispositione cerebri: ita inclinatio ordinata: ergo &c.a Item: ex ordinata dispositione cerebri; sed amentia est inclinatio ordinata: ergo &c. Item: si anima esset causa amentiæ illa esset corruptibilis physicæ; sed non est: ergo &c.a M. patet: quia infirmitas non est, nisi via ad corruptionem: Minor etiam sequitur, quia anima non havet contrarium, nec havet esse per generationem unde nec potest deficere per corruptionem.

ARGUTA SOLUUNTUR

Argumentum 1o infantes qui sunt in utero matris nullum havent ex dictis ratiocinationem; sed illud provenit ab anima: ergo &c P.m organa ibi non sunt alterata: ergo &c. P.a an.: organa alterantur ex solicitudine ex tristitia &c.a sed infans in utero matris non est capax tristitiæ &c.a: ergo &c.a R.a ad argumentum, quod infantes in utero matris, et si non haveant ratiocinationem hoc ab anima non oritur, sed ex indispositione organorum, quæ quidem organa non solum indisponuntur, ex iis, quæ argumentum assignat, sed etiam ex humoribus vel ex defectu ruvoris: Cum autem membra infantis non sint ad hunc apte dis

posita ad transmittenda species, quae requiruntur
ad ratiocinationem, inde est &c.a
rg.r 2o: ex his
tristitia oritur amentia melancolica; sed hec est passio
propria solius animae: rg. & M. constat ex dictis
P.s m.a ex evangelio Mathei constat Christum Dominum
dixisse: tristis est anima: rg. &c.a R.x ad argumentum, quod
et si dicamus tristitiam esse causam amentiae melanco
licae hoc ideo est, quia dum tristitia causatur in a
nima humores alterantur in corpore, et ab his n
nimium ab illa amentia oritur. Quod patet, ex eo quod
plures tristes amentes non dicuntur. Ex autoritate
scripturae nihil infertur quia ex illa magna tristitia
Christi nulla amentia fuit secuta. Denique: tristi
tia de qua loquimur est illa quae valet curari direc
te per medicamenta corporea; et sic non est tristitia animae.

Nihil est in quo sapientissimi rerum omnium artificis, virtus, ac maiestas clarius effulgeat; nihil quod ad animalium vitae utilius sit, nihil, quod felicius excogitari, vel elegantius disponi potuerit, quam organum visus. tanta nimirum est in illo humorum consignitas, atque proportio, quibus radii refringi, et colligi possint: tanta in membranis, quibus humores ipsi continentur, varietas; tantus in musculis, quibus celerrime movetur ordo; tanta denique in singulis eius partibus elegantia, ut oculus non immerito creatoris miraculum a Galeno dicatur in libro de usu partium. Huius igitur sensus structuram tradituris tria praecipue occurrunt consideranda; 1° partes oculum continentes, 2° oculus ipse. 3° modus videndi per oculum

Inter partes quae oculum continent 1° expectanda est orbita sive Crani Cavitas, in qua oculus recipitur. Orbita haec vestitur pericranio membrana scilicet quae totum cranium circundat. oculi Capsa haec tribus in locis perforata oculi communicationem cum cerebro facit. Unum foramen est rotundum, per quod transit nervus opticus, a cerebro ad oculum demanans, spiritum quae animalium a cerebro ad oculum

dilatationi deservient. alterum foramen est rotundum oblongum, et est figura quadam, per quam a cerebro nervus motorius cum alterius et venis ad oculum pervenit. 3m. vero foramen est lacrimale, per quod exeunt a cerebro ad oculos lacrimae. Ne autem lacrimae per pectus effluant, globus quidam carnis foraminis huic appositus fuit est. ∴

∴ oculus protegitur palpebris tanquam velaminibus, nec pulvere, vel fumo laedatur, et ut lux arceatur. Palpebrae aperte angulos duplices faciunt. ad cuspidem autem utriusque anguli glandula quaedam stat cuius munus est transmittere humorem lacrimalem, ad externa labra palpebrarum cilia nascuntur, nempe pili nigri, quae nunquam crescunt. inserviunt quippe ut volitantia per aerem corpuscula ab oculis arceant, et visum inductis leviter tenebris perficiant: et praecipue ut objecta remotiora, et salte observentur. Mavis ad huc tutele gratia natura artifex addidit oculis supercilia, instar arcus pilorum circum oculorum caveas in parte superiori circum ducta, ut sudorem, et alia quae a capite decidunt excipiant, ne in oculos dilavantur. ∴

∴ oculi fabrica talis est cum oculus hu-

mani corporis in globuli figuram sit formatus, havet in centro suo humorem christallinum, qui etiam glatialis dicitur, è quia humor instar christali, aut glaciei. Hunc humorem ambit menbrana quædam, quæ arena dicitur, et hæc pellicula è, atque humorem christallinum à cæteris humoribus cecernit. Humor ipse aparte anteriori oculi havet humorem allium, qui dicitur aqueus, è quia tenuis, et omnis coloris expers, è quia copiosus; à parte vero posteriori oculi havet humorem allium, qui dicitur vitreus, quia similis è vitro fuso. Hic humor è triple copiotior, quam aqueor, et quadruplo, quam christalino, et circum vestitur menbrana quadam subtilissima, quæ vocari solet tunicavitrea. Voo

Post hos humores sequitur tunica retiformis, quæ etiam retina dicitur, et è pellicula quædam in modum rechi, quia cavitatem internam oculi vestiens, ab imo, et fundo oculi exterius circa oculum. Supra retinam sequitur tunica ubea, è quia pellis globum oculi circundans, ac nigricanti coloris, et à parte interiori dicitur ragoides, sive ubea à parte vero posteriori coroides. Hæc pellicula in sui medio havet foramen, quod in nomine rotundum è, et dicitur papilla, è quia fenestrela quædam, per quam apparet christalinus humor. Nascitur ubea ex pia mater, sive

ex tunica interiori molliorique cerebrum ambiente. Su
pra uveam stat membrana, quæ dicitur cornea, et
oritur ex dura matre. Cornea appellatur, quia instar
pellucidi cornus transparens est: cooperit autem totam
oculi orbitam ipsamque pupillam. Supra tunicam corneam allia
stat, quæ adnata dicitur, cuius beneficio oculus pro
ximus ossibus adhæresit. Hæc membrana est alva, et
crassa. Non obvolvit totum oculum; sed foramen in medio re
liquit. Pars tunicæ uveæ, quæ per illud foramen aparet
dicitur iris. Retina desinit ad iridis extremum in quas
dam fibrilas, quæ ligamentum ciliare dicuntur. Quarum
ope foramen uveæ contrahitur ad arbitrium ac dilatatur
christalinus humor anteriorum retrorsumque movetur. Uvea
ex parte interni humores continet, ac in sinu turbata est,
humorem aqueum excipiat. Interea totum oculum involvit so
lida est, ut ab externis incursionibus muniat: Perspicua
est, ut lucem speciemque transmittat. Humor aqueus
ut reliqui duobus humoribus paulo densiores cum uvea ipsa
retina quæ humectet: Interea distendit radios refrin
gere havet, ac dilatare. Cristalinus humor speciem
havet lentis ex antica parte circularis ex posteriori
hiperbolicæ lucem pupila transfugam refringit ad per

pendiq, atque ita coniungit radios, ut in punctum ad retinq desinant, velut ad focq, unde et dita in ea fiat obiectorq pictura. Vitreus denique Christalinq excipit radios qui â christalino immissos aliquantulq dilatat, et retinae tradit. Tunica vero adnata oculq defendit, ut cornea eiusq nutrimento inservit: quemadmodq, et uvea radios visuales nigricante colore sistit.

...untque in oculo musculi septq, quorq substantia media velati inter duos, et nervos deservit ad motus oculi primus musculus rectus dicitur elevator, sive superbus eius quod officiq ê attolere oculq, unde ê in parte superiori oculi. Secundus ê in parte inferiori deprimendo oculo inservit, unde depresor sive humilis apelatur. 3.us dicitur vivitorius, eo quod moveat oculq versus nasq in tortus, qui motus fit â viventibus dq per oculq inspiciunt. Quartus oculq versus aures convertit, quod indignantiq ê quare indignarius vocatur. Duo obliqui oculi circum agunt varias in partes, ut in variis affectibus exprimendis fieri conspicimus, unde amatorii, sive patetici nominantur. Septimus denique havet sistere, et fixmare oculq dum homo pronus in terrq expectat.

...it 11.° organq precipuq visionis est

retina n̄ vero humorē Christalinū, aut ejusdē ... bo-
rū ophaerū, aut fundū cerebri. Ĉontra saltem,
et alligavit recentiores. Prop. 1. illud praecipuū Corporū
organū visus in quo visio ipsa efficitur eiusmodi ē re-
tina: rg &c. Prop. m. radiis visualis ad retinā termi-
nantur, et imagines obrū in ea dimedepinguntur,
quod demonstratur experim. sumatur, oculus bovis
recens singulati detrahantur, pellicule ille, quē ad
verte sunt pelicule juxta meaium ophiy, et in earū
loco, carta quēdā valde pellucida superatur, vel dua
bus membranis īnea, et ubea detracti retina de te
bus membranis īnea, et ubea detracti retina de te
galur. Post hec oculus fenestrē cuiusdā foramini ā
licitur; ita ut pulla aeri obiiciatur posterior vero pars
oculi in cludatur intra cubilum, quod per oculum
debet esse. ......
Tunc colores conspicientur in parte ex-
terna oculi, sive retina ipsa, aut in carta, sed ita tamē
ut obtā resapina apareantur, sed ipsē aparent in oculo ar-
tificiali rg et nris. Ffatur: ex cubiculo optico ē tale
cubiculū ita clausū, ut lux n̄ ingrediatur nisi ex uno
foramine equaliter efecto in fenestra. vitrū exutra par-
te ducerū, aut anpula vitri rotunda, et aquē plena
colori devet post foramem. Tunc vero posita ad per-
portā distantiā carta aliqua alba species obtorū

quæ a sole illuminantur per foramen ingredientur atque super Cartæ depictæ videbitis imagines vibratibus coloribus, præsertim si carta aliquatenus devexa sit: ergo &c.ª

Quod explanatur privatio, et confirmatio oculus ad retinæ se havet, ut foramen ad cartam. Occuli vulgus, præsertim membranæ obem, quia tegitur, sed instar cubili obscuri: pulla ē veluti foramen fenestræ: humor Christalinus pro vitro dextro: humores vero aqueus, et vitreus, nullius coloris, sunt velut spatij aerei quod ē inter foramen, et Cartam. Lux illa, quæ ingreditur per fenestræ sunt species, aut radii a corpobus reflexi, et refracti; denique retina se havet, ut carta: ergo sicut radii a corpobus reflexi penetrant intra foramen illud intra, penetrant intra pupillæ, et sicut ā foramine perveniunt &c.ª

Retina tunicarum omnium maxime sensua ē, quia tota ē contexta ex nervulis, et fibris, imo ē nervus opticus productus, et in filamina destributus: ergo ē aptissima, ut obta videat. Unde ait Heisterus in notis ad compendium anatocum numero 80 in omnibus reliquis „ sensuum organis pars serviens per maxa nervus ē: „ rationes sufficientes n̄ video quare hi nervi optici

" expansę in oculo, quę retina ê excludere, alliique
" minus ad senem aparte membranęs hoc negotiuz con
mitere velimus. Itinc ê sola retina cum cerebro conti
nuatur, nę corroides n̂ ê nisi productio meningęons, si
vê tunice cerebri, quare, quę ad modũ meningęons n̂
sentit, ita nec corroides. IIIº tur 3º vitio n̂ fit in tunica
contineat: si enim macula pupilę teyat radii conti-
neę fuerent, sed absque vire. Deinde viderentur
semper obtâ lateralia, quorũ actio later in contineę
tendit. Rursus vitio n̂ fit in humorê Christalino, tunc
propter alatas rationes, tunc quâ nullus humor sen
tit. Denique, nec ipsa vitio fit in coniunctione nervorũ
opticorũ, quibus enim hęc deficit, n̂ vero videndi
facultas, ut notat. P. Amiat parte 6ª phicę, pro cu
lari sectione 2ª quęne 9ª, unde et Gazendus se
tione 3ª phicę libro 4º, Capite 7º scribit Iuvenis
qui antea videbat proinde, ac cęteri depręhensus
ê â Cadaveris nervos opticos havaise propter
humores n̂ annexos, sed separatos.

ARGUTA SOLVUNTUR

Arg.¹ 1º Cũ Mariote radii visuales n̂ sistunt in re

tina, sed in coroide &c. P.^a ant: retina diafana est &c. R.^a retinæ semidiafanæ esse, non vero omnino diafana, hoc est perimento alato bovini oculi in cujus retina pinguntur, imagines objectorum coroides enim inservit retinæ, ut melius, et clarius apareant objectorum simulacra eo modo quo nubes atra post pluviæ regione soli inservit, ut colores iridis mellius in aqua pinguntur, licet hæc sit corpus diafanum denique plu cilitas est ~~pro~~ propria corporis nullo colore predicti quali devet esse capax, quæ omnis coloris senciendi sit capax si coroides est organum visione faciliter

Arg.^r 2°: si coroides est organum visione faciliter ~~~ explicatur cur in loco obscuro ampliari, aut in luce intensa multum artari pupilas soleat: &c. P.^a ant coroides juxta diversæ luminis dapsum fibras utique ex qua constituet, unæ tunicæ abducit aut relaxat: &c. Contratur 1° retina non est membrana, nec nervus, sed venulis potius, et arteriolis constat: &c. Contratur 2°. cæteri accenti lumen à coroide, quæ sola est perfecte opaca sic regenitur, ut oculus canis nocte lucidus apareat, quod si ita est retina coroidi proxima ex illa forti luminis reflexione vehementer adeo aficiatur, ut ab ofecti longe minori lumine per lucis moveri non posit quod experientiæ adversatur, nam canis tunc videt allia objecta: &c.

R.² ad 1. ubeą per fibras ą retina connexą esse unde ipsa retina fibrilis suis pupilą dilatare et coarctare potest. Deinde et si retina hoc n̂ valeret; quid inde? n̂ debet pars oculi precipua efficere omnia per se, quę ad viden dy sunt necessaria; ad hoc enim alię partes datę sunt. Ad 1.m confirmaąg ną diximus fibrą retinę esse con textą, neque vero quia cerebrą nobis n̂ constat, inde se quitur illud n̂ esse esse sensorią. Ad 2.m confirmaąg, quod lumę n̂ a choroide sed a cornea vel etią a chrystalino hu more relegitur a quibus scilicet objectorą imagines ita re flectuntur, ut inde ubeąą fereą pupilę nunę obtineąt. Reflectio choroides nulla ê propter eius obscuritatę. A. 3.m

ideo visio fit in retina, quia in illa ą pinguntur objectorą imagines; sed hęc ratio n̂ probat: ergo &c.a p.r m.r ideo si hęc ratio probaret visio proportionaretur imagini, quę in reti na exprimitur; sed hoc ê falsą: ergo &c.a p.r m.r in retina oculo pingitur objectorą inversą: quod experientia demonstrat in oculo confirmatur in retina simiu arfili et in oculo bovino: ergo &c.a confirmatur in retina simiu lacra objectorą sunt diversę figurę a rebus ipsis ną corpus solidą delineatur per superficię: ergo &c.a R. quod si imago in retina pingatur confusa visio confusa fuit, unde remotiora et proximiora nimis objecta distinctę n̂ percipiuntur, quia

depingunt imagines confusas, si maior pingatur imago in retina objectum videbitur maioris molis, si minor minoris. Tria autem sunt in quibus visio ocularis non proportionatur imagini, quae est in retina; 1.^m quia imago est in retina objectum videtur extra retinam in loco ubi est si nihil fallaciae interveniat. 2.^m quia imago in retina exigua est, objectum autem videtur tantum quantum est. 3.^m quod imago in retina sit inversa, et tamen objectum videatur rectum.

In his tamen proportio quaedam semper exhibetur, quia uno modo afficiuntur tunicae oculi in maiori distantia alio modo minori, unde etiam proportione servata ad imaginem in retina pictam videtur distantia objecti, et hinc accidunt fallaciae oculorum circa objecti distantiam, si nempe aer efficiat ut objecti proximi imago in retina pingatur qualis pingi deberet si objectum longe distaret. 2.° proportionatur, quia iuxta maiorem aut minorem extensionem imaginis in retina videtur objectum maius aut minus, et hinc eveniunt fallaciae oculorum quoad   si aer efficiat ut objectum parvum pingat in retina imaginem quam naturaliter pingeret si esset hinchenti molis.

3.° Denique proportionatur quia licet naturale est, ut si imago pingatur in retina situ inverso objectum videatur rectum ratio huius est quia imago, quae in retina fit est quaedam intentionalis expetens objecti,

quę minime inluentes eatamque velluti medio ejus objectum ipsum videmus unde potius inversa esse debet, ut objectum videatur rectum, quia linea visuali, quę ducitur ab infimo puncto retinę dirigitur sursum, et linea, quę ducitur â supremo puncto dirigitur deorsum, adeo que per imaginem inversam objectum videmus rectum. Ad ultimum dicimus effectum exprimere tantum menam objecti figuram.

Arg. 2.

lero humore cristalino statim admititur visio: et hęc par oculi nullo colore tinta ad visionem maxime idonea est: ergo &c. Item: retina non sistit speties, sed per eam transeunt ad coroidem hinc in foliis oculi lux cernitur, eo quod in illis coroides colore ruba infecta sit in hominibus verô nunquam in iis fulgor apparet, quia coroides est nigra, et nigra lumen absorvent: ergo &c. Denique Volfius in suis opticę, cap. 4. numero 64 quod si ab oculo bovino separentur coroides, et retina humore vitreo illeso, et candelas ardens ante pupilam constituatur eius imago videtur inversa: ergo &c.

R.

Ad 1m. etiam lente vitrea sive cornea lesa non amplius depingi objectum quam tamen illę tunicę sint organum visionis. Multa quippe sunt necessaria ad visionem perficiendam, sed unum est visionis organum. Ad 2m. patet responsio in solutione objectionis. Ad 3m. dicimus devere semper organum

visus ē in retina quia species ultimo ad illā termi nantur, quod et coroide aut alteri minime verū ē. Cæterū tunicas multas, et membranas duplici llamela constare omnes anatomici sciunt, unde dici potest in duplicata illa llamela imaginē depingit, eā quæ pro retina exspec tari

Arg. 5: si visio fieret in retina, et ñ in nervo optico explicari ñ potest quomodo ñ appareat duplex objectū sivê cur objectū ñ videatur in duplici loco cū oculus sit duplex, adeoque duplex sit imago in retina: ergo &c. Retorquetur argumentū sicut duæ retinæ viderentur debere duplicē visionē prestare, et efficere ut idē objectū videat in duplici loco - ita duo nervi optici directe quod, cū oculus videat obje ctū extra ipsū oculū ibi ubi ê necessario, quando nihil obs tat tanto oculi videbunt objectū in eodē loco, adeo que unū et ñ geminatū ratio autē quare hoc eveniat ê quâ axes optici conveniunt in eodē puncto et objecto.

Cæterum ut hoc facilius intelligat scire ê opus quod radius op ticus ê quævis linea ab objecto ad oculū sit ducta ut per pupile foramē transeat et vi illius objectū cerna tur. tales sunt omnes radii a puncto A B C ad oculū producta axis opticus ê radius per pupila, et contra omniū humorū transcens; cuius vi extrema aut tertissi ma

Puisto ... BDHMIO ... axis ophicus ... linea ... ambo oculi ... ntur Centu ... axis ... sequenti figura ... habent axes ophicos ... nia patent in sequenti figura

Axis communis est vita ... rig secans lineas conectentes oculorum centra, et tranciens per concursus nervorum ophicorum utruis oculi nervi ophici EI axes ophici sunt AG et BC directe in puncto C linea conecte est ADB axis communis est CDG vifariq dividens per dicte lineae linea EGF quae lineae ADB intelligitur parala et in cuius puncto G concurrunt dicit horopter est ugitur hora pter linea per concursus axium ophicorum ducta, et lineae coc nectenti centra oculorum paralela videte in secunda figura.

Piramis ophica est piramis radiis ophicis AB et AC ab extremis partibus objecti ducti com prehendens cuius vaci est objectus BC vertex vero est papila A pe linea ophici sunt radiorum faciculi piramidalis figurae dis positi: hic ita dicimus radius, et axes ophicos utriusque ocu li continere in idem punctu, in eodem objectu et in eundem locu obiit atquod ita fieri ut duo oculi videant objectus in eode loco pro inde quod non geminatum quae nuper dicimus evidet in tertia figura.

ARTICULUS I

Exhibentia principia optice

Ad cognitionem optice exponende sunt refractionis, et reflectionis leges. Prima reflectionis lex est si corpus alliquod in alterius corporis solidi immovili superficiem perpendiculariter incidat, per rectam lineam perpendiculariter etiam sive per eamdem lineam rursus resilit. 2a lex si corpus alliquod in alterius Politi corporis superficiem oblique incidat ita ex altera parte recidit per lineam obliquam ut efformet Angulum qui dicit Angulus reflectionis equalis Angulo incidentie. Leges refractionis si radius luminis e rariori medii in medium densius oblique transeat ita inflectetur ut ad perpendicularem accedat si vero e densiori in radius talis erit inflectio radii ut ab ipsa perpendiculari recedat

Obstenditur 1a lex si cristalinus vas ABCD vacuum: tunc illius superficies a D coperiatur carthe in qua unicum sit foramen C per quod transeat lucis radius F ferro, hic in illo vase evacuato directe progreditur in G at si in moto manente vase

Fig. 1ª

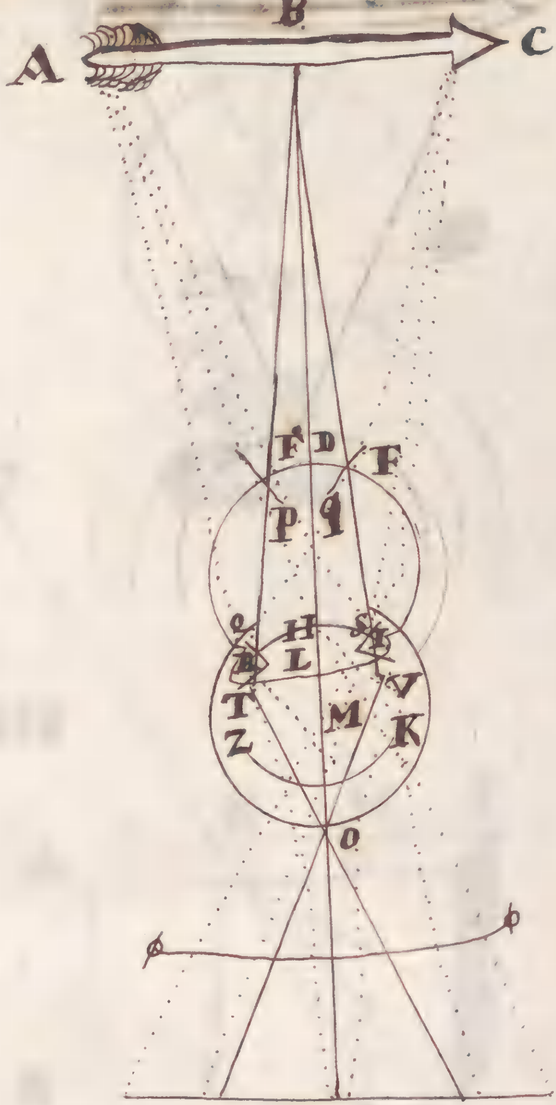

Fig. 11.A

Fig. III

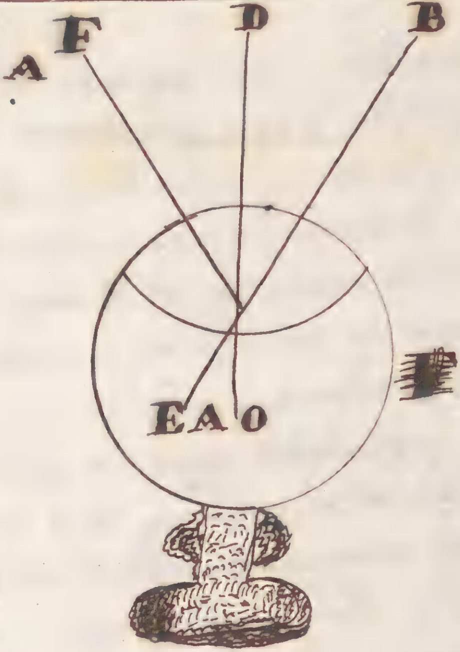

Fig. IIII

illud impleatur aqua per foramen M tunc lucis radius ad L terminatur, neque accedit ad perpendicularem EI. Pro secunda lege ponatur argenteum nummus in fundo alicuius vasis in quo nullus continetur liquor oculusque B ita retrahatur ut ora vasis nummus ipsius A celet tunc impleatur vas aqua famulus ipse A celit tunc impleatur vas aquo ... ro tunc nummus videritur per radios CD quod ab A progrediens in se re-frangi debuit absque recedere à perpendiculari CF quam quae allias debere directe ferri in D videte in quarta, et quinta tabula.

ARTICULUS.

SECUNDUS.

De luce, et Calore.

Lucem et Colorem esse objectum visus certum est ut ante visio fiat necesse est lucem illuminare objectum, et per medium difundi usque ad oculum inspicientis. Sit ergo lux est affectio accidentaria corporis lucidi. est D. N. S. in 2o Distinctione 13a. P. hoc modo bene explicantur fenomena lucis: ergo &a.

P. ant: hic bene intelligitur quare radii solis non per omnes partes extendantur sed per eam solum, quia sol directe respicit. Lux enim ita dependet ab aspectu solis ut nullibi concerbetur, nisi ubi sol respicit. Idem de luce aliorum corporum dicendum est: ergo &a.

Obiicies 1o. lux refrangitur et reflectitur: ergo est corpus: Resp. D. N. loco citato refractionem, et reflectionem dixit de lumine methaforice, quatenus velut vaculus confringitur et pilla cum recidit eficiunt angulum, ita etiam lux, sed vaculum, et pilla ad alteram partem declinant, at radium lucis rectus manet in suo subjecto in quo postea lucido corpore efficit radium reflexum.

El dia de los Reyes en la tarde hisimos una quinolada y fue de tal modo que fue mas el Ruido que las nueses pues toda la tarde nos se fue en haserlos y luego por ultimo no salimos Cada uno mas que a quatro quinuelos, y asi nos quedamos unos a otros mirandonos.

Objiciun 2º lux solis colecta in concaba Christalo igneus causat; sed accidens non potest producere ignem: ergo &c. Item: lux non havet contrarium: ergo est substantia. Respondetur negando consequentiam illam erole per equiboca nexum proveniret. Ad 2m quod lux non est substantia ex eo quod non haveat contrarium, quia contrarium quod excluditur a substantia est cum allii substanciis contrariari. Deinde substantia non est inmediate sencivilis; atqui lux est inmediate sencivilis: ergo lux non est substantia. minor patet in conveczatumi ubi adsencia substantiae non sentitur.

Sit 2º Dictum:

admitendi sunt quinque Colores primigenii scilicet albus niger, flavus, Rubrus, Cæruleus vel ut afectione objecti colorati super agite ex quorum conmixtione accedente vario dispositione lucis et umbre. Probatur 1º ex eo quod moder ni nulla ratione probant suas opiniones. 2º quia si non darentur colores reales nocte perirent tot Caracteres tot literae similiter que dum liber clauderetur nil haveret scriptum; sed hec sunt absurda: ergo &c. Item: dum in pariente conspiramus lucem solis et alvedinem utranque invicem distinguimus: ergo color non est ipsa lux modificata. Confirmatur: multa sunt corpora, que diverso constant temperamento, et textura, et tamen eundem colorem havent: ergo color non constat in textura. Antecedens patet in lacte, et Calce. Similiter in aquis chimisis qua fa macopula et laborant.

Objicies 1º alvedo resultat ex vehementiori numero radiorum: ergo Ant: patet ex argento in quo conspicimus quod si scabrum fuerit albicantius est, si autem poliatur nigredinem quamdam per se fert. Item Candida corpora oculos offendunt, quod uberiorem copiam lucis ad oculos regerant. Resp. argentum albicantius esse dum scabrum est quia tunc partes illius cum non sint adeo compressae majorem lucis copiam in se recipiunt, unde alvedo magis apparet, tunc quod in aqua pariter communi sale, et sale tartari impregnata et ferventi unde tenuissimas salis particulas in argenti poros intro ducantur secus contingit dum argentum politur, quia compressae partes intra occludunt salinas particulas. Tunc

denique quod ematite lapide politur, qui sanguineum colorem havet tenuissimas quae illius particulas intra poros contingit probabile est. Ad 2m dicimus: Candida corpora oculos offendere, quia exquisita alvedo dum oculi cavitem species una implet seu lumen quoddam alliarum rerum formas minus per se efficaces ita ut fureat ut illas veluti obsolutas ab aspectu subripia, et quia illius aspectus proprius ambitus alibi attingitur, itaut nequeant alliarum rerum species in primari ambitu officium liberemrare

Plura alia brevitati causa videre apud Nrum
Ferrari in Physica particulari folio mihi 760.

QUÆSTIO XXVII

De sensu Auditus.

Maxime autoritati ē auditus. Aure sic dicuntur eo quod constent partibus exterioribus mēte dispositis ad finē audiendi. Exteriores partes sunt au ricula ipsa exterior figura ob aliis n̄ orea nec omnino cuerea. Qualem habet protuberantia quibus per ... definit. Inservit varios flexus, et anfractus in specum desinit. Inservit auricula ad excipiendū sonū, et præsertim ne sermi ... aeris obliqui confundant premitus rectos unde illi quibus abrisē sunt auriculæ vix quidquā audiunt. In auricula ipsa aliquando interius prope membranā timpani stant glandulæ quædā ex quibus defluūt in aure humoridug flavus, et crassus purgant cerebrū avide et insipiens ut animarba in aures ingrediantur.

Congeruntur post dictam externę auriculę ad initiis certi meatus auditorii. Hic meatus excabatus e in petri quod vocatur os petrosum ipse etiam meatus tortuosus e in fine huius meatus habetur pelicula quędam quę dicitur membrana timpani eo quod tenta sit ad instar pelli timpani circa hanc circulus osseus stat, qui dicitur os orbicularis quo inseritur hęc membrana timpani dicta patet, quę timpanum dicitur: ut autem in medio non scindatur, et melius resonet nervulus quidam quę dam vocant per transversus ductus eam dividit bifariam. Ablata membrana timpani dicta patet quę dicuntur malleus, incus et stapes quorum munus e stabilire etiam firmius membranam timpani.

Malleus e osciculum extrema sui acutiore parte timpano affixum; obtusior vero malei pars incudi jungitur. Incus e osciculum pene rotundum duplici crure instructum, quorum altero stapedi altero ossi petroso adheret, stapes e osculum cabum membranam supra se tenuem habens proinde, ut alterum timpanum. si in timpano flatus aliquis designatus fit sucursus in auribus e et allia insignis cabitas, quę dicitur labirintus et e antro timpani minor atque semicircularis havet orbis excabatur tenui membranula dicitur

Altera etiam stat, quae apelatur atque laurinto mi nore, et simile ad tenuem membranam induram dupli ci vel triplici flexu instar cochliae in se circumducitur in hac per foramina duo quorum alterum ova le ad laurintum alterum rotundum ad ducitur sed ad laurintum ad sit ddo organum auditus est membrana ad vestibulum laurinti expansa sonus que tres, quae canales semicirculares vertiunt; et sona cochleae atque haec est principium auditionis organum.

P. 1. organum auditus in eo consistit in quo fit auditio et ultima soni inpressio, sed ita se havet in prodicti membranis et sonis; potissimum in illa cochleae ... minor patet ex illarum situ. Deinde ea tunica est in qua vehementius agunt sonora, sonus enim post tot revolutiones, et incrementa eo [illegible] ... exponerat. Item si fieret in parte anteriori sonus alterius non augeretur, si in parte posteriori sonus ibi non reciperet: ... si fit auditio extremitate auricula excepta ... meatum ingreditur timpanum quae levi inpetu inpellit a quo maleolus ab ipso incus ab incude staper cum ... communicatur, idemque tremor et sonus in terna aeri communicatur, qui laurintum ingrediens illis membranis sonus communicatur.

Pr 2° organum auditionis non potest dici innatus aer in cavitatibus precertim timpanii contentus nam ille aer est substantia fluida adeoque incapax serandi et vitae. Rursus non fit in membrana timpani auditio nam si alliquis omnino surdus existat, sitque sonitum non audiet; et si sitque dentibus teneat, et ore sonum excipiat tunc eumdem audiet per canalem illum, quia gutture ad aures porrigatur, qui tallis canalis est os timpanum: ergo &c.a Hoc confirmat experimentum: Ubilicius narrans per curatas fuisse cani ambas aures ut aut per curatam etiam essent membranae timpani, et tamen canem non statim amisisse auditum. Objicies: Aristoteles libro 2° de partibus animalium ait: sensorium audiendi aerem esse fatemur: ergo &c. Respondeo non alliud signi ficare, nisi aerem ipsum interiorem ab exteriori commotum esse causam inmediatam cur sonitus audiatur. Ad solutionem omnium dificultatum advertite, quod membrana timpani inservit 1° ut retundat alliquantulum vim tremoris in aere excitati: necnon paratur 2° ut uniat in se sonum refractum per tortuosam viam auditori meatus 3° ut externus aer de curetur 4° nec humor viscosus, qui cerebro in meatum auditorium decendit meat in cavam interiorem.

In laviRinto humor reflectitur et refrangitur, et sonos illius inserviunt, ut interiorem reddant, et per lectionem auditionem, et si contingat vacari membranam bethouli ipsius laviRinti defectus utcunque supleri posit per eas sonas, proindeque non sequatur omnino absurditas. Et re ipsa anatomici sepe in auribus quorundam hominum qui surdi erant, dum viverent membranam timpani omni no illesam invenerunt, defectum autem in fibrulis laviRin hi conspecere. Si enim auditio fieret in membrana timpani, membrana bethouli, aer internum, laviRin tum cum canalibus, et sonis, ac nihil prorsus inser virent.

Et quamquam membrana timpani contremiscat, dum sonum audimus non unde sequitur in ea fieri auditionem, nam et ipsa auris tota tunc contremiscit, et senati va est et quomodoque id ipsum pariter contingit in sola carne nostra. Illaque tunc ea membra senciunt tremo rem tactiva virtute, sed non audiunt, nam tenuque diversa est, utraque perceptio. Hinc ut reauigimus contra resentiores probantes auditum non esse tactum, si auditio esset tactus utique esset tactus perceptiones tremoris; sed tota caro tremorem quandoque tactu percipi, nec tamen audit eum.

Nunc dicendum venit quid sit sonus, sed ...

exponere jubet, quid necessarium sit in corporibus ad sonum edendum componitur sonum sensiviter efficientia dura esse devent, et consistentia iuxta Aristotelem libro 2° de Anima textu 78°: tria numero esse devent nemirum percutiens percutionem, et medium qd elidatur a terra tur agitetur. Omnia enim corpora solida, quae sonum edunt, quae plurimis poris referta sunt, atque hi pori replentur, tunc aere crassiori ac subtiliori, tunc aliquibus, variisque alliis corpusculis. Dicimus ergo sonum contingi semper cum motu medii — — — et presupposítione corporum collisionem, seu verberationem.

Prob. corpora sonum non emitunt nisi invicem illa moveantur ita ex petitur cooperatum est devere corpora invicem incurrere ut sonum edant si enim Campana post percutionem manu atrectetur sentietur in eo notavilis tremor. Hinc si corpora non permitantur tremere livereque agitari impedit. ex ea parte, aut tollitur, sonus, quare campana, si pendeat maiorem sonitum edit, quam si taceant. Cum medii autem tremor debet per totum medium diffundi, et usque ad aurem propagari. Hoc docet experientia aeris enim vel medii alterius concussione in minuta aut omnino impedita vel nihil vel parum percipitur. Hinc successive, et mensuravili tempore propagatur, sonus unde fulgur divisa nube

conspicimus, similiter tamen non nisi post alliquod tempo
ris spatium percimus.

QUÆSTIO XXVIII

Quid sit olfatus, et quomodo operetur.

Ad huius sensus explicationem scire est opus quid sit
nasus, et explicare anatomice eius extructuram superior
pars nasi dicitur dorsum extremitas ima dicitur globus
nasi, partes vero laterales apellantur allæ nasi tota con
cameratio nasi in duas dividitur cabitates. Quarum
divisorum vocatur columna Cavitates autem nasus no
minantur utraque hæc cabitas nasi ascendit usque ad
medium ipsius, unde quælibet illarum dividitur in duos
canales quorum unus discendit ad fauces, alter vero
ad cerebrum tendit. Tria nasum sustentant duo late
ralia externa, alterum vero medium, et internum, atque
inter hec ora sunt duo foramina, quæ ascendunt
usque ad cerebrum. In his duobus foraminibus duo
nervuli sunt à cerebro descendentes usque ad præ
dicta ora, et nisi ductus ad processus mammillares vel

palpilares dicuntur os cuius forma est in media ua ci fronte situm inter partem dextram utrumque oculi, et similem alium incumbit interni nasi parietibus sa per induitur membrana quæ cum tota nasi cavitas inter ne tegens illa membrana oritur a dura matre, et tota referta est fibrillis, et niveis filamentis. Sit Dico 1.º orga num olfatus est tenuis membrana interiores anfractus narium vestiens, hoc autem sciendum, seu sciendum tenuissimas fibrillas nerveas, quæ sub illa eunt

Probatur 1.º læsa vel perturbata membrana sive nimio humore perfusa odorum sensus languidior in no bis efficitur: ergo &c.ª 2.º in memorare nerveum fibrarum quibus positis quibus firmis foramina trajectis mem brana illa vestitur interlecta conspicitur, prorsus inu tiles viderentur si narium concavitas expiendis odo ribus solum destinaretur: ergo &c. Denique non est alia pars aptior in qua odorum perceptio eliciatur: ergo &c. Quod ipsa membrana secundum se non sit organum olfatus patet quia commune est eiusdem quæ subtilis membrana, quæ cooperit os palatum &c.ª

Ut autem odoratio fiat requiritur quod alitus ad organum per tingant hoc patet quia sine inspiratione nihil perci

odoramus. Alius, quod fortior ē inspiratio melius odor percipitur, et dum volumus fetorem advertere inspira tionem perhibemus. Quod odor consistat in eo qd corpo rum attenuentur in subtiles alitus patet, quia quæ odora sunt nisi arctiori custodia serventur, aut si aperto ma neant cælo odorem admittunt id ideo evenit, qa attenuant. allii alitus in quibus recedit odor. Ultra hanc quæstionem nulla potest aperiri obstio, quæ ex editis n̄ solvat.

QVÆSTIO XXXI

Quid sit gustus; et quomodo fiat.

Sensorium gustus in ore positum esse omnes Consentiunt omnis sentia illud linguæ ascribunt. Lingua autem sit constituitur substia illius carnea ē, et molli, sed diversa ad invenitur à carne totius corporis. Vestitur lingua du plici pelle. 1a. ē membrana exterior quæ tamen sed eamdem crassitiem et daritiem n̄ tota tingit linguæ, sed tantum partes superiorum. Porra ē, unde sapores ad in teriorem linguæ partem demittit sequitur membra interior quæ alliud n̄ ē nisi satis tenuis pelicula crassa

et glutinosa ē et ipsa porri valde conspicui intermixta in quibus inseruntur radius illarum asperitatum quæ prominent in superiori membrana. Post hanc membranam proxime latens sub lingua involucro ocurrit corpus quoddam, quod crista carnea dicitur seu corpus papilare quoniam in aradicantur, et insurgunt innumerare papillæ sive prominentiæ nerbeæ sub flave, et sub alve, et ordinemiro dispositæ ac figuræ similis cum nibus limacum, quæ in rotundum desinunt caput. Post tertio loco ē ipsa caro linguæ huic involucris vestita. Per hanc autem carnem, et per hoc involucrum multæ diffunduntur fibræ sive filamenta quædam haventia partes carneas allia alliis non perlexa, et in lingua coartantur, ut inserviant ad motum. Omittimus pro nunc explicationem musculorum linguæ. Glandulæ quoque adsunt in lingua, ex quibus salivam eduximus productus salivales in lingua existentes sunt autem glandulæ corpora quædam ad initar corporum quæ enviguant humorem transmissum à partibus quibus adherent. Est vero saliva liquor leviter fermentarem serunes et tinpidus spugocitatem exariis linguæ toti adquirere. inservit saliba ut sibi

Psalmista facile devolutione efficiat. 2°. ut ex [illegible] iisdem saporificas afferre et salia educat ad alia que multa lingua ex parte inferiori alligatur, la ringi utrique maxillæ inferiori et subsiti partibus oris.

Dicimus organum præcipuum gustus ~~~ esse papillæ nerveæ linguæ et quæcumque alliquæ partem oris papillerã. Probabile papillæ magis abundat ut in apice planitiæ et lateribus linguæ ibi acutior ê gustus, ubi vero nullæ sunt papillæ ut sub lingua ibi nullus gustus ê ubi aliquis stant, ut in palato aliquis etiã gustus ê: ergo &a. P.r 2°. carnea linguæ pars n ê organũ gustus, caro enim ex se n ê sencitiva. Membranæ linguæ sentiunt quidem mole asperũ, calidũ, frigidũ, n tamẽ dulce, amarum, salsũ, unde licet membrana eadẽ quæ linguã legit ex ofagũ obducat, totũ que palatũ; in his tamẽ gustatio n havetur.

Quantũ pertinet ad objectũ gustus dicemus esse sales quidẽ sapidos esse et saporũ efficientes non tamẽ ex varia figura qua organũ gustus afficiunt. P.r si ex ~~varia~~ figura exiretur, sapor nullũ corpus P.r esse incipidum, sed hoc contra experientiã: ergo &a. P.r M.: cũ inter gustus tactus que sensoria exigunt si dis

nec cuti minus quã linguæ salis asperitas natas sit percipere; quin ē quod cuti etiã n̄ sit saporum judex. Nec iuvat dicere cuticulæ habere dimitem quã n̄ habet lingua quia pars cuti stolatur aspe ritas sali cuticula sentit, sed tamẽ non pugit saporẽ

Deinde plura corpora sunt incipida, ut aqua terra et allia, sed nullũ corpus requirit quod conflatũ n̄ sit ex alumis certa configuraræ do nati iuxta ipsos reventuris: nẽ saporẽ habent. superest tamẽ ut dicamus saporẽ esse afectionẽ specialẽ sapidi corporis ab baria caloris coxione, et primarũ qualitatũ dispocicionẽ pirecdentẽ ut aparet in coxione artificiali carniũ, piscumque sapores variante, tum in naturali, quẽ sapores fructuũ diversos reddit ut allius sit acer vi, allius maturi pomi gustus.

QUÆSTIO XXXª

Quid sit Tactus?

Organũ tactus in toto corpore quærendũ ē. Hominis

ȝ corpus primo circumvestitur a pelliculam exteriori quae cuticula dicitur, satis densa, porosa tamen propter necessariam transpirationem. Post sequitur membrana quaedam retiformis, in cuius foraminibus continentur vasa sudorifera, et multa capillamenta nervorum. Huic reticulari tunicae substernitur ex altera venarum, et nervorum surculis contexta. In huius cutis areolis extant glandulae, quas vocant miliares. Post haec adest caro, et reliqua iuxta situm corporis. Papillas illas nervosas, sive fibras videre potui sine microscopio in naribus suum.

Dicimus:

„organum tactus non est ipsa caro, sed solum papillae nervosae, ita Aristoteles et Galenus, et S. D. N. quaestione 2a de anima ubi ait: ad ipsum quaestionem dicendum quod caro non est organum tactus, sed aliquid intra eam. Quod infra declarat ait: scientium carnem, vel nervum. Quod est quaedam caro nervosa, quaedam pura, nervosa autem non tantum est medium, sed etiam organum. Illi autem nervi coextenduntur toti carni animalis; non quia sint in qualibet parte carnis, quantumcumque iuncta nervi, ita quod non sit caro pura in animali; sed quia iuxta vel prope quamlibet partem

" carni sunt alliqui ramusculi nervorum, qui ex
" tenduntur per totum corpus ad modum reti: et hoc
" patet in folio arboris accenso.

P.a multa sunt an

ictura quæ obstendent 99.n etenim non solum papillæ, nervæ per totum corpus difusæ sunt, verum etiam ubi sunt frequentiores dolor vehementius percipitur. Hinc in manibus tactus est exquisitus quoniam in illis huius modi fibrilli abundant, pedum quoque planta magis sensitiva est titilationi, quia maior copia nervorum fabrilarum in illa terminatur: ergo &.a Rursus si caro esset organum tactus ubi carnea partes sunt maiores, maior etiam perciperetur dolor: hoc est falsum: ergo &.a

Hoc

modo explicantur fenomena tactus. Primo. Si manus frigore ad herentes igni cito moveantur intensum sentiunt dolorem, quoniam frigidus humor dum vi caloris intra carnem penetrat violenter comprimit fibrulas. Secundo: si leviter unguibus perfricetur planta manus aut pedis talis causatur titilatio, quæ ferri nequit, quoniam ibi sunt flexus, et veluti modi fibrarum. 3.o reddit ratio cur in aplopleticis caro obstupescat, quoniam

spiritus animalis per fibrilas nervi propagatio impedit.

ARGVTA SOLTVR

Arg.^s 1° ex Mastrio: n̄ solus nervi, s^d cuti quoq̃, et caro organus sunt tactus: ergo &.^a P.^r ant: caro animat anima sencibus: ergo &.^a Item: tactus percipitur, in corde, et pulmone. Ubi n̄ sunt nervi: ergo &.^a Confir
" matur ab eodem Sr D. N.^o loco supra citato ait: vi
" late nervi prope existentis quelibet pars potest sentire tangibile. Ssum idem insignuat Aristoteles libro 1° de historia animalis, ubi asumat carnis esse organus tactus.

Ad argutus resp.^r quod si probaret ipsa caro posset sin nervii sentire, q^d et ipsi contra xii n̄ concedunt. Itaque cuti unde quaque nerveis papilii contexta, et distrincta ē, caro quoque, cor, et pulmones inter mixtas havent has fibrilas. Et etiā experientia constat dolorē n̄ percipi nisi in ea parte carnis in qua fibrilē inveniuntur. Ipsa pariter sarnē inmediate ab anima sencitiva animari

negat Dr S.^l loco citato paragrapho ad secundum.
Ad confirmationem quod D.^r nervis citati virtutem sen
citivam in solo nervo recidere scribit; quare carnem
dixit denominari sencientem propter fibrilas.

Arg^r 2º.

caro, dentes, et ossa sentiunt sensatione tactus: ergo &ª.
P.^a ant: ex solo contactu carnis sentimus dolorem
refrigerationis &ª in dentibus quoque patimur acer
vissimos dolores: ergo &ª. Confirmatur: si caro, et ossa non
sentiunt, maior pars corporis humani non differret à
plantis; sed hoc est absurdum: ergo &. Denique: caro, et
ossa havent animam, et nutriuntur: ergo sentiunt. Con
sequentia patet, ubi enim est anima, ibi est sensus:
et ubi non est sensus, ibi non est anima.

Resp.^r quod sen
timus dolorem ex tactu carnis fibrosis, unde si per
foraretur caro intacta manente qualibet fibrila nu
llus perciperetur dolor simili ratione neque in
omnibus partibus densum havetur dolor, sed solum
in fibrilis nervis, quæ per illorum substantiam orreani
dispergunter. Cæterum ipsa ossea substantia dentium
timatur citra ullum sensum doloris, quantum verò

ad reliqua ossa, si alliquando dicuntur sentire est solum propter peliculam fibrosam, quæ ossa circundat. Ad con primationem: ossa, caro, aliæque plures humani corporis partes differunt a partibus plantarum propria forma cer poreitatis, calore &a. Nec ex nutritione colligitur vis sen sitiva, quia plantæ nutriuntur, nec tamen sentiunt.

Ar.

3.º Deficit sensus tactus remanente potentia motiva, quæ in tegros nervos necessario supponit: ergo &a. Item ista philosophia: nervi nihil sentiunt: ergo &a. Denique pisces non haventes nervos sentiunt: ergo &. Respondetur remanente potentia motiva subsistere in offensos ner vos maiores, non tamen omnes fibrilas, tunc omnium tactus in partibus illis non deperit. Ad philosophiam dicitur nervos non ex se vi senciendi po llere, sed propter spiritus quos in se ipsis continentur. Demum in piscibus stant fibræ, ut notat P.: N.: S.ii ubi supra, et Aristoteles libro 3.º de historia animalium cap.e 5 licet tales nervi tenues valde sint.

QVÆSTIO XXXI

V trum sensatio compleatur in sensibus ex ternis?

Recentiores sentiunt sensationem in sensibus externis tantum modo in ovari cerebro atque perfici. Unde sensus externi tantum passivè se havent, et sensatio aliud non è nisi cogitatio animae. Fatemur corporalem vitam vero haveri non posse sine spirituali, hoc è sensuum externorum perceptionem naturali ordine coniunctam esse cum operatione fantastica. Sit ma. Sensatio perficitur in sensibus externis, qualenus in illis ve ra sit obiectorum sensitiva perceptio. Ita Nra Ferrari è quae contra Nrum Fortunatum disertatione 2a. Phisicae particularis sectione 2a. Pa. anima in sensibus externis è diffusa, et expedita: obiectum quoque ibi prae sens, quid eos impedit, ibi perceptionem fieri.

P. 2a.

Communis hominum consensus fert oculum videre, aurem audire: haec autem nomina sunt, non in functionem sed perceptionem. Unde nos res intuentes oculis illam cons picimus, non allia parte corporis. Rursus vulnera in manu, pede non recolere in illis partibus expe rimur. Non ne stultus iudicaretur ille, qui gra vissimis viscerum doloribus agitatus, se gravissimos ventris dolores in cerebro sentire? Respondent complete quidem, et perfecte nos oculis videre

nec auribus audire: imperfecte tamen, et incomplete id fieri posse, quia talia fibrarum motio ibi imprimit.

Pater Cercini tractatu 1º Phisicæ particularis Disputatione 3ª Capit.e 13º ait: si accurate loqui vellimus non oculus videre:: sed anima potius in cerebro videre dicendum est. Pater Passe ait: non negare colorem in specie sentiri, sed illum sentiri in specie a facultate, quæ ea in cerebro recipit. Contra: aut nomine perfectæ visionis intelligitur aeeerenciorilbus ipsa corporali visio, aut spirituali indicatur? si primum ea in oculo per fecta est. Si secundum gratis prorsus id aserunt resentientes. Gratis etiam negant visionem in ipso oculo completam esse; hoc enim nunc in controverssiam venit. Deinde illa fibrarum motio mera patio est, si resentientes dicant sensus non tamen videre, nam et si resentientes dicant sensus mere passive sehavere, nullis tamen rationibus sed demostrant.

Multum deveremus Patri Cercini, quod nobis non sola scientiam exposuit, quæ ex resentienium placitis unice obtineri potest, verum etiam hu... nunc primo ... mines loquendi ... cum tot seculis accurati loqui nescierint, ...

mendare debebat. Divus Bernardus libro 5.° de consideratione Cap.e 5.° dicente: anima videt in oculis, audit in auribus, odorat in naribus, in faucibus gustat, tangit in toto reliquo corpore. Nunc vero, quid dicat Pater Pasté videamus quid de anima se convertere, et aplicare ad pedes ostendit? Numquid tepidus allud veterum commentum, qui asserentes animam in solo Capite residere sentationum postea tempore a sede sua moveri dicebat, et ad sensus externos permeare!

Quomodo recentiorum doctrinae cohaeret partem illam, quae impressionem recepit ipsam esse quae sentit. Cum sensus ejus impressionem recipiat, nec tamen sentiat. Fatemur itaque externos sensus se solis, et virtute propria sentire non posse. Tamen simul cum anima et ab illis, et in illis effici reputamus. Cum autem iuxta recentiorum opinionem dolor nullus sit nisi in idea, et perceptione animae videant illi utrum non ipsi dicatur manum dolere, dolorem in manu sentiri. Nos certe in ea assertione nil aliud advertimus nisi ludificationem terminorum.

ARGVTA SOLITVR

XX XX XX XX XX XX XX XX XX XX !~

Ad 1.um r.[?] 1.o plerumque Contingit, ut ille cui manus recepta fuerit in recepto membro dolorem percipere, sibi videatur, quasi integra adhuc ea parte haberet. Pater Malebranc libro 2.o de inquirenda veritate par. te 1.a Cap.e 7 ait: quod quaedam ancila dum candelam admoveret, ut ægrotantem venam pedis insiderentur, simul ac illa vidit scarpellum infixum tantus pavor ipsius invasit artus, ut per tridum in eodem pedis sui loco, in quo pedem insidi videat senserit acervissimum dolorem. Harum sensationum non alia est ratio, nisi, quod fibræ, aut spiritus animales in illo nervo, qui prius ad manum ipsam nunc ad recepti brachii extremum desinit existentur, ideo qui eundem ferè motum ad cerebrum referant, ac antea.

Cartesius ponit exemplum in caeco, qui longo baculo tangit objectum discernit, et afficitur, ac sentit, prout extrema baculi incurrunt in objectum durum, vel molle, ex eo tantum, quod modificatio illa per baculum propagetur ad manum, et eodem modo intelligi potest &c.a = Resp.r in sensibus externis non simplicem dumtaxat perceptionem objecti reperiri, non item illam, qua objectum disconveniens, ut tale cognoscit.; hæc enim soli internæ facultati convenit. Ex ipsius autem perceptionis simul cum sensitiva, fit, ut dolorem

in manu usque sentiamus manum quae dolere dicamus
quatenus ex utraque doloris sensus habetur, quem
in cerebro anima cognoscit se manu experiri. Un
de ex defectu huius internae facultati perceptivae
obiti convenientis, ut tali inepte subinfertur, nullam
esse sensuum externorum perceptionem; etenim fallacia,
quam logici appellant consequentis.

Itaque sentiunt
sibi illi homines in manu sentire dolorem, licet manum
non amplius habeant, quia dolor operatione fantas
tica contingit: spiritus enim animales ad brachii
extremitatem confluentes memoriam excitant doloris.
Exemplum vero Cartesii nil probat, nisi Cartesius demons
tret, quid sit ea modificatio, quae per baculum transmi
ttitur ad manum. Contingitur enim experimentum illud
quia optime sit anima durum non cedere impellenti. Quod
refert Malebranc explicatur optime propter vim ima
ginationis; excitati enim imaginationis, pars alliqua
corporis offensa creditur, et spiritus animales com
moventur, atque ad eam partem confluunt, tunc me
moriam excitant usus antea institutionis

Ad 2um

Nostro Fortunato: ubi nulli sunt nervi nulla sensatio
reperitur; sed ubi spiritus ab aliqua corporis parte ad
cerebrum diffusio impedita nulla sensatio sequitur: ergo 8.a
Hoc patet nam dum forte vinculo constringatur brachium im-
pugne, at citra dolorem punget digitum. Ulterius lexo cerebro
cessant omnes vitales sensationes. Denique si dirrumpatur
spuma dorsi, nihil hoc ille sentit tactu per eas partes
corporis, ad quas pertinent filamenta, quæ tunc non ha
bent communicationem cum cerebro: ergo 8.a Confirmatur ab
eodem: Tullius libro 1.o Tusculanarum quæstionum ait: Nos
enim, nec tunc usque in oculis cernimus, eaque videmus;
neque enim est ullus sensus in corpore.

Ad argumentum
respondetur talem esse hominis conditionem, ut corporalis vita,
non possit sine spirituali, hoc est fantastica operatione;
imo, et hanc ipsam operationem fantasticam sine intellec
tuali esse non posset fatemur cum S.to Augustino. Quod
ipsum oritur præcertim ex subordinatione potentiæ vi
stivæ ad fantasticam virtutem, et ipsius ad intellectum. Nec
licet exinde ab externis sensibus completam sui ordi
nis amovere sensationem; quemadmodum, et in aliis
quæ respectu alicuius actionis subordinantur. Hæc
non est ita ratio sinari unde, et si creatura non posit

agere sine Deo, male qui concluderet eam nullatenus ageret, nam valde volendo agit.

Occlusis rebus meatibus, et impedito 3.º spiritus vitalis a fluxu ad sensoria perceptio tollitur, sed in opposite hinc subinfertur perceptionem esse in solo cerebro, ita serante aproximatione angustio, nec tamen ipsa aproximatio angustia reputatur. Sic ablata cognitione tollitur volitio; nec tamen hanc cum illa confundi debet. Fantastica autem virtute leva, serant inferiores sensuum operationes, quia sine illa haveri non possunt ob esentialem subordinationem. Ultimum exemplum devet solvi a re sentiribus. Ad confirmandum; quod ne certum, ne verum est quod ajebat Julius: unde Lucretius libro tertio inquit.

Dicere porro oculos nullam rem cernere possem.

Sed per eos animum ut foribus spectare reclusis.

Desipere est....................

Ad V. B.º Magnus Parens Augustinus libro 14 de civitate Dei Cap.º 15.º inquit: =

Dolores, qui dicuntur carnis animæ sunt in carne; et ex carne :: Dolor carnis tantû modo offensio ē animæ ex carne, et quæ[dam] ab eius passione dissensio: Hoc argumentû ē Patrû carcini, et Iurceri, referente pro se quamdam historiam restituti Calamensis, quod ipse auferebat ā sensibus quando ei placebat. Confirmatur ex Aristotele in libro de sensu, et sensibili Cap. 2º ubi ait, nec enim anima vel animæ facultas visiva ē in oculo externo, sed ut patet interius ē.

Ad argumentû respondetur Doctorem sanctum in citato loco velle summum carnem sine anima, et per se ipsam sentire n̄ posse, quod n̄ negamus. Dolores inquit Augustinus, qui dicunt carnes animæ sunt in carne et ex carne. Quidquid in caro per se ipsam sine anima, dolet, vel concupiscit, Dolor Carnis &c. Non ergo dimi diatis auctoritatibus utendum ē, ut Purcolius, et Circei ni faciunt. Ex ipso que santo Doctore habetur, dolores esse animæ in cerebro carne; n̄ inquit autem dolores esse animæ in cerebro. Ad confirmationem: quod Philosophus laudato loco significat visionem fieri n̄ posse sine interna fantastica affectione, et operatione. Sensus enim ut idem scribit II setione undesima ubi se junctum ab intelligentia ē

laborq velut in senciritem havet, unde dictum: mens videt, mens audit.

QVÆSTIO XXXII

Am ad explicandos hominis sensus externos opus sit mecanismo?

Cum ex questione de elementorum mecanismo, antlet quid devet inteligere hoc nomen mecanismus in quaesitum venit in presenti, am ad explicandas miras operationes externorum hominis sensuum, necesse sit ad mecanismum recurrere. Dicimus quod cum non possimus demonstrare pro hoc statu virtute intrinseca operationem externorum sensuum ad mechanismum recurrendum est, ut explicentur hominis sensus externi. Hoc patet ex anatomica explicatione, quam tradimus in quolibet sensu. Unde haec DD: alliter non est provanda nisi ex conveniencia machinarum sensuum cum illorum operationibus, et licet dictum fuit in questione de elementis non esse necesse recurrere ad mechanismum hoc ideo est,

quia plures illorum effectus ab alliis diversi modi dispositi causantur, quod non evenit in presenti.

QVÆSTO XXXIII

Dissertatio mechanice exponens omnes hominis afectiones tunc bonas tunc malas

Inutiliter, et noscivé tempus consumeremus, si omnes hominis operationes, tunc bonas, tunc malas per mecanicas regulas anumeremus. Noscivé, quia ordiū Cartesius materialistis ad propugnandum animam materialem in homine, per mechanismum explicaretur amor, odium, intelectio, et similes afectiones. Inutiliter, quia circa ea, quæ videmus ad huc decipimur, sed ut alliqua tenus huic tuo questionis respondeamus sequentem explicationem non tam veram, et exactam, quam curiosam exponimus. Ex

plicantur, quæ pertinent ad sensus externos velocatis et impulsio facta in fibris sensuum externi apore et spiritibus animalium in cluci in tubulis nervorum statim tantum sellerrime deferetur ad cerebri partem; ibique movet allias fibras, et nervos; atque hæc secunda

impretio ea ē, quę dicitur imaginatio, si autē impretio illa progrediatur ad magis intimas cerebri partes, ibi que alias fibras, et nervos currere, et simili motu ope spiritū animaliū aficiat; ipsa afectio erit memoria. Apetitus explicatur, quā in facto impretione à corpusculis talis obti in organa sensuū externorū, ea que impretione ad cerebrū traducta, vel proportionata, vel improportionata, cū illo operiuntur hęc vel illa ostiola nervorū, per quem fluentes spiritus animales implent hos vel illos musculos, eos que diversi modi eficiunt, et contrahunt.

Ex contractione autē musculorū trahuntur nervi iis conexi, quibus nervis cū alligata sint ossa, fit proinde motus, qui ē fuga, vel prosecutio, sed an recte explicentur hęc operationes hoc mecanismo philosophi videant. Certū ē enim homū operanes solū ii penetrarent, cui nota sunt omnia. De somno, et vigilia, de insomnis, de quilificatione, deq. sanguinis circulo videantᵉ. Fortunatus et Ferrari circa hanc mariā.

QUÆSTIO XXXIV.ᴬ

Am bruta sint mera authomata, vel eorū animę sint Demones inibi incarcerati?

Plures philosophi in terris operandi principium bruti negarunt, omnique cognitione ea carere dixerunt, ab quo ab extrinseco agente ad motum omnem impellit. Cartesius esse, et sectatores illius principium omne cognoscitivum, vitalem omnem ab intrinseco perceptionem a brutis admovent, docent, quod bruta esse mera authomata, sive artefactas machinas a sola machina et extrinseca vi admotas, sicut determinatas, unde et ipsa bruta dicuntur sensitiva non quidem proprio sensu, sed analogico, quia non plus sensus in illis existit, quam vel in orologio, certas horas indicante, et pulsante propter solam rotarum motum a ponderibus derivatum, vel in organis pneumaticis, multisque aliis artefactis, quae non moventur virtute ipsis intrinseca, sed ab impulsu, pondere, aut impulsione extrinseca.

Affirmant Cartesiani, vitam, aliasque operationes brutorum non esse ab intrinseco, aut a vi intrinseca tales operationes praestante, sed provenire omnino ab extrinseco ex impressione facta ab objectis in organa corporis brutorum, qualenus externa objecta per varium lucis, et aeris reflectionem, velut alii placet, per diversa corpus colorum effluvia, diversimode afficiunt varium corporis brutorum structuram. Atomistae, constituunt animam brutorum in parte quadam subtiliori,

ignea, et spiritosa, quæ apellant flammulę, vel oleę, aut spiritę, vel salę tenuissimę, aut floræ sanguinis. Hanc partę subtiliorę inquiunt rapido motu per totę corpus diffundi, et virtute sua allias corporis partes, et organa agitare, accedente externi objecti determinatione.

Opinio Cartesianorę primo inventa fuit à Gomez Pereira medico Hispano anno 1554. Et contra Pitagorici bruti animę extare viventę, sencitivę, rationalę tribuebant, quibus accedunt ex recentioribus Voulier, Magaloti et Volfius. Peripatetici sustinent in bruti animę extare viventę sencitivę et materialę, quę cognitione, et appetitu gaudeat nõ tamę circa res spirituales, aut ĩ materia abstracta. Concedunt itaque peripatetici, velvas esse machinas ab Autore naturę ad plurimos effectus mirabiles ordinatas. Sii tamę omnibus animę sencitivę, et cognoscitivę addi arbitrantur.

Denique Vouzeantius defendit Demones asistere brutorę corporibus, et instar animę motus omnes in illis efficere, et operationes. Ait fidę nos edocere Demones post ipsorę peccatę statim ĩgni eterno fuisse destinatos; sed

fidem amitat, nunc torqueri Demones igne inferni, pro indeque affirmare posset executionem illius eternæ damnationis post finalis iudicii diem reservari. Plures enim Demones in corpora omnium brutorum ejecit, et usui humano deserviant, mundum respirant, et Creatoris omnipotentiam manifestent.

Sit 4a. [illegible] bruta non sunt pura authomata sed animam habent sensitivam qua percipiunt materialia obiecta, eademque apetunt, et ceteras exercent sensitivas operationes. Est omnium Peripateticorum. Probatur sane, et experientia precipuum brutorum operationes sine cognitione, et memoria intelligi nequaquam possunt. Et primo quisnam persuaderet sibi poterit, canem, cui pellis ad hoc viventi detrahatur, clamores quidem edere, varie commoveri, et contorqueri, dentibus frendere ne ipsa tamen non magis sentire, quam planta, cui cortex detrahatur, aut orologium, cuius partes invicem separentur?

Item: quis intelligere poterit, vulpes, ac galinas captandas ab extrinseco impeli ut se mortuas simulent? Nunc canis venaticus prope inventam coturnicem ab externo impediente motum suspendi; aut ab extrinseco impelli

ut tremula caudæ agitatione deprehendo, prædæ domino venatori significet. Quid, quod bruta sæpe in errorem induci contingit. Etenim canes sæpius umbris alatrant. Ita si canis famæ correptus ex longe ostendas panem, ad panem currit: si postea loco panis saxum teneas in manu, decipietur canis, et ad illud accurret; at si postea lapidem manu teneres, et denuo tentabis, non accedet canis; quod si incipiat panem ostendere, nihilominus prima vice, nec ad panem ipsum canis accurret.

Canes profecto exteris alatrant; deinde vero si illi lenium assuetudine noti fiant, si cibum canibus porrigant, tunc canes pacem ab iis primo, tunc et blanditias extorquent. Quid ergo? Mutarunt ne homines illi impressiones, quibus oculos canum feriunt? itaque qui canis, cum allicere alatrare minus, domini deterretur, et a latratu cessat, atque sæpe contingit, ut post unam, vel alteram vicem, ad eiusdem objecti præsentiam, absque ullo domini imperio quiescat.

Deinde: constitue in fovea valde profunda senem, in quam nemo possit nisi ex uno latere decendere. Ex alia parte foveæ emitte postea equum famæ laborantem, tunc

ille velocissimus recte quidem versus foveam currit; verum ad illius oram perveniet, gradum sistet, nec in se foveam pro-cipitem dabit, etiam si cum canibus urgeatur. Sed verò circum ibit foveam, donec locum inveniat, per quem possit descendere. Idem experimur in fele: nam si carnem in fune satis alte constitutam appendas, feles non recta versus illam emittet saltus, sed primo super scamnum accendit, et ex eo super tabulam, atque rursus aliò convertitur, ut altiorem locum inveniat, ubi possit accendere; tunc carnem tollit, et depascitur.

Idem in cane contingit, qui si in atrio à suo Domino vocetur, continuò per rectam lineam ad illius pedes properat. At si Dominus sistat se ad fenestram, et canem vocet, non ille directè versus eam vocem, et parietem promovetur; sed in flexibus etiam multis, et circuitibus, januam domus quaerit, scalas accendit contra machinae inclinationem, quae gravitate sua ad motum deorsum determinatur; exinde pedibus ostium cubiculi (si clausum est) pulsat, ut illi à periatur, et iter pateat ad Dominum suum.

Nunquid patavimus, gallinam esse authoma quoddam, cum illa exiguos pullos suos alis protegat, tanta cura calefaciat, eosque doceat terram effodere, vermiculosque, et alia nutritioni

eorum apta dicamus. Illa sanè est particulari voci sonitu vocat, altero quae longè diverso milvum agnoscere, et fugere docet; atque pro eorum defensione canem insectantem aggreditur, suamque vitam pro illorum conservatione velut nihili facit, periculisque exponit. Profectò omnia haec sine sensu, tum sine cognitione fieri prorsus est impossibile.

Sed et memoria in brutis reperitur: ait S. Augustinus: memoria non rerum intelligibilium, sed harum corporearum, et bestiae habere sentiuntur; nam et per loca nota sine errore iumenta pergunt, et cubilia sua bestiae repetunt, et canes dominorum suorum corpora recognoscunt, et dormientes plerumque murmurant, et in latratum aliquando erumpunt: quod nullo modo possent, nisi in eorum memoria visarum rerum, vel per corpus utcumque sensarum, versarentur imagines. Hucusque S. Doctor in libro contra epistolam fundamenti Cap. 17 similiter in libro 6° de musica Cap. 2° loquendo de hirundinibus.

Sit 2a Propositio: anima brutorum non consistit in atomis quomodocumque convolutis, nec in flammula quadam, aut spiritosa particula. Probatur: bruta sentiunt, cognoscunt &c. sed haec omnia

prestari n posunt ab ab mirus textura, vel a stam
mula illa: ergo &a. P.º M: quod n e vivens nequit esse
ratio, per quam bruta vivant, sed atomi n sunt viven
tes: ergo &a. Confirmatur: quod n e cognoscitivum n potest
cum alliis n cognoscitivis facere compositum cognoscitivum,
quia nulla absoluta perfectio precertim simpliciter,
simplex e in toto, quod n sit in alliqua parte: ergo &a.

Respondent

Athomistæ rem quam lucet in naturalibus, quo magis compo
sita e complures, et nobiliores acciones exercere, quemad
modum in machina additione novæ rotæ vires accrescunt
poturunt ergo atomi, vel spiritus, si pauci sint n sen
tire, sentire, si multi. Denique dicunt, quod vis illa sen
sitiva, accedere potest atomis ex earumdem contextu, vel
a vi quadam et quam autor naturæ illis impres
serit. Dico: ex dictis nihil allium, nisi localis motus
haberi potest: ergo n sensatio.

Vel enim Atomistæ veram

cognitionem brutis concedunt, quæ sit diversa a motu
locali, et vim habeat representandi obiecta, vel bruta
rem cognitionem, cum locali partium motu confundunt, si
primum in ergo constituunt animam brutorum in sola tem

perire partium materialium. Si secundum incidunt in opinionem Cartesii, et retroquentur exemplum, quem ad modum in machina, si nova rota accedet sine ulla vi, vel augente motum, vel impedimenta illius removente, nihil fiat illius rote accetione, ita animalibus additio, vel continatio spirituum nullatenus, pro ut sensitivorum non erit apta ad vim senciendi illis atribuendum.

Denique inquirimus ab atomis quidnam sit vis illa energetica, et aptuira? Vel est quidpiam a materia atomorum diversum, vel minime est ab illa distinguitur. Si primum erit vel accidens, vel substantia, et incidunt in doctrinam Aristotelis, si secundum nulla atomus creare ea vi, non enim est alliqua ratio, cur uni potius, quam alteri atomo id conveniat, quod a materia atomorum nullatenus est distinctum.

Sit 3º. Mº. bruta non habent

" animam rationalem. Hec Mº. quoad modum loquen
" di est contra Patrem Feijo. P.r nulla ratio, nulla ex
" perientia nulla athoritas adest, quem comprovare po
" sit brutorum animam esse rationalem: ergo & Item: ex
" sacra Scriptura in Salmo 31 verso 16 nolite fieri
" sicut equus, et mullus, quibus non est intelectus unde est

Divus Gregorius Nissenus Cap.e 3.a libri de opificio hominis ait: animalia bruta sunt illa quibus animæ facultate prædita, sine vero ultimæ, et perfectione adeptæ non sunt quippe est rationis, et inteligentiæ præstantissimo dono non sunt instructa. Et lactantius Cap.e 7.o libri de ira Dei inquit rationale animal cum mutis, et rationabilibus æquasit, quod faciunt imperiti.

Sit 1.a Pp.:

anima brutorum non est spiritualis. Pt. si in brutis esset anima spiritualis, hæc immortalis esset ex sua natura; sed hoc est falsum: ergo &.a P. Mi: ex duabus argumentationibus, quibus referentiores demostrant animæ rationalis immortalitatem, quibus referentiores demonstrant animæ rationalis in mortalitate. Landquid est spirituale, devet esse incorruptibile, anima rationalis est spiritualis: ergo incorruptibilis, adeoque immortalis. Rursus quidquid non dependet a corpore quantum ad operari: ergo neque ad esse. Hæc utroque ratiocinatio si alliquid roboris havet, quid totum obtinet dum loquimur de anima brutorum si hæc spiritualis est.

P.a 2.o nullum suppetit fundamentum affirmandi animæ brutorum esse spiritualem, quia nulla spiritualis operatio, aut rerum spiritualium, et abstractarum per-

sep̃tio n̄ bruti demonstratur, sed solū dantur in eis sencivilis, et materiales perceptiones, quæ sufficiunt explicandis brutorū operationibus: ng &c.ª P.ª Deniq: spiritus ex sua natura capax ē cognoscendi res spirituales ergo brutorū anima talē havet aptitudinē. Concia patet, quia hoc ipso, quod spiritualis sit, eiq spirituale obiectum erit illi omni modi proportionatū, sicque n̄ minus, quam homo Deū, et Angelus cognoscerent.

Sit 5.ª cc.º anima
„ brutorū ē forma absoluta, et substantialis, quæ materialis ē,
„ cognoscitiva rerū materialiū, n̄ tamē ratis, nec proprio et rigoroso sensu reflexiva. P.ª cc.º ex dictis: nā in brutis extat cognitio rerū sencivilium: ng ē principiū cognoscitivū: sed principiū istud n̄ devet esse spirituale propter rationes datas, unde materialis potentia sufficere videtur, qa contrariū nūh provatur a referencioribus. Aufer principiū illud n̄ devet esse ratē, nec proprio, at rigoroso sensu reflexivū; quia nullū datur fundamentū, et hoc aperatur ex solutione argumentorū constabit: ng &c.ª

Deniquè anima brutorū, sivè principiū illud cognoscitivū ē absolutū, quid piā, et substantiale, quia ut dictū manet operationes illæ et specifica

brutorum diversitas oriri non potest ab aliqua accidentaria affectione, aut a sola textura partium corporis. Obstiet etiam ratione formae, quia est intrinseca viventis pars et ad illius essentiam pertinet, atque principium, et radix est omnium vitalium operationum, et cum bruti corpore unum efficit compositum, ut maxime [illegible] dicimus de anima rationali respectu corporis humani.

S[illegible]

quia moderni philosophi dicunt non percipere quomodo corpus [illegible] cognoscere valeat, quia idea cogitationis distincta est ab idea extensionis. Dicimus, quod si ex diversitate idearum colligere[illegible] tur, ea res, quae cogitat non potest esse extensa, nec res extensa posse esse substantia, quia idea substantiae non est idea ex tensionis. Sed advertendum corpora appellari bruta ani ma non quia completa sit, impenetrabilis, atque subjectum [illegible] corporearum affectionum sensibilium; sed quatenus dicit ex tensionem, seu partium pluralitatem. [illegible] enim cogitatio, quae non est spiritualis potest esse in subjecto extenso.

Sit ultima

77°. Falsa, et absurda est opinio illa, quae daemones in brutorum corpora conjicit. Probatur nullum fundamentum adest, aut ab authoritate depromptum aut ex naturali ratione, aut ab [illegible] pro ea opinione abstruenda: ergo &c. Deinde: etsi plures

Demones in aere vagentur, atque ultro, citro que commeent, et Divinæ providentiæ finibus, ac Decreti famulentur, non tamen hinc licet colligere, eosdem Demones nunc minime torqueri. Ut enim ad verbi Beneravilis Beda in Caput 3.m Epistolæ S.ti Jacobi, quocumque Demones voliteint, ii ubique suam gehennam secum ferunt.

Neque probavile est Demones a Deo ordinari, ut corporibus tamquam sui unganiur, quemadmodum rationalis anima unitur humano corpore, quia Angeli sunt omnimodo completi, nec per se ordinantur ad unionem animæ cum corpore, sicut anima rationalis. Ne forma assistens idem est ac forma informans, ut supra declaravimus. Hinc in se bruta longe majori gaudierent perfectione, quam homo licet ea perfectio propter corporis defectum non posset exerceri: quemadmodum puer profecto longe perfectior essentialiter, quibuscumque brutis, et si non possit iuxta suam perfectionem maiorem operari propter corporis imbecilitatem, et defectum.

ARGUTA SOLTUR

Arg.[t] 1.[o] per sola corpusculorum efluvia explicatur

a magnete, n lapidis magnetis converti ad polos, sab viginis quoque attrahere paleas. Similimodo scobs fe rrea circa magnetis disperta, huc, et illud evolitat, do nec omnes pulvisculi apte circa ipsas componantur: ergo &c.
Deinde si animalia vere sentiunt, imaginantur, et remi niscuntur, id ipsis vermibus, alliisque minutissimis conveni re deberet. Inquiro, in qua parte corporis eius reperitur commune sensorium? Resp. praedictos effectus utique fieri sine ulla cognitione, quamvis n. satis explicari possit per sola corpusculorum effluvia, ut videndum est in Physi ca curiosa.

Itaque materialis perceptio ibique solis ad mi ttiva, ubi sunt organa apta ad sensationes peragen das, quemadmodum contingit in brutis n. in magnete, alliis ve corporibus similibus. Hinc ipsa corpora eodem modo semper operantur, aliter animalia se havent = Ad se cundum, quemadmodum ea animalcula sunt imperfectissima, ita modo etiam imperfectissimo cognoscunt. Quare enim in illis vix pars aliqua cerebri invenitur, spiritus in lis aut medulla, quae eiusdem est substantiae cum cerebro in ipsis abundet, dicere possumus per illam, aut per illius partem, quae caput attingit exercere eorum animal culorum operationes.

Arg. 2° si bruti concedatur anima, et cognitio, non ratio distingui posset anima hominis ab anima bruti, atqui hoc est absurdum: ergo. P. D. M: si anima brutorum materialis, qualiter cumque gradibus perfecta, percipere potest, et cognoscere, ita hominis anima etiam materialis, sed plures habens gradus perfectionis, poterit ratiocinari: ergo & a. Confirmatur: si spirituale potest producere alliquod materiale, posset etiam materiale producere quid quod spirituale: ergo si spirituale potest intelligere alliquod materiale, posset etiam materiale percipere quid quod spirituale; at per consequens non est unde probatur animam rationalem esse spiritualem.

Respondetur quod immortalitas animae nostrae ut in Metaphysica videbitur ex illius operationibus suadetur, itidemque ex illis demonstratur animae spiritualitas. Sed quod cum duo sint operationum genera in homine; aliae sunt enim materiales aliae vero spirituales, quibus anima rationalis spiritualia intelligit, et res a materia abstractas, atque super actus suos reflectit, propositionem coniecturae tantum modo ex istis operationibus, quae nec bruti convenire possunt, nec illis inesse, probatur. Igitur operationes illae, quae a nostra mente efficiuntur sunt superioris ordinis, ac illae, quae in brutis inveniuntur

Quapropter nulla ē specifica proportio inter animā brutorum, eorumque operationes cum re spirituali.

Quamvis autem spirituale, ut potē perfectius, possit cognoscere objecta materiale, ñ inde sub inferre licet potentiam materialem, quę longē imperfectior ē spirituali posse attingere objectū spirituale. Ratio à priori ē, quia objectū potentię materiali ē particulare ē objectū vero potentię spirituali ē universalius, et à materia praescindit. Hinc intelligibilitas, quę rei etiā materiali convenit, ut potē à materiā ex suo conceptu abstrahens in essendo, habet specificā proportionē cum potentiā spirituali, et continetur intra latitudinē objecti eiusdē potentię. At vero intelligibilitas rei spirituali à materiā abstrahens, nullā habet specificā proportionē cum potentiā materiali, quę organica ē, et materię alligata. Hinc patet responsio ad confirmationē.

Arguitur 3.o Brutorum operationes sine ulla cognitione fiunt: ergo &c. P.a antec.: plurimę sunt in nobis operationes, quę ab anima ... perceptione ñ fiunt, nec illā praesupponunt. Ita ... cordis palpitatio, arteriarum pulsatio, spirituum distributio

Rursus: puer vix natus tibias extendit, ploratum emittit, et motu ostendit se maturi mamillas quaerere, arreptas quas sugit; nec tamen a cognitione procedit. Si enim nobis alia cogitantibus quispiam ardenti carbone ex inopinato manum nostram tangat, eam illico retrahimus, indicibili celeritate, nec consultatio alliqua, aut voluntatis imperium est necessarium, nam ita manus nostra retrocessit antequam id cogitare possemus.

Animalia quoque omnia rigiditer mechanicam legem servant ut lapsus evitant, et se in aequilibrio sustineant. Ita, et nos, dum alliquid a terra elevare volumus, tibiam unam retro porrigimus, ut ea instar aequi ponderis sit toti corpori. Si ambulando delabimur, illico brachium atollimus parti illi oppositum, in quam corpus inclinatur; atque ita lapsum vitamus. Centrum quoque gravitatis semper servamus, si quando uni tantum pedi innitimur. Et denique si per angustam trabem transire oporteat corpus nostrum modo ad hanc, modo ad illam partem inclinamus. In his tamen omnibus nulla profecto cognitio, aut consultatio havetur, adeo, ut si quis vellit ventrem reflectere, et brachium, et tibiam motus imperare, antequam se liberaret, in se in aequore periret.

Quis vero nesciat artifices allio mente conversis organa rite, vel citaræ pulsare, Voce vero emittere, verba plura formare, cantiones exponere solemus, equim vel minime cogitemus, quanam ratione maxillæ inflari deveant, aut dentes disponi, aut lingua diversimodi moveri: Unde S. Aug. libro 2.º de ordine Cap. 19 ait: nos quo quæ certis dimentionibus linguæ dentibus, et palato acomodamus; ut ex ore literæ, acverva prorrumpant; nec tamen cogitamus, cum loquimur, quo motu oris id facere devemus: ergo imbruti non datur pro operationibus cognitio.

Resp.

ad, negatur: nos manducare, respirare &c.ª sine ulla cognitione: cum autem rationali anima sit in nobis principium vegetandi, et se movendi, operationes istæ ab anima nostra velut à principio naturaliter agente, dependent. At in præsenti nulla nobis est hoc est quæstio. Loquimur enim de anima tantum modo, ut cognocitiva est, proinde quæ concedimus, enumerantur motus non effici ab anima per cognitionem. Ipsa vero anima nostra ita à Deo instituta est, ut motus omnes in corpore efficiat, quibus eiusdem corporis consolant; quare puer vix natus nulla cognitione indiget ut resenciter motus prestent. Sed ero hoc non colligitur bruta exercere suas operationes absque ulla cognitione. Nam animalia ad eundem

obt presentia varios eliciunt motus; qualiter in homine fit per cognitionem.

Hæc solutio impugnatur à Patre Fortunato à Brixia parte 2.a Phisicæ particularis tractatu 2.o dissertatione 2.a numero 3.o dicens: animæ nostræ &c. et confirmare, quod quæritur per aliud et quo etiam quæstio est. Sed hæc reflexio non valet nam diximus plurimas in nobis contingere operationes etiam sine cognitione. An vero eiusdem operationes fiant vi solius mechanismi, vel ab anima non ut cognoscente est alia quæstio, quæ ad rem non pertinet. Neque enim nos ex quacumque brutorum operatione animæ colligimus. Quare si innumeratas operationes in nobis vi solius mechanismi fierent utique et in brutis. Nihilominus firmum, ratumque esset argumentum, quod non ex operationibus illius ordinis, sed ex iis, quæ spontaneæ sunt derivatur.

Quod additur de pulsatione sitarum nihil evincit. Etenim omnes illæ operationes maxima atentione fieri sæpe erunt, atque ex ipsa consuetudine facilitas quædam inducta est, qua nobis in consultis, eadem illæ actiones peragi possint. Addere etiam oportet eos motus non fieri sine ulla prorsus cognitione;

pendent enim ab arte. Denique advertimus, in pueris duobus, vel tribus annorum adesse fantasticam, et sensitivam perceptionem. Laetantur enim praesentia patris vel matris suae non ita aliarum personarum. Hanc ergo fantasticam perceptionem in brutis etiam arbitramur.

Arg. 1o si bruta cognitione operantur, vel cognoscunt obiecta esse bona secundum se, aut tantum respectu ad bruta? Non primum, quia cum nec obiectum ex se est indiferens: ergo secundum: ergo bruta id cognoscunt propter experientiam, vel propter naturalem instinctum. Si illud dicas: ergo bruta pollent ratione. Si alterum affirmes, bruta sunt hominibus feliciora, quia nos destituti sumus illo instinto. Confirmatur 1o. Providentia formicae, prudentia elefantis, caliditas vulpis, aut sine cognitione fiunt, aut ratiocinationem indicant: ergo &c.

Confirmatur 2o. admissa in brutis cognitione assignari non potest quodnam sit illud, quod in cognitiones brutorum determinationem haveant; et quaenam sit causa instinctus. Si enim obiecta externa determinent cognitionem brutorum cur non determinant ipsa organa? Quomodo poterit brutum cognoscere instinctu naturali, hoc obiectum sibi bonum esse, illud vero malum

cu nullu commodu, aut detrimentu animal a Deo
prius acceperit. Bruta igitur deberent ratiocinari discen
do: hoc mihi bonu est; sed bonu est eligendu; ergo hoc
eligat. Vel est contra: hoc mihi malu est; sed malum
est fugiendu: ergo a tali objecto fugiat.

Respondetur ad argumentu:
tam inepta esse consequentiam a cognitione ad discursu,
quam inepte hic concludere ex cognitione, qua
pollemus, nos posse etiam Angelico, vel divino more in
telligere. Unde advertendu, quod iudiciu proprio sen
su acceptu praesefert actu compositivu, vel divisivu,
quo potentia aprehensis terminis, determinate iudi
cat hoc esse, vel alliud non esse, atque alligendo distante
formalem colectionem extremorum, discursus quoque est
illatio unius cognitionis rei ignotae per notitiam praeha
bitam alterius rei iam notae, adeo ut ipsa illatio, et cone
xio unius cum altera alinquatur. Reflexio, facit ut po
tentia cognoscens redeat in se ipsam, et actu suu attingat,
eiusdem quae proportionem cum rebus cognitis percipiat. Haec
propria sunt solius hominis.

Brutorum igitur anima sola
percipit sensibilia. Quapropter cognoscunt objecta con

veniens, sed non convenientiae; cognoscunt bonum, non bonita-
tem; attingunt certo modo suum finem, dum operantur, non tamen
propter proportionem inter media, et finem, quia ita non sunt
sensibilia. Nec habent impulsum, quia non habent praeter
visum a re prius cognita, aliter non cognitum. Omnia enim
brutorum opera explicantur per solas species in memoria
servatas, cum determinata serie, et connexione imaginum.
Siquidem excitatis speciebus illis tamquam tali ordine ex prae-
sentia objecti habentibus, pro instinctu, et appetitu mo-
ventur bruta ad tales operationes.

Cum enim potentiae
brutorum sint causae naturales, quoties convenienter appli-
catae sunt objecto illud necessario percipiunt, et determinan-
tur ad operandum, nisi adsit impedimentum nempe aprehen-
sio mali per species memoriae incidentes, sicut ad actum
oppositum determinari. Hinc fit, nempe ut canis, aut felis fu-
giant homines in quorum manibus videt baculum, a quo
se fuisse percussum recordatur cibum appetit, cuius dele-
ctationem percepit, illum quaerit, et ad eum locum redit ubi
sibi manducabit.

Instinctus naturalis consistit in na-
turali facultate brutorum, non quidem in re expectata

sed quatenus ordine praefixit ad obiecta sibi consentanea. Quare quidem admodum illud puteri est, quod sensum nostrum delectat; delectat autem illud omne, quod a Deo ordinatum est velut illorum obiectum; ita in brutis rursus habet, nam iis delectantur, quae sibi congrua sunt. Ab illis autem obiectis abhorrent, et fugiunt, quae ex ipsa cognitione, non sibi consona sed dissona esse percipiunt. Per quod patet, quod et si alliquando bruta plura ex naturalibus cognoscant, quae tamen homo ignorat non propter hoc sunt perfectiora homine, quia homo illud nescit in poena pecati.

Ad 1^m. Confirmationis quod in brutis non verae virtutes, quae sunt in nobis, qui proinde operamur attingendo connexionem unius cum allio, bruta autem tantum havent experimentalem cognitionem, et actus memorativos. = ad secundam; quod obiectum non potest immediate determinare ipsa organa corporis brutorum, quia ad eiusdem obiecti praesentiam bruta diverso modo operantur, aut etiam alliquando non agunt; unde consequens est, bruta moveri propter cognitionem, nam illa operationum varietas diversas indicat indicat in brutis cognitiones. Denique: bruta, visa obiecto sibi bono illud prosecantur, quia illud sibi convenient apprehendunt et converso obiecto sibi malo fugiunt.

Arg. 5: plurimæ operationes brutorum sine ratiocina-
tione explicari non possunt: ergo &. P. ant: simia extra sit-
castaneas ex manifesto; camelus excretus arcam ducere,
et canis armonico, atque ordinato modo cum domino suo
canit, arcam cum illo ducit. Quid, quod tam ardentissi-
dio dominum suum quærit, apta via, et brevissima, etiam à
quas natatur pertransiendo, quam aliis eligit? Cum vero
leporem insequitur, si ad trivium pervenerit, atque in prima
et 2a via odorem leporis non adverterit per tertiam illico currit.

Amplius
in bestiis admittenda erit electio, et libertas, cum feles bene
instructa venandi muribus student per domum vagatur,
donec nacta latebras, quibus forte mus occultatur, hic
vigiliam agit, prædamque incredibili patientia spectat, tunc
si murmur quodcumque muris è tecto suo exaudit cum
deerit arrecti auribus astat, statimque non deprehen-
ditur, prono se demittit corpore, nec ante involat in
prædam, quam mus à latebris ista distet, ut rursum capit,
quam in locum unde exierat, regredi possit. Vidimus hunc
testem Pantiorum (?) quemque numerandi arte sic edoctus
erat, ut lusorias cartulas non modo dijudicare, sed percipere
etiam, quot puncti in illarum parte continerentur, et tertium pede toties
percuteret, quot carta puncti distinguebatur.

Resp.^r mira esse relata, quae sine ratiocinatione expli cari possunt, itaque umbra solum rationis in illis apparet, nam sola singulari vim, et sensibilis perceptio, aut successiva materialis cognitionis, et specierum fantasticarum series simul cum speciebus memorabilibus, intelligi potest esse causa eorum effectuum. Ita cum per censpavilis perceptionis tibia felli apta appareret simiae ad calaneas extrahen das ad illas adhibuit. Similia etiam pueri quandoque prestant, et si non illas rarae utantur. Camelli docentur choream ducere hoc modo. Clauduntur in aliquo loco ubi calidum sit pavimentum, cum proinde Calore coguntur alternis movere, et atolere crura, quod speciem choreae prefert. Iterum vero timpanum pulsatur, atque ita plures camelli exercitatio fit. Postea sonitus timpani efficit, ut camelli recordentur caloris pavimenti, unde illi eodem modo alterni crura atollunt.

Cani institutione, et assuetudine ea omnia prestat. Et similiter obiecti praesentia exitatur in cane memoria percussionis, quibus ad eorum obiecti praesentiam edocebantur, unde metu ac lliarum perceptionis canit, et exsaltat. Sed intus sola relucet recordatio sensibilis. Repetita autem, et altius impressa domini species simul cum speciebus delectatio

nibus illi anexis, quibus usque ex Domini presentia canis persuadebatur. Simulque eidem addit, ut eo ex priori modo Dominus quaerat; aptiorem viam quaerit, propter impedimenta sensitivi cognitione, et experientia alibi aprehensa. Denique leporem in sequitur, olfatu, non rasiocinio tertiam semitam explorat, quod in nullo afletur olore in vua recurrit vestigia.

Feles ergo sensitiva experientia mures ibi ocurrentes sibi cognitos cognovit, ad arco vi illius cognitioni ad inquisitionem muris movetur; latebras vero, quibus mus occultatur ex odore cognoscit; odore percepto illic invigilat, sed quoniam mures sibi resistentes, et aie fugientes ex memorabilis speciebus cognoscit deserat ab operando, et operam demittit, nec mures agreditur, nisi quando illos videt apprope in loco constituto; recordatur enim si mures alias deprehenso in tali determinata distantia. In his mira quidem, sed sola relucet sensitiva materiali perceptione ex odore presenti, et murmure audito, et muris aspectu.

Ad experimentum equi dicimus, quod equus artem numerandi non didiserat, sed alii signis movebatur nec Cartas lusorias agnocebat, sed alii signis movebatur ad pedes loties movendum. Equus ille loties feriebat

terra donec illum Dominum suum, ut terram sterneret desineret reducere ad monere. Unde quamquam Dominum suum semper antecedebat, ut nullum illius observaret. Hoc praesentium visus perceptiones, et species memorativas assuetudine longa altius impressas, et ad Domini, atque signorum praesentia excitatas aptissime explicatur.

Arg. 6° sicut in brutis apparent sensitivae operationes, ita et rationales operationes videntur elicere ergo vel non licet ex organis, et operationibus brutorum subinferre in illis animam sensitivam, vel asserere oportet bruta esse rationalia. Atque hoc magnum facit Pater Fortunatus, loco supra citato: Siveni animum nostrum a corpore dependere, si id non impedit, quod propter analogiam organorum dicamus bruta vere proprieque sentire prohibere quoque illud ipsum non poterit, quo minus intelligendi etiam, neque volendi potentiam propter omnino similem structuram bestiis tribuamus.

Resp. operationes brutorum non apparere similes iis, quibus homo ratiocinatur. Nam ipsae hominis operationes attingunt rationes a materia abstrahentes, quod non convenit operationibus brutorum. Inferre

tamquam licet anima sencitiva in bruti ex corporis organi zatione, quae et in nobis similis dispocitio, incerbit ut instrumentum operationum sencitivarum. Patri Rationalo respondetur quod devincat argumentum ex similitudine organorum nimis provare non satis est ut tueatur sensationes nostras non exerceri organo corporis, quod supponit absque probatione, et ratione. Organa nostri corporis utique nuntiant animae externa objecta, et ut diximus quaelibet potentiae sensationes nostrae exercentur organo corporis et in ipso perficiuntur, non sic operationes rationales.

Argumentum 7.

Sencitivi calor in bruti experitur, nec enim anima conservatur, nisi allimentum supeditetur; per illud augetur, conservatur; at jam stimmulata qualibet est ipsa anima bru serante destruitur: ergo Respondeo proprietates illas convenire etiam esse humano corpori. Respondeo proprietatem illas convenit etiam esse humano corpore, quod nulla alia havet animam vivificantem et corpore, quod nulla aliqua havet animam vivificantem. Igitur ille afectiones pertinent cogitanti, nisi rationali. Igitur ille afectiones pertinent per se ad devitam corporis dispositionem per accidens vero ad animae conservationem. Ceterum in illis afectioni bus nullatenus inteligi patet vis cogitandi quae tamen bruti convenit.

Argumentum 8. et est contra ultimam rationem: Demum in ocessi corporibus canit et ...

eiq actualiter n. patitur igne æterno: eq dicendum videtur Demones nunc a Deo distinctos ut bruitij corbus assistant. Resp. Demones actualiter torqueri igne gehennæ licet in die universali iudicii futura sit publica damnatio Demonij auferatur etiq tum ab illis omnis in posterum nocendi hominibus electis potestas. Cq autem permiserit Deus habere suis facultatibus Demones in præsenti statio operari, ideo nos tentant, et cæteras actiones in obsecci corporibus exercent: = plura alia argumenta, quæ contra nostras resolutiones possent efformari inveniantur in Nro. Ferrari in sua Phisica particulari.

CONTRA ASEREN TES.

Naturam communem per in existentiã.

Nara commũ per inexistentiã ẽ nara entitatiuẽ in omnibus: sed implicat eadẽ nara entitatiuẽ in omnibus: ergo ñ ẽ commũ. Pr m: Si nara humana esset una entiuẽ in omnibus hominibus Petrus, et Paulus ñ essent plures homĩ sed unus homo; sed hoc implicat: ergo implicat eadem nara entiuẽ in omnibus. Pr M: Si nara humana esset una entiuẽ in omnibus eadẽ naraq haveret Petrus, haveret Paulus; sed hoc ipso ñ essent plures homĩ sed unus: ergo si nara hominis &c. Pr m: hoc ipso, quod nara divina sit eadem entiuẽ in Patre, et Filio, et Spiritu Sto hii ñ sunt tres Dii, sed unus: ergo a pari. Pr amnã: sicut nara Dei ẽ eadẽ entiue in Patre, et Filio &ca, ita nara hominis in Petro, et Paulo, sed per te Pater, et Filius et Spiritu Ss ñ sunt plures Dii

Sed unus: ergo a pari. Dtur: ergo ideo Pater &c. non sunt plures Dii sed unus quia natura est eadem individualiter in illis: ergo si natura hominis est eadem individualiter in Petro, et Paulo hi non sunt plures homines, sed unus, sed si est eadem entitative est eadem individualiter: ergo nulla est solutio. Pr. subm: natura hominis si est eadem entitative in Petro et Paulo ratione identitatis, quam havet cum Petro est una numerice sed hoc ipso si est eadem entitative est eadem individualiter: ergo nulla est solutio. Dtur: sed si natura hominis ratione identitatis cum Petro est una numerice ab intrinseco: ergo nulla est solutio. Pter subm: natura Dei ratione identitatis quam havet cum Patre, et Filio &a. est una numerice ab intrinseco: ergo a simili. Pr. concedo: sicut natura Dei identitatis tribus personis, ita natura hominis Petro, et Paulo, sed propter ipsam identitatem natura Dei est una numerice ab intrinseco: ergo a simili. Dtur: ergo natura Dei est una numerice ab intrinseco, quia deficiente individuo deficere illa: ergo si deficiente Petro deficeret natura humana esset una numerice ab intrinseco sed deficiente Petro

Deficeret nara huna: neg nulla e solutio. Pbu sub m: Deficiente Deo deficeret nara divina: neg assimili. P[2] ancia: Deo deficiente deficeret nara divina qa Deus e & intrinseca constitutione nare sed si nara esset eadg entive in Petro hic esset & intrinseca constitutione nare: neg assimili P[2] m: si nara esset eadg entive tota esset in Petro, sed si tota esset in Petro Petrus esset & intrinseca constitutione nare: neg si nara esset eadg &a. P[2] m: Deus in quo e tota nara divina e & intrinseca constitutione ipsius: neg Petrus in quo e tota nara huna e intrinseca constitutione nare. P[2] ancia: n minus tota nara divina esset in Deo ad tota nara huna in Petro, sed Deus e & unica constitutione nare divine: neg Petrus in quo e &a. Ifrang Deo Deus e & unica constitutione nare divine, qa hec e e tota in ipso tam entitative, qua indivisive: neg si nara huna e tota in Petro tg entive qua indivise hec erit & unica constitutione, sed in Petro e tota nara huna entitative e tota indivisive: neg nulla e solutio. P[1] sub m: nara divina que e tota entitative in Deo e tota indivisive: neg assimili.

P.¹ ancia: ñ minus Deus amplet tota naturam Divinã ac Petrus in hipotesi quis tota narã hunã, sed narã Divina ẽ tota in Deo ñ solũ enhuẽ, sed etiã individualiter: ergo assimili. ergo Deus amplet totã naturã Divinã totã enhuẽ, quã extencivẽ: ergo Petrus amplet totã naturã humanã totã intencivẽ, quã extencive.

P.¹ ancia: sicut narã salvatur in Deo, et talis narã scilicet Divina ita in Petro solũ narã, et talis narã scilicet humanã; sed in Deo totã enhuẽ quã extencivẽ ẽ tota narã Divina: ergo in Petro. Itra de genere in unica spetie ceteris impocivilibus Hipotesi facta ratio generis ñ remanerent cõi, sed hoc ipso salvatur in unica spetie: ergo nec narã: P.¹ m.¹: Hipotesi facta omnes spetiei essent impocivilei, sed hoc stante ratio generis ñ remaneret cõi: ergo hoc ipso ñ salvatur in unica spetie. Itrã Hipotesi facta omnes spetiei essent impossivilei ab extrinseco, sed hoc scilicet, ut cõmunitas generis ñ salvetur: ergo ñ tenet solutio. P.¹ sub m.¹: Ideo quamvis spetiei sint impocivilei ab extrinseco ad huc salvatur genus, quia ipsẽ non sunt de unica amtitutione narã genericẽ; sed

hoc stante sunt impossibiles ab extrinseco n̄ salvat
amtai generii: ergo nec speties. P.ª m.: quamvis speties
n̄ sint de unica amne natura generice dixit natura tang
ad illas; sed hoc ipso quia n̄ sint de unica amne ipsis
impossibilibus n̄ salvatur ab extrinseco amtas generii
: ergo hoc stante &c.ª D.ta: ergo natura dixit rang tantentes
ad speties; sed hoc ipso quia n̄ sint de unica amne naturae
ipsis impossibilibus n̄ salvatur amtas generii: ergo nulla
ē solutio. P.ª sub m.: hoc ipso quia natura Angelica di-
cat rang tantes ad inferiora quia n̄ sint de unica am
n̄e n̄ salvatur ipsis impossibilibus ab intrinseco: ergo
a simili: D.ta: ergo impossibilibus inferioribus naturae an
sit ab intrinseco n̄ salvatur amtas ipsius, sed hoc
ipso impossibilibus naturae generice ab extrinseco n̄ salva
tur amtas: ergo nec natura. P.ª ancia: n̄ minus cum
impossibilitate in ea inferiorum natura angelice remanet
terminus sufficiens ad sustentandum rang tantes quam
cum impossibilitate extrinseca inferiorum naturae ge-
nerice, sed in primo casu n̄ salvatur amtas naturae
ergo nec in secundo. P.ª m.: sicut impossibilibus ab intrinseco
inferioribus naturae Angelice remanet unus in quo
salvatur natura ita impossibilibus ab extrinseco

inferioribus generis remanet in hipotesi una species :ergo non minus. Ista sed licet natura Angelice quatenus est ex se repugnent inferiora hoc non tollit quod si in natura generica ex se non repugnant mentis sufici ente relationes: ergo non repugnat. P: sub m: tam intrinceca est impocivilitate respectu inferiorum natura Angelice quam natura generice: ergo licet bea. P antece. non minus repugnat ex parte speciarum existere quam ex parte Angelorum esse intra eamdem speciem: ergo tam intrinceca. Ista et relatione terminata obiecto una ex rationibus provanti: ergo non tenet 99.o P ant: una ex rationibus est quia maternitas Beatae Mariae determinata ab obiectis; sed hec ratio non probat: ergo nec una ex rationibus. P m: ideo hec ratio pro baret, quia beata virgo Maria quamtum ad subs tantiam est Mater naturalis; sed quamvis quod ad subs tantiam si Mater naturalis non sequitur quod reliquae rela tiones terminentur ad obiectis: ergo hec ratio non probat P m: quamvis Pater eternus est unus pater quam Beata maria est una Mater; sed ex primo non se quitur relatione transitari a relativum cetere ter minatur: ergo a simili. Ista: ideo in Diis translatus

ā relativu, quia ñ dat objectu ā relativo distinc tu; sed hoc ñ sequitur relatione creata ā relativu translari: ergo nec sedun.

Contra aserentes logicam esse compositam qualitatem.

Ideo logā esset composita qualitas quia modus sciendi esset spetie subalterna; sed modus sciendi spetie subalterna ñ esset: ergo ñ ē composita. Pr^a m^a: Deo modus sciendi esset spetie subalterna quia contineret sub se definitione & quæ sunt speci- ficē divisæ; sed definitiones & ñ sunt specificē divisæ: ergo modus sciendi spetie subalterna ñ ē. Pr^a m^a: entimema dilemma et silogismus ñ sunt specifice divisæ: ergo a simili. Pr^a ancia: sicut definitio &c^a continentur sub modo sciendi; sed in casu ita entimema &c sub argumentē; sed in casu partes ñ distinguuntur specificē: ergo a simili. Ita definitio &c^a ñ includunt sub modo sciendi tam quam sub ratione generica: ergo fuit soblutio.

Ai
Ai

PRÍDCÍMACV

RÍODACEV

RARCTTRMÍCI

CERACTÍEV

LARCÍNSVA

AVTÍVCTEE

RARÍRCTENC

MENÍCNAEE

Sed præcipue de meliori.

QUESTIO Iª.

De Eclipsibus solis, et Lunæ

Diximus lunam in eclipsi privari luce, solem vero non pati in eclipsi lunæ detrimentum, sed illius radios interposita luna impediri, ne ad tellurem perveniant unde in eclipsi solaris contingat telluri privatio lucis. Alterum patet, nam cum sol lucidus sit, lucemque diffundat luna vero sit corpus opacum, et lucem suam a sole mutuetur inde est &a. Amplius patet ex declaratione eclipsis: quia sol et luna motu proprio ab ocasu in ortum, sed et in equali periodo intra zodiacum ferantur: necesario fieri debet, ut alliquando velluti coniungantur, luna nimirum soli immediate subiecta sit ac inter solem ipsum, et tellurem posita; alliquando ab illo, ita degrediatur, ut integra semiperiferia, sive 180 gradibus ab illo remota, diametraliter ipsi opponantur adeoque inter solem, et lunam tellus collocetur.

Si luna idem inter solem et lunam reperiatur, ut in coniuntione sit, tunc radios

solis a luna impediuntur, nec ad nos perveniant, adeo
que Sol obscuratur eclipsim patitur, eiusque facies
et splendor nobis eripitur, unde non solis proprie sed
tellaris effectus defectus eclipsis vocari possit cum sol ipse
ex lunae interpositione nihil patiatur. Si vero inter
solem, ac lunam tellus interposita sit, ut in oppositione
contingit, tunc radiis solis impediuntur a tellure, nec
lunae superficiem illuminet adeoque luna eclipsim
pati conspicitur, unde eclipsis solis est occultatio so-
lis facta per interpositionem diametralem lunae inter so-
lem, et eclipsis vero lunae est privatio luminis in lu-
na, ob interpositionem diametralem tellaris inter lu-
nam et solem. Item
Eclipsis totalis est, si totum sidus defi-
cit; partialis autem si tantum alliqua eius pars. Eclip-
sis solis non singulis noviluniis contingit. Sed au-
tem oritur ex vario lunae motu. Haec enim ab eclipti-
ca recedens modo versus septentrione, modo versus
meridiem movetur unde non recta interponitur inter
solem, et nos nisi quando est in eodem puncto, in quo sol
existit, aut saltem illi propinqua, ex dictis infertur
eclipsim solis, quae Christo patiente accidit in ipso
plenilunio, propter naturale fuisse quippe in oppositione
facta non in coniunctione nec vere fuit propria ter
sa. Quae de solis aluna eclipsibus dicta sunt ad

sectors goque planetas transferri devent. Eu omnia sicut et e modum quo iluminatur luna a sole patet in sequente schemate

El dia dies y seis de Diciembre alas ocho de el dia nos cogio el Padre Lector S. jugando alos naypes y le pidio â fray Juan de los dos la baraja y le dio otra que no estaba cabal y nos quedamos con la misma, que estabamos jugando salio diciendo que Choristas mas desbergonçados no havia visto. Ultimamente que nos dijo quando fuimos a pedirle perdon que se la havia entregado â el Padre Guardian y que le havia dicho, que bera el quaderno en que estaban estudiando los Choristas; no resultò nada por haver cantado aquel dia el Padre lector la misa de aguilando, y si no huviera sido por este motibo no nos huvieramos puesto a divertirnos.

Antes de este dia que fue el dia 15 nos havian puesto en cruz en el Refectorio porque el Padre Guardian hiò salir a un secular de el Choristado, y a el pobre de S. Agustin [redacted] que era el portero le dio en la puerta de el Choro de pescosones y empellones.

QUÆSTIO IIª

De Cometis.

Plura sunt cometarum genera. Alli vocan-
tur barvati, sive Caudati, et sunt illi quorum
crines in una tantum parte eftici sunt. Alli comati,
quorum Crines circum quaque funduntur.
Rarâ figuræ apellatur Discus, seu disci formam;
Pitete, Dolii figura apenstat iaculi modo bibrantur;
Xifia nihere gladi serafias cornuum speties lanpadias
ardentis faxem imitatur, et allii quorum figura patet.
in Sphaera tavula circa cometarum origines plures sunt opiniones
nos vero Cum Keine, et Casini diximus admitendos
esse Cometas Celestes qui sint ipsorum mundo ingenita
et in numero planetarum recenseantur. P.º Cometas plu-
res vel nullam, vel admodum exiguant exhibuere pa-
ralapsim; igitur Cometa illi Ceteeter sunt seu lon-
ge supra lunam politi, quæ Circiter unum exhiwet
gradum paralapsis. Recte infertur, quia si come-
te sunt luna superiores, et nullam, vel levem ad-
modum exhiwent paralapsim si illorum motus

licet irregulariis Certa periodo ——
determinatis procul dubio cum lucem habent ine-
qualem, nescimus latere videantur à fixis[?] ergo Cometas
esse planetas; seu corpora mundo congenita, opaca
quidem, quæ tamen acepta luce resplendent. Quod
quoque tales Cometæ ex exalationibus telluris non fiant
non amplius patent, quia ex eorum substantia, terrestris enim
atmosfera lunam non excedit, cum tamen Cometæ solem
ipsum alliquo lucem relinquerint, et quoniam ex tanta di-
stantia videntur oportet eorum magnitudinem longe
maiorem esse tellurem; non vero tellus tam magnam copi-
am exalationum emittere suum potest. Nec ex ma-
culis Solaribus componuntur Cometæ, quia Come-
ta, qui aparuit anno 1707 mense novembri et
decembri eodem tempore visus est, quo in sole
observavantur maculæ duæ. Qua propter fortuito
fit, ut aparente Cometa axiem effugerent oculorum
vestrorum, aut sole ipso maculæ reperirentur conspi-
cuæ. Nec Cometæ sunt Stellarum congeries, quia et
si alliqui dicant ex Cometa plures stellas exiitisse
hoc facile explicatur dicendo Cometam ocultari in
alliqua Celi parte ubi stelæ confertiores sunt
nisi fortasi conspici liceat id obervatum esse ——

cũ a cometa caudæ se iungebatur, quæ cauda sunt partes extimæ cometæ n̄ ita solidæ, ut totum corpus ipsius.

Obiicies 1.º motus cometarum n̄ sunt inter signa zodiaci, ergo n̄ sunt planetæ. 2.º cometæ n̄ sunt rotundi; sed planetæ rotundi sunt: ergo &. 3.º stella per stellam n̄ videtur; sed per cometam videntur sidera: ergo &. 4.º planetæ semper habent eandem magnitudinem; sed n̄ ita cometæ: ergo &.

» R.º ad 1.m cũ Seneca libro 1. Cap. 23: quis sta-
» tio similem ponit quis in angustum divina compellit?
» nempe hæc ipsa sidera, quæ sola moveri credis,
» alius, et alius circulos havent: quare ergo n̄ alliqua
» quæ in proprium iter, et ab ipsis remotum secesserint?
» quid ē quare in alliqua parte cœlum pervium
» non sit.

Similiter ad 2.m quia n̄ ē ratio precisa quare planetæ rotundi sint. Ad 3.m quod stellæ per caudam cometarum cometarum quidoque visæ fuerunt n̄ per caput illarum, quamvis videlicet radius ē parum illa. Ad ultimum quod in ipsis stellis fixis variatur magnitudo nam stella quæ erat in libra sagitarii, erat tertiæ magnitudinis, et anno 1632 vix cons- pici potuerit. Similiter accedit in planetis 1.º 2.º

ac D. iovis satelles magnem, et colorē sencibiliter mutant Non allia de Causa nisi qā moventur Circa per proprium axem, ex partibus disimilibus Componuntur. Cometę nullū havet significatū circa bonos, v malos eventus, ut sati Constat ex dictis in phica n̄ati geneti dij de astrologia egimus.

Vtrū vero preter Celestes illos Cometas admitendi sint Comites sublunares variæ sunt opiniones. Nullū ē in convenienti in eo qd admitantur Cometas elementarii si serta ē paraplis regula ... si admitantur tamē in supra aeris regiones ponendi sunt causati ex telluris exalatiōes, ita ut Cometa sit masa quędam ex illis exalatiōes compacta, et a sole illuminata; sed n̄ posse ita durare si admiteretur quod masa illa esset acensa et n̄ illuminata. significatio autem horum Cometarū videntur ē eadē Cum astro norum signe.

QVESTIO IIIA.

Vtrum detur sfera ignis in Concabo lunę —

Philosophi antiqui maiori ex parte aiunt in concabo lunę, et supra aerum dari sferam ignis purissimā

et elementaris. Moderni vero Kirkerio cui accedunt ex nostris Fratrem Ferrari, et Fortunatus sustinent talem sferam non dari. Cum his sit nostra conclusio, non datur sfera ignis in concabo lunæ, ut autem constet Aristotelem ab hac opinione non distare accipite ipsius auctoritate libro 1.° meteororum texto 14.° in medio agitur, et circa medium est gravissimum, et frigidissimum segregatum terra, et aqua; circa hæc autem et aliqua his est aer et quod propter consuetudinem vocamus ignem non est autem ignis ex texto 18: sub circulari latione est calidum et siccum, quod diximus ignem, innominatum enim est.

Probatur ratione: non sunt multiplicandæ entitates absque necessitate: sed nulla est necessitas ignis elementaris in concabo lunæ: ergo &. Probatur minor: ignis deservit vel ad comburendum, vel ad calefaciendum, vel ad lucendum; sed nullus huiusque illuminatus, calefactus, vel combustus fuit ab igne existente in concabo lunæ: ergo &. Deinde ignis eget pabulo sicco, et oleoso; sed in concabo lunæ nullum datur huius modi pabulum: ergo &. Denique: ignis dividitur iuxta Aristotelem in flammam, et lucem atque in corpus ignitum, seu prunam ab igne; sed ibi non est aliquod corpus ignitum, seu prunam, quod ab igne possideatur, nec flamma urens, nec lux illuminans: ergo & Probatur etiam ex solutione argumentorum.

ARGVTA SOLVVNTVR

Argui 1°. si n̄ datur sfera igni n̄ explicant. fenomena illius; sed hoc n̄ ē dicendū: ergo &. P.ª M. si n̄ datur sfera ignis n̄ ē cur flamma sursum accendat: ergo &. R.ª quod flamma accendit propter levitatē suā, quæ cū circundetur ab aere, qui gravior ē illa illā facit piramidaliter ascendit. Hoc patet, quia circundaretur ab alia re leviore illa n̄ faceret piramidalē figurā patet sperientia ab Culamio excogitata hoc modo accumatur vas vitreū in quo ponatur cereū ascensū n̄ multū excedens limites ipsius vasis, et ponens intra aquā vitē ignē dedit, et videtur qd flamma cerei circundata a flamma quæ vitē radiavi, et diafaneiri piramidali n̄ ē, sed esferica. Ex quo infertur qd sursū accenderet, et haveret figurā piramidalē oritur ex lasticitate et compretione aeris

Argu. 2°. si n̄ daretur sfera ignis n̄ ē cur sursum accenderet per quā ignes artificiales, et exalationes n̄ accenderentur: ergo &. R.ª qd ignes artificiales n̄ ascendant, quia datur sfera ignis sed propter

mariq ignitq quę dilatatur et magno impulsu dividit aerę, et impellit arundinę, ut ascendat modo quo ex copletę, aut tormentę vellicę retrocedunt. Hoc magis patet, qā ignis accendens ñ auget sum motę; sed quo magis movetur, hoc tardius fit, quod signę ē sursę ñ existere sfęrq ignis, qā sicut gravia dum descendunt magis moventur, qā versus suq sfęrq tendunt. Propter quęqd tales ignes artificiales moventur, sicut dicuntur vel sursę vel deorsę, vel orizontaliter.

Pater Honoratus Fabri similes machinas fecit, ut constat tomo 4.º Phisicę tractatu 4.º libro 2.º ex quibus alliq erant pulveris pirii, alliq aquę, alliq aeris, et cum ignitę essent primę, secundę, et tertię impellerentur motu clavis, eodem modo sum iter conferunt. Ad illud de exalationibus in aere apparentibus dicimus, quod ignescunt, quia ignis virtualiter continetur in illis eodem modę quo ignescit pulvis pirię absque accensu; unde ex eo quod ignitę apareant ñ probatur sfera vel dicite, quod ignescunt à sole nam sicut ipse planeta per speculę ustoriuę plura corpora combusit; ita et illa materia exalationum, quę pręcipuę constat particulis sulfureis, et nitrosis potest ab ipso accendi.

QUÆSTIO IV.ª

De fulmine, fulgure, et tonitrus

Cartesiani dicunt multas in aere nubes sic disponit, ut una sit supra aliq, et prior illa vaporibus constet, secunda exalationibus. 3.ª item vaporibus. 4.ª exalationibus. Suponunt etiam ventu aliquq potuisse propellere magnu aeris Calidi Copiam in unq ex superioribus nubibus. Hic suppositis dicunt, quod aer ille sursum impulsus in altiorem nubem Calore suo disolvit nivem subtilissimq, ex qua nubes illa componitur, et in nubem inferiorem demittit. Dum illa aproximatio Contingit nubiu, aer intra eas contentus egredi conatur Egrediens magnu rumorq excitat, et ê tonitrium. Exalationes vero illq, cogunt egredi particulas secundi elementi Cartesiani unde exalationes ignis formant illud, et fit coruscatio. Relicta hac explicatio dicimus: ex sulfureis, nitrosis alliisque terrestribus exalationibus fulmen
" generari, ac variis ex Causis accendit. Id ipsq
" de fulgure sentimus, nisi quod ypsius materia

varius ê, ac plerumque n̄ ê nisi fulminis lux. Sonitus autem sonus ê, n̄ ex nubis, sed ex aeris frac tione procedens. IIº. magis eget explicatione quæ probatione. Fulminis materia, et accentio proportione magnæ habet Cū flamma, quæ incenditur in imo, et terræ quatit, et materia quidem ê eadem, sulfur, et nitrum, quæ ibi concurrunt, ac miscentur, corpus efficiunt momento inflammabile. Alii quoque alituradunt fulminis generatione concurrunt, qui ex bituminibus emittuntur. Cum igitur huiusmodi exalationes ê terra sursum intra nubes atractæ vi Caloris fuerunt, tum invicem permiscentur, et fulminis materiæ præbent. Incenduntur fulmina virtute radiorum solarium. Dum enim radius solis per nubis concavitate fractus in puncto cogitur, tunc ut in speculo ignem efficit. Vel forte alia ex Causa ascendit tur fulminis materia, scilicet in testino motu. Quod Declaratur experientia tradita ê â Patre Reynaut tomo 3º exercitatione 7ª. nam spiritus nitri Cū oleo cario fincolo permixtus ex intestino partium motu, et fermentatione subito inflammatur. Hæc materia, et aduinatio, et accentio fit plerumque intra nubem, perinde ut pirii pulveris intra bombardam; huic enim fulminis ortus æquiparatur.

Fulgur, seu coruscatio quandoque ē ipsa fulminis lux; quandoque vero ē splendor illico evanescens, et sine tonitru ē. Tunc autē differt accidentaliter a fulmine, qualenus ē minor flamma, quę in minus constipata materia viget, hinc nullus tunc ictu habetur, tonitrus vero ē adeo modicus, ut ad nos minime perveniat. Momentanea lucis propagatur, et successiva soni diffusio efficiunt, coruscationem prius ad oculos nostros pervenire, quę tonitru ad aures quamvis illa simul fiant: tonitrui ē sonus ex fractione aeris: ut in bombarda manifestū ē, quę dum flammā emittit, sonū edit quin dirrumpatur. Crepitū hunc augent sui reflectionibus nubes, et terra ipsa, presertim ubi montes vallibus inter recti, dū hinc tor habet.

Hic patet sonū campanarū utilem tantū modo esse ad arcendū nubē enim aerē prius quę accreseit; tum enim aerem consitando repellit; qui nubē quoque longius arcet. At ubi jam turris nubes incumbit, tunc campana n̄ sine periculo pulsatur quippe aeris agitatio, et tremor â campanis effectus, cum fortior sit nubem in ea parte, quę turri imminet n̄ mediocriter exagitat, unde nubes collo ac attenuata corrumpitur, ac fulmen emittit, unde refencet Pater Regnault contigisse alliquando, et

intra parvã extentioñ in minori Britania die quin ta decima aprilis 1718 fulmina secciderint in vigin ti quatuor Eclesias, in quibus pulsavantur Campa næ, quin ulla læderetur ex Eclesiis propinquis, in quibus Campanæ ñ pulsavantur.

Effectus fulmi nis sunt admiravilis homineñ sine vulnere occidit; ossa comminuit, in tacta Carne, vinũ consumit dolio relicto, aurũ, et argentũ liquefacit marsupis nullomo do ambustis, gladiũ dirrumpit intra vaginã, illa illesa, quorũ ratio ex dictis desendit, subtilione enũ sulfuris, viluminis que partes per poros penetrat. ipsa autẽ maior resistentia metalorũ, eorũ que ar tiores pori fulmineis partibus penetrare exnanti bus viã propediunt, unde partes ĩ diutius in meta bus continentur magis que vires exerunt. Allia plu ra circa fulminis miravilia apud autores videte.

QVÆSTIO Vᵃ.

De igne fatuo, et S.ⁿ Telmo, et alliis impretionibus ignitis.

Ignis fatuus. est alitus pinguis, et tenax instar lapidum

aut ligni putridi lucens. Cujusmodi ignes circa se pulcra et paludes frequenter discurrit, quod ibidem pinguis, et viscosus halitus abundent. Aut eum tempore immo in regionibus febridissimis quebrirer quoniam pinguis humor magno solis ardore elicitur, ac digeritur. Quemadmodum autem spiritus vini accensus, nec linteamentum, quod eo commactatum est, nec cartam adurit; ita quoque ignis fatuus nullum sui vestigium relinquit. Alius quoque ignis est in navigantibus apparet precipue post procellas et arboribus inhaerent ex halitibus viscosioribus genitus hic vocatur ab europaeis S.[n] Telmo:

Stelle discurrentes, prope terram incendunter hec videntur discurrere, quod aer his exalationibus sit plenus, et accensu halitus paulatim sui venam sequatur. Interim videtur igne continuo totum iter signant quia visus non sequitur momenta currenti, sed videt simul unde exierit, et quo pervenerit. Exalatio stellas, pars com ponunt in longum disponitur. At ubi exalatio in altum porrecta pergit sucessive a summa ad infimam partem inflamore stelle cadentes dicuntur de quibus Virgilius libro 1° Georgicorum.

Sæpe etiam stellas vento impendente videbis
Præcipites cælo labi noctisque per umbras
Flammarum longos a tergo albescere tractus

Communis materia horum omnium est halitus pinguis et viscosus, qui plerumque accenditur, sive cum spiritus in nube volutatur, ut in fulmine; sive cum tenuis est vapor, et copiosa exhalatio sulfurea, ac nulla nube cernitur: tum enim pro magna agitatione sulfureus halitus se expedit ab vapore, et sive capitur in modum globuli ignei, qui est sublime aeri in terram ruit. Exhalatio illa non unquam viscosior est, ignisque non ita trans cursum tantum sed et alligato [illegible] servat, ac quae tunc varia sortitur nomina a figuris multiplicibus. pyramis est dum latior fiendo, desinit superius in mucronem. Columna, dum oblonga ac si ad perpendiculum erigitur. Si transversum trapes et lancea appellatur. Si vero media parte [illegible] hiems fit ac lumen extremis [illegible] draco volans dicitur. Clipeus est dum exhalatio plena est, et rotunda. Si exhalationis cumulus longus sit, quam latus, sed undi que vel uti lane flexi emineant, sicque in accentio ne saltus quendam capra saltantes dicuntur.

sonitus auditi e Caelo aliiq; qui aparitiones. Cæ
tamq; ecepe que miracula a Deo facta erant
lux. Ignis lanbens eandq; havet Causq; nisi qd
ex allitibus aut ab huno potiamq; Corpore
abunde emici Conflatus & cui sic Virgilius libro 2.

Ecce levis summo de vertice visus Iulli

Fundere lumen apex tactuq; innoxia molli

Lambere flammas Commas, et Circq; tempora
pasci.

QÆSTIO VIA.

De meteoris Enfaticis

Principq; locq; ob egregiq; sui pulcritudinq; merebatur iris inter sublimia Corpora, quæ in aere Conspiciuntur. Illa optime dicitur à Virgilio in libro 1°.

Millens trahens varios adverso sole Colores

Iridi similibus è halo sive Corona, hoc ē Circu

lus ille vel una quae in lere dunta ...
luna et soli ambire solet. Virgae quoque rechicimi
Aristot. libro 3º meteororum leogicorum Cap. 3 desribat esset
iridis species rectae. Phorgedia quoque in aere aparet,
hoc est expuria ex mentitis sonis nec non et paracelene
seu spurie lunae haec omnia sunt meteora fatica
seu aparentia.

Dicamus: iridis, seu arcus illius,
varii coloribus imbutus in aere aparet ex re per
cutione radiorum solarium in nube rorida pinsi, opa
ca concaba ex solis posita. Idem de virgis sentie
mus, sed halo non ius resolutus vapor pro subto havet,
veus equaliter fasus ac semidiafanus. Parellia quo
que, et paraselene non sola luci reflectione contin
gunt. Multiplex haec apertio simul declaratur, et pro
vatur, subtus, inquoitis pinguitur e nube rorida, si
ve incipiens iam resolui in minutas gutas hinc forma
ri solet iris ante et post pluvias dum nubes, vel incin
in tenues aspergines convertitur pro unguis in gutas seu
aviles cogatur, et resoluta ius in in breuem, huic
reliquias retinet quas paulatim demittit.

Rem ita se habere coopertum inde
est quoddam ...

qd inquibusdā fontibus aquā ita succutiūtur, ut ea minutissime concidatur, aspergaturque ac vero sole iris formatur, ita pariter siquis ter ga solem obvertens aquā ore exufflet, et irrorett iride mirā quidē sed perfecte rotundā aspiciunt colores in iride hunc servant ordinē, ut primus sit prasseus, aut flabus, 2.' ruber 3.' viridis, 4.' violaceus, 5. cæruleus. Colores iridis aparentes sunt, atq alucis solare reflexione ac refractione n̄ distinguuntur, stante Devita dispositione, ac proportione diafaneitatis cū opacitate in subto.

Halo, seu corona altera ē ex aparentibus impressionibus, ē que lucidus circulus circa solē, qdo que etiā circa lunā conspicuus. Sol autē et luna semper in illius centro existunt. Barum quoque induit colores. fit autē in vapore n̄ itā resoluto, sed equaliter per totū fuso, et semidiafano, qui inter ea sidera, et nos interponitur. Virgæ n̄ allind sunt nisi vapores, seu nubeculæ coloratæ, sed in longum protractæ virgarū, aut arū que forma. Proveniunt ab allia reflectione, refractione que radiis solaris. Parelia et Para n̄ sola reflecnē, sed etiā vi reflaxnis formantur.

Patet exemplo si objectum videatur per vitrum plurium facierum, multiplicatum apparet, ubi vitrum ex una parte planum est, ex altera a plano priori inclinatum; ita contingere potest ut vapores intermedii aliquo ex his modis inclinentur, ac varie disponantur, adeo quod sol, et luna apparenter multiplicentur. Cartesius dicens hoc fieri cum radii solis vel lunae in nubes glaciales reflectuntur; veri simile non dicit quod quidquid radii solares etiam a nube non glaciata reflecti possunt, et nubes illae vi frigoris conglaciatae nullo certo argumento probantur. Demum si sola reflexione formarentur, deberent in parte oposita planete videri, ac contrarium evenit, nam hinc inde velut latrones planete adhaerent eiusque motum secantur.

QUÆSTIO VIIA

De Aurora Borealis.

Aurora borealis est fulgor ille, qui nocte intempesta, et silente luna, in septentrionali coeli plaga ita nobis interdum apparet, ut coelum ipsum ea in parte ardere quodam modo videatur. Aurora dicitur quia matutino crepusculo, similis est, borealis, quia

septemtrionalis dumtaxat Cæli locum ocupat. Boreales Auroræ in terrestri ad mosfera producuntur. Quod sua detur ex eo, quod boreali luxo levi vento in terdum versus alliquam mundi plagam fieri soleat, quod profecto non fieret, si supra terrestrem ad mosferam luxo ipsa versaretur. Ipsius mari asit ex allitu, seu vapore quodam in altum ex terra delato, quia non est in terrestri ad mosfera allium ex quo fiat Aurora Borealis.

Circa lucem auroræ, est dificultas, quo proveniat. Nos verò cum Nostro Ferrari dissimus illustrari à solis radiis in terrestri admosfera refractis, perque umbrosum terræ lluris corpus ita propagatis, ut in illo discucentur. Primo ratione aducta, et primo illorum, qui adorzantur esse igneam massam in sulfureis, et nitrosis exalationibus acensam. Demostrat enim, quod in Aurora Boreali, quæ apparuit anno 1737 tot exalationes stare debuisse, quæ morem eficerent 1179 miliarium cubicorum: quod prorsus impossibile videtur; maxime cum ignis in massâ plurimum expansa, et rare facta diutius perducere non possit.

Qui autem afirmare vellet, tot fuisse maen exalationum massam, quæ sibi adeo responderent, ut una extincta, allia incenderetur, gratis contingit. Propositum rursus evincit, quia Auroræ Borealis

in sola parte septentrionali aparet, et si in alliis Regionibus propter maiorem Calorem, maiores etiam accendant exalationes, quam in septemtrione. Quod si dicas a ventis Meridionalibus propellit exalationes qui in septemtrionem, cur non est Oltra? Demum per medietatem illius Circuli aparebant stellæ ex dia metro oposite; ignes autem opaci sunt: igitur Auro-ra Borealis ignis non est. Unde solum restat, quod illustretur à refractione; et reflexione solis. — Sunt, qui visa Boreali Aurora maxime turbantur, quasi tempestates, sterilitatem, pestem, allia que infortunia mortalibus minitetur; sed hoc est indignum homini prudenti experientia contra rium testante.

QUÆSTIO VIII

De metheoris spirantibus.

Metheora spirantia Ventos dicimus. Ventus

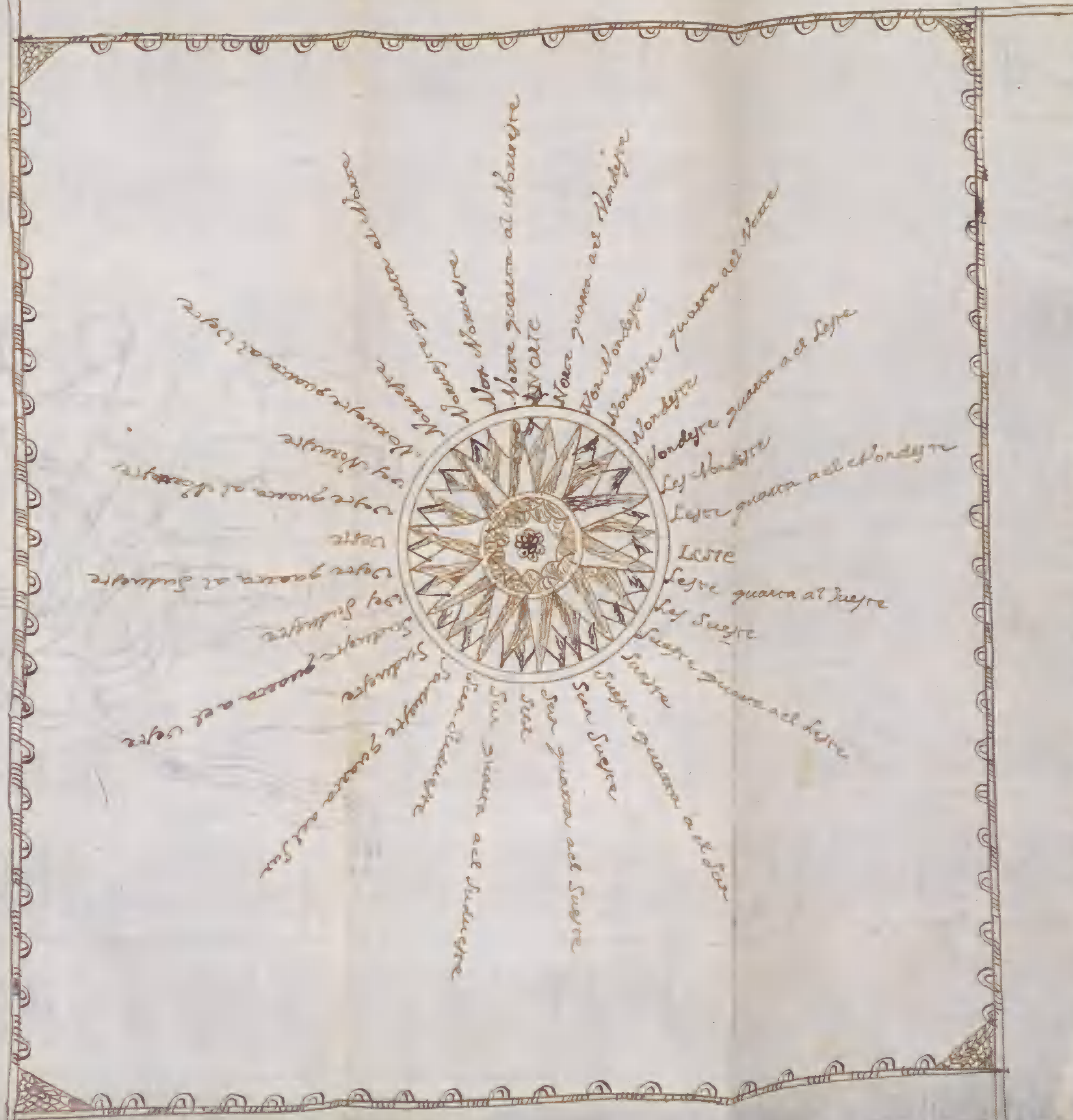
ex magno Parente Augustino libro de quantitate animæ nihil allius esse, quam ipsum aerem commotum. Inquirimus ergo quænam sit huius commotionis Causa. Diximus partim á ciecis exalationibus, partim á vaporibus, partim á aquis effluentibus, partim á sole, aut Luna provenire. Acerto exponitur, et provatur. Omnia ventorum fenomena explicari satis nó possunt si una tantum ventorum Causa Constituatur; ea veró omnia quæ recensuimus idonea sunt aeri rare faciendo, ac dilatando. Experientia enim docet, quod validiores sunt venti cum uberiores é terra exalationes erumpunt ut vere, et autumno. Venti quoque ex inferiori aeris parte, quæ telluri proximior é incipiunt.

El dia dos de el mes de Enero por estar Vestido de Sudiacono hice quatro parrafos de Corral, y fué tanto el Blanco que desé que me sobró esto que bes pues siempre me sucede ami asi por tener la letra mas mayor que los demas. Este dia en la tarde se escribieron dos parrafos que en bolviendo dos otros ojos los beras pues discurro no sé escribirán otros dos tan largos.

Deinde septemtrionales Ventos potius ex Diis quq ex aqueosq altitibus oriri inde Docetur. quia maior copia exalatione in his locis elevatur, ubi terre plus est. Cui nemo ignorat maiorem terre septentrionalem partem magis refertam esse montibus, et terrae quae australem quam mari abundat: igitur in illis Subterraneus Calor maiorem exalationum Copiam sursum emittit, et inter illas acceditur Copia particularum nitri, quae postea dilatantur. De vapore Copia rebus Constat, quia venti vehementiores frequentiores esse in mari fiunt, ubi maior Copia vaporum est. Ad flumina otha magis espirant venti, quoniam vapores cumulati fluente aqua elevati, retinentes priorum impetum aeri eundemque imprimunt. = Sol quoque cum vapores, exalationes, et aerem ipsum, Calore suo rarefaciat, alterationes haberi potest generalis causa ventorum. Similiter Luna qualenus radiorum solarium reflectionem in terras admisceram agit Circa numerum et locum Ventorum Videatur sequens schema.

El dia 26 de Junio sali de el Puerto de Santa Maria para ir a Visitar a mi tierra, y quando fui a tomar la Bendicion al Padre Guardian me dixo que me estubiera quince dias mas de la Licencia. No era menester lo este abiso para

quien estaba tan experimentado en este punto.
Por fin confiando en esta advertencia, y en ser
comun de los que Visitan el estar algo mas
de la licencia, y por no ser inobediente a los
mandatos de mi Prelado, no solamente estube
los quince dias que me concedió, sino tanbien
cinco mas. No traia mucho rezelo de que el
P. Guardian me recibiria mal, y asi me salió,
porque quando vine y fui a verlo en lugar de
reñirme por haver estado mas tiempo de la licen
cia, me riñó porque no me estube mas. Yo â
si lo huviera echo pues la voluntad no era
mala pero temia al Padre Lector que fue
mui poco gustoso en mi ida, y asi temia la
entrada, mas que temí la salida, porque q̃do
me fui con el gozo que tenia de berme libre
de frailes y de Clausuras, no reparaba en nada pe-
ro quando bine se me juntó todo, el dexar a mi gen
te, la diversion, y la libertad, y por otra parte el
venir a tomar lo que dexé y juntamente aguar
dando las resultas de la ida y la tardanza. final
mente yo me diverti [illegible]
[illegible]
[illegible] y [illegible]
[illegible] &c.a

Norte
Norte quarta al Nordeste
Nor Nordeste
Nordeste quarta al Norte
Nordeste
Nordeste quarta al Leste
Les Nordeste
Leste quarta al Nordeste
Leste
Leste quarta al Sueste
Les Sueste
Sueste quarta al Leste
Sueste
Sueste quarta al Sur
Sur Sueste
Sur quarta al Sueste
Sur
Sur quarta al Sudueste
Sur Sudueste
Sudueste quarta al Sur
Sudueste
Sudueste quarta al Ueste
Ues Sudueste
Ueste quarta al Sudueste
Ueste
Ueste quarta al Norueste
Ues Norueste
Norueste quarta al Ueste
Norueste
Norueste quarta al Norte
Nor Norueste
Norte quarta al Norueste

QVÆSTIO IX

De metheoris aqueis.

Inter aquea meteora recencentur nubes, nebula pluvia, rox aura Cerotina, Pruina, nix grando nec non et mele magnna, et sacaro direremus de omnibus, sed prius dicendum est vapores, et exalationes sursum atoli vi caloris solaris, et caloris procreati ab ignibus subterraneis. Propter quorum autem relativam minorem gravitatem sursum detineri donec frigore vi densati seriam maiorem relativam gravitatem ad quirant et descendant. Primo pars vapores, qui ex gravis actione igni ex traunt colibuntur in sumitate vasi destilatori si bud frigidum corpus existuati donec adensati defluant ex capitelo. At si frigidum corpus ibi non ponitur vaporum dispergentur, et per varias vaci partes evadent. Quare sic ideo est dicendum de vaporibus, et exalationibus in aere sublevatis.

Ex dictis aparet 2a pars quoque enim absoluta, et specifica gravitas vaporum sit longe maior pondere absoluto, et specifico aeris, quamvis multa corpora, et aqua graviora sunt aere. Attamen ubi rarefactione augetur vaporum, et exalationum volumen inde fit intra recto subtili etere minus evadere

mixtis relatis gravitas ut sub inde supra aerem consistere debeant, donec addensati vi frigoris seu artato volumine gravitate sua specifica decumbant. Conso nat Aris. in libro 2º de generi ad litteram Cap 3º loquens de aqua, quae est supra firmamentum. Diximus 2º nubes esse vapores aqueos variis filaminis flexu contextos; id ipsum sentimus de nebula, nisi quod haec circa terram. Hoc patet, quia non alia videtur inter nubem, nebulam quoque natura constituit. Itaque dum vapores ex aquis sursum accendentes frigore addensantur, si altius probehantur, et inter se vario nectantur plexu filaminum nubes esse dicuntur, quoniam inditis coniuncti sensibiliter diem obducunt, et radium solarium directionem impediunt. At si non altius avolantur, sed circa nos sint nebulae dicuntur, quod ideo contingit, quia deficiente calore cunt: quod raro fiunt non mixta illis permanet terrae exalatio graviores quae vapores evadunt, atque ideo circa terram consistunt.

Crassa est nebula, et terrae congenea, et ut in aere, sit in illa plurima diversarum rerum corpuscula permiscentia; fortasse etiam nitri plurimum admixtum havet, quod est natura fecundum unde terra fecundatur a nebula cum nebula

virtute solis potissimum sursum attrahatur, hinc mane, et vespere, solis calore deficiente sepius terram obduxit, rarius autem solis fervido. Ubi mane recedit serenum Caelum promittit, dum rursum attolitur pluviam prenuntiat. = Nubium altitudo magna non est, ut constat ex montes, quia in illis sepe velamamus oculis vestibus a preter, quod in illis sepe ... prehenditur, quod non contingit in corporibus valde distantibus.

Dicimus 3° pluviam rorem, et auram sorelinum esse resolutionem nubium. Patet hoc, quia cum vapores, seu nubes frigore densantur, tum natali propria gravitate densum labantur, ut in aquae distilatione cernimus, atque hinc pluvia prodit. Pluvia dividitur in stilicidium, imbrem, et nimbum, quorum discrimen est solum accidentale. Stilicidium est pluvia, per guttas minutissimas descendens. Stilicidii causa est, vel frigoris devilitas, vel nubium propinquitas. Imber constat grandioribus guttis nimbus maximis, quod ex allatis rationibus descendit.

Nubes aliquando in pluviam non solvuntur, tunc ex raritate mixtione halitus calidi, qui vaporem suo frigori, ac densitati restituere non patitur; tunc quod solis ardoribus dissipantur, nec facile coguntur in pluviam nisi vento frigidiore urgentur =

Ros a pluvia quantitate primum differt vapor enim maior

pluviæ facit, minor roris. Differt etiam loco, pluvia enim est vapor in alto colectus, et frigoris vi concretus; at ros vapor est a debili Calore solis accedentis parum elevatus, qui nocturni frigoris vi concrescit ac resolvitur herbarum, quæ solis vi hæserit.

Etiam differt tempore, nam pluvia non nisi nubilo, ros non nisi sereno Cælo desidit a aëribus Corpusculis ros abundat; et nitrosus est quare abundat, si credimus Sercano scabiei curat. Affert etiam terræ fecunditatem, qui, et salubris est humanis Corporibus, quod purgandi vim habeat = Aura serotina a sinis est terreni, quæ tenuis vapor dicitur vespertino solis Calore elatus, et noctis adventantis primo frigore concretus perniciem affert, his præsertim, quibus lapsus est fibrarum contextus, et pori apertiores; Cum enim aëreis ribus corpusculis sit referta, Capitis membrorum quæ poros facile subit, unde dolores, ventris, Capitis distilationes, raucedines aliaque incommoda oriuntur.

De signis pluviæ pauca referre iuvat. Sol Ceruleo Colore tinctus pluviæ indicat; ostendit enim in aere magnam esse vaporum copiam, eadem est ratio lunæ pallidæ. Stellæ plus scintilantes pluviæ protendunt. flavæ nubes circa solis ortum pluviæ prænuntiant; vespertinæ crastinæ serenitatis

promitunt, nam vapores sole oriente sursu[m] tolluntur, et in
pluvia resolvuntur, pernocti autem frigore n[on] altius elevan-
tur; sed cito decidunt. Ex animantibus, et aliis rebus sic.
dent: fures ligna in ignem conjecta crepitant, boves exten-
to collo cælum suspiciunt, muscæ acrius pungunt, porci ex
tramina discerpunt, lumbrici emergunt ex terra, formicæ
in sua latibula se recipiunt. Hirundines juxta super
ficiem aquæ volitant. Ranæ frequentius coaxant, quod
humido aere gaudeant. Corvi crocitare magno agmine
solent, feles anteriori pelle perfricant sibi caput, et
lingua reliquu[m] corpus, ut humidos vapores colligant
pillis suis adhærentes. Diximus A.o nivem pluviam, et
grandinem esse aqueos vapores concretos, et gelatos, dife-
rre tamen in ter se accidentaliter. Exponitur assertio
nix itaque hoc modo formatur. Dum nubes incipit in te-
nuissimas guttas resolvi, si frigus hic accedat in tenuis
n[on] serie sicitatis auxilio, quæ ambo, alio ve sicco
situ permixtio oritur, quæ illæ concrescunt, et gelan-
tur. Ex hic concretis guttulis leviter sibi mutuo ad
hærentibus floccis nibus coalescunt, qui proinde ob lac
fringi texturæ friabiles sunt, et cito liquescunt. Terræ
cui incumbunt fecunditatem inspirant.

Friabilis ē nix, quia globulis constat, qui facile separant. Atque innotat, quoniam multo turget aer, et quinquies, aut sexies levior ē aqua, si quidem liquata nix restringitur ad 5.^m vel sextam partem prioris altitudinis. Nix in loco sublimiori, quam pluvia generatur, nam excelsorum montium juga nube perpetua obducuntur, quæ nulla pluvia exolvitur = Pruina ē ros multo frigore, et siccitate congelatus, non tamen ita, ut ros in maiores globulos tumet, sed potius veluti salis crusta in folia expanditur. Floribus exitialis ē, quia spiritibus nitralibus adurit: nam item oleribus, quæ quia crudo humore abundant teneriora reddit. Quæ aut omnino filamenta instar telæ araneæ volitant, et capillitium ventris apellantur nihil videntur esse præter pruinæ nebularumque reliquias calore solis exicata[?] &.

Grandinem ex nive fieri indicat eius nucleus opacus, et albus qualis ē nix. Dum nubes iam facta ē nive altior ē, et ningere incipit, desidentes globuli liquantur primum ex parte, ac invicem coeunt; qui ubi frigidior aer excipit concrescunt in glaciem rotundam illam quidem, quia scilicet à vento contorquentur in girum, atque ita alias, et alias glaciei crustas induunt. Hinc maiores sunt grandines, quo altior ē nubes,

et vehementior ventus; hoc enim pacto dubiis vehemen lux in aere, pluresque sibi in terra possunt crustas inducere. **E**t hinc sequitur, quod grando precipiti motu deorsum ruens, ingentes adeo vires acquirat, ut obvia corpora frangere, animalia interimere &c.a Mirum tamen illud est, quod ut nix fecundet grando e contra sterilitatem inducit. Neque est, quod unice id reiicatur in impetum, quo cadit, et quasi lapidatione segetes, ac fructus exterit. Verum est multo, quod deinde contegit, fructus, nempe, ac frondium ariditas ac tabes. Fortale, quia grando sale multiplici abundat, eo quae aeri ac modum, quia arbores, ac fruges penetrat, acque adurit; cuius ratio est, quod grandinem saepe siccitas magna praecedit. **D**issimus 5.o congelationem, et glaciem non habere vi rarefactionis proprio sensu acceptae nec solam frigiditatem ad id sufficere, sed siccitatem etiam requiri quae potissimum ex nitrosis particulis oritur. P. 1.a pars in glacie deprehenditur notabili aeris admixtio ex quo infertur non rare fieri, sed dilatari. P. 2.a pars: aquae nivi admota frigescit saepe usque, usque ad summum, nec tamen concrescit, nisi sole nix imvehatur: ergo sola frigiditas &c. Secundo nix

et gela aqua ebria, etiā frigidissima solvantur, quod nō contingeret, si uni frigori glaciatio deberetur. = Plur 3.a part: experientia docet, quod hibernē noctes licet asperē ac frigidissimē, nec lutum, nec aqua concrescit nisi stante Borea, vento scilicet sicco, qui multū nitri secum vehit ex nibibus montiū susceptū: ergo id ea sal ad generandum ad congelationē nō esse necessarium alliquod corpus, quod aquē undique ingrediatur, id quo illi praestet, quod lacti coagulum. Porro congelationē nō fieri ingressu corporis coagulantis, inde ostenditur, quia glacies semper deberet mole, et pondere crescere, si corpus coagulans gravius ē aqua, quē admodū cetera terrestria corpora sunt aliquē graviora, ut vero scribit. Cartesius libro 1.o cap. 1.o numero 84.o oleū gelū coagulatū, ut olivarū, raparū, anisi, quin omnia oleaginea crassiuscula, et adiposa nō tantū spatiū exigere, quē si liquidarentur; quod institores, qui mensura illa dividunt sciunt, unde hieme cum suo damno se illa vendere inquiunt: ubi econtrario aqua frigore condensata majus requirit spatiū. Quia nimirū aeris partes aquē immixentur, ac oleo autē exprimuntur: unde aqua congelata supra alliā vehitur, oleum vero congelatū in fundum prolabitur. Sed monet autē tam

datus Autor, quod oleum elevatum tenore frigore etiam congelatur; ei vero a foederis plumbum liquefactum, etiam frigus satis intensum non ponderavit, forte, quia plus humidi deponunt plumbi particulae, vel porus obstruunt, quam, ut sufficiens nitri copia perficiendae congelationi necessaria penetrare oleum possit. Vt obiter etiam quod pie de mele, manna, et sacaro dicamus. Plinius libro undecimo Cap. 12° docuit, mel esse sudorem Coeli, sive salivam, sive purgantis se aeris succum. sed haec ridicula sunt nisi metaforice dicta intelligantur. Porro probabilitas est, mel gigni in floribus superficie ex portione rosae, et ex alitu ab interiore florum substantia expirato. succus autem quidam est viscidus, sed pertenuis, qui etiam calore partim solis, partim plantae proprio concoquitur in mel, et ab apibus deinde sugitur. Praecipua tamen melis substantia ipsis plantis debetur accepta; ut suadet melis proprietas, quod prout est genista aliave collectum fuerit, praefert odorem suavem, aut in suave, saporem dulcem, aut amarum. Credibile est etiam quidquid liquoris ab apibus ex floribus colligitur, a proboscidula exugit, transmitti in stomachum et parte eius in alimentum absolvit vertique in mel conversa, reliquum perinde

Manna vero est humor ex intimis arborum: quaedam est meli species, quod ex variis arborum generibus colligitur. Manna vero est humor ex intimis arborum foliis exudatus, et in ipsa arum superficiee coherent atque concretus. Ecce vero ipsum alterius naturae a melle id arguit, quod mel augeat vilem, et manna purget eam. Saccarum eadem ratione estimatur. Species videtur salis dulcis, unde, et perinde condit servatque a putredine, ut sal ex arundinibus quae colligitur. Postremo autem de prodigiosis pluviis dicendum est. Avisena scrivit vitelum alliquando pluisse. Plinius pluisse tradit lateribus cocti et ferro, Nere forus pluisse Constantinopoli cineres. Lac similiter, et sanguinem pluisse frequenter legitur. Item ranas, et mures. Denique lanam, et frumentum. Verum, quae plurima ex his fabulosa sunt, ut cum dicitur vitulum pluisse. Carnes quoque pluisse quis credat. Fortasse etiam vento, aut turbine validissimo in aerem rapti fuere lapides. Et inde in plubie forma delapsi sunt. De ranarum pluvia arbitramus id admitti non posse nisi dicas easdem genitas in terra fuisse.

QVÆSTIO Xª

De fluxu, et refluxu maris.

Mirabiles elationes maris, sed inter omnes illustrior
est maris reciprocatio, qui vulgo fluxus, et refluxus
maris dicitur, et quae motus ille, quo mare diebus singu
lis modo ad litus accedit, ibique intumescit, modo ab illo
recedit, ideoque deprimitur. Circa reciprocationem maris
tum illud inprimis certum est, eam ita a Luna depen
dere, ut visus sit alliquibus illa esse causa eius mari
ni. Gazendus enim ait: si unaquaque nocte, qua Luna est
in meridiano, quaque a fluxus est maximus observa
bis die sequente non eadem hora a fluxum esse, sed una
prope hora, seu quatuor horae quintis tardius, quia
ad modum Luna ob motum suum versus ortum, meridia
num tardius una prope hora, seu quintis horae qua
tuor attinget.

Et quamvis refluxus non sit eadem tem
par ubique, nam ad litus Anquintanicum mare
septenis horis subit, quinis refugit; ad canaden
se ex opposito quinis accedit, septenis recedit;

" qui mensis assurgit quaternis, refluit octonis".
" Deinde si attenderis ad qualem facies Lunae, si
" ve ad quadrantes totius decursus menstrui articu
" lus, videris, aestus, seu fluxus, et refluxus maximos
" omnium in novilunniis, at plenilunniis minimos omnium
" in quadraturis.

Omnes fatentur mare caspium, et Euxenum, totumque reliquum Mediterraneum ad Europae litora non aestuare, vel saltem non ita, ut afluxus, et refluxus sit sencivilis. Pontus Euxinus, teste Plinio semper meat in Propontidem. Extra Mediterraneum, Europae litora nullum havent aestum sencivilem maris Scythici, et valtici; sicuti neque litora Afrisae, quae circa Canchrici tropus Athlantico Oceano aluuntur. In Acia versus semptemtrionem ignoti sunt aestus, sicuti etiam in litoribus vorealibus Americae semptentrionalis. Ad insulas Martinicam, et Cubam vix unum pedem mare attollitur.

In Oceano remoto alitoribus sub vona torrida, nullus allius motus deprehenditur, quam ille, quo ab oriente in occidentem fertur. Similiter in fretis, quae directe extenduntur ab oriente in occidentem, et quibus Oceani partes coniunguntur, ut fretum Magalanicum,

Manilense, atque alia inter indicas insulas mare quidem intumescit, et detumescit duodecim horis, sed mare in detumescentia non refluit ex freto ab occidente in orientem, sed defluit per alterum freti orificium in Occidentem, quod manifestum est indicium hanc intumescentiam non esse peculiarem motum, sed generalis illius motus modificationem, neque mare refluere in orientem.

His suppositis circa aestum maris plures sunt opiniones. Galileus opinabatur reciprocum maris aestum ex anno diurnoque telluris motu provenire. Considerari namque maris aquam in alveo suo, tamquam in vase, continenti motum quo tellus diurnum circa axem suum modo conspirare cum motu eiusdem in magno orbe, modo illi oppositum, sensit, hic retardatio futurum, utaque ipsa modo ad unum seu alvei latus urgeatur, alterumque prope illud fiat modo ab illo repellatur in eoque veluti detumescat. Atque opinio innititur falso supposito, hipotesi scilicet mundi Copernicani. Secundo non explicat, cur maris aestus motibus Lunae, eiusque affectibus respondeat.

Tertio si haec esset causa aestus maris non tantum omnia maria, verum et omnes lacus, omniaque stagna huic motui essent obnoxia. Omnis quippe aqua in suo alveo,

veluti in vase sive situla continentur. Quare, etiam nunc aqua fluere debet occasum versus, dum diurnus telluris motus simul cum annuo conspirat. Contra hoc autem stat experientia: unde falsum est ex conspiratione, oppositione motus diurni, et annui telluris reciprocum maris aestum provenire.

Cartesius reciprocum maris aestum deduxit ex pressione, cui mare subiicitur, dum Luna per meridianum transit. Cum enim Luna minuat, mole sui aeris spatium illud, per quod terrea substantia indesinenter fluit, eam hinc cogit celerius moveri, atque hinc validius premere maris aquam, quae directe incurrit, quo fit, ut tenderet ad opposita litora aqua ipsa cogatur. Haec opinio licet satis ingenio se coniungat maris aestum cum motu Lunae fatendum tamen est eam veritati minime respondere.

Omisso etenim hac in opinione telluris motum velluti certum assumit, concipi nequit, quomodo liquida substantia vorticis inter angustiores illius partes celerius incurrens, premat, adeo substantiam in punctis 6.o et 8, ut in punctis 5, et 7 intumescat, quin eandem ipsam pressionem sentiat aliqua item liquida eidem Lunae subiecta; ac proinde, quin etiam barometri mercurius altius in fistula hanc ob-

Causa impelatur. Demum hac etiam in hipothesi explicandum superest, cur non omnia maria fluxui, ac que refluxui obnoxia sint, quam vis perinde ad reliqua, in quibus etiam est sencivilis subjiciantur Lunae, et a selerius recurrente verticis substantia fortius Comprimantur. Neuton quiri putat reciproca Maris motus ex caunibertativi qua Corpora quaeque, ut ille opinatur, atrahunt se mutuo. Hac enim fit, ut intumescere debeat mare non ea tantum in parte, quae Lunae subiecta est, verum etiam in ea, quae Lunae directe opponitur; ac que hinc ut fluat et refluat. Sed nec haec opinio placet 1.º namque, quia in ea Causa phisica non assignatur; sed potius ad qualitates ocultas referri videtur, nempe ad actrationem, quae ab ipso Neutono respuitur. Secundo: quia hac etiam in hipothesi explicandum est, cur non omnia maria, lacus, et extagna sencivilitur intumescant, dum Luna illis imminet ac perpendiculum, detumescant, non aeris a vertice ipsa recedit. 3.º si opinio esset certa altius surgeret mare sub zona torrida, quam versus polos, quod nempe aquis sub zona torrida existentibus Luna directe incumbat, oblique vero iis, quae sunt prope polos experientia autem est contra hoc, nam in insula Divi Thomae apelata, et sub aequatore ipso Constituta — — — vix ad quatuor pedes aquae

arurgunt, et in Belgicis horis ad octodecim usque elevantur in terra quæ Angliæ usque ad sexaginta.

Allii sustinent æstum maris oriri vi fluminum in Atlanticum mare prorumpentium; sed hæc sententia in recta est, adeoque explicari non potest quomodo maris aqua decrescat, et si flumina continuo perenni motu eamdem semper copiam aquæ in illud deferant; tantumque abest, ut æstum maris ab illa vertium fluminum aqua efficiat ut ignosentia flumina plerumque ab afluxu maris prohibeant ne in mare se exonerent. Omittimus denique ridendam stoicorum opinionem, qui cum tellurem esse magnum animal dicerent ab ipsius anelitu æstum maris oriri confingebant.

In tanta opinionum varietate, quid dicemus arbitramur, quippe nulli ad huc mortalium exploratum esse causam marini æstus; quid elegant scribit Lucanus
:::::: Am sidere mota secundo
Tethios unda vagæ lunaribus æstuat oris
Flammiger am Titam, ut alentes hauriat undas
Erigat Oceanum fluctusque ad sidera tollat
Quærite, quos agitat mundi labor. At mihi semper
Tuque cumque moves tam crebros causa meatus
Vt superi voluere late.

QVÆSTIO XIa

De salcedine maris.

Empedocles reputabat salcedinem maris à sudore telluris provenire. Plinius esse arbitrabatur à solaribus radiis, puriore, leviorique parte abstrahentibus aquæ. At longe melius Recentiores ex dissolutis salis fodinis, quæ in maris alveo reperiuntur, salcedinem maris esse docuit. Ab hac opinione non plurimum distat Aristoteles: Cum maris salcedinem à cica terrestri exalatione aquæ immistare petit. Dicimus itaque maris salcedinem non venire à salinis particulis, quæ illi immiscentur.

Probatur: experientia constat ex aqua maris maximam copiam veri salis educi. Sic enim in Luneburgensibus fodinis, ubi fovea prope maris littora fuerit excavata, hæc repletur aqua maris per terræ poros sensim pervadente, at velluti exudante, et in intima illius parte, sive foveæ fundo. tenues salis particulæ simul crescunt. Sic ubi mare ab alliquo littore resserit maxima salis copia in illo relinquit, ut circa Angliæ littora refert Varenius. Nec salcedo maris repetenda est à solis ardore, hinc aliquin enim fontes omnes salci esse deberent, qui ipsi quoque solaribus radiis sunt expositi.

Rursus unum mare non esset alio salsius, nec aqua Oceani esset salsior in fundo, quam in super facie; quorum utrumque adversatur experientiæ. Idcirco aqua salsior subsidet dulci, aut minus salsæ; quare plurimum fallitur Scaliger, qui aquam in mari fundo dulcem esse dicit. Maximam autem salis copiam in maris alveo repositam arbitramur, ut in variis terræ partibus accidit. Cum itaque celeri, perturbatoque motu maris hæc salis congeries dissolvatur hinc salsedo maris oritur, et quod sali dissipatur ex mineralibus continuo restaurari probabile est.

Dices: sal non nisi adustione trahitur: ergo salsedo maris a calore solis. Resp. adustionem quidem necessariam quandoque esse ut ex compactioribus corporibus sal extrahatur. Sed non probatur exinde vi caloris salem generari. Fatemur etiam aquam vi motus, et caloris dissolvere sales ipsos, easque in minutas velluti particulas concidere; unde reddi etiam poterit ratio; cur sub zona torrida Oceanus sit salsior, tum, quod fortior ibi solis actio majorem attollat in vapores aquæ copiam.

Dubitabis unde proveniat amarulentia aquarum maris. Resp. quod oritur a plurimo bitumine, quod ibi admixtum est: sicque nautæ in mari, quod vulgo marmora vocitant bituminis fila

in ex quire modu contrta observarunt. Iti etiā pinguedo aquarum maris similia. Dubitabis denique, quare mare inferat nauseam navigantibus. Respr. potius causa nauseæ n̄ sunt expiritus salini, et bituminosi, sed agitatio, ac fluctuatio undarum. Sicque, dum navigium remis impellitur atque ita movetur, ut ad singulos remorum ictus cursus motus incoet; hinc fit, ut si fiala aquæ semiplena sit in navi, aqua ad os fialæ fluat, refluatque. Idem accidet in humoribus ventriculo inclusis; regurgitant enim ad os, et quia eorum multi viciosi, ac mordaces exasperant estomachum, et nauseare cogunt.

Este parrafo debia estar antes do otro que comiera Alli sustinent in mediato e seis versos que están antes de esta quæstion: Alli dicerunt Lunam exercere dominium in hæc inferiora, præcertim in corpora humida unde valet aguas alolere; sed nec hæc opinio tenet, quia n̄ assignant rationem cur Luna vim suæ dominatricis in flumina omnia, in lacus omnes n̄ exercē. Si dicant oriri ex defectu spirituum, iis ad occulta confugiendum causam. Lacis etiam plurimis spiritus abundant, nec tamen æstus patiuntur especialem autem esfingere in mari spiritibus divinarem ē n̄ philosophari.

QVÆSTIO XII.ª

De origine fontiũ.

Circa originẽ fontiũ variè discurrunt Philosophi peripatetici, quibus adhærent Cartesiani ab ipso mari repetunt originẽ fontiũ, et fluminũ, qualenus aquæ maris per universũ penè tellurẽ difundantur, aquæ salcedine deposita fontes, et flumina constituant; quamvis tamẽ accedit etiã pluvialibus aquis, et soluti nubibus accibit deveat: quem admodũ, et fontes aliqui, possunt ab iisdem fieri. Hinc de mari asevat Homerus.

Ex quo omnes pariter fluvii, maria omnẽ manan

Ex quo omnes fontes, omnes puteique profundit.

Resentiunt alii, et precipuè N. P. Fortunatus ex soli aquis pluvialibus, solutisque nibibus fontes omnes, et flumina oriri arbitrantur Haleyus ex vaporibus ipsius circa montiũ latera desidentibus. Cũ Peripateticis, et Cartesianis resolvimus. Et probamus nostrã D.ⁿ P. ex sacra

Scriptura, nam Ecclesiastes Cap. 1.o versu 7 inquit: omnia
flumina intrant mare, et mare non redundat: ad locum "
" unde exeunt flumina revertuntur, ut iterum fluant. "
" Quae authoritas ad literam intelligitur communiter a San
cti Patribus. Item: ex Genesi Cap. 2.o versu 5.o, et 6.o non
enim pluerat Dominus super terram: sed fons ascende "
" bat e terra irrigans universam superficiem terrae: ergo sunt "
" fons, quam pluvia.

Ratione et experientia probatur
nostra 2.a: multi sunt fontes in altissimis montibus
ut Seniciolacus, qui nullus est pluviarum confluxus
quoniam nullus extat locus circa illum altius assurgens
Alii fontes nascuntur e rupibus, quas pluviae penetra
re non possunt tales inveniuntur in Peruvia. Certe apud
Iberenias extat fluvius cum fonte qui cum decies exaru
in pluribus per novem annos fontes omnes exaruissent
in maxima siccitate perennis fuit. Sed illud praecipue
teris vim habet quod in montibus fontes in montanis
Sebreti, et in Conachia Hiberniae Regione in montis
excelsi vertice, qui exaestuant perinde ut mare, Similes
fontes, et aquae in Galliis experientur.

In nostra etiam
Francia lacus est quem Unionem dicunt, hic vero

superficiem habet quinfentas salis ex aspectu ma=
ri altius, et ipse quoque, ut mare siprocat, estu,
quo illius ad quatuor pedes altitudinem accendit.
Dominus Dolard testatur, se calce in ipso litore
vidisse puteos decem pedibus profundos, cuius aqua
optima est: cum tamen in ea regione aquæ dulces, et
salubres desiderentur. In magnis æstibus mare fluc
tibus suis usque ad orificium putei atollit, tunc aqua
putei duobus circiter pedibus atollitur, adeo ut vi
deatur aqua ex mari ipso per angustiores arenæ
meatus se insinuare, et illic aculeos in angus
tii deponere.

Pluviis, et nives ingendis fontibus, et
fluminibus plurimorum conferunt. Concedimus etiam,
quosdam posse reperiri fontes, qui à sola pluviali
aqua nivibusque solutis efficiantur, ad pluviales
aquæ nivesque solutæ omnes fontes et flumina efficere
non possunt. Ut enim observavit Dominus de la Hire,
aquæ illæ non penetrant terræ, nisi ad sexdecim uncia
rum profunditatem. Una illarum aquarum pars torrentes
efficit, et maxima pars in vapores abit. Sanè duo
pedes et unciæ novem aquæ pluviales unius anni spatio
in vapores abeunt, quod autem anni tempestas nec nimis pluvio
sa, nec nimis serena, vix decem et novem unciæ aquæ deducere decidere
re dicuntur

Aqua veró pluviâ vix plantarum nutritioni sufficit.
Duo folia ficus magnitudinis mediocris diurno soli
calore vigente, à terra extrahunt duos aquæ grossos
spatio horarum quinque cum dimidia. Dominus enim Ha-
les hic in vitrea ampulla libræ unæ aquæ posuit,
tum in ea aquæ immersit extremitates caulis duorum
foliorum ficus, quæ mediocris erant magnitudinis. Oclu-
sit autem charta diligenter ampullæ, adeo ut evaporare
non posset aqua nisi transverse ad ipsa folia. Ampul-
lam soli exposuit plurimum vigenti calore suo cum
et non nihil venti expiraret, atque post horas quinque
cum dimidia animadvertit pondus aquæ imminutum esse
duobus grossis: sic refertur in memoriis academiæ regiæ
anno 1713. inde veró licet colligere, plantam ipsius ficus
uno die maximam aquæ copiam attrahere: ergo &c.

ARGVTA SOLTVR

Arg.r 1.o incredibile est maris aquas ad ingentes
adeo distantias effundi posse. Cum præsertim telluris subs-
tantia crassa, gravis, et ineptis aquæ motui resistere debeat,
eamque impetus sensim minuere, ac extinguere de-
beat. Quid, quod in ipsis etiam maris litoribus plerumque.

putei esodiuntur, qui dulcibus aquis ex proximo colle difluentibus, non salsis maris aquis repleti mani festissime deprehenduntur.. Accedit etiam si aquæ maris difundi concideretur, quo tamen impetu hanc maris aquæ in montium radicibus collectæ ad ipsa montium latera, vel culmina accendere possunt?

R^{sp.}

quod aquæ maris difunduntur et elevantur usque ad cacumina montium, quia figura terræ esset sferica, unde aquæ maris quacumque in parte expettentur, veluti terrestri globo videntur incumbere: et cum ex globi figura non veluti quadratum, et triangulare angulum, sed ad circuli modum conformenta aquæ maris, quæ maxime tegunt terræ superficiem, ideo circo havet aqua maris unde nati impetu difundi possit per telluris rimas, atque ad montium etiam pervenire cacumina et si respectu nostrum videantur montes altiores esse, respectu tamen altius sunt maris sabulo. Quod vero putei prope mare sint dulces vel provenit ex filtratione aquæ; vel quia aquæ illæ ex altera maris parte effluxere, et ab aliquo proximo colle immediate profluunt.

Contra ex data responsione explicari nullatenus potest quomodo aquæ fontium revertantur ad mare: deverent enim terram accen

dere. Secundo si aquæ maris ex sferica figura ex tenderentur tota terra enundarent; deberent enim di fluere, nam tellari superiores essent. 3º ex sferica figura Occeani oritur ex deceptione sensuum. 4º navel... reliquis partibus non perveniunt velocius ad terram, quam ab ea excedunt; quod certe cum ex sferica figura maris non con...ruit: ... non tenet sensionis.

Ad primum respondeo facile esse explicare, si concideremus terram esse sferica... ...quod ... aqua ex terra difluat; nam semper in illa quandam aqua ex terra difluat; nam semper in illa movetur. Itaque provavile est, aquas aut ex una parte maris exfluere, et per alteram in illud reddire, ...quod globi terraquei figuræ observantur; ... potius ex omnibus difluere maris partibus, et ex omnibus per canales diversos revertit. Ad 2m procedit ex falsa imaginatione; non enim nos elevatam aquam ex ... dicimus in cumulum ipsius maris ..., sed eamdem ita difundi, ut ... globi sequatur figuram,

"ipse enim Deus conclusit litoribus velut ostiima

"ra illa quibus præcepit dicens: usque huc venies, et non pro

"cedes amplius.

Ad 3m cum aquæ maris maximam ocupent terraquei globi superficiem, inde est...

apparet n̂ contingeret navibus sensimq recedentibus, seu ad littora accedentibus prius turrium summitates intuentur, quippe ex ipsa figura globi terraquei fit. Ad 1m. tantum ē maris silentio, et terraquei globi superficies ut fere insensibilis reddatur aqua sphaerica illius configuratio. id enim saepe etiam certis vi contingit, ut si debita sit elevationis cum distantia proportio ille qui ambulat, se ascen dere n̂ animadvertat, sed sensim ab obliter. Si quis sic per globum terrae iter ageret recte, numquam globi hanc obliquitatem perciperet, ut exigente sensu determinatione.

Arg.r 2°: fontes eodem tempore, quo mare fluant, n̂ communicant cum ipso: ergo &. Ant. patet ex Renault dicente, quod puteus erat n̂ longe a Brest, in qua aqua deprimit dum mare illi propinquum elevatur: crescit et dum mare deprimitur. Resp.r ex eodem Renault: fundum putei comparatum semper esse ad livellum cum quolibet superiori statu maris; et ideo putei aqua per subterraneos canales fluere potest et descendere donec mare post depressionem iterum ascendat supra putei livellum propter fluxum maris

cũ illo alotitu,

Quando autẽ mare post alturam
plẽ decendi verius livelũ putei, aqua maris quæ
intra terræ partes filtrata sales suos deposuit, sa
secure adhuc in puteũ cadit, aut in ipsũ alliã quæ
impellit; indeq fit aquã putei crescere etiã dum
mare decendit. Demũ aqua intra terræ partes filtra
ta nõ amplius urget putei aquã, et ideo hæc rursus decrescit
donec mare post depressionẽ etiã ad livelũ redeat. Cũ
puteo. ita aqua putei decendit, dũ mare accendit; cre
cit autẽ dũ mare decrescit. Similes puteos stare in Hi
spania, præsertim in Betica compertũ est.

Arg.[m] 3:

Si fontes et flumina a mari oriuntur cũ aquæ nõ dul
ces, sed salsæ et amarulente deberent esse. Quia filtratio
nõ valet id efficere; deberent enim illius filtri pori lima
tamine, saliniq particuli ita obtusi, ut aditũ impe
...mine, saliniq particuli ita obtusi, ut aditũ in pe
mant. quod in fluminũ, puteorũ, et stagnorũ alveis et
nonnũ et alr fieri conspicimus. Deinde succedenti
quo relictas a prioris salinas particulas secũ ab
ripere deberent. Clarissimi etiã viri nullũ nõ moven
lapidẽ ut dulcẽ redderent filtratione aquã maris
nec tamẽ umquã ex voto res fecit.

Et quamvis voilet, et valii Nerum eg aquae maris dul
cedinis aparte concecerint, quae vulsui similis aqua vi
deatur; experito tamen deprehensum est exfecturum illos
in humano corpore ab illa produxit, qui a potu sal
sea aquae maris spatio brevissimi temporis occisi so
lent. = Resp. quod filtratione et distillatione ait D.
Renault aquae maris sales deponere, quoniam salinae
partes, et potissimum quae aquae crassiores sunt, nec confi
guratione sua se accomodant meatibus terrae et
sabuli nequeunt pertransire, unde ait P. Pasei quod
ut maris aqua igni exposita evulsit exiguas illas bu
bulas, quae in cacavi operculo colliguntur, salsae
insipido vacui subsidente dulces sunt.

Distillatio etiam
ope caloris facta, sales ab aqua maris separantur nam
caloris, in terrae visceribus subterranei ignes efficiunt, nec
alate in arguto rationes quaepiam concludunt non enim
arbitramur, oportere nos vim naturae ex nostra arte metiri
quae illius enim quidem imitatrix est, sed longe ab eadem
vires deficit. Tot certe sunt, quae nulla arte perfici
potuerunt, et tamen certissime in naturalibus eveniunt;
unde et si aqua maris nulla arte posset dulcificare
non sequitur et &.a

Arg. 2º. Soli pluviales aquae absolutè nives abundè sufficiunt ad omnes fontes &c. Ant. patet ex illa ratione universali copia aquae, quae singulis diebus et annis a Sequana in mare defertur, apprehendi re deprehendenti hoc modo quod singulis annis 19 pollices aquae in pluvia decidant, eaque velocitate mediocri Sequana in mare elevatur ut singulis minutis secundis pedes excurrat, dicentur mille cubicos, pedes aquae in oceanum effundat 8369 8000000 cubicos pedes ex cedet, haec autem vix ad 10312000000 undique pedes pra veniant. similiter habemus aut quod quantitas aquae in vapores soluta 5280 milliones doliorum excedit, quae a fluminibus in mare non nisi 1827 milliones de feruntur.

Resp. non probari relata experimenta omni ex parte certa fuisse. Nisi enim certum quod quae pluviarum calentium in una parte eundem etiam accumuli lavi quam in altera dixisse potius per quandam fluminis partes omnes diligenter examinare. Tum vero ex uno patenti ore aquas in mare demittat. utrum voragi nes quasdam etiam ampliores in suo medio vel in alvii partibus contineat, et quibus penetrantes aquae per telluris rimas in mare ferantur. terra ista praeter to, quae alveum fluminis continet non similari pervia

ubi demonstratur praecertim nunc port lm superficialiter
cruitaeq. Unde hunc decurrens aquas ~ ~ ~
terram penetrat aliquando atq. profundius aliquando
paulisper subit.

Aeculiam anne miramur quidq
hallejam oculo, qui potuit vaporum copiam a Medi
terraneo mari ascendentium accurate in lucem eorumque
rare factione determinata et proportionata tentoni
termino illo constituto eos ad calculum aquae efficientis
determinare. Sed cur si non accentimur, nisi refertos res
intendant toto anni tempore aequaliter emittere me
diterraneum vaporum copiam. Denique ubi vero pluraltent
flumina navia etiam stat nivium et pluviarum copia
quamque a fluminibus plures semper attollantur
vapores.

※ ※ ※ ※ ※ ※ ※ ※ ※ ※

QUAESTIO XIII.A

De montibus.

Montium origo ante diluvium aliqui negarunt
sed ex ipsa colluvie generaliter fuisse acerunt.

Dicimus montium originem non solis terrae motibus, hiati-
bus, aut aquis esse ascribendam; sed illos ante tempora
universalis diluvii conditos a Deo fuisse. Probatur ex sacra
scriptura nam psalmo 89 dicitur: priusquam montes fie-
" rent, aut firmaretur terra &c., et Genesis Cap. 7°:
" aquae diluvii praevaluerunt nimis super terram, operti sunt
" montes excelsi sub universo caelo. &c.ª

Probatur ex congruentia
non est veri simile tot secula ante diluvium tellurem sine
montibus stetisse, cum montes plurimum conferant tum ad or-
natum tum ad commoditatem viventium; coercent enim ven-
tos, et aquarum vim, et fluere aquas faciunt, quae supra
terrae superficiem omni ex parte aequaliter elevatam non
adeo fluere potuissent. Non negamus tamen, aquarum,
ad terremotuum vi aut parvos quosdam effectus fuisse co-
lles, aut colles etiam auctos, montesque firmatos, et dis-
jecti alii complanatique illorum vi fuerunt.

QVÆSTIO XIV.ª

De ignibus subterraneis

Inquirimus an in terrę visceribus plures ignes naturali
rei ipsa existant, an vero solo virtute ibi sint, qua-
tenus sales quoque ibi reperiantur, qui calorem conci-
pere et ignem causare possint. Dicimus in terrę visceribus
plurimos ignes reperiri. Pb. Calor multus qui ut
plurimum experientia patet in terrę visceribus reperitur
utique et ipsi patet: quia non est alia cognatura caloris
illius causa, quę si subterraneos ignes admittamus,
nam certe radii solis ad tantam profunditatem nequeant
penetrare, cum æstivo tempore glaciem solvere non va-
leant, ubi hęc in terra constituta fuerit ad profunditatem
sex pedum.

Experientia etiam constat plures montes ignivo-
mos reperiri sicuti est Ætna in Sicilia: in Campania
Vesuvius; Hecla in Islandia alius in Teneriffem et plu-
res in Indiis Occidentalibus vulgo de el mezo. Ignium subte-
rraneorum materia sunt sulphur, bitumen, nitre quæ partes
quarum ex maxima est copia in terrę visceribus. Montes
ignivomi non semper ignem emittunt ex eo quod eadem ter-
ra opprimi acceso materiæ usque dum ignis in terram fa-
ciat ut terra accendatur.

Obiicies non intelligi quomodo sit prope

ty alimentu huius ignis. Deinde tali igni sufocaretur :ig & u Resp. difficultas proposita a Carnu solvenda esse in vulcanis semper ardentibus, quem ad modum hi ut ardeant, perpetuus fomes ministratur, et sulfure, bitumine, ita pariter & alii dicendum. Ad sed quod n suffocatur hab. nam in cavitatibus terre aer continetur. Deinde tot enumerati montes ignivomi, quid aliud secendi sunt, quam flamme illius spiracula!

QVÆSTIO XVª

De terremotibus

Dicimus terremotus causa e ignis subterraneus, primus tamen confert ventus aqua, et terra ipsa. Pr. quisquam primus tamen confert ventus aqua, et terra ipsa. elasticam ignis dum repente in sulfurea nitrosa que materia accenditur atente consideraverit in proculdubio terre motus originem n alteri causam quam igni veri similius adscribi posse deprehendit; ac plane cooperte sit n aliud esse corpus quod maiorem vim elasticam haveat, quam ignis. Quare illa cercim rarerens, ut qua sibi omnem amplitudinem occupaverit, maius ad hac spatium

circumposita terræ latera sive superius, veluti turnicem urget impellit, ac super impositas regiones valido tremore concuti.

Horrenda terræmotus imago apparet in cuni culis militaribus, quas minas vocant. Ubi terræ enim sub ha subterranea veluti fovea servata fuerit, hæc pilio pulvere repleta, qui cum semel ignem conceperit breviter adeo rarefit, ut disruptis terræ lateribus dexeraque supe riori parte non quamvis leviter lectus, immensa vi furens erumpat super structas arces, ac universa ejaculetur ita ut in mille caliginis turres, et ædificia in aerem pro tundantur.

Ventus subterraneus ab aliqua causa com motus, et occlusus in cavernis terræ exitumque petens te rremotum poterit causare, sed non solum nam non havet tantam rarefactionem, ut nullatenus possit recludi, ut patet in follibus luxoriis. Similiter dicimus de aqua nam aqua havet vim corpora concutiendi, dum in ea in hingit, sed per se ipsa aqua hoc vi valet, sed tantum vi ignis sancit. Confert enim terra potest dum una illius parte lavente, aliæ quoque flexi so nus sæpe terræmotum commitatur.

QUÆSTIO XVI.ª

De metalis, lapidibus, et gemmis.

Metala sunt corpora dura liquavilia, et ductibilia, nam ignis vi fundantur, et malco in incude contusa in longum, et late protenduntur. Materia methalorum videtur oleum sulfureum, et terreum, nam ex sulfure vitriolo, et terra fere quolibet, arsile constatur. Diversa est methalorum gravitas nam per cuvicum stagni pondus havet librarum 532 ferri 536. eri 648 argenti 744. Plumbi 828 argenti vivi Auri 1368. id vero oritur eo maiori vel minori porum copia.

Lapides apelantur corpora mista et dura, quæ neque ductivilia sunt, nec aqua dissolvuntur, nec perse sunt liquavilia cum ex humido terreo per mixto generari putamus calore id aiuvante ex moti masa lapides fieri, et concrecere, et postea durari inde aparet, quia diversarum, et animalium, et hervarum partes intra illos sunt, et pluma ex petra ostendunt. Gemmæ ex succo defecatiore et operosius preparato ro halescunt. Christalus et aliæ gemmæ a proprio elibe generari prosavile est unde precipue

n fit ex glacie, nã efficitur etiã sub zona torrida, ubi nullũ ẽ gelu; excuti etiã ignẽ sac stillari per causa gravissima, quoque ẽ per quæ satis apparet ab omni glacie diversa.

QVÆSTIO XVIIª

De electricismo, et Magnetismo

Plura sunt quæ vim havet trahendi ad se alia corpora, sed præcipue id evenit in sub cino sive electro corpora autẽ fere omnia trahuntur dũ modo non sit nimis calida, nec in flammata, et exiguã molem haveat, quæ avi tenui dimoveri posse. Sed hæc elasti ca n ẽ certi corporis propria efectio, nec transit à corpore uno in alio, neque enim palea ex sub cino tacta electrica evadit. Oppositũ in magnete verificatur, nã havet atractivã virtutẽ quia ferrũ trahit, aut alliũ magnetẽ; sed hoc mutue.

Altera virtus ẽ virtus directiva qua magnes ipse dirigẽ se ad terrẽ poros. tertia virtus, qua magnes vim suã atractivã, et directivã ferro communicat. Peripatetici à forma

subtili, aut qualitē aliqua effectus utrumq̄ virtutem mag-
neticē, et electrice praestari dicunt. Neutoniani ā materia
quq dicunt habere ingentem attractiq vim, oriri astru-
unt. Cartesius e suo ambitu materiq primi sui elementi
striatam elavi, quq per rimulas subtiles oblongas
transiens, internas facultas constituit, et modico calore ā
frictione consita exclat; sed cū similes rimulas in aere
n̄ inveniat ad succinum reflexa redit. Complexus quas pa-
leam rapit.

Circa magnetem ait universam terram esse hu-
jus textura materiq celeri et equabili motu circa pro-
priū axem torqueri. Cū vero terminos illius sue textu-
partem in terra, quq inter globulos sedi elem. va-
cua relicuntur, replere debeant figuras per exarant
adquirunt, quq ex uno in alterum polum ā recedentibus
impulsae recta feruntur circa se ipsa circulari motu
torquentur, et per te universa de uno polo ad alium
regrediuntur. Cādem figura et dispositio in magnete
reperitur, proindeq̄ ad polum dirigitur.

Caveu docet
aliter et succino creator acquisitum aerem differre, qui
cū n̄ posit verum aerem loco dimovere omnino reperitur,
una cū aliis qā succino respiciunt texturā habentibus

levicula corpuscula. Gazendus ait fieri attractionem succini abiecti saltibus ita ut alius et sicano emittat externi aere frigore detrahantur, et in se pelle admixta una cum bituminosis corpusculis retrahantur. Ab hac opinione parum distat Pater Fabri.

Circa magnetem ait Gazendus, quod est eiusdem naturae cum terra, quam magnetem matrem appellat, quoniam protecta a terra trahit, subtilesque ipsius terrae communicantur magneti, magnesque communicat ferro per corpuscula effluvia. Alii placet magneti directionem repetere ab influxu stellae polaris. Hugenius statuit duos poros in magnete unum per quem magnetica perfluvia subeant, alium vero per quem eadem profluvia erumpant.

Impugnat Cartesii sententiam de vi electrica: unde enim humani corporis aer relictis aditibus facile locum cavens electricum dumtaxat subtiliorem quam flatus excludit? Cur primi elementi particulae tam repente motum suum amittunt, et in plana superficie gladii non dicimus adeunt, cum cum ea pereda revertantur. Mirum quoque est, quod aiunt Carti in aere non reperiri idoneos meatus gladium illi primi elementi excipiendi, qui tamen auctore Cartesio nulla penitus

propius Regionis habet omneque partes corporum possunt facimile pervenire cum in facie la conformantur non est approvanda haec Doctrina.

Impugnatur Cavens qui in principii ipsius requirebat, flammaque quae vi electrica donatus esse et ventus etiam apertioris calida in suflacione concitatum; nam haec multo suo aere produdant, quia graviore aeris amosfera repelli deberet Doctrina Gassendi impugnatur: nam si contractio alitum electricorum fieret externo frigore aeris, maior deberet esse vis electrica, quam sub sina gelido aeri expolitur, quod est contra experientiam.

Impugnatur Favrei sententia quae non perspecita adiutoribus electricis corporibus tot per multa effluvia, et pinguius alitum perinet, etenim ut scribit Dufai corpus electricum ut habeat vitri vim suam attibi alteri communicat etiam in maxima distantia dummodo haec distantia repleatur corpore aliquo continuo, ut est virga et funis. Immo ipse Dufai immo ipsi experti sunt eiusmodi distantiam pertinere usque ad 1256 pedes. Quis porro intelligere satis poterit ingens quod ea copia alitum evitro egressi et usque ad eo diffundi? Rursus recitur in sensibiliter illos alitum [illegible] quod nihil retrahit nec ab aere circumambite

impediri hoc fidem excedere videtur.

Aliæ opiniones facile refutantur vis electrica non explicatur per vim fluidi, quæ nulla est; maxime cum tot sint, et corpora trahentia, et corpora tracta. Qui qualitates adstruunt occultas, fatentur ubi que veras, et intimas causas ignorare. Nec meliores isti sunt qui vim attrahentem mariæ ingenitam proponunt, quæ non naturalis probare valent, nec explicare: nam vis electrica ignota est = Similiter Cartesius nequit demostrare existentiam axis, quæ suponit nam falso dixi telluræ moveri, et aerem non eodem modo obsequi motu telluris.

Opinio Gilbertii non provat polos in magnete quos dicit, nec rationem reddit cur duo magnetes, qui sibi mutuo polos ingerens overtunt, in partes oppositas recedant. Contra Sliverty, et Gazendum hec valent. Virtus directrix in magnete juxta ipsos a tellure derivata quod non provant, nam et sicut et sententia ipsorum sol est igneus, et calidus ignis partes non havet ipsas virtutes a sole; sed a se ipso vis similiter. Rursus: explidos superiores modus, quos fiat illa communicatio; quæ est illa determinata dispositio fibrarum; cuius modi sunt ea effluvia, et quo modo magnetem dirigat.

Qui dicunt quod ab stella polari aut ab aere vel ab insita magnetis afectione eam directionem repetunt nisi eum declarent efectus redditæ causæ consistant, atque in ipsorum opinione penitus latet ratio, cur magnes et ferrum dirigantur in certo cursura. Quomodo influxus stellæ polaris, aut aeris directio perturbari minime haventis possunt ab apolaribus quæ continuo mediant inter tellurem, et stellam polarem. Quo virem atrachtivam magnetis in carceri, atque enim quæ hypotecinalla ratio cur ferrum a magnete atractum delineatur nisi aeris pretio, quod est falsum non ferri directio fit absque magnete vi.

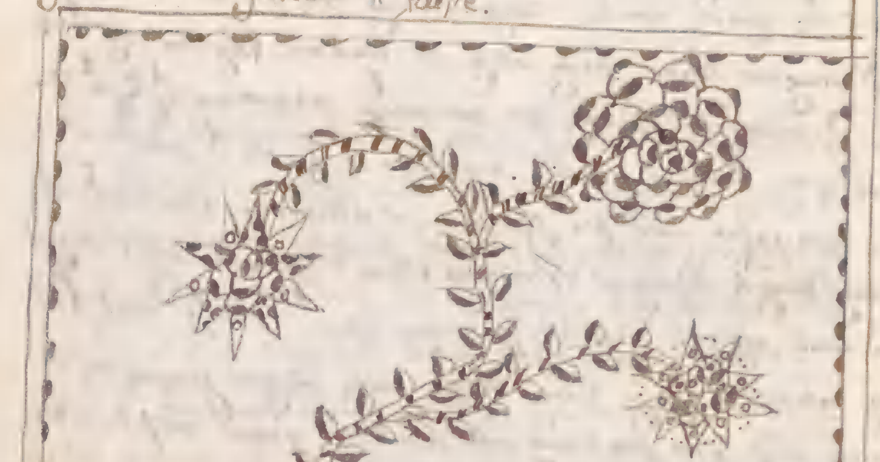
Contra Garzen

dum est, quod emitio corpusculorum absque calore non fit; sed magnes trahit ferrum etiam in summe frigore: ergo non virtute calore &a. Demum vis eiusmodi atachtiva non est a [illegible] calore, quæ haveret virtutem magneam non facile demonstratur, nec probatur satis per propriam, et intrinsecam atrahere virtute magnetis repugnat. Denique speculo conservatur magnetem sub argento consistens super quod positum erat ferrum atraxerit ipsum ferrum ita ut motum magnetis sequeretur immo vitri semper argento existente, quod explicare non valet per emitionem corpusculorum.

Opinio fabri re

ricitur "aricule magnetis ceguis per [illegible] vagare

efingit atque ubi alias similes acuculas nacti sunt experiendo mundi recipiunt e puerile figmentum illud intelligi non potest cur acus reducunter ferrum adducant ut enim ingrederetur prius in ferrum, illud non expulerunt cur idem retrahunt regredi? Praecipitum ergo recte feruntur et rigide prout fluenti marcantur recte dispositi. Quod vero est centrum illud, quod acicule gerunt, et si magnes non est magnes nisi quia locus praestat magnetii aciculi, quod enim si vaginam radii centrum amphiteas? Qui sunt poli in aciculi qua ratione ad se accedunt, quid sit incita illa vis qua se retrahunt, Quare ignotum unum per plurima aeque ignota exponitur. Unde dicimus vim electricam, et magnetem huc usque a Philosophis satis explicata non fuisse.

Sistat gradus calamus, sistat hic et non procedat am-
plius circa rerum phisicarum enucleationem. Conscrivat
hic intellectus noster fluctus fermentes secum, et inter se
opulos difficultum naturali sortę cedat senex, et pro-
prię fateatur invecillitatę. Ut autem clave aurea phi-
sicę auscultationę claudamus omnia in glori-
am sempiternę Deitati unius et trinę in te-
rrerrimum devotionis signum Immaculatę
Virginis Marię Laudem, et Honorem
Seraphici Doctoris Divi Bonaven-
turę Sanctique Ludovici de Al-
vertonia in cuius die XXXI
scilicet mensis Januari cu-
rrentis anni 1771
huic operi phisi-
cali finem po-
nimus, re-
dant a-
men:

COMPENDIUM QVAESTIONUM IN HOC LIBELLO CONTINENTUR.

25 Quid sit ignis et ex quibus mechanice inter
gatur? Rº. Ignis ē elementum cuius natura
exigit summum calorem, et corpus elementum quod
nubiatur, figuram piramidatam, qua dispo
natur ad operandum in tertium motum suarum
partium quo objecta corpora dissolvat acci
tate demum et pertinacium sua caliditate = pag. 99

26ª Quid sit aer, et ex quibus componatur? Rº
aer ē elementum grave et latum capax compre
ssionis, et dilatationis raritati, et densitati sum
me mobile, ac fluidum, et calidum; cuius par
ticulae ex spirali gaudent figura et non nihil ha
bet adhaesionis inter se et cum aliis corporibus pag. 102

27.ª Quid sit aqua, et ex quibus componatur
Rº. Aqua ē elementum cuius natura ē exigi
tiva summe frigiditati, nec non et humiditati pag. 107.

28.ª Quid sit terra, et ex quibus partibus constet? pag. 109

29.ª An necessarium sit recurrere ad mecanis
mum elementorum, ut illorum varia, et mira
phenomena recte percipiantur? Rº. Mecanis
mus

elementorum plurium constet, ut illorum phenomena
recte explicent non tamen ut sit causa principalis — pag.a 110

30.a An unum elementum possit in aliud converti saltem quod ad partes Rp. potest ex quolibet elemento aliud quodlibet immediate generari — — — p.a 110

31.a An sit possibilis vera conversio unius substantiae in aliam Rp. possibilis est vera conversio unius substantiae in aliam — — — — pag.a 112

32.a Utrum elementa maneant formaliter in mixto? Rp. elementa non maneant formaliter sed tantum virtualiter in mixto — — — — — pag.a 118

33.a Quid sit, et an detur in creatis infinitum. Rp. repugnat omne infinitum sive categorematicum sive syncategorematicum in creatis — — — pag.a 120

34.a De constitutione continui. Rp. compositio continui est arcanum naturae usque modo ignotum — — pag.a 122

35.a Quaenam sit causa motus projectorum. Rp. causam continuationis motus projectorum non esse aliam